

ӨРЛЕУ

**Үздіксіз
білім жаршысы
Вести непрерывного
образования**

**Республикалық ғылыми-әдістемелік ақпараттық журнал
Республиканский научно-методический информационный журнал**

**қазан-қараша
желтоқсан 2015
октябрь-ноябрь
декабрь 2015**

4(11)

ӨРЛЕУ Үздіксіз білім жаршысы ӨРЛЕУ Вести непрерывного образования

№4(11)/2015

Қазан-қараша-желтоқсан

2013 жылдан бастап шығады
Жылына 4 рет шығады

Октябрь-ноябрь-декабрь

Издается с 2013 года
Выходит 4 раза в год

*Меншік иесі – «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты
Собственник – Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области*

Бас редактор – Главный редактор
С.Д.МУКАНОВА,
доктор педагогических наук

Бас редактордың орынбасары
А.А.Мухатаев, канд.пед.наук, доцент

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Г.К. Ахметова	доктор пед. наук, профессор
У.М.Бахтикиреева	доктор филол. наук, профессор (Россия)
М.Ж. Жадрина	доктор пед. наук, профессор
Ж.Ж.Наурызбай	доктор пед. наук, профессор
М.Н. Сарыбеков	доктор пед. наук, профессор
С.Т.Каргин	доктор пед. наук, профессор
Б.А. Жетписбаева	доктор пед. наук, профессор
А.К. Кусаинов	доктор пед. наук, профессор
С.К. Исламгулова	доктор пед. наук, доцент
Ж.О. Жылбаев	канд. пед. наук
М.А. Жетписбаева	ответственный секретарь, канд.филол.наук

Басуға 21.12.2015 ж.
қол қойылды.
Пішімі 60x84 1/8.
Офсеттік қағазы.
Көлемі 8,75 б.т.
Таралымы 300 дана.
Бағасы келісім бойынша.
Тапсырыс №255

Подписано в печать 21.12.2015 г.
Формат 60x84 1/8.
Бумага офсетная.
Объем 8,75 п.л.
Тираж 300 экз.
Цена договорная.
Заказ №255

Беттеген:
А.А.Разбеков

Адрес редакции: 100019, г. Караганды, ул. Жанибекова, 42
Тел.: +7 7212 41-68-59; **факс:** +7 7212 41-70-10.
Адрес сайта: orleu-krg.kz **E-mail:** ipk.karaganda@mail.ru

Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігімен тіркелген
03.05.2013 ж. №13605-Ж мерзімді баспасөз басылымды тіркеуге қойылғаны туралы куәлік
Зарегистрирован Министерством культуры и информации Республики Казахстан.
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания №13605-Ж от 03.05.2013 г.
© Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области, 2013

БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫ: ЖАҢА ТЕНДЕНЦИЯЛАР МЕН ТҮРҒЫЛАР**СОДЕРЖАНИЕ ОБРАЗОВАНИЯ: НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПОДХОДЫ**

VÕLLI K. Language immersion programme: the Estonian experience.....	6
КУШНИР М.П. Подходы в реализации государственного общеобязательного стандарта начального образования Республики Казахстан.....	12
ШАДЕТОВА А.К. Оқу бағдарламаларын жаңарту – кең ауқымды дағдыларды дамыту.....	18
МАМЕРХАНОВА Ж.М. Стандарт среднего образования как условие реализации «зоны ближайшего развития» и достижения уровня «актуального развития» казахстанскими школьниками.....	22

МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБІ ДАМУЫ – ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ УЧИТЕЛЯ

СУРНАЧЁВА О.Г. Возможности эмоционального интеллекта в профессиональном развитии педагога.....	28
АХМЕТКАРИМОВА К.С., ШУБАКОВА К.И. Профессиональное развитие сертифицированных учителей в 32 послекурсовой период: опыт, проблемы, перспективы.....	32
МУКУШЕВА С.Б. Музыка пәні мұғалімінің кәсібі құзыреттілігін дамыту деңгейіне қойылатын заманауи талап- тар.....	36
БЕКТЫБАЕВА Г.Ш. Посткурсовая поддержка сертифицированного учителя сельской школы: особенности, 40 тенденции, перспективы.....	40
КАКЕНОВА Д.Б. «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасы бойынша 3 (үшінші) базалық 46 деңгейдегі біліктілікті арттыру курстарын ұйымдастыру ерекшеліктері.....	46
КАНТАРБАЕВА Ж.Е. Системный подход к повышению квалификации педагогов предмета «Самопознание» 52 – залог создания единого нравственно-духовного пространства в казахстанском обществе.....	52
ИСМАГАНБЕТОВА А.А. Актуальность изучения андрагогических основ саморазвития взрослых обучающихся 58	58

АШЫҚ АУДИТОРИЯ: ТРЕНЕР ТӘЖІРИБЕСІНЕН**ОТКРЫТАЯ АУДИТОРИЯ: ИЗ ПРАКТИКИ ТРЕНЕРА**

ОМАРОВА С.Ж., ЖАМАНТАЕВА Ж.К. Создание коллаборативной среды при кооперативном преподавании 64 как условие успешного обучения учителей на уровнях курсах.....	64
РАЗБЕКОВА З.К. Оқушылардың жаратылыстану-ғылыми сауаттылық құзыреттілігін қалыптастыруда 70 сындарлы тәсілдің орны.....	70
ДИГЕНОВА Б.К., ЖУМАНБАЕВА А.О. Инновационные стратегии работы с одаренными и талантливыми 76 детьми.....	76
МАЙБАСОВА Ұ.А., КИСАБЕКОВА М.Е. Бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын дамыту 80 контекстінде «Жаратылыстану» пәнін оқыту.....	80

ЖАҢА РТУ ИДЕЯЛАРЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ: ӘДІСТЕРІ МЕН ТҮРЛЕРІ**РЕАЛИЗАЦИЯ ИДЕЙ ОБНОВЛЕНИЯ: ФОРМЫ И МЕТОДЫ**

ЖЕТПИСБАЕВА М.А. Предметно-языковое интегрированное обучение в образовательной системе 86 средней школы.....	86
КУЗНЕЦОВА С.В., БАЙТУРГАНОВА М.С. Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында педагогтерді дарынды 92 балалармен жұмыс істеуге дайындау.....	92
АЙТКЕНОВА М. Б., АКУЛЬБЕКОВА Н.З. Оқу сауаттылығын арттыруда күрделі мәтіндермен жұмыс.....	98
ZHOMARTOVA G.ZH., TULESHOVA K.A. Possibilities of using interactive technology in teaching geography.....	104
КЛИМЕНКО Н.А. Кейс-стади как один из методов формирования функциональной грамотности школь- 110 ников.....	110
ПЕТРОСОВА Э.Р., БАРАБОШКИНА С.В. Изменения в практике преподавания английского языка.....	114
САТТИБАЕВА Р.М. Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында жаратылыстану- ғылыми сауаттылықты 118 дамыту.....	118

АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ - ИНФОРМАЦИОННЫЙ ОБЗОР

LEARN ENGLISH PRINT (of the British Council).....	124
БАҚТЫБАЕВА К.С. Жаңашыл педагогтардың кезекті бас қосуы.....	128
ПЛЕШИВЦЕВА А.В., ФЕФЕЛОВА Л.В. Форум «Жарқын белес»: поиск новых идей.....	130
АДАМОВА Ж.Ш., ТОЙЫМБЕКОВА Ж.Б. «Өрлеу» – сертификатталған мұғалімдермен бірге.....	134
САРБАСОВА М.А., ШАМШИЕВА Л.К. Обновление содержания среднего образования: 136 результаты социологического опроса.....	136

ҚЫМБАТТЫ ОҚЫРМАН!

Орта білім беру мазмұнын жүйелі жаңарту – қазақстандық мектептерді дамытудың негізгі векторы. Ал мектептер – балаларымыз оқитын және бірегей әлеуметтік тәжірибе алатын, олардың дүниетанымы мен өзіндік бағалаулары қалыптасатын орын.

Қазақстан Республикасының орта білім беру мазмұнын жаңарту қажеттілігі нақтылық пен дәуір талабына, мемлекет пен қоғамның сұранысына, яғни педагогтарға да деген сұранысқа негізделген. Педагогтардың алдына қойылған міндеттерді шешу тиімділігі олардың кәсіби даму деңгейіне, өзіндік дамуға дайындығына байланысты болады.

Орта білім беру мазмұнын жүйелі жаңарту жағдайында педагогикалық қызметкерлердің кәсіби деңгейін арттыру "Өрлеу" БАҰО" АҚ филиалдарында біліктілікті арттыру курстары арқылы жұмысқа дайындау арқылы жүзеге асырылады.

Журналдың осы нөміріндегі жарияланымдар орта білім беру мазмұнын жаңарту контекстінде педагогтарды кәсіби дамытудың, сертификатталған мұғалімдердің тәжірибесін тарату мен келешегін анықтаудың өзекті мәселелеріне арналған. Сонымен қатар, біз British Council (Британдық Кеңес) қызметкерлерімен әзірленген ағылшын тілі бойынша Learn English Print жаттығуларын жариялауды жалғастырамыз.

Құрметпен, С.МУКАНОВА

ДОРОГОЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Системное обновление содержания среднего образования – основной вектор развития казахстанской школы. Школы, в которой учатся и получают уникальный социальный опыт наши дети, в которой формируется их мировоззрение и самооценка.

Необходимость обновления содержания среднего образования Республики Казахстан обусловлена реалиями и вызовами современной эпохи, запросом общества и государства школе, а значит – и педагогу. Эффективность решения поставленных перед педагогом задач зависит от уровня его профессионального развития, готовности к саморазвитию.

В условиях системного обновления содержания среднего образования повышение профессионального уровня педагогических работников осуществляется посредством их подготовки к работе через курсы повышения квалификации в филиалах АО "НЦТК "Өрлеу".

Публикации данного номера посвящены актуальным вопросам профессионального развития педагогов в контексте обновления содержания среднего образования, распространения опыта и определения перспектив развития сертифицированных учителей. Кроме того, мы продолжаем публикацию упражнений Learn English Print по английскому языку, разработанных сотрудниками British Council (Британский Совет).

С уважением, С.МУКАНОВА

Үстаздык еткен жалықпас...
АБАН

1845-1904ж.ж.

Мен болатын демеңдер

Мен болатын демеңдер,
Аяқым алшаң басқанға.

Екі көзің аларып,
Қыр қарайсың аспанға.

Бір ғылымнан басқаның,
Бәрі де кесел асқанға.

Өйткен адам жолыңар
Кешікпей-ақ тосқанға.

ОТЫЗ БІРІНШІ СӨЗ

Естіген нәрсені ұмытпастыққа төрт түрлі себеп бар: оңелі - көкірегі байлаулы берік болмақ керек; екінші - сол нәрсені естігенде я көргенде зиройтпау керек, көңілденіп, тұшынып, ынтамен ұғу керек; үшінші - сол нәрсені ішінен бірнеше уақыт қайтарып ойланып, көңілге бекіту керек; төртінші - ой кеселі нәрселерден қашық болу керек. Егер кез болып қалса, салынбау керек. Ой кеселдері: қайыпсыз салғырттық, ойыншы-күлкішілдік, я бір қайғыға салыну, я бір нәрсеге құмарлық пайда болу секілді. Бұл төрт нәрсе - күллі ақыл мен ғылымды тоздыратын нәрселер.

K.VÖLLI

Language Immersion Centre Foundation

Innove, Tallinn

kai.volli@innove.ee

LANGUAGE IMMERSION PROGRAMME: THE ESTONIAN EXPERIENCE

Көптілділік өзара түсіністікті ұлғайтады және мәдени ерекшеліктерге құрметпен қарауды қалыптастыруға ықпал етеді. Тілдік жақындастыру бағдарламасы дамудың үлкен жолынан өтті және Эстонияның білім беру жүйесінің табиғи бөлігіне айналды. Мақалада тілдік бату бағдарламасын жүзеге асыру және пәндік-тілдік ықпалдастыра оқыту әдістемесін пайдалану нәтижелері бойынша эстондық балабақшалар мен мектептердің тәжірибесі берілген. Тілдік жақындастыру бағдарламаларын сәтті енгізу шарттары қарастырылған, сонымен қатар осындай жағдайларды жасау бойынша мұғалімдерге арналған бірқатар ұсыныстар берілген.

Многоязычие увеличивает взаимопонимание и способствует формированию уважительного отношения к культурным различиям. Программа языкового погружения прошла большой путь развития и стала естественной частью системы образования Эстонии. В статье представлен опыт эстонских детских садов и школ по реализации программы языкового погружения и результаты использования методики предметно-языкового интегрированного обучения. Рассмотрены условия успешного внедрения программы языкового погружения, а также даны некоторые рекомендации для учителей по созданию таких условий.

Multilingualism enhances mutual understanding and facilitates the formation of respect for cultural differences. The language immersion program has come a long way of development and become a natural part of the Estonian education system. The article describes the experience of Estonian kindergartens and schools on the implementation of the language immersion program and the results of using the methods of the content and language integrated learning. The conditions for successful implementation of the language immersion program are observed here, and some guidelines for teachers on how to create these conditions are given.

KEY WORDS: *language immersion, the target language, content and language integrated learning, early and late immersion, cooperation*

Language immersion is a form of education designed to enrich the multilingual education and targeted to the successful acquisition of non-native, so-called target language. The aim of the language immersion program is to achieve equally high quality learning outcomes in the mother tongue, and in the target language, as well as in other languages. Immersion program got its start in Montreal, Canada. In the province of Quebec, programs that allow English-speaking children to learn both official languages of Canada, i.e. English and French, were created [1].

Estonian language immersion program is based on the idea that multilingualism is a key to success in a multicultural society. Students enrolled in the immersion program successfully cope with their life in the society and retain their cultural identity.

The goals of immersion programs are that students would:

- achieve age appropriate levels of knowledge in all subjects;
- understand and speak, read and write in Estonian, be able to continue their studies in Estonian as well as in Russian;
- have proficiency in the Russian at the age appropriate level;

- preserve their national identity and respect for other cultures.

The immersion program is in accordance with the national curriculum, and the participation in it is voluntary for parents, children and the educational institution. Schools and kindergartens working in language immersion program, guided by common methodological principles of the program. Three main components are important for immersion programs: the subject, the language and learning skills.

Along with the phrase "language immersion", another concept, i.e. Content and Language Integrated Learning (CLIL) is used in the immersion program. Language immersion is a type of Content and Language Integrated Learning. The differences among various types of CLIL are determined by duration and intensity. However, all kinds of this learning are focused on acquisition of both language and subject matter knowledge as well as on development of learning skills and, ultimately, functional literacy.

Estonian language immersion program started in 1998, when the joint Estonian-Canadian project for the implementation of language immersion methodology was launched. Based on the Implementation Plan for the years 1999–2003, in the year of 2000 selection of schools for participation in the project was made as well as the teacher training courses and the creation of educational material for 1st grades were organized.

In 2000, the immersion program began in four schools, and in 2015, 55 kindergartens and 36 schools have language immersion programs with over 7000 students and over 1000 teachers participating in the program (in total, there are 653 kindergartens and 528 schools in Estonia). In spring 2012, the first cohort of early-year immersion students graduated from high school. 25% of the 82 graduates received gold or silver medals. These youngsters were the first group, who participated in the Language Immersion Program for the whole 12 years in school.

Immersion program in kindergartens started in 2003, and the number of children participating in the program is growing every year. Former Minister of Education Tõnis Lukas in one of his statements said about immersion, it is a kind of educational system in a nutshell: «... the Estonian language immersion program is suitable for students of any age. The development of teaching and learning materials held in groups like the Russian-speaking and Estonian-speaking schools. The result of this collaboration were the results of the PISA-test, where students from Estonia showed very good knowledge» [2].

In 2000, the Estonian Language Immersion Centre was opened, and the main tasks of the Centre were as follows:

- introduction and development of immersion programs in schools with Russian language of instruction;
- planning and coordination immersion programs;
- the development of curriculum, study materials and monitoring questionnaires;
- the exchange of information between schools and institutions;
- teacher training.

Since 2013, the activities of the Language Immersion Centre includes additional tasks:

- to describe the situation of transition to Estonian-medium subject teaching at the upper secondary school stage in order to make suggestions for improvement to schools, municipalities, teacher trainers, and the ministry;
- to support the study of the Estonian language in kindergartens and teaching subjects in Estonian in basic schools;
- to give advice and guidance to schools, which educate children who lived abroad and returned to Estonia, and provide them with the necessary materials, etc. [3].

Estonian language immersion program is implemented mainly in kindergartens and schools with Russian language of instruction.

The concept of the language immersion method may be defined by three maxims:

1. At least 50% of subjects are to be studied in the target language.
2. One teacher – one language.
3. Education is based on interdisciplinary integration and collaboration among teachers.

Educational institutions can join the language immersion program at three levels:

I (early immersion) – since the last years of kindergarten

II (early immersion) – since the first grade

III (late immersion) – since the sixth grade or earlier.

In Estonia, kindergartens implement one-way total or partial language immersion; and school curricula aim at implementing total language immersion. In addition to one-way language immersion (focused on Estonian as a second language), Estonia is on the way to implementing two-way immersion: Estonian and Russian are the target languages in groups that include children with both Russian and Estonian home languages. In 2013, the preparatory work for the implementation of two-way immersion model started.

The two-way language immersion is organized in a group with the equal number of Estonian and Russian-speaking children. One half a day the educational and play activity is conducted by one teacher in the Estonian language, and the other half of the day is organized by the other teacher in the Russian language.

The knowledge that the children gain with one teacher in one language is revised with the other teacher in the other language, but through different activities. While playing, the child communicates in the language of his/her choice. The knowledge that the children gain with one teacher in one language is revised with the other teacher in the other language, but through different activities. While playing, the child communicates in the language of his/her choice. Five municipalities and six preschool children's institutions have joined the two-way language immersion programme. For the sake of guaranteeing sustainability of the new programme, the local governments also chose schools that are ready to enroll children from two-way immersion kindergarten groups and to provide them with the possibility to continue studying in the two languages. The first two-way language immersion groups in preschool children's institutions were opened in September of 2015.

In the case of the early total language immersion program, pupils are taught only in the Estonian language in the beginning. The study of the Russian language as the mother can begin in the first class in the second half, when it comes to children, also taught the language immersion program. In other cases, the beginning of the teaching of the Russian language should be postponed until the second half of the second class. The role of Russian-medium teaching increases gradually, until Russian becomes the language of instruction of 40% of subjects in the 6th form. (In the early language immersion programme a pupils has acquired at least 60% of studies in the Estonian language by the end of the basic school).

In schools, that chose late language immersion, the list of subjects and the amount of the teaching time in the Estonian language are determined by the language level needed by students to continue their education after primary school. In the 9th grade, the proportion of the hours for the Estonian language and subjects taught in Estonian should be at least 60% of the total amount of hours.

Methods of the Content and Language Integrated Learning used in the immersion program is suitable for all students; it makes it possible to form multilingualism, and to achieve objectives according to the national curriculum.

Basic principles of language immersion coincide with other modern principles of learning a second language, that are often associated with the integrated, based on the contents, communicative, or functional language learning. These principles differ from traditional methods when learning a second language is limited to the study of new words, grammar and thematic conversations.

For the successful implementation of the immersion program, researchers recommend the following rules:

1. Learning environment should be safe for both mental and physical health of children.
2. The teacher should always speak the target language.
3. At the beginning of learning, the children are allowed to speak their native language.
4. Since the beginning of the second year of studies in the frame of the immersion program, communication among children in the classroom should be fully (100%) in the target language.
5. At the beginning of learning, it is necessary to speak slowly, with clear articulation; teacher's speech should be understandable and learnable for students.
6. For anchoring knowledge, it is necessary to use visual aids, including gestures, facial

expressions.

7. Repetition should be used: it helps children to absorb the meanings of words and feel safe.

8. It is necessary to give children different examples of using the target language and to find as many as possible opportunities of using it.

9. It is necessary to read aloud to children and give them the opportunity to read aloud to each other.

10. It is necessary to consider the goals of learning the target language and methods of assessment [4].

Among the main factors affecting the development of children enrolled in the language immersion program, it may be mentioned the use of the target language in the process of mutual communication and obtaining the knowledge of the world. Researchers explain the good academic performance of language immersion pupils with child-centered pedagogy as well as the possibilities for practical and experience-based learning that the environment provides [5]. In order to make the language learning process clearer to learners, it is necessary to find immediately a positive and developing environment for using the target language. The agreement on the use of first and second language outside the school can help all interest groups to understand that the language used by teacher is "symbolic, cultural and linguistic" capital [6].

The same important is the cooperation with parents. A child learns the first language as a rule without purposeful learning. A family is the main keeper of the language and culture, and passes traditions and customs from generation to generation. For children enrolled in the language immersion program, the support from the parents is extremely important. Since 2004, The Parents' Union of the Language Immersion Program provides such support in Estonia. Parents who already have experience with language immersion help those who recently joined the program and cooperate closely with schools and kindergartens.

The quality of implementation of the immersion program largely depends on the creation of favorable conditions for professional development of teachers. For schoolteachers working within the immersion program, the following measures are being taken:

- Methodological courses for kindergarten teachers and assistant teachers, primary school teachers, subject teachers and vice principals. Close attention is paid to the principles of learning through practice: a teacher who participates in courses obtains experience and skills in teaching, creating the learning environment and implementing the ideas of language immersion while developing teaching materials and planning educational process. One important precondition is inviting all teachers to participate in professional development courses. The training program for primary school teachers and subject teachers consists of six continuing training courses with the total capacity of 275 hours.

- Teamwork trainings. The main direction of the training is planning and developing as a team, so that the school would be aware of how to develop curricula, development strategies and compose documentation for internal evaluation so that the school would be successful and meet expectations for 21st century schools.

- Short observation trainings. Short observation means frequent visiting of lessons that is focused on one stage or topic of the lesson and lasts for 3–5 minutes. The observer (head teacher, members of the school leadership team, form-master, or the head of the subject teachers group) acts as a mentor who collects data. One of his/her tasks is to give an impartial description of the observed lesson. This description, no evaluation, then becomes the basis for the feedback interview and for reflective questions. The main idea of short observation is to activate teacher's reflection, which results in the teacher's professional growth and development. A greater frequency turns short observation into a natural part of the school culture, a stage in development of the school team.

- Visiting of schools by specialists of the Language Immersion Centre, local governments, heads of schools, and teachers. They include visits to lessons and discussions with school administration, and sometimes the analysis of school documentation. Such visits must inspire, encourage and support teachers and pupils, recognize pupils' achievements; visitors are to learn about expectations of the teachers and school administration, as well as plan further cooperation, including training.

- Coaching the immersion teachers. Coaching is organized by three regions: 1) Northern Estonia,

2) North-Eastern Estonia, and 3) Western and Southern Estonia. All counsellors have completed corresponding training. There are different forms of coaching available: group and individual coaching, coaching as training-follow up, and coaching with and without observation. Coaching is targeted conversation aimed at making a change. It is not a one-time activity, but a continuous process consisting of several meetings, which can, in total, last over a study year. A special kind of coaching is thematic group coaching. For example, for teachers who work with children with special educational needs. The teachers of kindergartens and schools should be able to create for these children a special learning environment. Coaching is free of charge for teachers.

- Creating cooperation networks. Participation in them provide access to new ideas and resources, provides the support of colleagues, creates the conditions for increasing the level of professional development, which is accompanied by the development of the network itself. It expands opportunities for self-realization, increases levels of self-analysis (both individual and collective). The basis for cooperation networks in the frame of language immersion program is the willingness for mutual learning and sharing of knowledge. Immersion teachers need a lot of training, teaching materials, and each of them has a large number of materials produced by them.

- The Content and Language Integrated Learning (CLIL) month is a series of events in April. For five years already, this month is the time when events of the institutional, regional, and national level introduce implementation of language immersion principles and programme achievements. CLIL month aimed at propagating of multilingual learning and learning in a second language. International cooperation is also widely represented in the frame of the CLIL month.

- Practical seminars “Priks-praks”: sharing of experience and introducing to colleagues methodological materials and solutions. Seminars that last for three or four hours are held in the afternoon. The introductory topic of the seminar unites teachers of different subjects and at different school stages. Work in sections is based on the subject or subject area. Materials presentations can be developed into discussions. According to Silja Risti, Immersion teacher from Maardu Gymnasium: «If teachers are constantly sharing their material with others, it would not have to separately each year to invent and invent games and educational materials. I believe that everyone has the skills and practices that facilitate the work of teachers and school life saturating « [7].

- Summer and winter schools for teachers, principals, vice principals, trainers, consultants. Besides professional self-improvement these annual meetings also play an important role in establishment and maintenance of cooperation as well as development of the language immersion network.

To date, the immersion program has a strong place in the educational system in Estonia. The notions of “content and language in

tegrated learning” and “language immersion” have been included in the national curricula; and they are applicable in the context of learning not only Estonian, but other target languages as well.

Systematic studies of implementation of the immersion program were conducted since 2001. Thus, the Ministry of Education and Science ordered 10 different scientific studies and 40 thematic papers were prepared at Estonian universities. According to researchers from Tallinn University, kindergarten graduates trained within the immersion program are well prepared for school and successful in learning, regardless of the language of instruction. In the research report on the immersion program for years 2011–2012 published by the Centre of Educational Research of Tallinn University, it was indicated that the majority of students (86% –91%) and parents (82%) of the immersion program were satisfied with the choice of immersion classes. In addition, the exam results of these students in the Estonian language are higher than that of their peers from regular classes, and studies of mathematics in the Estonian language do not adversely affect the quality of knowledge in this subject [8].

Estonian model of the immersion program and its dissemination are of great interest to Kazakhstan. Today, Kazakhstan is developing its own immersion program and a network of schools working on this program (Nazarbajev Intellectual Schools). Kazakhstan is undergoing massive changes in education, aimed at providing school pupils with possibilities for acquisition of the Kazakh, Russian, and English Languages. Representatives of the Estonian Language Immersion Program conducted several training and counseling courses for teachers of Nazarbajev Intellectual

Schools. Teachers from Kazakhstan visited Estonian kindergartens and schools, some workshops on cooperation were carried out for heads of educational institutions and authors of learning materials for language immersion. Educators in Kazakhstan are more interested in the practical side of the program's implementation: how the program was developed, how the choices were made, how the learning materials were created, what were the tasks and how they were handled. Estonian experts often visit Kazakhstan for training and coaching experts there, e. g. in the field of development of study materials and curriculum for kindergartens.

Knowledge of the languages, along with entrepreneurial and digital literacy are among the main key competencies needed in life. In order to improve language skills, the state and the education system should ensure the unity, stability and consistency of language education policy.

REFERENCES

1. Балицкая И.В. Образование в современной Канаде: Монография/ И.В.Балицкая, Л.В.Волосович, И.И.Майорова. – Южно-Сахалинск: СахГУ, 2010. – 124 с.
2. Языковое погружение. – <http://kke.innove.ee/ru/language-immersion>
3. Mjalitsina, N. New tasks of the Language Immersion Centre // 15 years of language immersion. – Foundation Innove, 2014. – 128 p.
4. Настольная книга о языковом погружении. – Таллинн: Фонд Innove, 2009. – 240 с.
5. Learning environment – expectations and possibilities for improvement // 15 years of language immersion. – Foundation Innove, 2014. – 128 p.
6. Bourdieu P. Social space and symbolic power – <http://www.soc.ucsb.edu/ct/pages/JWM/Syllabi/Bourdieu/SocSpaceSPowr.pdf>
7. Risti, S. See you at Priks-praks seminar // 15 years of language immersion. – Foundation Innove, 2014. – 128 p.
8. Идея и видение – <http://kke.innove.ee/ru/language-immersion/o-pr-gr-p-gruz-nija>

ШЖМ ЖАҢАРУҒА ДАЙЫН

2015 жылдың 22 қазанында «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ шағын жинақты мектеп педагогтарына арналған облыстық онлайн семинар өткізді.

Семинар тақырыбы: «Бастауыш мектептегі жаңару: бізді 2016 жылы не күтіп тұр?»

Семинардың мақсаты: бастауыш білім беру мазмұнын жаңартудың негізгі бағыттарын талқылау.

Семинардың қатысушылары: Ақтоғай, Қарқаралы, Шет, Жаңаарқа, Бұхаржырау, Осакаровка, Абай, Нұра аудандарының 63 мектебінің бастауыш сынып мұғалімдері мен қалалық және аудандық білім бөлімдерінің әдіскерлері мен қызметкерлері.

Семинар модераторы – А.А. Мұқатаев, директордың оқу-әдістемелік жұмысы жөніндегі орынбасары, семинар қатысушыларын ҚР білім беру мазмұнының жаңаруы аясында педагогтардың біліктілігін арттыру бойынша Қарағанды БАИ-ң атқарып жатқан жұмыстарының негізгі бағыттарымен таныстырды.

Қазақстан Республикасының орта білім беру мазмұнының жаңаруы аясында мұғалімдердің біліктілігін арттыру бағдарламасы бойынша тренерлер М.П. Кушнир және А.И. Сыздыкова жаңартылған стандарттағы жаңашылдықпен таныстыру бойынша және кіші жастағы оқушылардың оқу жетістіктерін критериялды бағалау мазмұны мен ұстанымдарын айқындау бойынша интерактивті жұмыстар жүргізді.

Бастауыш сынып мұғалімдерінің жұмыс практикасынан алынған шынайы мысалдар іс-шараға барынша практикалық бағдарланған әсер етті және жаңартылған білім беру мазмұнын жүзеге асыруда кездесуі мүмкін қиындықтардың алдын алуға мүмкіндік берді.

М.П.КУШНИР

Филиал АО «НЦПК «Өрлеу» Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области, г.Караганда
kushnir.m@orleu-edu.kz

ПОДХОДЫ В РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОГО ОБЩЕОБЯЗАТЕЛЬНОГО СТАНДАРТА НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Мақалада Мемлекеттік жалпыға міндетті бастауыш білім беру стандарты мен оқу бағдарламаларында ұсынылған күтілетін нәтижелер: белсенді оқыту, коммуникативті тәсіл, зерттеушілік оқыту, денасулық сақтау тәсілі, инклюзия, бағалау жетістіктерінің тиімді тәсілдерін талдау қарастырылған.

В статье анализируются эффективные способы достижения ожидаемых результатов, представленных в Государственном общеобязательном стандарте начального образования и учебных программах для начальной школы: активное обучение, коммуникативный подход, исследовательское обучение, здоровьесберегающий подход, инклюзия, оценивание.

The article analyzes the effective ways to achieve the expected results presented in the state compulsory standards of primary education and training programs for primary school: active learning, communicative approach, research training, school health approach, inclusion, assessment.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Государственный общеобязательный стандарт начального образования, активное обучение, коммуникативный подход, развитие исследовательских навыков, поддержка обучающихся, оценивание

2015 год стал для системы образования Республики Казахстан знаменательным. С 1 сентября 2015 года в 30 пилотных школах началась апробация Государственного общеобязательного стандарта начального образования (далее – обновленный Стандарт). Внедрение обновленного стандарта – это, прежде всего, ответ государства на вызовы 21 века. «По всему миру были пересмотрены или же на данный момент пересматриваются образовательные системы на предмет того, какое образование они предоставляют для своих будущих поколений. При этом были заданы ключевые вопросы, такие как «чему действительно должны учиться дети для того, чтобы быть успешными в двадцать первом веке?» и «что является наиболее эффективным способом обучения этому?» [1; 5].

Ответ на первый вопрос достаточно четко представлен в обновленном стандарте в виде ожидаемых результатов обучения. Именно эти результаты являются приоритетами обновления содержания образования и связываются с повышением качества обучения и воспитания: «... ясность в определении того, что учащиеся должны знать и уметь делать, помогает обеспечить стабильно высокие ожидаемые результаты по всему Казахстану, а также облегчает для учителей процесс эффективного выполнения учебной программы» [1; 6].

Итоги поиска наиболее эффективных способов достижения ожидаемых образовательных результатов – ответы на второй вопрос – отражены не только в обновленном Стандарте, но и в большей степени в учебных программах для начальной школы.

Сконцентрируем внимание в нашей статье на анализе выявленных эффективных способах достижения ожидаемых результатов.

Основным педагогическим подходом в реализации обновленного Стандарта является

активное обучение: «Для того чтобы был смысл в обучении, учащиеся должны быть активно вовлечены в процесс урока, а не быть пассивными слушателями. Важно, чтобы учащиеся имели возможность участвовать в мероприятиях, которые позволяют им работать и обрабатывать полученные знания и развивать свои навыки» [1; 15].

Активное обучение предполагает использование групповой работы, различных видов игр, а также таких подходов, как [1; 17]:

– направленное чтение и письмо предполагает, что учитель с небольшой группой детей с одинаковыми возможностями читают текст, выбранный учителем, обсуждают его, размышляют над ним или выполняют задание учителя. Роль учителя состоит в том, чтобы удостовериться, что учащиеся понимают прочитанное, смотрят или слушают. Учащиеся учатся использовать стратегии для чтения/письма и обсуждают материалы со своими одноклассниками и учителем [1; 18];

– использование коммуникативных видов деятельности.

Важными коммуникативными навыками начальной школы является чтение, письмо, говорение и слушание. Поэтому в обновленном Стандарте созданы возможности для максимального улучшения этих навыков.

Применение коммуникативного подхода, направленного на развитие навыков по четырем видам речевой деятельности, предусматривает содержание предметов образовательной области «Язык и литература». Содержание языковых предметов направлено на развитие у обучающихся интереса и позитивного отношения к изучению языков через игровую и познавательную деятельность, а также на формирование первоначальных коммуникативных навыков для обмена информацией, умения работать с текстом как речевым материалом, понимания смысла фраз и выражений и использования их в конкретных ситуациях [2];

– индивидуальная работа и работа в группах для решения соответствующих задач;

– обучение через проигрывание (через действия);

– использование открытых вопросов, предусматривающих распространенные ответы. Открытые вопросы рассматриваются как инструмент, который поддерживает активное обучение, помогает учителю осуществлять мониторинг продвижения учащихся и своевременно адаптировать преподавание или вносить изменения в методику преподавания;

– поощрительная аргументация. Аргументация – способ формирования и использования навыков мышления высокого уровня и навыков общения. Аргументация важна для создания, проведения и оценки начального уровня дискуссии. Если на классных занятиях отдается предпочтение обсуждению и коллективному аргументированию, то у учащихся есть возможность совместно работать, решая проблемы, используя ряд вопросов и групповое обсуждение для того, чтобы своими словами объяснить концепции другим учащимся. Это позволяет помочь другим учащимся достичь понимания материала. Коллективное аргументирование как педагогический инструмент помогает продвигать совместное межличностное взаимодействие [1; 19].

Основные компоненты аргументирования развиваются по мере перехода из класса в класс, по мере того, как учащиеся анализируют источники информации, обсуждают и представляют собственные результаты, наиболее успешно в рамках учебных программ для познания мира. К 4 классу учащиеся используют навыки аргументирования, в результате чего они должны обсуждать свою точку зрения на основе собранных данных [1; 20].

Аргументирование является и одним из ожидаемых результатов изучения первого языка по навыку «аудирование и говорение»: «...аргументирует свою точку зрения, соблюдая логическую последовательность; самостоятельно составляет связные, логичные аргументированные высказывания в соответствии с предложенной темой и коммуникативно заданной установкой...» [2];

– совместная работа над исследованием является одним из педагогических подходов, используемых при обучении предмету «Естествознание» [3].

Развитие исследовательских навыков призвано обеспечить содержание предмета «Естествознание», рассматриваемого как пропедевтический курс к изучению самостоятельных учебных предметов «Биология», «Физика» и «Химия» на последующих уровнях образования;

– исследовательское обучение является одним из педагогических подходов, используемых при обучении предмету «Познание мира» [4]. Оно предполагает, что учащиеся задают себе вопросы, а учитель выступает в роли координатора обучения, создавая соответствующие сценарии, нежели предлагая факты. Учащиеся используют ресурсы для исследования тем и формируют свои выводы. Это помогает оттачивать навыки более высокого порядка, необходимые для приобретения более глубоких знаний и понимания предмета [1; 20].

Коммуникативный подход соответствует такому направлению применения обновленного Стандарта, как «реализация политики трехязычного образования путем создания необходимых условий для организации образовательного процесса на государственном, русском и английском языках» [2].

Обновленным Стандартом определено, что «базовое содержание начального образования реализуется в рамках политики трехязычного образования. Цель трехязычного образования заключается в формировании полиязычной личности – гражданина Казахстана, который владеет не менее чем тремя языками, умеет вести диалог в различных сферах деятельности, ценит культуру своего народа, понимает и уважает культуру других народов» [2].

В рамках практической реализации трехязычного образования в учебных программах по предметам начальной школы выделены разделы «Реализация политики трехязычия», «Поддержка развития языковых навыков учащихся (согласно политике трехязычия)», «Развитие коммуникативных навыков учащихся».

В разделе «Реализация политики трехязычия» указывается, что «организации образования Республики Казахстан формируют основы коммуникативной компетентности учащихся с целью развития функциональной грамотности.

Организации образования Республики Казахстан внедряют политику трехязычия через обучение казахскому, русскому и английскому языкам с 1 класса.

Изучение всех трех языков направлено на формирование коммуникативных навыков через развитие четырех видов речевой деятельности (слушание, говорение, чтение и письмо)» [5; 6].

Раздел «Поддержка развития языковых навыков учащихся (согласно политике трехязычия)» указывает, что «При изучении содержания предмета учителям необходимо поддерживать изучение специфичного академического языка. Это включает в себя обозначение языковых целей для каждого урока. Учителям-предметникам необходимо обращать внимание учащихся на использование академического языка, помочь учащимся оценивать свой прогресс в изучении языка. Кроме того, учителям следует осуществлять систематическую языковую поддержку, включающую использование полезных фраз для диалога/письма» [5; 8].

Раздел «Развитие коммуникативных навыков учащихся» содержит примеры видов работ, способствующих развитию навыков слушания и говорения, чтения и письма у учащихся в процессе обучения каждому конкретному предмету.

Например, «примеры видов работ, способствующих в процессе обучения математике развитию навыков

1) слушания и говорения у учащихся:

- работа в группах и классах (объяснения, презентации идей);
- презентация проектов;
- участие в обсуждениях;
- формулирование вопросов и поиск ответов на вопросы;
- участие в диалоге с учащимися и учителями;

2) чтения:

- фиксирование ключевых слов в тексте;
- работа с научными текстами и нахождение семантической составляющей.

3) письма:

- составление алгоритмов, инструкций для выполнения заданий;
- описание и объяснение способа выполнения математических задач как письменно, так и устно;

- анализ процесса выполнения задания (устно и письменно) [5; 10].

Коммуникативный подход определяет и изменения в планировании урока. Так, в краткосрочном планировании урока требуется формулировка языковой цели урока, кроме цели обучения (выбирается из учебного плана или учебной программы по предмету) и цели урока (формулируется учителем самостоятельно).

«Языковые цели являются важным инструментом для овладения академическим языком (собственный стиль речи учебного предмета). От того, насколько ясно сформулированы языковые цели, будет зависеть понимание учащимися того, что от них ожидается. Кроме того, языковые цели помогут учителям и учащимся создавать, измерять и поддерживать мотивацию к учебе.

Для поддержания обучения академическому языку, учителям рекомендуется включать следующие цели обучения в учебные планы:

- акцентирование внимания учащихся на академическом языке (например, лексика, включающая терминологию и фразы, необходимые для достижения целей обучения предмета);
- предоставление рабочего языка на уроке, необходимого для работы с понятиями предметного содержания (например, фразы, необходимые для: работы в группе, умения задавать вопросы, проведения анализа ситуации, дискуссии/дебатов);
- предварительное обучение и, прежде всего, предварительное использование в уместном контексте лексики, включая терминологию и фразы, необходимые для того, чтобы научиться правильно использовать их в предмете;
- использование учащимися всех четырех видов речевой деятельности в различных комбинациях (например, чтение-аудирование, чтение-письмо, чтение-говорение, аудирование-письмо, и т.д.) для достижения различных целей;
- вовлечение учащихся в диалог-дискуссию (например, не принимать односложные ответы от учащихся и не задавать вопросы, ответы на которые просто демонстрируют знание; побуждать учащихся использовать знания для эффективного обсуждения, а также предоставлять богатый лексический запас, чтобы учащиеся могли поддержать диалог);
- развитие навыков обучения, характерных для языка (например, избирательное прослушивание, разъяснение, развитие металингвистического и метакогнитивного осознания, перефразирование и навыки пользования словарем);
- поощрение критического размышления о языке (например, сравнение языков, поощрение учащихся использовать язык более точно, оценивание прогресса в изучении языка);
- постановка языковой цели в начале урока и обсуждение прогресса в достижении этой цели в конце урока» [6; 6].

В краткосрочных планах по предметам образовательной области «Язык и литература» языковая цель не выделяется, т.к. содержание предметов направлено на обучение языку и цель обучения уже является языковой.

Среди подходов, влияющих на эффективность обучения [7], которые нашли свое отражение в обновленном Стандарте, следует отметить также: ряд видов деятельности, которые оказывают значительное влияние на достижения учащихся.

1. Поддержка менее успешных учащихся или любого учащегося, которому необходима поддержка на любом этапе обучения.

2. Обеспечение формативного оценивания.

Первый подход, который можно обозначить как «обеспечение охраны здоровья детей, а также на создание благоприятных условий для удовлетворения особых образовательных потребностей обучающихся и их потребностей в получении дополнительных образовательных услуг» [2] является важным направлением применения обновленного Стандарта. С ним связывается появление таких понятий, как:

- а) особые образовательные потребности (нужды) – потребности детей, включая детей с физическими и умственными недостатками, которые по той или иной причине испытывают постоянные или временные трудности для получения образования;
- б) инклюзивное образование – совместное обучение и воспитание лиц с ограниченными

возможностями, предусматривающее равный доступ с иными категориями обучающихся к соответствующим образовательным учебным программам обучения, коррекционно-педагогическую и социальную поддержку развития посредством обеспечения специальных условий [2].

«Определение и удовлетворение потребностей учащихся имеет основное значение для разработки учебных планов в новой образовательной программе» [1; 21]. Это выражается в дифференциации, которая является еще одним из педагогических подходов, используемых при обучении предметам начальной школы.

В краткосрочном планировании урока предполагается, что цели обучения дифференцируются следующим образом: «все учащиеся смогут...», «большинство учащихся будут уметь...», «некоторые учащиеся смогут...». Рекомендуются дифференциация вопросов, заданий и учебных материалов, критериев успеха. Таким образом, педагог планирует наиболее полную поддержку в обучении всех учащихся и стимулирование наиболее способных учащихся.

Система оценивания – это то, что в обновленном Стандарте подверглось наибольшей степени обновления. В обновленном Стандарте описан ряд понятий, отражающих процесс оценивания в новых условиях. Оценивание становится критериальным.

Посредством использования критериального оценивания осуществляется оценка учебных достижений обучающихся. Оценивание осуществляется в соответствии с системой целей обучения, представленной в учебных планах по конкретному учебному предмету на основе отслеживания учебных достижений обучающихся по каждому тематическому разделу.

«Содержание по предмету организовано по разделам обучения. Разделы далее разбиты на подразделы, которые содержат в себе цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов: навыка или умения, знания или понимания. Цели обучения, организованные последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу и оценивать достижения учащихся, а также информировать их о следующих этапах обучения» [4; 13].

Например, система целей может быть представлена следующим образом (таблица).

Таблица - Система целей подраздела 1.1 «Моя семья» раздела 1 «Я и общество» предмета «Познание мира»

1 класс	2 класс	3 класс	4 класс
1.1.1.1 исследуя различные источники, понимать и объяснять значение понятия «Семья»; 1.1.1.2 определять свое место в системе родственных связей относительно других членов семьи;	2.1.1.1 составлять словесный портрет членов семьи на основе материалов семейного архива	3.1.1.1 на основе анализа различных источников объяснять степень родства между членами семьи; 3.1.1.2 составлять семейное древо;	4.1.1.1 на основе анализа различных источников объяснять значение семьи в жизни общества;
1.1.1.3 объяснять важность заботливого отношения между членами семьи и приводить примеры	2.1.1.2 объяснять этические нормы своей семьи на основе примеров; 2.1.1.3 определять о б щ е п р и н я т ы е этические нормы на основе изучения различных источников;	3.1.1.3 определять ценности своей семьи; 3.1.1.4 определять о б щ е п р и н я т ы е семейные ценности;	4.1.1.2 на основе с о б с т в е н н ы х наблюдений и и с с л е д о в а н и й о б ъ я с н я т ь функциональную роль членов семьи;

1.1.1.4 знать о простых формах товарно-денежных отношений; 1.1.1.5 определять структуру своих потребностей в предметах потребления и источники их поступления	2.1.1.4 на основе н а б л ю д е н и й , опроса знать структуру семейных потребностей в предметах потребления и источники их поступления	3.1.1.5 планировать и обосновывать собственные расходы; 3.1.1.6 анализировать основные статьи семейного бюджета	4.1.1.3 предлагать пути оптимизации семейного бюджета
--	---	--	---

В качестве раздела учебных программ выделен раздел «Подходы к оцениванию результатов изучения предмета», где прописаны основные положения оценивания: «Критериальное оценивание основано на взаимосвязи преподавания, обучения и оценивания. Результаты критериального оценивания используются для эффективного планирования и организации образовательного процесса.

Система критериального оценивания в начальной школе включает формативное оценивание (ФО) и внутреннее суммативное оценивание (ВСО)» [3; 11].

Таким образом, знание основных подходов в реализации Государственного общеобязательного стандарта начального образования важно, в первую очередь, для учителя, т.к. обладание этим знанием позволит не только эффективно организовывать процесс достижения образовательных результатов в соответствии со стандартом, но и оценить уровень профессиональной компетентности в данной области. Выявленные западающие зоны определяют траекторию профессионального самообразования педагога, что также будет положительно влиять на достижение ожидаемых результатов.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Программа для учителя. Первое издание (Программа повышения квалификации учителей начальных классов школ с русским языком обучения в рамках обновления содержания среднего образования Республики Казахстан). – Астана: Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2015 – 38 с.
2. Государственный общеобязательный стандарт начального образования: Приложение к постановлению Правительства Республики Казахстан от «25» апреля 2015 года № 327// <http://nis.edu.kz/ru/edurenew/eduinside/>
3. Естествознание. Учебная программа для начальной школы (1-4 классы) в рамках обновления содержания среднего образования (пробный вариант для апробации в 30-ти пилотных школах). – Астана, 2015. – 35 с.
4. Познание мира. Учебная программа для начальной школы (1-4 классы) в рамках обновления содержания среднего образования (пробный вариант для апробации в 30-ти пилотных школах). – Астана, 2015. – 39 с.
5. Математика. Учебная программа для начальной школы (1-4 классы) в рамках обновления содержания среднего образования (пробный вариант для апробации в 30-ти пилотных школах). – Астана, 2015. – 28 с.
6. Учебный план по предмету «Естествознание» (в рамках обновления содержания среднего образования) 1 класс// <http://www.cpm.kz/ru/portal/programs/day.php?ID=312471>
7. Раздаточные материалы для тренера (Программа повышения квалификации учителей начальных классов школ с русским языком обучения в рамках обновления содержания среднего образования Республики Казахстан). – Астана: Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2015 – 268 с.

А.К.ШАДЕТОВА

«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты, Қарағанды қ.
shadetova.a@orleu-edu.kz

ОҚУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫН ЖАҢАРТУ – КЕҢ АУҚЫМДЫ DAҒДЫЛАРДЫ ДАМУ

Мақалада білім беру мазмұнын жаңарту аясында оқушыларының кең ауқымды дағдыларын дамыту қажеттіліктері қарастырылған. Оқу бағдарламаларының концептуалды бағыттарының (жүйелік-әрекет, пәнішілік, пәнаралық, транспәндік кіріктіру) мүмкіндіктері жөнінде айтылған. Тұлғаға бағытталған оқытудың дидактикалық ұстанымдары көрсетілген.

В статье рассматривается необходимость развития у учащихся навыков широкого спектра в условиях обновления содержания среднего образования. Раскрываются возможности концептуальных (системно-деятельностных, межпредметных, транспредметных, внутрипредметных) направлений учебной программы. Приводятся дидактические принципы личностно-ориентированного обучения.

The article discusses the need to develop skills in a wide range of content updates . Reveals the possibility of conceptual (system- activity-related , interdisciplinary , transpredmetnyh, intrasubject) areas of the curriculum. We give didactic principles of student-centered learning.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: *жүйелік-әрекет, пәнішілік, пәнаралық, транспәндік, кіріктіру, білім беру мазмұнын, оқу бағдарламасы*

Заманауи білім берудегі өзекті мәселе оқушылардың әлеуметтік өмірге тиімді араласа білуіне мүмкіндік туғызатын дағдыларды қалыптастыру және әлеуметтенуіне нақты жағдай жасау. Ал, бұл жөнінде Андреас Шлейхер, Білім беру және кәсіби дайындау басқармасы директорының және ЭЫДҰ Бас хатшысының білім беру саясаты бойынша арнайы кеңесшісі міндетін атқарушы (2014) төмендегідей тұжырымдама жасайды «Адамзатқа және қоғамға орасан зор проблема әкелетін жаһандану мен жаңғыртудың әсерінен айналадағы әлем түбегейлі өзгеріске ұшырауда. Мектептер оқушыларды түрлі мәдениет өкілдерімен әріптестік қарым-қатынас жасауды, алуан түрлі идеяларды, көзқарастар мен құндылықтарды ескеруді, адамдар өздерінің алуан түрлілігіне қарамастан технологиялардың көмегімен кеңістік пен уақыт кедергілерін жеңе отырып, бір-біріне сенім білдіруін және әріптестікте жұмыс істеуін қажет ететін, әлемде адамдардың өмірі ұлттық шекаралар аумағынан тыс мәселелерге байланысты болатын әлемде өмір сүруге және жұмыс істеуге дайындауы керек. ХХІ ғасырдың мектептері оқушыларды өмірде, жұмыста және азаматтық ұстанымында өзгелермен ынтымақтастықта өмір сүруге дайындай отырып, ұлттық және жаһандық пікір алуандығының шынайылығын ұғына отырып, өзіндік дербестігі мен ерекшелігін дамытуға көмектесуі керек»[1; 3].

Жоғарыда келтірілген тұжырым білім беру саласына өзгерістің қажет екенін анық көрсетеді. Технология, коммуникация мен ғылым салалардағы мұндай елеулі өзгерістер әлемдік экономикаға айтарлықтай ықпал ете отырып, ХХІ ғасырда табысты болу үшін әрбір адамға қажетті білім мен дағдыларды алға тартады.

Ал, бұл дағдыларды қалыптастыру үшін «Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы «25» сәуіріндегі №327 қаулысына қосымша, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартыда» бастауыш білім берудің мақсатын төмендегі кең ауқымды дағдылар негіздерін меңгерген білім алушы тұлғасының үйлесімді қалыптасуы мен дамуына қолайлы

білім беру кеңістігін жасау көрсетілген [2]:

- 1) білімді функционалдықпен және шығармашылықпен қолдана білу;
- 2) сын тұрғысынан ойлау;
- 3) зерттеу жұмыстарын жүргізе білу;
- 4) ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана білу;
- 5) коммуникацияның түрлі тәсілдерін, оның ішінде тілдік дағдыларды меңгеру;
- 6) топпен және жеке жұмыс істеу дағдылары.

Кең ауқымды дағдылар негіздерін меңгерген білім алушы тұлғасының үйлесімді қалыптасуы мен дамуына қолайлы білім беру кеңістігін жасаудың бірден-бір жолы оқу бағдарламаларын өзгерту.

Орта білім беру мазмұнын жаңартуды жүзеге асыруға негізделген оқу бағдарламаларын «Назарбаев Зияткерлік мектептері» дербес білім беру ұйымы, Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясымен және жалпы орта білім беретін мектептердің мұғалімдерімен бірлесіп құрастырған оқу бағдарламалары келесі концептуалды бағыттармен ерекшеленеді [3]:

- Оқытуды ұйымдастырудағы жүйелік-әрекеттік тәсіл.

- Оқу материалының мазмұны үш деңгейлі кіріктіруге негізделген: пәнішілік, пәнаралық, транспәндік.

- Тұлғаға (оқушыға) бағытталған оқыту.

Жүйелік-әрекет тәсілі оқушылардың оқу әрекеттерінің олардың жасы мен тұлғалық қабілеттеріне сай болуын қамтамасыз етуге негізделген. Аталған бағыт әр оқушының жеке қабілеттерін дамытуға бағытталған. Сонымен қатар білімді бекітуге және материалды артық жүктемесіз игеру темпін ұлғайтуға мүмкіндік береді. Оқушыларды әртүрлі деңгейде дайындауға ыңғайлы жағдай жасалады.

Пәнішілік кіріктіру – әр оқу пәнінің мазмұны түсінік, білім, білік, дағды және т.б. кіріктірілуі, яғни концентрациялану ұстанымы негізінде спиральді құрылыммен сипатталады.

«Спиральдік» ұстаным бойынша оқушылар ұсынылған мәселені назарға алады, сол мәселе төңірегінде білімін тереңдетеді және толықтырады, сонымен қатар қажетті дағдыны дамытып, қалыптастырып отырады. Оқушылардың алға ілгерілеуіне қарай бір сыныптан келесі сыныпқа ауысқан сайын тақырыптарды анағұрлым тереңірек түсінеді және онымен байланысты тиісті тұжырымдамаларды қолдануға мүмкіндік алады. Мысалы, бастауыш сыныптарға арналған математика пәні бойынша спиральді білім беру бағдарламасындағы ілгерілеуді оңай көруге болады, айталық оқушылар қосу және алу тұжырымдамаларының негізінде өткенді қайталайды және жаңа білім қалыптастырады (1-кесте).

Кесте1 – Математика оқу бағдарламасы бойынша тақырыптың спиральділігі

Сынып	Тақырып
1-сынып	Қосу және алу элементтерін білу
2-сынып	Оқыған және жазған кезде қосу және алу элементтерінің атауларын пайдалану
3-сынып	Көп таңбалы сандарды жазбаша қосу және алу (ондықтарды ауыстыру арқылы)
4-сынып	Оқыған және жазған кезде қосу, алу, көбейту және бөлу элементтерінің атауларын пайдалану

Оқушылардың өмір бойы білім алу дағдыларын қалыптастыру мақсатында бастауыш сыныпқа арналған пәндердің аясында мұғалімдер әрбір оқу жылында нені оқыту керектігін және оқу сапасы қандай болу керектігін нақты білуі керек. Оқушылар әртүрлі пәндердің аясында қолдануға болатын білім алып, дағдылары қалыптастырады, бұл оқушыларға мектептен тыс өмірде қолдануға болатын дағдыларды меңгеруіне көмектеседі. Бұған жоғарыда айтылған кең ауқымды дағдыларды жатқызуға болады.

Пәнаралық кіріктіру – екі немесе одан да көп пәндер бойынша факті, түсінік, ұстанымдарға

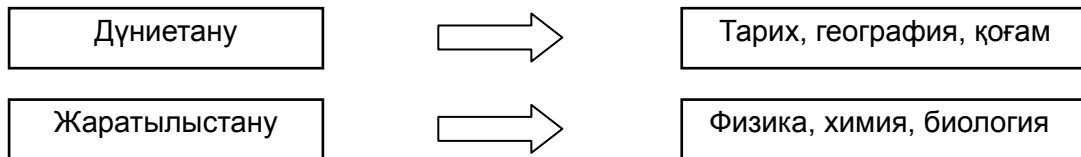
және т.б. синтез жасау. Бір пәнді оқу барысында басқа пәнде меңгерген теория, заңдылық, әдістерді қолдану арқылы көрініс табады. Яғни білім мазмұнын осы деңгейде жүйеге салу – танымдық нәтижені, әлем туралы тұтас бейнені қалыптастыра отырып, жалпы ғылыми түсініктер, категориялар, тәсілдер түрінде көрініс табатын жаңа білім сапасының түріне алып келеді. Төменде ұсынылған тақырыптар барлық пәндерде оқытылады, яғни әр пәннің өз мазмұндық ерекшелігіне қарай беріледі (2-кесте).

Кесте 2 – Оқу бағдарламаларының ортақ тақырыптарының үлгісі

Тоқсан	Тақырып
I тоқсан	Өзім туралы
	Менің отбасым және достарым
II тоқсан	Менің мектебім
	Менің туған өлкем

Оқушылар бір пәннің аясында үйренген мәселелерін екінші пәнге пайдалана алады немесе бір пәннің негізінде басқа пәнді оқуды жақсартып алады. Білімдерді ықпалдастыру оқу үдесірін оқушы үшін анағұрлым байланысқан және маңызды етуге бағытталған.

Транспәндік кіріктіру – әртүрлі пәндерде қамтылған ақпараттарға, көп жоспарлы нысандарды зерттеу және талдауға арналған негізгі және қосымша білім мазмұны компоненттерінің синтезі.

Оқу бағдарламалары келесі дидактикалық ұстанымдарға негізделген, яғни тұлғаға (оқушыға) бағытталған оқыту:

Іс-әрекет ұстанымы – оқушы білімді дайын күйінде алмайды, оқу әрекетінің мазмұны мен формасын ескере отырып, өзі ізденеді. Оның нормалар жүйесін түсінеді және қабылдайды. Оны жетілдіруде белсене араласады. Аталған әрекеттердің барлығы жалпы мәдени және әрекет қабілеттерін, жалпы білім дағдыларын сәтті қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Үздіксіздік ұстанымы – әрекет нәтижесі алдыңғы кезеңде келесі кезеңнің бастамасын жүзеге асырып отыратын оқытуды ұйымдастыру түрі;

Әлемнің тұтас бейнесін қалыптастыру ұстанымы баланың бойында ғылым жүйесіндегі белгілі бір пәннің рөлі мен орны, әлем туралы тұтас бейне, түсінік қалыптасу керектігін білдіреді.

Психологиялық жайлылық ұстаным оқыту процессінде стресті болдырмау жолдарын қарастырады, педагогикалық іскерлік идеясына негізделген мектепте және сабақта жағымды атмосфера жағдайын қалыптастырады;

Вариативтік ұстаным оқушылардың вариативтік ойлау дағдыларын дамытуды көздейді, яғни мәселені шешудің әртүрлі жолдарын қарастыра білу, әртүрлі жолын сұрыптай білу және оңтайлысын жүйелі таңдай білу қабілетін қалыптастыру;

Шығармашылық ұстаным оқу әрекеті барысында оқушылардың шығармашылық бастамаларына баса назар аударуды, шығармашылық жұмыста өз тәжірибелерінің қалыптасуын қарастырады. Стандартты емес есептерді өздігінен шеше білу қабілетін дамыту.

Оқу бағдарламалардың әрбір пәннің негізгі бағыттары келесі мазмұндар мен дағдыларды қалыптастыруға негізделген:

Бастауыш мектептегі тілдік пәндердің (қазақ тілі, сауат ашу және әдебиеттік оқу) оқу бағдарламаларының мақсаты – қазақ тілін үйренуге негіз қалау. Бұл әртүрлі қарым-қатынас салалары мен жағдайлары, стилистикалық ресурстар, дұрыс дыбыстау, орфографиялық және орфоэпиялық нормалар, сондай-ақ жанрлармен стильдерді білуге қатысты құрылым мен функцияларды қамтиды. Бағдарламада әртүрлі қарым-қатынас салаларында және жағдайларда өз ойын еркін жеткізуге мүмкіндік беретін айтылым және танымдық жаттығуларға,

қарым-қатынас жасай білу қабілеті мен дағдыларына ерекше назар аударылады. Қазақ тілін оқу барысында оқушылар жалпы әлем мен адамзат туралы білім алады және тіл мен әдеби мұраның құндылығын түсінеді, соның арқасында кез-келген мәселеге қатысты өз көзқарасын білдіре алады. Тілдікпәндердің әрқайсысы үшін үш бағыт бірдей болып табылады: тыңдалым және айтылым, оқылым және жазылым [1].

Математика бағытында оқушылар бастауыш білім берудің маңызды мақсаттары мен мәселелерін шешуге дағдыланады. Математика тілінің негіздерін үйрену арқылы оқушылар басқа пәндер аясында, мысалы, жаратылыстануды оқу кезінде қажет болатын анағұрлым күрделі математиканы түсінуге мүмкіндік алады. Сонымен қатар, математика әртүрлі мәселелерге қатысты қалай әрекет етіп, проблемаларды шешу жолдарын түсінуге көмектесе отырып, логикалық ойлау дағдыларын дамыту, арифметикалық алгоритмдерді қолдану, геометриялық құрылымдарды орындау және математикалық зерттеу жүргізу қабілетін жетілдіруге мүмкіндік береді. Оқу мақсаттарына негізделі отырып, оқушылар сан, алгебра, геометрия және математикалық модельдеу туралы білу арқылы математиканы түсінетін болады. Математикалық талдауды орындау арқылы оқушылар өз сұрақтарына және басқа адамдардың сұрақтарына жауап беру үшін білімдерін, рәсімдерді, әдіс-тәсілдер мен технологияларды қолданады.

Жаратылыстану бағыты бойынша білім беру бағдарламасында ғылыми зерттеу жүргізу дағдылары мен біз өмір сүретін әлем туралы білімге ерекше назар аударылады.

Бастауыш сыныпта жаратылыстануды зерделеу оқушыларға мынадай дағдыларды қалыптастырып дамытуға көмектеседі: зерттелетін тақырыпты таңдау; сұрақ қойып, оған жауап беру тәсілдерін табу; зерттеу жүргізу жоспарын құру; болжам жасау; сұраққа жауап беру үшін зерттеу жүргізу, зерттеу нәтижесінде алынған түрлі деректерді жинау, өңдеу және түсіндіру. Бастауыш сынып оқушыларына арналған жаратылыстану пәні бойынша білім беру бағдарламасы оларды жоғары сыныптарда және жоғары оқу орындарында биология, химия және физика саласында одан әрі оқуға дайындайды.

Дүниетану пәні бойынша білім беру бағдарламасы оқушылардың қиялын ояту арқылы олардың білімге құштарлығын ынталандыруды көздейді. Ол бізді қоршаған әлемде болып жатқан үдерістерді тарихи, географиялық және әлеуметтік тұрғыдан түсінудің маңызды бөлігі болып табылатын фактіге негізделген білімді және ақпараттық контентті дамытуға бағытталған. Білім беру бағдарламасы Қазақстандағы адамдардың әлеуметтік, моральдық, шығармашылық және қарым-қатынас тәжірибесін бейнелейді. Ол гуманитарлық ғылымдар мен әлеуметтік ғылымдарды шынайы өмір жағдайында зерделеуге жол аша отырып, оқушыларға өзінің оқу үдерісін бақылауға мүмкіндік береді. Зерттеуге негізделген оқу стратегияларын пайдалану арқылы оқушылар ақпаратты жинап, талдап, ұсынатыналады, бұл оларға белсенді азаматтық ұстанымы бар адам болып өсуге көмектеседі.

Бастауыш сыныптарға арналған оқу бағдарламалары оқушыларға оқылым, жазылым, айтылым, проблемаларды шешу, ғылыми зерттеу жүргізу және анықтамалық материалдарды зерделеумен байланысты дағдыларды дамытуға көмектеседі. Оқушылар бастауыш сыныпта оқытылатын әр пәндік саланы түсінетіндігін көрсете отырып, алдағы уақытта осы білімдерін басқа жағдайларда қолдана білулері қажет. Сондықтан оқушыларды өз білімдерін кез-келген жағдайда қалай бейімдеу керектігін біліп, болашақта кездесуі мүмкін кез-келген күрделі тапсырмаларды шешуге икемді болуға баулу маңызды болып табылады. Ал, бұл дағдыларды дамыту оқу бағдарламаларының жүйелі түрде жүзеге асуына байланысты болмақ.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасында орта білім мазмұнын жаңарту аясында қазақ тілінде оқытатын мектептердің бастауыш сынып мұғалімдерінің біліктілігін арттыру бағдарламасы. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2015. – 40 б.
2. Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты [Электрондық ресурс] Қолжетімділік коды <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1500000327>
3. Орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында бастауыш мектепке (2-4 сыныптар) арналған оқу бағдарламасы (30 пилоттық мектептерде сынақтан өткізу үшін байқау нұсқасы). – Астана, 2015.

Ж.М.МАМЕРХАНОВА*Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников
по Карагандинской области, г.Караганда
mamerkhanova.zh@orleu-edu.kz*

СТАНДАРТ СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК УСЛОВИЕ РЕАЛИЗАЦИИ «ЗОНЫ БЛИЖАЙШЕГО» И ДОСТИЖЕНИЯ УРОВНЯ «АКТУАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ» КАЗАХСТАНСКИМИ ШКОЛЬНИКАМИ

Даму психологиясы мен педагогикалық психологияда «жақын арадағы даму аймағы» мен «өзекті даму аймағы» түсініктері» дәстүрлі түрде маңызды түсінік ретінде қарастырылады. Даму үдерісін белгіленген теориялық-әдіснамалық ракурста қарастыру баланың тұлғалық қалыптасу, болу үдерісін мазмұнды болуға, сонымен қатар орта білім беру жағдайында құруға мүмкіндік береді. Мақалада Қазақстандағы оқушылардың әр жекелеген сабақта «жақын арадағы аймақ» пен «өзекті дамудың» деңгейіне жетуді жүзеге асыру мүмкіндігі ретінде білім беру стандартының нормасы қарастырылады.

Понятия «зона ближайшего развития» и «зона актуального развития» традиционно рассматриваются как важнейшие понятия в психологии развития и педагогической психологии. Обозначенный теоретико-методологический ракурс рассмотрения процесса развития позволяет содержательно выстроить процесс становления, формирования личности ребёнка, в том числе в условиях общего среднего образования. В статье рассмотрены нормы стандарта образования как возможность реализации «зоны ближайшего» и достижения уровня «актуального развития» казахстанскими школьниками на каждом отдельно взятом уроке.

Concepts "zone of the closest development" and "zone of actual development" are traditionally considered as the most important concept in psychology and pedagogical psychology. Designated theory and methodological perspective of consideration of process development allow to build substantial process of formation of child's personality also in environment of common secondary education. The article describes norms of education standard as the opportunity of realization of "zone of the closest development" and achievement of the level of "zone of actual development" for kazakhstani school students on each separately taken lesson.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: «зона ближайшего развития», «уровень актуального развития», стандарт образования, таксономия учебных целей Б.Блума, предметный, системно-деятельностный, личностный результат обучения

Одним из принципиальных отличий Государственного общеобязательного стандарта среднего образования, утверждённого постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080 (далее – ГОСО-2012) от ГОСО-2002 и ГОСО-2010 годов, является внесение наряду с требованиями к предметным результатам, требований к личностным и системно-деятельностным результатам обучения [1].

Данный шаг рассматривается нами как один из ключевых на этапе модернизации общего среднего образования – широкомасштабной инновации, затрагивающей все его сферы. И, несмотря на то, что ожидаемого с 2008 года перехода на модель 12-летнего образования сегодня ещё не произошло, можно утверждать о том, что процесс модернизации прошёл некую условную «точку невозврата».

Впервые в истории Казахстанского среднего образования такие феномены, как «лично-ориентированный» «системно-деятельностный» подходы в обучении перешли из разряда «декларируемых» («рекомендуемых») в разряд «обязательных» для исполнения всей педагогической общественностью страны.

В свою очередь, как и любой инновационный процесс, внедрение названных новшеств сопровождается определёнными проблемами. Одной из них является формальное отношение учителя к предусмотренным ГОСО-2012 и соответствующими учебными программами достижениям учащимися личностных и системно-деятельностных результатов обучения, в том числе в рамках одного урока. Об этом свидетельствуют беседы, наблюдения за ходом и ознакомление с результатами выполненных слушателями заданий, как на краткосрочных, так и уровневых курсах повышения квалификации.

Практически все слушатели осведомлены о введении ГОСО-2012, но пояснить, в чём его новизна, затруднялись. Однако, несмотря на то, что в учебной программе по каждому предмету личностные, системно-деятельностные результаты обучения представлены предельно ясно, в достаточной степени детализированы, при формулировании целей обучения уроков все учителя ориентировались только на предметные цели обучения («должны знать», «должны уметь»). Последующая часть учебной программы «присутствовала» в привычных формулировках развивающих и воспитательных целей урока, носивших скорее декларативный характер и вписываемых в план урока как привычная формальность. Попыток изменить ситуацию с появлением новых учебных программ они не делали. Искреннее считавшие, что главной целью на уроке является успешное освоение учащимися предметного содержания, они не представляли, что существуют и реально достижимы и иные цели.

Например, как можно на одном уроке обеспечить достижение системно-деятельностного результата: «Ознакомление с основными методами изучения природы» [6]. Или, например, личностного результата обучения на уроке математики: «Стремление беречь и приумножать природу родного края» [2].

Итак, введение нового стандарта и соответствующих ему учебных программ вызвали больше вопросов, чем дали ответов на то, каким образом, возможно, решить проблемы, связанные с реализацией лично-ориентированного и системно-деятельностного подходов в рамках урока. Нами был предложен один из взглядов на решение некоторых из них с позиции методологических оснований модернизации общего среднего образования [3].

В данной статье нами рассматриваются теоретические основания решения обозначенных проблем с точки зрения взглядов на развитие и обучение ребёнка выдающегося учёного психолога Л. Выготского. Его идеи о существовании уровня актуального и зоны потенциального развития, представления о расширении зоны ближайшего развития, расширении потенциальных возможностей ребёнка, изложенные в знаменитом труде «Мышление и речь», прочно вошли в практику и сегодня продолжают служить делу изучения и обучения и анализу эффективности педагогического процесса.

Согласно Л.Выготскому, образовательный процесс представляет собой «своеобразную форму систематического сотрудничества между педагогом и ребёнком, сотрудничества, в процессе которого происходит созревание высших психологических функций ребёнка с помощью и при участии взрослого». Далее, «...в школе ребёнок обучается не тому, что он умеет делать самостоятельно, но тому, чего он ещё делать не умеет, но что оказывается для него доступным в сотрудничестве с учителем и под его руководством. ... Поэтому зона ближайшего развития, определяющая эту область доступных ребёнку переходов, и оказывается самым определяющим моментом в отношении обучения и развития». В последующем «...то, что лежит в зоне ближайшего развития в одной стадии данного возраста, реализуется и переходит на уровень актуального развития во второй стадии» [4].

Таким образом, основываясь на выше изложенных позициях, образовательный процесс в пределах урока следует рассматривать как непрерывное взаимодействие между учителем и учеником, в ходе которого происходит развитие ученика с помощью и при участии учителя. На уроке в рамках темы урока ученик узнаёт то, чего ранее не знал и обучается тому, чего он ещё делать не умеет, но что оказывается для него доступным в процессе взаимодействия

с учителем и под его руководством. Именно эта часть урока, в ходе которой происходит доступный ученику переход от того, чего он не знал, не умел делать самостоятельно, но чему обучился в сотрудничестве с учителем и под его руководством, является зоной ближайшего развития, оказывается самым определяющим моментом в отношении обучения и развития ученика на уроке.

Считаем, что подобная трактовка образовательного процесса урока, понятна, в целом вопросов не вызывает. В условиях знание-ориентированных ГОСО-2002 и ГОСО-2010 годов, традиционно выделяя на уроке этапы «введение», «основная часть урока» и «заключение», можно считать, что граница между уровнем актуального развития ученика и зоной ближайшего развития, по сути, пролегает между вводной и основной частью урока. Именно с этого момента учитель и ученик приступают к рассмотрению для ученика нового, неизвестного знания, осваиваются новые способы деятельности, приобретаются новые умения и навыки. В свою очередь, завершение основной части урока можно рассматривать как достижение внешней границы зоны ближайшего развития, достижение учеником уровня актуального развития. Данное представление о динамике развития ученика в ходе урока, в соответствии с этапами урока в условиях ГОСО-2002 и ГОСО-2010 годов изображено на рисунке 1.

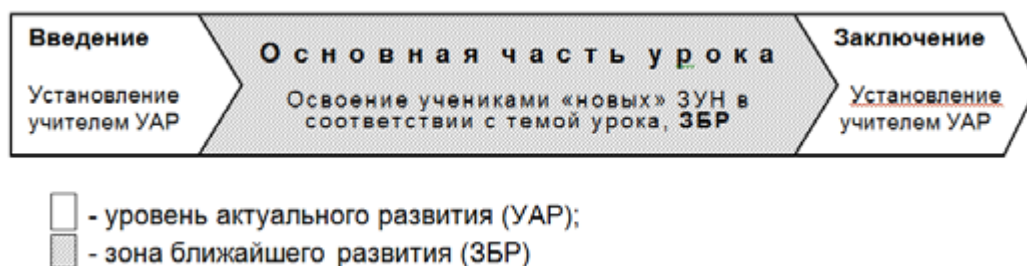

Рисунок 1. Динамика развития ученика в ходе урока соответствии с этапами урока в условиях ГОСО-2002 и ГОСО-2010 годов

В то же время внесение в ГОСО-2012 требований к системно-деятельностным и личностным результатам обучающихся отражается в изменении нашего представления о расположении зоны ближайшего развития в ходе урока.

Ранее нами была рассмотрена возможность соотнесения аспектов требований к уровню подготовки обучающихся согласно ГОСО-2012 с уровнями таксономии учебных целей Б.Блума [3; 30], что представлено в таблице 1. С учётом этих суждений считаем возможным следующее представление о динамике развития ученика в ходе урока, в соответствии с его этапами в условиях действия ГОСО-2012 года.

В основной части урока ученик, прежде всего, осваивает новое знание о явлении, понимание его сущности, применении изученного в жизнедеятельности человека. Тем самым учеником достигается предметный результат обучения.

Таблица 1 – Соотнесение аспектов требований к уровню подготовки обучающихся согласно ГОСО-2012 с уровнями учебных целей согласно таксономии Б.Блума.

Аспект требования к уровню подготовки обучающихся (ГОСО-2012)	Таксономия учебных целей Б.Блума
предметный	знание понимание применение
системно-деятельностный	анализ синтез
личностный	оценка

Подвергая анализу, синтезу освоенную информацию, обсуждая с одноклассниками, учителем результат проведённого исследования, ученик демонстрирует системно-деятельностный результат обучения. Отметим, что оба данных уровня достигаются учеником при непосредственной поддержке учителя, одноклассников.

Однако для достижения личностного результата обучения, ученик должен оценить, сформулировать собственную оценку изученному явлению, аргументировать свою позицию и привести доказательства, причём его мнение не обязательно должно совпадать с мнением учителя и общепринятым в целом. Фактически, выражая личное мнение, ученик демонстрирует собственный уровень актуального развития, что даёт возможность учителю уже на этапе основной части урока приступить к его установлению.

Итак, изложенное нами выше даёт нам возможность предположить, что в условиях ГОСО-2012 граница между зоной ближайшего и уровнем актуального развития ученика смещается, пересекает основную часть урока, что изображено нами на рисунке 2.

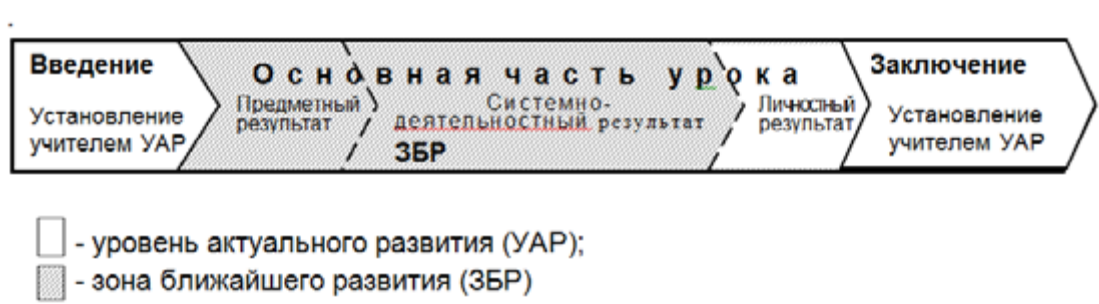

Рисунок 2. Динамика развития ученика в ходе урока соответствии с этапами урока в условиях ГОСО-2012 года

При первом приближении заметно, что зона ближайшего развития уменьшается. Однако это возможно компенсировать ощутимой интенсификацией процесса обучения, например, посредством реализации идей, предлагаемых Программой повышения квалификации, разработанной Центром педагогического мастерства АОО «Назарбаев интеллектуальные школы» совместно с факультетом образования Кембриджского Университета.

Таким образом, «высвобождается» время для выполнения учениками тех заданий, которые способствуют развитию у учащихся таких качеств, как способность решать жизненные ситуации, связанные с наукой и технологией, проявлению самостоятельности мысли и инициативы в выборе их собственной жизненной позиции.

Действительно, предлагаемый и теоретически обоснованный нами подход реализуется на курсе повышения квалификации учителей третьего (базового) уровня. В качестве примеров приводим соответствующие выдержки из отчётов учителей о внесённых изменениях в практику преподавания и обучения предметам естественно научного и гуманитарного циклов, выполненные по итогам прохождения этапа «практика в школе».

«На конечном этапе основного этапа урока я предложила учащимся вопрос высокого порядка для размышления: «Где и при каких условиях в нашем регионе вы встречали пресмыкающихся?» Данный вопрос способствовал переоценке учащимися пройденной темы, позволил им размышлять над информацией, полученной на уроке, а также аргументировать свою точку зрения... Учащийся группы А, зачитал свое эссе, где рассказывал о том, что встретил ящерицу весной, около своего дома, что она была яркой расцветки, что говорило о том, что это самец в период брачного сезона, а когда сезон закончится, расцветка ящерицы станет обычного серого цвета. Я отметила для себя это эссе, так как в раздаточном материале этой информации не было, и ученик узнал об этом сам, правда источник информации он не помнил, так как знал это уже давно».

«На этапе пересмотра и предположений гипотез ... предложила им поразмышлять над вопросом высокого порядка: «Как вы думаете, где могут пригодиться знания умножения десятичных дробей?» Только некоторые смогли сформулировать и защитить свою точку

зрения. Например, ученица А. сказала: «Умножение десятичных дробей нужно в банках, так как они считают деньги, выдают кредиты». Ученик Д. сказал: «Знания десятичных дробей нам нужны в магазине. Если мне нужно купить не 1 килограмм, а 1 кг 500 г конфет». При ответах на открытый вопрос учащиеся научились размышлять, анализировать».

«При выполнении третьего задания ученики отвечали на открытый вопрос «Как ты думаешь, есть ли сходства в одежде сарматов и казахского народа?». Все ученики активно давали ответы на вопрос, но лишь немногие смогли отвечать аргументировано. Например, ученица А ответил: «Есть сходства. Мужчины сарматов одевали обувь похожую на «байпаки», которые носят казахи. Если вы посмотрите на изображение «Золотого человека» из захоронения Аралтобе, то увидите саму обувь».

«При выполнении третьего задания, ребята ответили на открытый вопрос: «Что произойдет, если сказочные феи вернутся в нашу жизнь?» Ответы учащихся порадовали меня своей глубиной, ученик В. сказал: «Все невозможное станет возможным», ученик А заметил: «Жизнь на всей планете станет лучше», ученик Ж. отметил: «Они будут всем помогать, и жизнь будет как в сказке, будет много цветов», а ученик Г. предположил: «Если феи вернуться в нашу жизнь, то на земле никогда не будет войны, а на Украине люди перестанут ненавидеть друг друга».

Таким образом, судя по представленным примерам, возможно, утверждать, что действующий стандарт среднего образования сегодня в полной мере способствует реализации «зоны ближайшего» и достижению уровня «актуального развития» казахстанских школьников непосредственно на уроке.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Государственный общеобязательный стандарт среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования). Утвержден постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080. URL: <http://adilet.zan.kz>
2. Учебно-методическое обеспечение образования. Учебные программы. URL: <http://nao.kz/loader/fromorg/2/25>
3. Мамерханова Ж. К общности методологических оснований отдельных направлений модернизации общего среднего образования //Өрлеу. Үздіксіз білім жаршысы – Өрлеу. Вести непрерывного образования. – Караганды. – 2014 г. – № 4 (7). – С. 27-33
4. Выготский Л. Мышление и речь. М.; Л.: Соцэкгиз, 1934. – 323 с.

ПОМОЖЕМ ДЕТЯМ ВМЕСТЕ

23 октября 2015 года при содействии Турецкого Агентства по сотрудничеству и координированию при Правительстве Республики Турции и Карагандинского Областного филиала Общества Красного Полумесяца Республики Казахстан состоялась общереспубликанская акция «Дорога в школу».

Мероприятие по вручению школьных принадлежностей детям из малообеспеченных, многодетных и нуждающихся семей проведено на базе Дворца детства и юношества г. Караганды.

Представителям районных отделов образования: Абайского (100 детей), Актогайского (100 детей), Каркаралинского (200 детей), Бухаржырауского (400 детей), Нуринского (100 детей), – были вручены сертификаты на учебные принадлежности.

100 школьников-карагандинцев получили в подарок учебные принадлежности и музыкальные поздравления.

В мероприятии принимала участие С.Д. Муканова, директор филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, коллектив которого собрал 200 тысяч тенге для приобретения учебных принадлежностей нуждающимся детям. Участие института в таких акциях стало доброй традиций.

БІЛІМ БЕРУДІҢ ТҰРАҚТЫ ДАМУЫ ҮШІН ӘЛЕУЕТТІ АРТТЫРУ

22-23 қазанда Астана қаласының физика-математикалық бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебінде «Білім беру: зерттеу және тұрақты даму» атты VII Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы өтті.

Конференция еліміздің білім беру жүйесіне Зияткерлік мектептердің тәжірибесін тарату аясында «НЗМ» ДББҰ жыл сайын өткізіліп келеді. Осы жылы оған 500-ден аса адам қатысты. Конференция қатысушыларының арасында – Аустралия, Ұлыбритания, Испания, Канада, Норвегия, Нидерланды, Ресей, АҚШ, Оңтүстік Корея, Жапонияның халықаралық сарапшылары, қазақстандық білім беру ұйымдарының педагогтары болды.

Пікір алмасу алаңы форматында өткізілген пленарлық және секциялық отырыста, конференциядағы сөз сөйлеудің басты тақырыптары орта білім беру мазмұнын жаңарту мәселелеріне, білім беру тәжірибесіне үштілділікті, педагогтардың кәсіби дамуын, сонымен қатар, мұғалімдердің зерттеушілік дағдыларын дамытуды енгізу ерекшеліктеріне көңіл бөлуге акценттейді.

Конференция жұмысына қатысқан «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ директоры С.Д. Муканова мен оның қызметкерлері, баяндамалар мен пікір алысу мазмұнында айтылған сөздерде, білім беруді жаңғырту процесінде басты тұлға ретінде педагогтың әлеуетін арттыруға басты назар аударылғанын айтты.

Білім беру мазмұнын жаңартуды жүзеге асыру жағдайында педагогтардың кәсіби дамуы сапасын арттыру мақсатында педагогтарды іс-әрекетке дайындау бойынша «Өрлеу» БАҰО» АҚ педагогтары мен қызметкерлерін алда талай жұмыстар күтуде.

НАРАЩИВАНИЕ ПОТЕНЦИАЛА ДЛЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

22-23 октября в Назарбаев Интеллектуальной школе физико-математического направления г. Астана состоялась VII Международная научно-практическая конференция «Образование: исследование и устойчивое развитие».

Конференция ежегодно проводится АО «НИШ» в рамках трансляции опыта Интеллектуальных школ в систему образования страны. В этом году в ней приняли участие более 500 человек. Среди участников конференции – зарубежные эксперты из Австралии, Великобритании, Испании, Канады, Норвегии, Нидерландов, России, США, Южной Кореи, Японии, педагоги казахстанских организаций образования.

На пленарных и секционных заседаниях, проведенных в формате дискуссионных площадок, основные темы выступлений конференции акцентировали внимание на вопросах обновления содержания среднего образования, особенностях внедрения в образовательной практике трехязычия, профессионального развития педагогов, в частности, развития исследовательских навыков учителей.

Директор филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области С.Д. Муканова и сотрудники, принявшие участие в работе конференции, отметили, что в содержании докладов и дискуссионных выступлений основное внимание было уделено наращиванию потенциала педагога как ключевой фигуры в процессе модернизации образования.

В целях повышения качества профессионального развития педагогов преподавателям и сотрудникам АО «НЦПК «Өрлеу» предстоит значительная работа по подготовке педагогов к деятельности в условиях реализации обновления содержания образования.

О.Г.СУРНАЧЁВА

филиал Центра педагогического мастерства в г.Караганда

olgasurnacheva@yandex.kz

ВОЗМОЖНОСТИ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ ПЕДАГОГА

Мақалада тұлға үшін сипаттама жасайтындардың бірі ретінде әсершіл ой-өрісті дамыту қажеттігі туралы айтылады. Сол сияқты өзіңнің ғана емес, сондай-ақ өзгенің де сезімін айқындау мен түсіну, өзіңнің тәртібімен, адамдармен қарым-қатынасымен басқару білігі - бұл нағыз көшбасшының бет-бейнесі, ендеше әсершіл ой-өрісті меңгеретін адамның бейнесі. Әсершіл ой-өрісі жоқ адамның өткір ой мен жаңа идеяларды жүзеге асыра алатындай бастауыш сыныптық дайындығы болуы мүмкін, бірақ ол бәрібір де өзінің сезімімен басқара алатын көшбасшыдан ұтылатын болады.

В статье актуализируется вопрос о необходимости развития эмоционального интеллекта как одной из составляющей характеристик лидера. Так как умение выявлять и понимать эмоции не только свои, но и чужие, управлять своим поведением, своими отношениями с людьми, это черты настоящего лидера, а значит описание человека, обладающего эмоциональным интеллектом. Человек, не обладающий эмоциональным интеллектом, может иметь первоклассную подготовку, обладать острым умом и бесконечно генерировать новые идеи, но он все равно будет проигрывать лидеру, умеющему управлять эмоциями.

In this article refers to the need to develop emotional intelligence as one of the constituent characteristics of a leader. Since the ability to identify and understand the emotions of not only their own but also other people, control their behavior, their relationships with people, it features a real leader, and hence the description of a person with emotional intelligence. A man who does not have the emotional intelligence can have a first-class training, have sharp mind and endlessly generate new ideas, but he will still play a leader who knows how to manage emotions.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: эмоциональный интеллект, IQ, EQ, критерии, реальность, эмоции, стресс

Термин «эмоциональный интеллект» появился еще в середине 20-го века, но популярность приобрел сравнительно недавно в 90-х годах, после публикации работы Дэниела Гоулмана «Эмоциональное лидерство», в которой обращает внимание и на то, что не всегда наличие высокого IQ дает возможность человеку достигнуть высоких результатов в своей профессиональной деятельности. Исследователь считал, что для лидера эмоциональный интеллект намного важнее для карьерного роста. Он рассматривал необходимость развития EQ у каждого человека, занимающего лидерские позиции.

На это обращают внимание и учителя-практики, говоря о том, что отличники не все и не всегда добиваются хороших результатов, указывают на то, что троечники и даже двоечники обходят после школы своих одноклассников, однокурсников в карьере, удаче, жизненных благах. Но здесь можно тоже поспорить, не все отличники неудачники и несостоявшиеся люди. Мы попробовали разобраться в этой проблеме и ответить на множество вопросов учителей, слушателей и самих учащихся, изучив для этого массу литературы.

Психолог Мария Мелия, так же достаточно известный исследователь в этом направлении, считает, что вся причина в эмоциональном интеллекте. Мы взяли за основу ее выводы: «у успешных людей эмоциональный интеллект высокоразвит! И, поэтому, получается, что для достижения успеха он намного важнее, чем IQ» []. Ученые же Гарвардского университета даже утверждают, что «значимость IQ в данном случае составляет где-то всего 20%. А вот если

человек обладает высочайшим IQ, но его EQ (эмоциональный интеллект) минимальный вряд ли он сможет реализовать свой потенциал полностью [2].

Этому подтверждение мы часто находим во время обучения взрослых состоявшихся людей, учителей, которые все имеют дипломы об образовании и, иногда, немалый стаж работы. Наблюдения за работой слушателей, позволяют говорить о том, что эмоциональный интеллект не может состоять только из того определения, которое нам дается, а складывается из многих составляющих, «понятий, массы разных качеств человека, которые иногда трудно определить даже, но которые проявляются в высоком уровне понимания себя» [1]. Можно еще сказать, что это талант, которым редко кто обладает, – это умение слышать и слушать свои эмоции, «умение принимать правильные решения» [3; 88], умение влиять и мотивировать на достижение цели и еще очень много других качеств. Это можно воспринимать как характеристику модели идеального учителя, о которой мы сейчас так часто говорим. Но, наверное, самое важное в эмоциональном интеллекте – умение «адекватно оценивать» себя, свои возможности, свои «ограничения» [4; 44], чтобы максимально использовать свои сильные стороны и стараться как можно сильнее «нивелировать» слабые качества.

Наблюдая за процессом обучения взрослых людей, неоднократно убеждаемся в правоте данного исследования: пришедшие на курсы «лидеры традиционного образования» в первую неделю стараются занять лидирующее положение в группе, т.е. быть впереди всех, выполнять все и сразу самому, порой не дослушав коллег, сделать вывод, настаивать только на своей точке зрения. Все это учителя, в большей своей степени имеющие большой стаж, дающие высокие результаты, но, абсолютно не умеющие работать в группе, искать самостоятельно ответы на поставленные вопросы, работать не по шаблону. Именно они, всегда требуют дать образец выполнения того или иного задания, упражнения.

Мы провели некоторое локальное исследование, используя тест-опросник определения эмоционального интеллекта Д. Гоулмана [5]. Испытуемым предлагалась следующая инструкция:

«Каждый день мы оперируем своим эмоциональным интеллектом – способностью максимально использовать свою интуицию и эмоции. Чтобы исследовать эту сторону вашей личности, Вам предлагаются 42 утверждения.

Определите, в какой степени Вы их разделяете, и выберите формулировку, которая Вам ближе: «верно» – «скорее верно» – «скорее неверно» – «неверно». Не задумываясь подолгу над каждым вопросом положитесь на интуицию».

Затем результаты подсчитывались по ключу, и определялся суммарный балл по всем ответам (в диапазоне от 42 до 168 баллов). Это общий эмоциональный коэффициент (EQ). Он показывает, как вы используете эмоции в своей жизни.

Интерпретация результатов: весь интервал суммарных баллов разбивается на 3 категории: средний уровень, низкий уровень высокий уровень.

Высокий уровень эмоционального интеллекта – 121-168 баллов. У человека, набравшего такое количество баллов, эмоции редко перехлестывают через край – он умеет сделать их своими незаменимыми помощниками в повседневной жизни. Такой человек хорошо знает себя и способен распознавать негативные чувства (гнев, грусть, беспокойство, тревогу), когда они только возникают, установить их причины и принять соответствующие меры.

Средний уровень эмоционального интеллекта (81-120 баллов) говорит о том, что человек умеет понимать и контролировать свои эмоциональные реакции. Умеет прислушиваться к своим эмоциям, что позволяет находиться в гармонии с самим собой.

Низкий уровень эмоционального интеллекта – 42-80 баллов. У человека, набравшего такое количество баллов, эмоции приносят одни неудобства. Он их либо подавляет, либо срывается. Плохо понимает собственные чувства, не прислушивается к ним, либо обращает на них внимание, когда уже слишком поздно. Человек позволяет себе подолгу жить под воздействием отрицательных переживаний, которые иногда заставляют действовать себе во вред (ссориться, замыкаться в себе). Нужно уделять больше внимания своим эмоциям и

делать это вовремя. Их следует воспринимать как сигнал тревоги: они указывают на то, что нужно что-то делать.

Если рассматривать наших обучающихся в процентном соотношении, то низкий уровень эмоционального интеллекта имеют около 18-20 % от общего количества. Данный показатель свидетельствует о том, что человек с таким уровнем эмоционального интеллекта оставляет в стороне существенную часть себя, непознанную и порой доставляющую неудобства, которую он плохо понимает и которая порой раздражает его. В результате возникает напряженность в отношении с самим собой и, следовательно, в отношении с другими. Это говорит скорее о недооценке эмоциональной сферы, чем об отсутствии соответствующих способностей. Нужно научиться понимать и использовать эмоции.

Еще 22-25% – это педагоги, имеющий уровень эмоционального интеллекта между низким и средним показателем, т.е. ведомые, которых надо просто направлять в «нужное русло» работы и преобразования. Если они попадают под влияние «нужных людей», то являются хорошими исполнителями любых идей. Следующие 22-25% – это средний уровень. Человек с таким уровнем эмоционального интеллекта хорошо понимает других и успешно управляет своими эмоциями, но может делать это еще лучше. Людям со средним уровнем эмоционального интеллекта нужно работать над проявлением своих эмоций, обращать внимание на их физические симптомы и на свое настроение, искать их причину.

И только оставшиеся 25-30% – это учителя, возможно ранее и не всегда заметные, иногда даже с не очень высоким IQ, но делающие очень заметные шаги в обучении на курсах и в последующей работе в школе. Потому что человек с таким эмоциональным интеллектом по-настоящему понимает себя на телесном и интуитивном уровне, что позволяет приспосабливаться к любой ситуации. Хорошо владеет собой и большую часть времени находится в равном и позитивном расположении духа. Отношения с другими людьми содержательны, использует свои эмоции и интуицию для того, чтобы понять себя и окружающий мир.

Вот они и являются обладателями ярко выраженного эмоционального интеллекта, который так необходим любому человеку. Учителю просто невозможно без него обойтись в своей профессиональной деятельности и тем более в преобразовании школьной практики, чтобы увлечь и повести за собой своих коллег, родителей, учеников. Д.Гоулман выявил в своем исследовании четыре составляющие EQ, которые [5; 44]. Ориентируясь на выводы исследователя, можно понять, что высокие результаты в этих категориях гарантируют «достижение максимально комфортных и гармоничных отношений с окружающими, уважение и доверие социума, а значит и успех в своей профессиональной деятельности» [4; 121]. Наверное, поэтому наличие эмоционального интеллекта можно считать мощным оружием лидера-учителя.

Таким образом, можно сделать следующие выводы:

Если учитель умеет прислушиваться к своим внутренним чувствам, осознавать свои сильные и слабые стороны, это правильное самовосприятие, которое является первым составляющим EQ. У таких людей хорошо развито самосознание, чувство юмора, они с большой готовностью обучаются тому, что не знают в совершенстве сами, конструктивная критика со стороны для них не является чем-то отрицательным и агрессивным. Так как эти люди точно осознают свои способности, то свои сильные качества могут использовать на все 100%.

Вторая составляющая напрямую зависит от первой, потому что люди объективно себя оценивающие, могут собой управлять, своими эмоциями, поступками и уровень самоконтроля у них очень высок. Именно эта «эластичность» позволяет приспосабливаться к сложностям и видеть выход из сложившейся ситуации. Далее по заданной схеме: понимание своих эмоций и контроль над ними помогают развить в себе навык сочувствия и сопереживания окружающим, Это так называемая эмпатия, позволяет понимать невысказанные чувства других людей. А это дает возможность перехода в четвертую составляющую эмоционального интеллекта: управление отношениями, которая помогает использовать свою способность воспринимать

и чужие и свои эмоции для выстраивания отношений. Это высший пилотаж влияния на людей, потому что от умения выбрать верный тон при общении до способности привлечь на свою сторону необходимых людей. Люди, обладающими этими навыками обаятельны и очень убедительны [4]. Обладая и развивая в себе эти четыре навыка, учитель может стать профессионалом своего дела. Если таких навыков не наблюдается, то мы видим картину неумелого учителя, который не может провести урок, не может повести за собой своих коллег.

Психолог Мария Мелия добавила, на наш взгляд очень важную, пятую категорию составляющего эмоционального интеллекта – это умение принимать решения [6]. Ведь в том, как человек принимает решение, EQ проявляется наиболее ярко. М.Мелия обозначила пять ключевых слов, по которым можно отличить эффективных людей, способных принять любое решение, от неэффективных:

- осознание;
- реальное восприятие («посмотреть правде в глаза»);
- критерии в конкретной ситуации;
- ответственность за принятое решение («не перекидывать на чужие плечи»);
- «назад пути нет», т.е., безальтернативность выбранного решения.

Работая с учителями, мы видим, какие огромные возможности дает наличие эмоционального интеллекта человеку. Ведь он влияет не только на результат его работы, но и на физическое и психическое здоровье и на отношения в социуме.

Исходя из всего вышесказанного, можно сделать определенные выводы по развитию эмоционального интеллекта через пять ключевых умений:

1. Осознание проблемы (очень конкретное)
2. Развитие проактивности. Управлять эмоциями практически невозможно, можно управлять отношением человека к проблеме.
3. Понимание мотивации: зачем и почему мне это надо.
4. Развитие чуткости. Эмпатии.
5. Совершенствование навыков коммуникации.

Если IQ с возрастом снижается, то EQ продолжает совершенствоваться на протяжении всей жизни. Значит, учитель, который работает над развитием своего эмоционального интеллекта может многое сделать, не только добиться высоких показателей в ЕНТ, что считается в школах очень важным моментом, но прежде всего подготовить учеников с очень высоким эмоциональным интеллектом. А это значит – очень успешных и творческих людей, не зависимо от оценок по предметам.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Мелия М. Бизнес – это психология: Психологические координаты жизни современного делового человека. – 4-е изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. – 352 с.
2. Эмоциональный интеллект: как стать эмоциональным лидером, которому будут верить и доверять [Электронный ресурс]. Код доступа <http://www.gd.ru/articles/3562-emotsionalnyy-intellekt>
3. Литвак М. Как стать счастливым [Электронный ресурс]. Код доступа <http://www.torrentino.com/torrents/338279>
4. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект. Почему он может значить больше, чем IQ? / Пер. с англ. А.П.Исаевой. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2014. – 560 с.
5. Гоулман Д. Тест-опросник определения эмоционального интеллекта [<http://www.safepsychology.ru/pcofs-380-1.html>]
6. Мелия М. Успех – дело личное: Как не потерять себя в современном мире. – М.: Альпина Паблишер, 2012. – 440 с.

К.С.АХМЕТКАРИМОВА¹, К.И.ШУБАКОВА²*Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников
по Карагандинской области, г.Караганда**¹akhmetkarimova.k@orleu-edu.kz, ²shubakova.k@orleu-edu.kz*

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ СЕРТИФИЦИРОВАННЫХ УЧИТЕЛЕЙ В ПОСЛЕКУРСОВОЙ ПЕРИОД: ОПЫТ, ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ

Мақалада сертификаттылған мұғалімдеріп сауалнамасының сараптамасы бойынша курстан кейнгі кәсіби даму тәжірибесі жалпыланып айтылған. Мұғалімдердің білім беру және оқыту Бағдарламаның негізгі ойларын жүзеге асыру бойынша дайындық деңгейі анықталған. Курстан кейнгі кезеңде мұғалімдерді қолдау барлық аймақ қызметтерінің бірлескен әрекеттерінің жетілдірілген жолдары және мәселелері айқындалды.

В статье на основе анализа анкет сертифицированных учителей обобщен опыт по профессиональному развитию в послекурсовой период. Выявлено состояние готовности учителей к реализации ключевых идей Программы в преподавании и обучении. Определены проблемы и обозначены пути дальнейшего совершенствования совместной деятельности всех служб региона по поддержке учителей в послекурсовой период.

In article on the basis of the analysis of questionnaires of the certified teachers experiment on professional development during the postcourse period is generalized. The ready state of teachers to realization of key ideas of the Program in teaching and training is revealed. Problems are defined and ways of further improvement of joint activities of all services of the region for support of teachers to the postcourse period are designated.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: профессиональное развитие, послекурсовой период, перспективы развития, стандарты учителя.

Обновленная система особенно достаточно ярко проявилась в содержании курсовой подготовки в рамках уровневой Программы повышения квалификации педагогических работников в новом формате [1].

За период с 2012 по 2015 гг. по Программе третьего (базового) уровня прошли повышение квалификации более 1775 педагогов Карагандинской области.

Так, с 2012 года, в Караганде курсы по уровневым программам прошли 512 (11,67%) учителей, из них сертифицировано 504 (11,49%) педагога. Из 504 сертифицированных учителей курсы 3 уровня прошли 304.

Логика Программы предусматривает, что по завершению обучения начинается новый, значимый этап профессиональной деятельности учителя – послекурсовая работа. В этот период очень важно способствовать реализации идей обновленного содержания, предусматривающей развитие функциональной грамотности учащихся.

В рамках послекурсового взаимодействия тренеров и сертифицированных учителей в 2012-2014 годах проведены конкурсы эссе, онлайн-семинары регионального и республиканского уровней, методические десанты в сельские регионы. Статьи учителей опубликованы в сборниках конференций различного уровня, республиканском научно-методическом информационном журнале «Өрлеу». В методических рекомендациях и пособиях обобщен опыт работы в аутентичных классах сертифицированных учителей, что свидетельствует о том, что они демонстрируют совершенствование практики преподавания и обучения, распространяют свой педагогический опыт.

Участие тренеров Филиала АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу» и центра педагогического мастерства, руководителя отдела образования, директоров школ, специалистов учебно-методического центра в круглом столе по теме «Реализация уровневой программы сертифицированными учителями г.Караганды: проблемы и перспективы», состоявшийся 20 мая 2015 года в г. Караганды, способствовало тому, что участники пришли к мнению о необходимости выработки единых подходов к посткурсовой поддержке сертифицированных учителей.

Обсуждение участниками круглого стола результатов анкетирования сертифицированных 454 (90%) учителей города Караганды о их готовности к реализации идей новой Программы в практике преподавания и обучения показало:

- 44,3% учителей после обучения на курсах реализовывают свой потенциал на 70%;
- 28,2% учителей реализуют полученные знания на 100%;
- 24% учителей на 50%;
- 3,5% из опрошенных учителей реализуют идеи Программы на 20%.

Данные результаты свидетельствуют о том, что сертифицированные учителя нуждаются в учебно-методической поддержке в послекурсовой период.

Анкетирование показало, что учителя видят причины своих затруднений в:

- нехватке времени – 123 учителя (27,1%);
- предпочтении традиционной, классической модели преподавания – 46 учителей (10,1 %);
- недостаточном ресурсном обеспечении – 3 учителя (16,1%);
- низком уровне своих навыков по организации самостоятельной деятельности учащихся – 39 педагогов (8,6%);
- неприятию руководством школы ключевых идей Программы – 29 учителей (6,4%).

Но вместе с тем, 79 педагогов (17,4%) отметили, что для них нет проблем и препятствий для реализации и внедрения идей Программы в свою практику преподавания и обучения.

Большинство педагогов – 278 (61,2%) выразили свое согласие с тем, что ощущают поддержку со стороны коллег, администрации, от тренера – 147 педагогов (32,4%), от сетевого сообщества – 29 (6,4%).

Например, на вопрос анкеты «Что из направлений Программы педагогам образовательных учреждений удастся на сегодняшний день реализовать удачнее всего?» учителя отметили следующее (таблица 1):

Таблица 1 – Готовность к реализации идей Программы

Ключевые идеи Программы	Количество педагогов	% соотношение
Новые подходы к преподаванию и обучению: важность диалога в классе, обучение тому, как учиться	120	26,4
Обучение критическому мышлению	82	18,1
Использование ИКТ в преподавании и обучении	47	10,3
Оценивание для обучения	38	8,4
Преподавание и обучение в соответствии с возрастными особенностями учеников	9	2
Обучение талантливых и одаренных учеников	8	1,8

Представленные данные позволяют сделать выводы о том, что на курсах повышения квалификации следует обратить особое внимание на то, что учителя должны не просто знать и понимать идеи Программы, но и отражать их в своих среднесрочных и краткосрочных планах. Подбирая для этого активные формы и методы преподавания и обучения, акцентировать внимание на содержательную часть учебной программы по предметам.

Результаты обсуждения данных анкетирования сертифицированных учителей позволили убедиться в том, что продолжает происходить достаточно болезненная ломка в их профессиональных ценностях, имеющих отношение к ученику, преподаванию и учению.

Следует отметить, что исследования, основанные на изучении психологии взрослых и практике их обучения, доказали безграничность личностного развития человека при условии постоянной интеллектуальной активности. Э.Торндайк в своей работе «Обучение взрослых» утверждал, что при «обучении сам возраст как таковой играет одинаково малую роль, как при успехе, так и при неудаче» [2, 54].

Изучение социализации взрослых людей доказало, что их развитие может прекратиться или даже повернуть вспять из-за ослабления физических и психологических возможностей. Подобные ситуации, по нашему мнению, могут привести к тому, что стереотипные приемы воздействия постепенно превращаются в штампы, экономят интеллектуальные силы учителя, не вызывают дополнительных эмоциональных переживаний. По мере профессионализации эти штампы в профессиональной деятельности могут стать тормозом не только в личностном и профессиональном развитии, но и в развитии школы.

У учителей с годами растет потребность в стабильности, приверженность устоявшимся и отработанным формам и методам обучения и преподавания. В этих условиях возрастает, на наш взгляд, необходимость поддержки деятельности сертифицированных учителей в послекурсовой период методическими службами, тренерами центра уровня программ филиала АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области.

С учетом результатов совместного обсуждения с участниками круглого стола, тренерами был предложен проект по реализации различных подходов в поддержке профессионального развития сертифицированных учителей в послекурсовой период.

Основная цель по посткурсовой поддержке учителей направлена на оказание сертифицированным учителям поддержки в развитии их творческого потенциала, способствующего росту профессионального мастерства в преподавании и обучении, вовлечении в распространение опыта НИШ [3-4].

Осознание значимости послекурсовой поддержки позволило обозначить перспективы дальнейшего развития сертифицированных учителей в послекурсовой период.

Во-первых, необходимо обновление программ (планов) учебно-методической работы организации образования, методического объединения.

В рамках обновления Государственного общеобязательного стандарта образования (ГОСО) как ныне действующей 11-летней, так и 12-летней школы, развитие компетентности учителя определяется как одна из ключевых целей образования. Следовательно, результатом будет деятельность по развитию лидерства учителя на рабочем месте, внесение им изменений в практику преподавания и обучения и управление этими изменениями, что в итоге должно повлиять на качество обучения учеников.

Во-вторых, тренеру необходимо видеть соблюдение учителем Стандарта учителя, разработанного авторами Программы уровней курсов. Этот Стандарт является критерием оценки успешности деятельности учителя в послекурсовой период [5].

Более того, эти стандарты могут использоваться в качестве основы для развития профессиональной модели подотчетности. В этой модели подотчетности, профессиональные стандарты могут стать основой обеспечения качества в системе образования посредством четких критериев и прозрачных процессов [6; 152].

Первый критерий - профессиональные знания и понимание, основано на теоретической базе, предполагает наличие методологических знаний о преподавании и обучении, о личности ученика, а также знание методики использования доказательств/результатов исследования для дальнейшего развития собственной практики преподавания.

Второй критерий – профессиональные навыки, предполагающие наличие технических и практических навыков и владение способами работы, умение разъяснить идеи Программы посредством имеющихся подходов в процессе реализации, корректирования и оценивания результатов обучения. В дополнение необходимо владение и методами поощрения, вознаграждения, разработки перспектив, планирования этапов урока и оценивания достижений учащихся.

Третий критерий – профессиональные ценности и ориентиры. Учителя должны придерживаться этических и моральных ценностей профессии: быть честными, смелыми и терпимыми; сострадательными, демонстрировать уважение к ученикам, быть справедливыми. Учителей должно характеризовать положительное отношение к профессии, осознание ценности

преподавания и устойчивые убеждения, которые принимаются другими представителями этой профессии.

Эти критерии, как результат учебно-методической работы, конкретны, измеримы, достижимы, реалистичны и определены в соответствии с Принципами оценивания учителя уровней курсов [7].

В-третьих, обеспечение активного участия методических служб области, города, школы в профессиональном развитии сертифицированного учителя так же может положительно влиять на развитие их профессиональной компетентности. Несомненно, методические службы области, города, школы могут содействовать реализации индивидуальной траектории профессионального развития учителя в послекурсовой период, отслеживать эффективность и результативность их деятельности. При необходимости и распространять его среди коллег.

Итак, мониторинг эффективности деятельности учителей в рамках мастер-классов, методических десантов показывает, что так или иначе, но происходит обновление деятельности в послекурсовой за счет реализации идей Программы в серии уроков, участия в online, offline, вебинарах, форумах и др. формах социального взаимодействия.

Таким образом, интеграция деятельности ЦУП и методических служб области, города, общеобразовательных школ может быть направлена на развитие лидерства учителя и его влияние на своих коллег и окружение (в лице родителей, учеников и других заинтересованных лиц). Совместная деятельность общеобразовательных учреждений, методических служб области, города, школы, Центра уровней программ ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области позволит обеспечить общую координацию деятельности профессионального сообщества в научно-методической поддержке и профессиональном развитии сертифицированных учителей.

Реализация же этой идеи может способствовать:

- проведению совместной научно-исследовательской работы локального характера в классе, способствуя совершенствованию практики преподавания и обучения;
- вкладу учителя в совершенствование практики преподавания и обучения структурного подразделения и школы в целом;
- использованию и распространению инновационного педагогического опыта в рамках профессионального сетевого сообщества;
- реализации индивидуальной траектории профессионального развития сертифицированного учителя, способствующей подготовке к ресертификации и лидерству в профессиональном развитии.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Программа курсов повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан. Третий (базовый) уровень. Третье издание. [Электронный ресурс]. Код доступа www.cpm.kz.
2. Торндайк Э., Уотсон Дж. Б. Бихевиоризм. Принципы обучения, основанные на психологии. Психология как наука о поведении. – М.: АСТ-ЛТД 1998. – 704 с.
1. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан на 2011-2020 годы // Әділет. Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан [Электронный ресурс]. Код доступа <http://adilet.zan.kz/rus/docs/K1400002014>
3. Барбер М., Муршед М. Как добиться стабильно высокого качества обучения в школах / Перевод публикуется в редакции «МакКинзи» // Экономика, социология, менеджмент. – 2008. – С.7-60.
4. Стандарты учителя Уровня 3. / Принципы оценивания учителя. Курсы уровней программ. Третий (базовый) уровень. Приложение 1. – Астана: ЦПМ АОО «НИШ», 2013. – 46 с.
5. Обзор национальной образовательной политики: Среднее образование в Казахстане (ОЭСР) // Электронная библиотека ОЭСР [Электронный ресурс]. Код доступа www.oecd-ilibrary.org-OECD-ilibrary
6. Принципы оценивания учителя. Курсы уровней программ. Третий (базовый) уровень. – Астана: ЦПМ АОО «НИШ», 2013. – 46 с.

С.Б. МУКУШЕВА

«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты, Қарағанды қ.
mukusheva_sb@mail.ru

МУЗЫКА ПӘНІ МҰҒАЛІМІНІҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМУЫ ДЕҢГЕЙІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ЗАМАНАУИ ТАЛАПТАР

В статье рассматриваются современные требования к деятельности учителя музыки, значение курсов повышения квалификации на их профессиональное становление. Раскрыты вопросы развития ИКТ-компетентности как неотъемлемой части процесса самообразования учителей музыки, повышения их профессионального уровня готовности к обновлению музыкального воспитания школьников. В качестве эффективной формы активного самообразования учителя музыки представлены сетевые сообщества, их цели и возможности в повышении уровня профессиональной компетентности учителя-музыканта. Особое внимание уделено возможности широкого внедрения в практику проведения уроков музыки инновационных макро- и мезотехнологий.

Мақалада музыка пәні мұғалімінің жұмысына қойылатын заманауи талаптар, кәсіби шыңдалуда біліктілікті арттыру курстарының мәні қарастырылады. Музыка пәні мұғалімінің өзіндік білім көтеру үрдісінің үздіксіз бір бөлшегі ретінде және оқушыларға музыкалық тәрбие беруді жаңарту жағдайында кәсіби дайындық деңгейін арттыруда АКТ құзыреттіліктерін дамыту сауалдары ашылады. Белсенді өзіндік білім көтерудің тиімді формалары ретінде желілік қауымдастық, оның мақсаты мен музыка пәні мұғалімінің кәсіби құзыреттілік деңгейін арттыру мүмкіндіктері ұсынылады. Музыка сабақтарын өткізуде макро- және мезотехнологияларды іс-тәжірибеге кеңінен енгізу мүмкіндіктеріне ерекше назар аударылады.

The article deals with the modern requirements to the activity of the teacher of music, the value of courses in their professional development. Disclosed issues of ICT competence as an integral part of the process of self-education music teachers, improve their professional level of readiness for renewal of musical education in schools. As an effective form of active self-education music teacher presents online communities, their goals and capabilities in raising the level of professional competence of the teacher-musician. Special attention spared about possibility wide introduction to the practice of music lessons and innovative macro mezotehnology.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР:, кәсіби құзыреттілік, біліктілікті арттыру, желілік қауымдастық, макротехнология, мезотехнология

Заманауи қоғамда білім беру мәселесі адамзат іс-әрекетінің ең маңызды саласы болып табылады және әлеуметтік және экономикалық ілгерілеуде басты, қозғаушы фактор ретінде қарастырылады. Мұндай маңызды назарға алыну себебіне тоқталсақ, өзекті білімді меңгеруге, оны зерделеуге қабілетті және стандарттан тыс шешімдерді қабылдауға икемді маман заманауи қоғамның басты капиталы әрі аса жоғары құндылығы ретінде анықталады.

Орта білім беру саласында Қазақстан Республикасы оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту үшін жағдай жасау басым міндеттердің бірі болып айқындалады [1]. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытудың 2012-2016 жж. арналған Ұлттық іс-қимыл жоспарында орта мектеп түлегінің түйінді құзыреттіліктері анықталды, олар: басқарушылық, ақпараттық, әлеуметтік, жеке тұлғалық, азаматтық, технологиялық. Түйінді

құзыреттіліктер «ЖМББС және оқу бағдарламаларында белгіленген білім берудің нәтижесі ретінде орта мектепті бітіруші түлектің жеке тұлға сапасына қойылатын мемлекеттің талабы» түрінде қарастырылады.

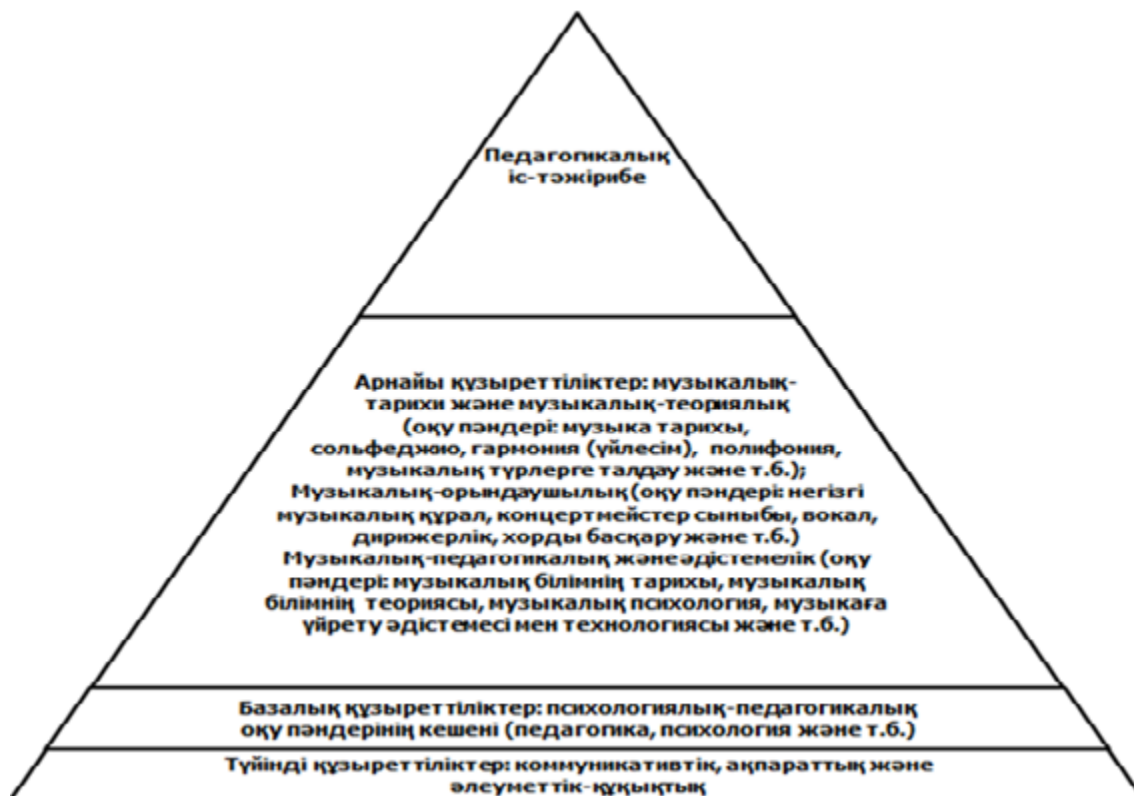
Алға қойылған мақсаттарға жетудің кепілі – еркін ойлы, өзінің іс-әрекетінің нәтижесін болжай білетін әрі оқу үрдісін үлгілей білетін мұғалім. Міне, сол себепті қазіргі уақытта білікті, шығармашыл, бәсекеге қабілетті орта мектеп ұстазына сұраныс күшейді, ондай ұстаз заманауи, тез өзгермелі қоғамда жеке тұлғаны тәрбиелеуге қабілетті болмақ. Осыған байланысты бірінші жоспарға педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру мәселесі қойылады.

Музыка пәні мұғалімінің біліктілігін арттырудағы басты міндет – оның кәсіби құзыреттілігін дамыту, оқытудың барлық қажетті деген заманауи технологияларымен, әдістерімен, құралдарымен қаруландыру.

Музыка пәні мұғалімдеріне арналған біліктілікті арттыру курстарының мазмұны қазақстандық білім беру модернизациясы әдіснамасының мәнін ашатын сауалдардан, музыка сабағында білім беру үрдісін психологиялық-педагогикалық сүйемелдеуді жүзеге асыру үшін психологиялық-педагогикалық білімді пайдаланудан, музыка сабағында жобалауды жүзеге асыру ерекшеліктерінен, оқушылардың білім беру стандарты нәтижесіне жетуді бағалаудан, тиімді технологияларды пайдалану және таңдау шарттарынан, соның ішінде музыка пәнінде АКТ пайдаланудан және музыка пәні мұғалімінің өзінің кәсіби іс-әрекетін дамытуды басқару мүмкіндігінен тұрады.

Музыка пәні мұғалімдеріне арналған біліктілікті арттырудың қысқа мерзімді курсы оқу бағдарламасын дайындау барысында Біліктілікті арттыру институтының мамандары бұл категория тыңдаушыларының теориялық білімнің белгілі бір қорымен ЖОО-да, іс-тәжірибелік жұмыстың кәсіби тәжірибесінде қаруланғанын ескерді.

Ғылыми-әдістемелік әдебиеттер талдауы көрсеткендей, педагог-музыканттар музыка пәні мұғалімінің кәсіби қалыптасу жүйесін пирамида түрінде көрсетуді ұсынады, оның биік шыңы педагогикалық іс-тәжірибе болып анықталады (1-сурет).

1-сурет. Музыка пәні мұғалімінің кәсіби қалыптасу жүйесі

Барлық аталған айқындамалар тұтастай алғанда, педагог іс-әрекетінің, соның ішінде музыка пәні мұғалімдерінің де жаңа бағыттарын айқындайды. Бүгінде көптеген музыкант мұғалімдер түрлі бейнелі материалды көрсету мақсатында оқу материалының дәстүрлі

репродуктивті әдісін қолданып, АКТ-ны пайдаланады. Музыка пәні мұғалімдері музыкалық аспапты жетік меңгермейді, пәнді оқытудың әдістемесін білмейді, арсеналда аудиожазбалар мен видеофильмдерді жинақтамайды. Әрбір педагог біздің заманымызда АКТ бойынша арнайы дайындыққа ие, жеке компьютермен жұмыс тәжірибесі болуы керек. Музыка пәні мұғалімі «компьютермен жұмыс істеп қана қоймай», белгілі бір бағдарламалармен жұмыс істей білуі қажет. Музыкалық-компьютерлік бағдарламалардың мүмкіндіктері кең және алуан түрлі. Мультимедиялық оқыту бағдарламаларын пайдалану музыка пәні мұғалімінің өзінің біліктілігін артыруға әрі жаңа білім алуға мүмкіндік береді. Оқушыларға арналған ойын сценарийі бар интерактивті оқыту бағдарламалары болса пәнге деген қызығушылықтарын оятады, оқушылардың шығармашылық және интеллектуалдық қабілеттерін дамытады. АКТ педагогтар мен оқушыларға білімді жаңа, әдеттен тыс формада алуға мүмкіндік береді, ол арқылы жақсы көрсеткіштерге қол жеткізуге болады. Олай болса, заманауи білім беру мекемесінде заманауи компьютердің дыбыстық мүмкіндіктерін фортепианоның пернелерін меңгергендей, еркін меңгерген музыка пәні мұғалімі қажет.

Олай болса, білім беру жүйесін жетілдіру, АКТ дамытудың жоғары деңгейі, балалар мен жасөспірімдердің компьютерлік техникаға тартылуының жоғары дәрежесі қарама-қайшылықты туындатады. Музыка пәні мұғалімдері мультимедиялық «өнімнің» белгілі бір қорына ие болғанмен, оқу үрдісінде АКТ мүмкіндіктерін пайдалануға және өздерінің жеке аудио-, видеоматериалдарын белсенді түрде құруға мотивацияланбаған. Осыған байланысты музыка пәні мұғалімінің өзіндік білім жетілдіруі медиаресурстармен танысуға бағыттталып, ол арқылы практикалық тәсілдерді меңгеруге, оларды сабақта пайдалану әдістеріне, сабақтан тыс жұмысты ұйымдастыруда пайдалануға бағыттталуы қажет.

Іс-тәжірибе көрсеткендей, оқушылардың музыкалық сауаттылығы деңгейінің төмен болуы мен мектептегі музыка кабинеттерінің материалды-техникалық қамтамасыз етілуінің төмен деңгейі музыка пәні мұғалімдерінің сабақта оқушылардың өзіндік оқу әрекетін ұйымдастыруға толық көңіл бөлмейтінін байқатады. Ақпараттық және мультимедиялық технологиялардың пайда болуына байланысты оқушылардың өздік жұмысын ұйымдастырудың әр түрін енгізу мүмкіндіктерінің кеңейгендігін байқатады, – бұл компьютердегі midi-клавиатурасымен жұмыс, яғни, сабақ тақырыбына байланысты тұсаукесер жасау, Ғаламторда ақпарат іздеу, анимация мүмкіндіктерін пайдалану және т.б.

Өзіндік білімді жетілдірудің тиімді формасы музыка пәні мұғалімдерінің желілік қауымдастыққа қатысуы болып табылады. Кәсіби желілік қауымдастық – кәсіпқорлардың ресми немесе бейресми тобы, олар бір пәнде немесе бір мәселелі кәсіби әрекетте желіде болуы мүмкін. Кәсіби желілік бірлестікке қатысу музыка пәні мұғалімдеріне еліміздің түкпір-түкпірінде тұратын, шетелде тұратын әріптестермен байланыс жасауға, кәсіби сауалдарға жауап алуға, өзінің кәсіби деңгейін жоғарылатуға мүмкіндік алады. Мұндай қауымдастық еркін түрде құрылады. Желілік қауымдастықтың мақсаты:

- қауымдастықтың әрбір мүшесіне қолжетімді бірыңғай ақпараттық кеңістік құру;
- кәсіби тақырып аясында ресми және бейресми қарым-қатынас ұйымдастыру;
- ғаламтордан тыс алдағы өзара ресми әрекет үшін бастама;
- оқу-оқыту туралы тәжірибе алмасу;
- озық іс-тәжірибені тарату;
- жаңаша білім беру бастамаларына қолдау жасау.

Түрлі педагогикалық қауымдастықтарға қатысу музыка пәні мұғаліміне төмендегідей мүмкіндіктер береді:

- оқуға мүмкіндік алу арқылы білім, икем-дағды, құзыреттіліктерге ие болу;
- қызықтырған тақырып бойынша заманауи ақпарат алу;
- әзірлемелердің әдістемелік базасына қолжетімділік;
- әріптестермен түрлі форумдарда қарым-қатынас жасау;
- эксперттердің білікті кеңестері мен пікірлерін алу;
- кәсіби қауымдастық жұмыстарына тікелей қатыса алу;
- өз материалдарын жариялау;
- жарияланған материалдардың талқылауына қатысу;
- кәсіби конкурстарға қатысу, т.б.

Осылайша музыка пәні мұғалімдері желілік қауымдастықтың белсенді мүшелері бола отырып, білім мазмұнын жаңарта отырып, өзінің кәсіби құзыреттілік деңгейін жүйелі арттыруға

мүмкіндік алады.

Қазіргі уақытта музыкалық білім беруге негізделген әлеует толықтай жүзеге асырылмайды. Педагог зерттеушілер тәжірибеге инновациялық макротехнологиялар мен мезотехнологияларды кеңінен енгізу мүмкіндігін қарастыруда. Макротехнология белгілі бір оқу аясындағы іс-әрекетті қамтыса, мезотехнологиялар дидактикалық немесе тәрбиелік міндеттерді шешуге бағытталады [2]. Ендігі сөз жұмыс барысында апробациядан өткен макро-және мезотехнологиялар туралы болады.

Макротехнология аясында төмендегілер қарастырылады:

- оқушылардың сын тұрғысынан ойлауын дамыту технологиясын қолдану;
- мәселелі оқыту әдісін жүйелі пайдалану;
- жобалау технологиясын қолдану;
- педагогикалық шеберлік технологиясы негізінде сабақтар өткізу;
- оқу міндеттерін шешуде оқушылардың әрекетін алгоритмдеу.

Мысал ретінде көркем-педагогикалық талдауды, әнді жаттау алгоритмін, есту арқылы көріністі қалыптастыру алгоритмі, сольфеджио айту алгоритмі және т.б.

- сабақта жаппай, топтық, жеке жұмыс түрлерін пайдалану. Тапсырмаларды саралау деңгейі төмен оқитын оқушылардың жетістікке жетуіне, қабілетті оқушылардың белсенді дамуына жағдай жасайды. Топ жұмысында күшті оқушылардың тірек болуы қиындықтың жоғары деңгейінде оқу мүмкіндіктерін анықтайды әрі бірте-бірте басқа балалардың тартылуына да жағдай жасайды;

- оқушылардың өздік жұмысын ұйымдастыру үшін ақпараттық және мультимедиялық технологияларды пайдалану;

- оқушылардың білімін бағалаудың инновациялық түрлерін енгізу, олар: өзара бағалау, рейтингтік (жинақтау) бағалау жүйесі, портфолио, атаулы сертификаттар, жетондық жүйе, т.б.

Мезотехнология деңгейінде:

- оқулықпен, үйренетін әннің партитурасымен, тыңдалатын шығарманың ноталы мәтінімен жұмыс;

- музыкалық диктанттың әр түрі; дидактикалық музыкалық ойындар;

- әр түрлі мәтіндерді кең қолдану. Оқушыларға регистрді, ладты, метрді, әндегі дауыстардың тембрін және түрлі музыкалық аспаптардың тембрлерін анықтауға тест түрлері беріледі. Тыңдау стилі әдістемесі аясында стильді анықтауға арналған тест жүйесі беріледі; көркем-тарихи, ұлттық, авторлық, орындаушылық;

- музыканы қабылдау үрдісінде тірек сызбаларды пайдалану және құру (А В С – үш бөлікті форма, А В А С А – рондо-форма, А А1 А2 А3 – вариация формасы және т.б.);

- музыкалық өнер аясында және басқа көркем іс-әрекет аясында шығармашылық өнім жасау;

- хор және аспаптық орындауда орындаушылық интерпретация дайындауға оқушыларды белсенді тарту;

- музыка сабағында музыка ойнаудың түрлі жолдары: ән салу және музыкалық-пластикалық әрекет, балалардың аспаптарында, сол сияқты соқпалы және үрмелі аспаптарда ойнау. Инструменталды музыка ойнау музыка пәні мұғалімінің балаларды музыкаға тарту түрін жандандырумен, музыка сабақтарына уәждеу жолдарын айқындаумен шарттасады [3].

Олай болса, заманауи жағдайдағы мұғалімнің шеберлігі оқыта отырып, оқушылардың үйренуіне жағдай жасау, білімді алуда өздік жұмыстарды ұйымдастыру, қажетті уәж туғызу, жоғары эмоционалды-танымдық және шығармашылық белсенділік туғызу, музыкалық ойлауын дамыту.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытудың 2012-2016 жж. арналған Ұлттық іс-қимыл жоспары // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1200000832>

2. Селевко Г.К. Дәстүрлі педагогикалық технология және оның гуманистік модернизациясы. – М.: НИИ школьных технологий, 2005. – 144 б.

3. Рачина Б.С. Педагогикалық іс-тәжірибе: педагог-музыкантты дайындау: Оқу-әдістемелік құрал. – СПб: Лань; ПЛАНЕТА МУЗЫКИ, 2015. – 512 б.

Г.Ш.БЕКТЫБАЕВА

Филиал АО «НЦПК «Өрлеу» Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области, г.Караганда
bektybayeva_g@mail.ru

ПОСТКУРСОВАЯ ПОДДЕРЖКА СЕРТИФИЦИРОВАННОГО УЧИТЕЛЯ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ: ОСОБЕННОСТИ, ТЕНДЕНЦИИ, ПЕРСПЕКТИВЫ

Мақалада үшінші (базалық) деңгей бойынша сертификатталған мұғалімдерді курстан кейінгі қолдау қажеттілігі өзектіленген. Әдістемелік десант форматында ауыл мектептері мұғалімдерінің кәсіби дамуына қолдау тәжірибесі көрсетілген. Оқыту мен оқу тәжірибесінде қалыптасқан үрдіс және мұғалімдер, деңгейлік бағдарламалар орталығы тренерлері, аймақтардағы білім беру ұйымдарының әдістемелік қызметінің өзара іс-әрекеті аясында «қиындық» аймақтарды еңсерудің келешегі анықталған.

В статье актуализирована необходимость посткурсового сопровождения сертифицированных учителей третьего (базового) уровня. Представлен опыт сопровождения профессионального развития учителей сельских школ в формате методического десанта. Определены тенденции сложившейся практики преподавания и обучения, перспективы преодоления «проблемных» зон в рамках взаимодействия учителей, тренеров центра уровнях программ, методических служб организаций образования и регионов.

The article actualized the necessity of postcourse support of the certified teachers at Level 3. Presenting the results of professional development support of teachers in rural schools in the form of methodical landing. Determined trends established practice of teaching and learning, the prospects of overcoming the "problem" areas within cooperation between teachers, trainers of center of level program, methodical services of schools and regions.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *сертифицированный учитель третьего (базового) уровня, развитие практики, посткурсовое сопровождение, стандарт учителя.*

Программа повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан третьего (базового) уровня нацелена на содействие готовности казахстанских учителей к непрерывному профессиональному развитию в условиях динамично меняющегося мира, осуществление поддержки инновационных процессов в образовании, обеспечивающих эффективность методической работы [1; 103]. Сегодня более 2000 учителей школ Карагандинской области обеспечены знаниями и практической готовностью к организации процесса обучения, способствующего успешному функционированию учеников в современном мире.

Принимая во внимание опыт лучших систем образования мира, констатирующих, что «реформа стоит на трех китах: профессиональном развитии, профессиональном развитии и профессиональном развитии..» [2; 34], важным условием успешности реализации новых подходов в каждом аутентичном классе является поддержка развития практики сертифицированного учителя. Это определяет в числе приоритетных направлений деятельности филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области посткурсовое сопровождение профессионального развития учителей третьего (базового) уровня.

Данное направление деятельности координируется центром уровнях программ филиала, регламентируется Положением о центре уровнях программ АО «НЦПК «Өрлеу», «Положением о посткурсовой поддержке сертифицированных педагогических кадров, завершивших обучение по уровням программам...» Центра педмастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы». Цель посткурсовой поддержки – создание условий для максимальной реализации инновационного потенциала Программы в условиях

практической деятельности в организациях среднего общего образования и обновления содержания образования[3].

Подписанные Институтом с Управлением образования Карагандинской области и Центром педагогического мастерства в г.Караганда Комплексы мер по повышению профессионального уровня педагогов региона, по посткурсовому сопровождению учителей третьего (базового) уровня позволили Центру уровневых программ осуществить планомерную, системную работу с сертифицированными учителями в рамках системы регулярных профессиональных конкурсов, семинаров, конференций. В текущем году начато издание регионального информационно-методического журнала «Өрлеу. Эффективный урок». Об успешности собственной практики сертифицированные учителя рассказали в изданных «Энциклопедии успеха», сборниках «Мои первые шаги в изменении практики».

В фокусе особого внимания посткурсовой поддержки находится основной элемент инновационной практики сертифицированного учителя третьего (базового) уровня – урок в классе. Ведь именно в рамках ежедневного урока учитель демонстрирует реализацию Стандарта учителя Уровня 3, который является критерием оценки успешности деятельности учителя в посткурсовой период. Именно урок оказывает значительное влияние на самый главный результат деятельности системы образования – развитие интеллектуального потенциала и личности каждого ученика.

Как показывает наш опыт, для содействия сертифицированным учителям в практической реализации ключевых идей программы в классе, важным направлением является совместная работа по среднесрочному и краткосрочному планированию, которая способствует повышению эмоционального и социального аспектов саморегуляции учителя. Тренеры отмечают, что эффективность данного направления значительно повышается, когда консультирование проводится в режиме лицом-к-лицу, во время ставших традиционными «методических десантов». Выезжая в школы, тренеры наблюдают за работой учителя в классе, обсуждают сильные стороны и неудачи урока, соответствие критериям Стандарта учителя, определяют направления дальнейшего развития.

Особенно это взаимодействие актуально в условиях сельских школ, где особо выпукло выделяются проблемы профессиональной деятельности сертифицированного учителя ввиду недостаточности информационных, методических, организационных ресурсов.

Тренерами центра уровневых программ разработан алгоритм методического десанта «Өрлеу» - сертифицированному учителю» (рис.1).

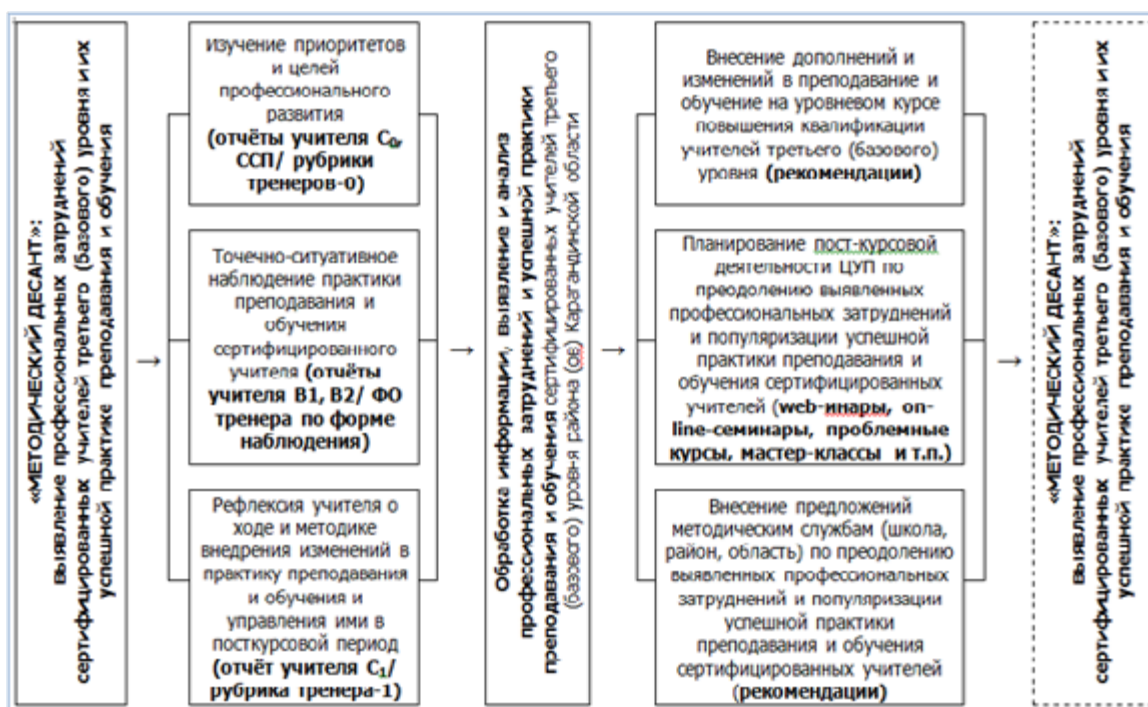

Рисунок 1. Алгоритм действий ЦУП по посткурсовому сопровождению сертифицированных учителей третьего (базового) уровня

На 1 этапе на основании запросов методических служб, координаторов Ведущих школ в рамках заранее разработанного маршрута тренеры «Өрлеу» на местах, в школах могут оказать содействие в определении:

1. приоритетов и выработке целей личного развития сертифицированного учителя сельской школы;
2. траектории индивидуального развития сертифицированного учителя, которое будет точно-ситуативным, т.е. персонализированным в каждой конкретной ситуации;
3. инструментария самооценки сертифицированным учителем эффективности деятельности;

На 2 этапе на основе систематизации проблемных вопросов учителей возможны составление и реализация графиков вебинаров, он-лайн семинаров, консультаций для сертифицированных учителей сельских школ.

На 3 этапе, при необходимости, возможна реализация сопровождения подготовки сертифицированных учителей сельских школ к процедуре ресертификации.

На основе представленного алгоритма в сентябре-ноябре текущего года проведены методические десанты в организации образования Нурынского, Каркаралинского, Актогайского районов.

Цель методического десанта – посткурсовое методическое сопровождение сертифицированных учителей в практической реализации инновационного потенциала Программы повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан третьего (базового) уровня.

Программа методического десанта включала следующие этапы:

1. Наблюдение уроков. Точно-ситуативное наблюдение практики преподавания и обучения сертифицированных учителей третьего (базового) уровня.
2. Индивидуальное консультирование «Учитель – Тренер». Выявление профессиональных затруднений сертифицированных учителей третьего (базового) уровня и выработка индивидуальных рекомендаций по их преодолению. Определение приоритетов и целей профессионального развития учителей в организациях образования в соответствии со Стандартом учителя уровня 3.
3. Круглый стол с участием руководителей организации образования. Обсуждение направлений развития практики сертифицированных учителей.

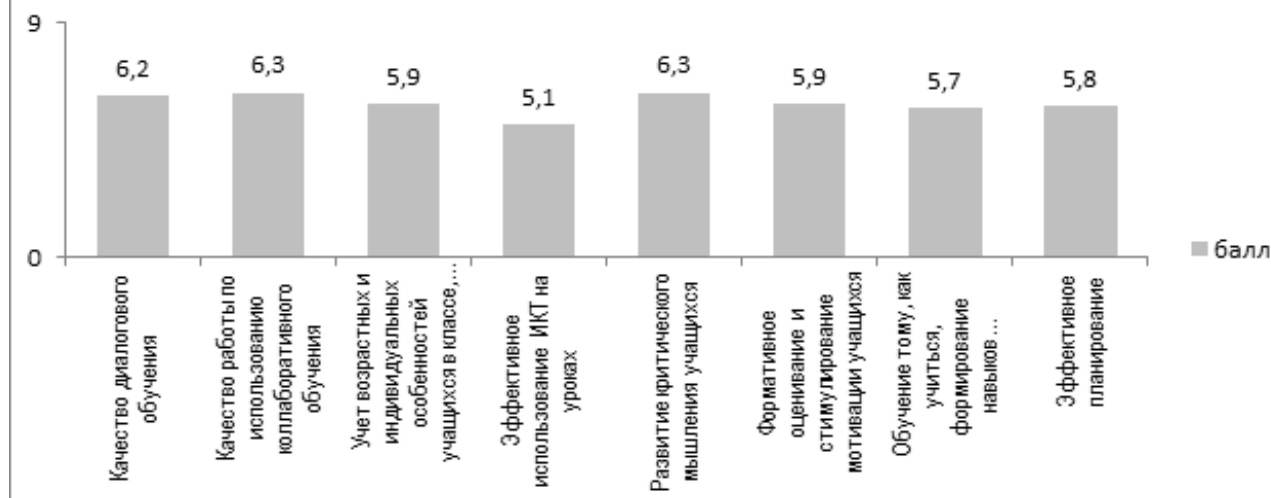
При проведении методического десанта использованы методы наблюдения, изучения опыта, беседы-интервью, анкетирования.

В рамках методического десанта проведено наблюдение 108 уроков в 24 школах названных районов. Тренеры центра уровневых программ оказали индивидуальную методическую поддержку, в среднем, 40% сертифицированных учителей районов по третьему (базовому) уровню.

При структурированном наблюдении уроков использованы карты наблюдений уроков для оценки тех параметров преподавания, которые касаются реализации опыта учителей, прошедших обучение на курсах по уровневым программам [4, с.7]. Карты использованы для получения персональной информации об уровне работы и затруднениях в практике учителей, как основы посткурсовой поддержки и стимулирования профессионального развития. Также на указанный инструментарий позволил собрать статистические данные о типичных затруднениях и уровне практики учителей для последующего использования в процессе выработки направлений, стратегий, планов, программ посткурсовой работы центра уровневых программ филиала.

На рисунке 2 представлены обобщенные результаты наблюдений за уроками по 9-балльной шкале. В целом, наблюдения показали обновление деятельности учителей в посткурсовый период на основе реализации идей Программы по организации коллаборативной среды, использованию потенциала диалога, развитию критического мышления учеников.

Рисунок 2 - Шкала успешности реализации аспектов практики сертифицированными учителями

Наблюдение уроков показало сильные стороны практики сертифицированных учителей третьего (базового) уровня: учителя

1. управляют диалогом в классе, вовлекают в него большое количество участников.
2. обосновывают необходимость групповой работы, обеспечивают четкость постановки задач, привлекая к выполнению всех учеников.
3. владеют умением постановки учебного вопроса, используют вопросы высокого порядка на различных этапах уроках, используют стратегии, направленные на развитие критического мышления.
4. используют разнообразные инструменты формативного оценивания в соответствии с видом работы, ориентированы на аффективную сторону личности учеников при комментировании выполнения работы.

Названные изменения практики оказывают значительное влияние на изменение ситуации в классе в аспекте когнитивного, социального, эмоционального развития учеников. Тренеры наблюдали, что в целом изменилась культура в классе: большинство учеников уверенно работают на уроке, размышляют, аргументируют свою позицию при ответе на вопросы, готовы к сотрудничеству.

Вместе с тем, отмечены профессиональные затруднения сертифицированных учителей третьего (базового) уровня, которые были обсуждены в рамках индивидуального консультирования. С каждым учителем определены конкретные «проблемные зоны», требующие совершенствования практики преподавания и обучения, обсуждены способы улучшения практики преподавания и обучения в рамках Стандарта учителя Уровня 3 [5].

Важным компонентом методического десанта стало проектирование траектории личных целей развития сертифицированного учителя. При этом акцент сделан на такие качества учителя как самомотивация, самоконтроль, самооценивание, самостоятельность и стремление найти пути решения проблем в преподавании и обучении.

В качестве инструментов для проектирования целей использованы: техника «Колесо эффективности», «Лист самооценки реализации Стандарта Учителя уровня 3».

Анализ самооценки учителей по использованию идей семи модулей Программы в практике преподавания и обучения, проведенный с использованием техники «Колесо эффективности», позволил учителям наглядно увидеть те сферы преподавания и обучения, которые требуют обратить на себя особое внимание. Это: планирование (6,6 из 10), обучение талантливых и одаренных учеников (6,9 из 10), оценивание для обучения и оценивание обучения (6,9 из 10). В сотрудничестве с тренером определены конкретные шаги по внесению изменений, которые

учитель планирует реализовать в определенные сроки.

В рамках самоанализа деятельности учителя акцентировано внимание на самосовершенствовании и саморазвитии, изменении практики с учетом Стандарта учителя Уровня 3 [5; 26-28], с целью раскрытия профессионального и личностного потенциала учителя. Обсуждение результатов самооценки с учителями по критерию «Профессиональные знания и понимание» показало определённые затруднения при постановке целей в среднесрочном и краткосрочном планировании с учетом требований учебных программ по предмету. Предполагается поддержка учителей по этому направлению в рамках он-лайн семинаров в посткурсовой период. В рамках индивидуального консультирования обращено внимание учителей на необходимость «проведения локального характера исследовательской работы в классе, способствующей совершенствованию собственной практики» [5; 28], которое является компонентом стандарта по критерию «Профессиональные ценности и ориентиры», важно для реализации реального лидерства учителя.

По результатам методического десанта учителям рекомендованы методические издания, направленные на совершенствование практики и профессиональное развитие.

Важным компонентом методического десанта стало проведение круглого стола с участием руководителей организации образования, на котором обсуждены приоритетные направления совершенствования практики сертифицированных учителей, роль администрации школы и методических служб в развитии практики учителей. Тренеры центра уровневых программ отмечают высокий уровень вовлеченности руководителей школ в исследование проблем деятельности, реализацию различных подходов к управлению развитием сертифицированных учителей. В школах созданы условия для обмена опытом, систематизированы материалы, подтверждающие профессиональное развитие педагогов. Обратная связь участников семинара показала актуальность тренерской поддержки сертифицированных учителей в посткурсовой период. Руководители отметили актуальность методического десанта в плане углубления понимания идей Программы, подходов к оцениванию современного урока. Учителя отметили потребность получения оперативной информации по обновлению требований к среднесрочному и краткосрочному планированию, по эффективным методам и приемам обеспечения инклюзивности в обучении.

По итогам методического десанта даны рекомендации руководителям организаций образования, методическим службам района, организаций образования по преодолению выявленных профессиональных затруднений и развитию практики сертифицированных учителей третьего (базового) уровня:

1. Акцентировать внимание учителей третьего (базового) уровня на необходимость соблюдения Стандарта учителя Уровня 3, который является показателем оценки успешности деятельности учителя в посткурсовой период в аспекте критериев: профессиональные знания и понимание, профессиональные навыки, профессиональные ценности и ориентиры.

2. Использовать возможности сетевого сообщества сертифицированных учителей для развития лидерства сертифицированных учителей, оперативного получения/обмена актуальными материалами Программы.

3. Способствовать проведению исследований практики сертифицированных учителей с публикацией результатов исследований в сборниках конференций, информационно-методических изданиях.

4. В рамках трансляции опыта НИШ обеспечить качество составления краткосрочных планов уроков в соответствии с шаблоном 2015 года, обеспечив согласование целей урока с учебной программой по предмету, постановку языковых целей.

5. Оказывать содействие учителям в реализации индивидуальной траектории развития и достижении определенных в рамках десанта целей профессионального развития.

6. Организовать участие сертифицированных учителей третьего (базового) уровня района в on-line семинарах, вебинарах, запланированных с целью удовлетворения профессиональных потребностей учителей на 2016 год согласно графику.

7. При методической поддержке учителей в рамках среднесрочного и краткосрочного планирования:

- обратить внимание на планирование и постановку вопросов, направленных на достижение учениками глубокого понимания темы, способствующих критическому размышлению (согласно таксономии Блума).

- использовать потенциал формативного оценивания для определения способов улучшения работы учеников и развития мотивации, развивать навыки рефлексии учеников по своему обучению.

- обеспечить реализацию инклюзивного подхода, обеспечивающего эффективное включение детей разного уровня способностей к обучению.

- акцентировать внимание на использование средств ИКТ в полном объеме с учетом действительной необходимости для решения учебных задач.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1.Руководство для тренера. Третий (базовый) уровень. Четвертое издание. –Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2015.

2.Барбер М., Муршед М. Как добиться стабильно высокого качества обучения в школах //Вопросы образования. – 2008. – №3. – с.7-57

3.Положение о посткурсовой поддержке сертифицированных педагогических кадров, завершивших обучение по уровневым программам повышения квалификации педагогических кадров и по программе повышения квалификации руководителей общеобразовательных организаций Республики Казахстан, разработанным Центром педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» совместно с Факультетом образования Кембриджского университета (Приказ директора ЦПМ АОО «НИШ» от 28.05.2014 №01-96/14).

4.Обыденкина Л.В. Сборник аналитических инструментов. Выпуск 1. Карты наблюдения уроков / Пер. Мынбаева Ж. – Астана: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» Центр педагогического мастерства, 2014. – 42 с.

5.Принципы оценивания учителя. Курсы уровневых программ. Третий (базовый) уровень. Второе издание. – АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2013.

МКШ ОТКРЫТЫ НОВОМУ

22 октября 2015 года Филиалом АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области проведен областной он-лайн семинар для педагогов МКШ.

Тема семинара: «Обновление в начальной школе: что нас ждет в 2016 году?»

Цель семинара: обсуждение основных направлений обновления содержания начального образования.

Участниками семинара стали учителя начальных классов 63-ти школ Актогайского, Каркаралинского, Шетского, Жанааркинського, Бухаржырауского, Осакаровского, Абайского, Нурунского районов, а также методисты и сотрудники городского и районных отделов образования.

Модератор семинара – А.А. Мухатаев, заместитель директора по учебно-методической работе Филиала, ознакомил участников семинара с основными направлениями деятельности Карагандинского ИПК по повышению квалификации педагогов в рамках обновления содержания образования РК.

Тренерами по программам повышения квалификации учителей в рамках обновленного содержания среднего образования Республики Казахстан М.П. Кушнир и А.И. Сыздыковой была организована интерактивная работа, в ходе которой раскрыто новое в обновленном стандарте, представлены принципы и содержание критериального оценивания учебных достижений младших школьников.

Реальные примеры из практики работы учителей начальных классов позволили придать мероприятию максимально практико-ориентированный эффект и предупредить возможные затруднения коллег в реализации обновленного содержания образования.

Д.Б. КАКЕНОВА

«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты, Қарағанды қ.
kakenova_d@bk.ru

«ӨЗІН-ӨЗІ ТАНУ»

РУХАНИ-АДАМГЕРШІЛІК БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ БОЙЫНША 3 (ҮШІНШІ) БАЗАЛЫҚ ДЕҢГЕЙДЕГІ БІЛІКТІЛІКТІ АРТТЫРУ КУРСТАРЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Педагог қызметкерлерді кәсіби дамыту заманауи талаптарға негізделген біліктілікті арттыру курстарын мақсатты түрде ұйымдастыруды талап етеді. Мақалада заман талабына сай білім беруде көп ғасырлық халық педагогикасына және жалпыадамзаттық құндылықтарға негізделген біліктілікті арттыру курстарын ұйымдастыру қажеттілігі анықталады. «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасы бойынша біліктілігін арттыру курсының 3 (үшінші) базалық деңгейінің ерекшеліктерін сипаттайды. Қазақстандық білім беру жүйесінің мақстарын жүзеге асырудығы бағдарламаның маңыздылығына назар аударады. Бағдарламаның мақсаттары, міндеттері, құрылымы мен күтілетін нәтижелердің мазмұнымен, курстың ерекшеліктерімен таныстырады.

Профессиональное развитие педагогов требует целенаправленной организации основанных на современных требованиях курсов повышения квалификации. В статье рассматриваются особенности курсов повышения квалификации педагогов 3 (третьего) базового уровня по программе нравственно-духовного образования «Самопознание». Отмечает роль программы в достижении целей казахстанской системы образования. Ознакомит целями, задачами, структурой, ожидаемыми результатами и особенностями курса.

Professional development of teachers requires organization of courses of in-plant training based on modern requirements. An author in the article examines the features of courses of in-plant training of teachers 3 (third) base levels on the program of morally-spiritual education "Self-knowledge". Marks a program role in the achievement of aims of the Kazakhstan system of education. Will acquaint aims, tasks, structure, expected results and features of course.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: руханилылық, адамгершілік, жалпыадамзаттық құндылықтар, ізгілік қарым-қатынас, өзін-өзі тану, педагогтің кәсіби дамуы, біліктілікті арттыру, SMART-педагог бейнесі

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі «Білім туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 5-тармағының 38 тармақшасына сәйкес педагог кадрлардың біліктілігін арттыру жұмыстары мақсатты түрде ұйымдастыруда. Заң оқыту формасын, әдістерін, технологияларын таңдауда көп нұсқалық қағидасына негізделіп мұғалімдердің өзіне ыңғайлы нұсқаны қолдануына мүмкіндік береді. Ал, Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы қазіргі заманғы білім беру жүйесін құру, оқытудың инновациялық нысандары мен әдістерін енгізуде педагог қызметкерлердің тұлғасына және кәсіптік құзыреттілігіне жоғары талаптар қояды [1]. Мемлекеттік бағдарлама отандық білім беру саласындағы мемлекеттік саясатты ұйымдастырудың негізі бола отырып оқыту мен тәрбиелеудің мақсаттары мен мазмұны және технологиясы, мектеп

құрылымы, басқару әрекеті, бастауыш, орта, негізгі орта және жоғары білім берудің қаржылық механизмдерін анықтайды Бағдарлама қазақстандық білім беру жүйесін модернизациялаудың стратегиясын көрсете отырып, педагог қызметкерлердің кәсіби құзыреттілігін дамытуды басты индикатор ретінде қарастырады [2].

Осы мақсатта Министрлік «Педагог кадрлардың біліктілігін арттыруды ұйымдастыру жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 9 шілдедегі № 447 бұйрығын әзірлеп, жұмыс барысында пайдалануға жолданды. Аталған нұсқаулыққа «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасын тиімді кадрмен қамтамасыз ету қажеттілігіне байланысты өзін-өзі тану педагогтарының біліктілігін арттыру жүйесіне деңгейлік курстарды ұйымдастырып өткізу мәселесі енгізілді.

Ағымдағы жылы «Бөбек» Ұлттық ғылыми-практикалық, білім беру және сауықтыру орталығы әзірлеген және Орталықтың Ғылыми-әдістемелік кеңесінде бекітілген Қазақстан Республикасы педагог кадрларының «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасы бойынша біліктілігін арттыру курсының үш деңгейі: ілгері, негізгі және базалық деңгейлік бағдарламасын іске асыру жұмысы басталды.

Біліктілікті арттыру жүйесі маманның кәсіби-тұлғалық құзыреттілігін дамытуды көздегенімен, осы жылдарға дейінгі біліктілікті арттыру үрдісінің бір жүйеге келмеуі, теория мен практиканы байланыстыруда бірізділік болмауы бірқатар олқылықтардың туындауына алып келді. Біліктілік арттыру жүйесінде педагогтардың оқу қажеттіліктері нақты білімнің мәнін түсінуге, соның нәтижесінде өзіндік іс-әрекетке енуге және жеке өміріндегі тәжірибені жетілдіру мақсаттарына байланысты қалыптасады.

Педагогтің проблемалық педагогикалық және сыни тұрғыда ойлай алатын, озық әлемдік және отандық тәжірибені және оқытудың жаңа технологияларын негізге ала отырып вариативтік бағдарламалар құра білетін, шығармашыл тұлға ретіндегі кәсіби үздіксіз дамуы – біліктілікті арттыру жүйесінің негізгі міндеттерінің бірі. «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарғанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру Институтының 2014-2016 жылдарға арналған «Мықты аймақ – мықты орталық» атты стратегиялық даму жоспары жоғарыда аталған мәселелерді шешуде үлкен маңызға ие. Жоспарда біліктілікті арттыру мәселесі жан-жақты талқыланып, оны шешудің жолдары нақты анықталған. Ондағы мәселелердің бірі – қызметкерлердің біліктілігі. Мұғалімнің үздіксіз кәсіби деңгейін арттыруды қамтамасыз етуді мақсатты түрде жүзеге асыруда педагогтерге арналған қысқа мерзімді біліктілікті арттыру курстарының мазмұнын заманауи талаптарға сай жасақтау басты назарда. Білікті педагогті қайта даярлаудан өткізу үшін білікті педагогикалық оқытушы құрамның болуы керектігі анық. Республикалық және халықаралық деңгейдегі біліктілікті арттыру жүйесі құрылған [2].

Осы орайда, педагог кадрлардың біліктілігін арттыру жүйесінде көптеген жаңылықтар орын алуда. Жоғарыда аталған бағдарламаның мақсаттар мен міндеттеріне сүйене отырып құрылған «Өзін – өзі тану» рухани – адамгершілік білім беру» бағдарламасы бойынша педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру жүйесі де осыны көздейді. «Бөбек» ҰҒПББСО АҮДИ «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасын сапалы түрде жүзеге асыру мақсатында арнайы іріктерулер бойынша тренерлік курс өткізілгені бегілі. Осы орайда біліктілікті арттыру курстарының жаңа бағдарламасы әзірленіп, 2013 жылдың сәуір айынан бастап өзін-өзі тану педагогтеріне арналған 72 сағаттық БА курстары өткізіліп келеді.

Үстіміздегі жылы аталған мақсаттарды жүзеге асыру аясында «Өзін-өзі тану» пәні педагогтеріне арналған біліктілікті арттыру жүйесіне баса назар аударылды. «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасы бойынша Қазақстан Республикасы педагогикалық қызметкерлерінің біліктілігін арттырудың деңгейлік бағдарламалары әзірленді. Бағдарлама Елбасы тарапынан қойылған міндеттерді шешу көп ғасырлық халық педагогикасына және балаларды жалпыадамзаттық құндылықтарға оқытудың әлемдік тәжірибесіне негізделген. Бағдарламаның көкейкестілігі Елбасының бағдарламалық баяндамаларында қазақстандықтардың рухани-адамгершілік дамуын өзектендіру мәселесі туралы айтылған ойларында дәйектеледі. Еліміздің ертеңі – бүгінгі жас ұрпаққа саналы тәрбие беруде, өмірде баланың жеке тұлға болып қалыптасуына ерекше мән берген Сара Алпысқызының игі бастамасы білім беру саласына жаңаша бетбұрыс әкелді. «Өзін – өзі тану» оқу пәні ретінде

жеке тұлғаның рухани-адамгершілік тұрғысынан дамуында түйінді рөл атқарады.

Қазақстандық қоғамның дамуын даму басымдықтарын айқындайтын құжаттардың негізінде құрылған «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасы бойынша педагогикалық қызметкерлерінің біліктілігін арттырудың 3 (үшінші) базалық деңгейі бойынша біліктілікті арттыру курстары Республиканың барлық өңірлерінде «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалдарында үстіміздегі жылдың қазан айынан бастау алды. Аталған курсқа жоғарыда аталған нұсқаулықтағы талаптар бойынша педагогтер қабылданды.

Бағдарламаның мақсаттары:

1. Педагог тұлғасының рухани-адамгершілік тұрғыда ішкі жан дүниесінің өзгеруіне және ішкі әлеуетінің ашылуына мүмкіндік туғызу.

2. Тәрбие жұмысының тиімділігін қамтамасыз ететін білім берудің рухани-адамгершілік әлеуетін күшейтуге мүмкіндік жасау.

3. Мұғалімдерді «Өзін-өзі тану» пәнін оқыту үрдісін ұйымдастыру бойынша ар-ұжданымен үйлесімде өмір сүретін, жағымды ойлайтын және өз борышын сезінетін лайықты тұлға тәрбиелеуге тәрбиелеуге мүмкіндік беретін білімдермен және тәжірибелік дайындықпен қамтамасыз ету.

Аталған мақсаттарға қол жеткізу төмендегідей міндеттер арқылы жүзеге асырылады:

1. Базалық деңгейдегі бағдарламаның теориялық негіздерін үш модуль контекстінде тұжырымдамалық түсінуді қамтамасыз ету:

– педагогтардың «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасы мазмұнының әдіснамалық негіздерін меңгеруі;

– «Өзін-өзі тану» пәнін оқыту әдістемесін меңгеруі;

– жалпыадамзаттық құндылықтарды өмірдің және кәсіби іс-әрекеттің тұлғалық мәні ретінде ұғынуы.

2. Базалық деңгейдегі бағдарламаның тұжырымдамалық идеяларын қазіргі таңдағы сабақ жағдайында тәжірибеде жүзеге асыруды, сондай-ақ, мұғалімдердің бойында келесі дағдыларды қалыптастыруды қамтамасыз ету:

– өзін-өзі тану сабақтарын жоспарлау және өткізу;

– жеке және кәсіби өмірде жалпыадамзаттық құндылықтарды тәжірибеге ендіру кезінде өзін-өзі бақылау және тек тәжірибесін талдау;

– базалық кезеңдегі Бағдарламаның түйінді идеяларының аспектісінде ата-аналар жиналысын өткізу;

– базалық деңгейдегі бағдарламаның түйінді идеялары аспектісінде сабақтан тыс іс-әрекеттерді өткізу;

– рухани-адамгершілік білім аспектісінде тарихи-философиялық және педагогикалық әдебиеттерді зерделеу.

3. Мұғалімдерді рухани-адамгершілік білім берудегі мұғалімдер қауымдастығына белсенді қатысуға дайындау.

Бағдарламаның ерекшеліктері:

1. Мұғалімнің адамгершілік үлгі-өнегесі.

2. Тұтас педагогикалық үдерісті интеграциялау.

3. Өмір бойы білім алу

Толығырақ тоқтала кетсек, «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасын жүзеге асыруда мұғалім жетекші рөл атқарады. Мектепті емес, мұғалімнің рухани жан дүниесін реформалау маңызды. Рухани-адамгершілік білім беру үрдісі мұғалімнің ойы, сөзі және ісі үйлесімді болғанда ғана нәтиже береді. Себебі, жақсы мінезді ұрпақ тәрбиелеуде баланың жанындағы адамдардың ізгілікті болуы маңызды. Бала бойына сіңірген нәрселердің барлығы үлкендердің үлгісі арқылы келеді.

Аптасына бір рет қана оқытылатын өзін-өзі тану сабағының баланы рухани-адамгершілік тұрғыда байытуға шамасы жеткіліксіз. Оны бүгінгі күнгі адамдардың іс-әрекеті мен тұрмыс-тіршілігі айқындап тұр. Сондықтан, мектептегі оқытылатын басқа пәндердің мазмұнындағы жалпыадамзаттық құндылықтарды жарыққа шығару қажеттілігі туындап отыр. Ол – осы пәндерді, оқудан тыс іс-шараларды өзін-өзі тану пәнімен интеграциялау негізінде пәндердің

құндылықтық әлеуеттерін арттыру арқылы жүзеге асырылады.

Бағдарлама педагог іс-әрекетінің кәсіби саласын ғана дамытып, байытуға ғана арналмаған, ең алдымен, педагогтің өзін рухани-адамгершілік тұрғыда дамыту арқылы жас ұрпақтың бойындағы жалпыадамзаттық құндылықтарды жарыққа шығару, балаға бар мейірімін төге отырып, оның бойындағы барлық асыл қасиеттерінің оның ісінен көрініс беруіне дайындай білетін ізгі педагог дайындауға бағытталған. Осы ойды тәжік классикалық әдебиетінің негізін салушы, философ, заманында “Ақындар атасы” атанған – Әбул-Хасан Рудакидің: «Өмір – теңіз, жүзем онда деменіз, ізгіліктен жасалмаса кемеңіз», – деген керемет сөзі толықтырады.

Бағдалдаманың ғылыми-теориялық негізі адамзаттың Ұлы ойшылдарының ілімдерінен және өмірбаяндарынан тұратын өркениеттің рухани тәжірибесіне сүйенеді. Тариха-философиялық негіздерін әзірлеу үшін Сократ, Платон, Аристотель, Конфуций, Әл-Фараби, Жүсіп Баласағұни, М.Х. Дулати, Р. Декарт, М. Монтень, И. Кант, Л. Толстой, М. Ганди т.б. сияқты рухани-адамгершілік білімді тек еңбектерінде ғана емес, өмірінде дәріптей білген ұстаздардың еңбектері зор маңызға ие болды.

«Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасының мазмұны қазақтың ұлттық мәдениетінен бастау алады десек, қателеспеген болармыз. Осы бағдарлама бойынша біліктілікті арттыру курстарын өткізген сайын әлемдік, отандық Ұлы тұлғалардың өмірімен терең танысып қана қоймай, қазақ халқының тарихындағы тұрмыс-тіршілік әрекеттінің барлығы осы рухани-адамгершілікке негізделіп дәріптелгенін тани түстім. Барлығының астарында керемет философиялық ой жатқанын түсініп келемін. Кейде, осы бай қазынамыздың түптамасынан қайта жаңғыртатын тағы бір пән өмірге келсе деп ойлаймын. Себебі, біздің салт-дәстүрлеріміздің барлығы осы ізгілікпен өрілген «Алтын ереже» сияқты. Ізгіліктің кепілі десек те артық болмас еді. Әлемнің ең керемет деген өмірге пайдалы білімін игере отырып, өзіміздің рухани бай қазыналарымызбен, рухани-адамгершілік біліммен интеграциялау арқылы «Мәңгілік Елдің» бақытты ұрпағын тәрбиелеуге болады. Осы орайда бағдарламаның мазмұнында қарастырылған ойлар Асан Қайғы, Доспамбет, Шалкиіз жырау, Шал ақын, Бұқар жырау, Ш. Уәлиханов, Ы. Алтынсарин, А Құнанбаев, Ш. Құдайбердиев, Мәшһүр Жүсіп Көпеев, М. Жұмабаев, Ж. Аймауытов, М. Дулатов, С. Торайғыров және тағы басқалардың шығармаларын сипаттау арқылы жүзеге асырылады.

Постклассикалық емес, рационализм идеясына негізделген философиялық бағыттағы М. Мамардашвилидің, А.Н. Нысанбаевтың, А.А. Радугиннің, А.Г. Косиченконың, Г.Г. Соловьеваның, А.А. Хамидованың еңбектерінде біртұтас рухани-материалдық әлемнің тұтастығы, көп деңгейлілігі, көп өлшемділігімен сипатталады.

Рухани-адамгершілік идеялардан және балаларға деген сүйіспеншіліктен тұратын ізгілік педагогикасының бай мұрасы Я.А. Коменский, И.Г. Песталоцци, К.Д. Ушинский, Я. Корчак, А.С. Макаренко, В.А. Сухомлинский және т.б. бағдарламаның ғылыми-педагогикалық негізін құрады.

Бағдарламаның құрылымы мен кезеңдері:

Бірінші кезең – «Жүректен жүрекке».

Бұл кезеңде бағдарлама мазмұны үш модуль бойынша оқытылады:

1. «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім берудің әдіснамалық және психологиялық-педагогикалық негіздері.

2. «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасы мазмұнының аксиологиялық негіздері.

3. «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасын жүзеге асырудың әдістемесі.

Әрбір модуль бойынша педагогтер оның мазмұнын ұсынылған әдебиеттер және дәріс мазмұны бойынша жеке тәжірибесімен байланыстыра отырып зерделейді де, алдын-ала бөлінген тақырып бойынша презентация әзірлеп, оны қорғайды.

Екінші кезең – «Құндылықтар практикасы». Бұл кезеңде Бағдарламаның негізгі идеялары сыныпта және тыңдаушының жеке өмірінде тәжірибе жүзінде жүзеге асырылады. Аталған кезең екі бағыт бойынша жүзеге асырылады:

1. Алынған білімдерді күнделікті жеке өмірде және жалпыадамзаттық құндылықтарды

сыныпта оқыту тәжірибесінде қолдану.

2. Бірінші «Жүректен жүрекке» кезеңінде берілген «Құндылықтар практикасы» кезеңінде орындауға арналған тапсырмалармен жұмыс жасау.

Тыңдаушының өміріндегі және оқыту тәжірибесіндегі өзгерістер, оның практикасы кезеңінде жүйелі түрде бағаланады. Сондай ақ, тыңдаушыға білім беру порталының көмегі арқылы тренер тарапынан қолау көрсетілетін болады.

Үшінші кезең – «Жүректен жүрекке». Қорытынды кезеңі мұғалімнің жеке өмірінде және оқтуда жүзеге асырылатын өзгерісті өзіндік және өзара рефлексиялауға, осы өзгерістердің нәтижелерін оқушылардың дамуына әсерін анықтау мақсатында өзіндік және өзара бағалауға бағдарланған. Курс соңында біліктілік емтиханы өткізіліп, қорытынды бағалар шығарылады [3].

Курстың мазмұнының, нәтижесінің сапалы болуын қамтамасыз ету мақсатында тренерге және курс тыңдаушыларына арналған нұсқаулықтар әзірленген, олар:

1. Тренерге арналған нұсқаулық.
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық.
3. Мұғалімге арналған шығармашылық тапсырмалар.

Нұсқаулықтар курс мазмұнын толық қамтиды. Дәрістердің формалары, әдістері, қолданылатын әдебиеттер, нұсқаулар, тапсырмалардың өлшеуіштері мен көрсеткіштері жүйелі әзірленген. Әр тапсырманы орындау бойынша нұсқаулар, қолданылатын әдебиеттер тізбесі көрсетіледі. Сонымен қатар, педагогке практика кезінде қолдануға қосымша материалдар ұсынылған.

«Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасы бойынша педагогикалық қызметкерлерінің біліктілігін арттырудың 3 (үшінші) базалық деңгейі бойынша біліктілікті арттыру курстарын мақсатты түрде жүзеге асыру төмендегідей нәтижелерге қол жеткізуді көздейді:

1. Базалық деңгейдегі Бағдарламаның негізін құрайтын үш модуль контекстінде мұғалімнің тұжырымдамалық түсінік негіздері мен тәжірибелік жағдалырының қалыптасуы.

2. Мұғалімнің бойында жағымды ойлау дағдыларының, өзін-өзі кемелдендіру қабілетінің, өмірде жалпыадамзаттық құндылықтарды басшылыққа алуға деген талпынысының болуы.

3. Мұғалімнің өзін-өзі тану пәнін оқытудың әдістемесін меңгеруі.

4. Мұғалімнің базалық деңгейдегі Бағдарлама идеяларын оқушылармен және ата-аналармен жұмыста интеграциялауға дайындығы.

5. Бағдарламаның ерекшеліктері:

6. Мұғалімнің адамгершілік үлгі-өнегесі

7. Тұтас педагогикалық үдерісті интеграциялау

8. Өмір бойы білім алу

Педагогтің үздіксіз кәсіби дамуының өзектілігі, SMART-педагогты қалыптастыру Институттағы БА курстары барысында жан-жақты ескеріледі.

Заманауи үлгідегі біліктілікті артыру курстары бәсекеге қабілеттілігін жоғары кәсіби тиімділікті тұлғалық әлеуетпен ұштастыратын, кез-келген өзгермелі жағдайларда көшбасшылық танытуға қабілетті, болашаққа жоспар құрып, болжам жасай алатын, алға қойған мақсатты сенімді түрде жүзеге асыра алатын жаңа формация педагогы - SMART-педагог қамтамасыз етеді:

Self-directed: білім берудің тұлғаға бағдарлануын қамтамасыз ететін педагог

Motivated: өзіндік қалауы бар педагог

Adaptive: бейімделген педагог

Resource free: ресурстарға еркін қол жеткізе алатын педагог

Technology embedded: технологияларды белсенді түрде қолданатын педагог [2].

Функционалдық сауаттылықты кәсіби шеберлікпен ұштастыру үшін нәтижеге бағытталған білім беру үлгісінде мақсатты түрде білім беретін, қалыптастыратын, дамытатын андрогогикалық процесс қажет. Басқаша айтқанда ересектерге арналған, жалпы және кәсіби білімнің қажеттілігін дамыту, ғылым, білім мен мәдениет жетістіктері арқылы адамдардың жалпы мәдениеті мен әлеуметтік белсенділікті дамытуға бағытталған танымдық іс-әрекетке ынталандыру үшін білім беру. Қазіргі білім беру парадигмасы «білікті адамға» бағытталған

білімнен «мәдениет адамына» бағытталған білімге көшуді көздейді. Бұл білім беру жаңаша ұйымдастыру – оның философиялық, психологиялық, педагогикалық негіздерін, теориясы мен тәжірибесін тереңірек қайта қарауды қажет етеді.

Қазақстандағы жалпы әлеуметтік, саяси экономикалық, тәрбиелік және білімдік, мәдениеттік деңгейлеріміздің жаңа сатыға көтеріліп, жаңаша реңге ие болуы, жеке тұлғаны оқыту, білім беру, дамыту жүйесін жақсартуды талап етеді. Оқушылардың белсенділігімен танымдық іс-әрекеттері арқылы шығармашылығын дамыту, қажетті жағдайда айрықша шешім қабылдай алатын жеке тұлғаны дайындау, осыған орай оқытуды ізгілендіру мектептерінің алдында тұрған үлкен міндет екені белгілі.

Ел Президентінің «Қазақстан-2030» стратегиясының бағдарламасында барлық Қазақстандықтардың өсіп-өркендеуі, қауіпсіздігі және әл-ауқатының артуы, елдің денсаулығын жақсартумен бірге жас ұрпаққа білім мен тәрбие беру мәселесі атап көрсетілгендей, Тәуелсіз мемлекетімізге еңбекқор, өз кәсібін терең түсінетін, білімі мен іскерлігін жан-жақты қолдана білетін, мәдениетті мамандар қажет [4].

«Өзін-өзі тану» пәнін оқыту процесінде жүзеге асырылатын рухани – адамгершілік білім берудің табыстылығы – пәнді жүзеге асырудың мақсат, қағидалар, міндет, мазмұны және жағдайымен шартталады. Себебі, бұл үдеріс тек оқушыны ғана емес, мұғалімді де өзгертеді.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы // Әділет. Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі [Электрондық ресурс]. Қолжетімділік коды <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1000001118>

2. Повышение качества профессионального развития педагога: Коллективная монография/ Под ред. д.п.н. С.Д.Мукановой. – Караганды: Типография «Tengri», 2015. – 232 с.

3. «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасы бойынша педагогикалық қызметкерлерінің біліктілігін арттырудың 3 (үшінші) базалық деңгейі бойынша біліктілікті арттыру курстарының тренеріне арналған нұсқаулық /Р.А.Мұқажанова, Г.А.Омарова, Р.Мұратханова. – Алматы: «Бәбек» ҰҒПББСО, 2015. – 164 б.

4. Қазақстан-2030: Барлық Қазақстандықтардың өсіп-өркендеуі, қауіпсіздігі және әл-ауқатының артуы: Ел Президентінің Қазақстан халқына жолдауы // Әділет. Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі [Электрондық ресурс]. Қолжетімділік коды <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K970002030>

ПЕРСПЕКТИВНЫЕ ВСТРЕЧИ

12 ноября текущего года Абенов Мурат Абдуламитович, председатель Совета директоров АО «НЦПК «Өрлеу», в ходе рабочего визита в шахтерскую столицу встретился с коллективом ИПК ПР по Карагандинской области.

В своем выступлении Абенов М.А. отметил эффективность деятельности профессорско-педагогического состава Карагандинского ИПК, устойчиво занимающего лидирующее положение в «Өрлеу». По его мнению, успешность Филиала определяется качеством работы каждого члена коллектива, что, в конечном счете, влияет на результативность всего АО.

Абенов М.А. особо выделил «фишку» карагандинцев: посткурсовое взаимодействие с педагогами региона, что отражает наше кредо – «Истинная профессиональная поддержка не заканчивается на курсах». Сотрудничество со слушателями курсов повышения квалификации, организациями образования различного уровня, Управлением образования Карагандинской области легло в основу Модели взаимодействия Филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области и Управления образования.

Педагог ИПК – конкурентоспособный, интеллектуальный, гибкий, адаптивный, мобильный профессионал. Осмысление этой роли нашло отражение в Модели SMART-педагога «Өрлеу», разработанной Карагандинским ИПК в рамках Концепции непрерывного профессионального развития педагога «Өрлеу».

Ж.Е.КАНТАРБАЕВА

Филиал АО «НЦПК «Өрлеу» Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области, г.Караганда
kantarbaeva.zh@orleu-edu.k

СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД К ПОВЫШЕНИЮ КВАЛИФИКАЦИИ ПЕДАГОГОВ ПРЕДМЕТА «САМОПОЗНАНИЕ» - ЗАЛОГ СОЗДАНИЯ ЕДИНОГО НРАВСТВЕННО-ДУХОВНОГО ПРОСТРАНСТВА В КАЗАХСТАНСКОМ ОБЩЕСТВЕ

Мақалада қазақстандақ қоғамда жалпы рухани-адамгершілік ортаны құру арқылы тұлғаның тәрбиесімен айналысатын білім беру жүйесінің педагогикалық және басқарушылық кадрларының тұлғалық және кәсіби дамуын жалпыадамзаттық құндылықтарға бағыттауда өзін-өзі тану педагогтерінің біліктілігін арттыру және қайта даярлау жүйесін жетілдіру бойынша сұрақтар қарастырылады. Мақала авторының негізгі міндеті – «Өзін-өзі тану» пәні педагогтерінің біліктілігін арттырудың жүйелік тәсілдерінің қағидаларын ұсыну.

В статье рассматриваются вопросы совершенствования системы переподготовки и повышения квалификации педагогов самопознания через создание единого нравственно-духовного пространства в казахстанском обществе, обеспечивающего воспитание личности, ориентированной на общечеловеческие ценности посредством личностного и профессионального развития педагогических и управленческих кадров системы образования. Основная задача автора статьи – продемонстрировать принципы системного подхода к повышению квалификации педагогов предмета «Самопознание».

In article questions of improvement of system of retraining and professional development of teachers of self-knowledge, through creation of the uniform moral and spiritual space in the Kazakhstan society providing education of the personality focused on universal values by means of personal and professional development of pedagogical and administrative shots of an education system are considered. The main objective of the author of article - to show the principles of system approach to professional development of teachers of the subject "Self-knowledge".

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: непрерывное образование, самопознание, глобализация, гуманизация, общечеловеческие ценности

Нравственно-духовное образование детей и молодежи способствует социальной модернизации общества и является основой утверждения в обществе высоких нравственно-духовных идеалов, воспитания достойных граждан, обладающих благородным характером и нравственными качествами.

В процессе глобализации идет переориентация части национальных культурных ценностей, процесс стирания отдельных культурных граней, проблема усложняется и тем, что одновременно обедняется духовно-нравственная основа взаимоотношений в обществе.

Построение национальной модели образования, сохранение национальных традиций в сфере воспитания подрастающего поколения, оптимальное сочетание национальных и общечеловеческих ценностей в современном образовании и многие другие аспекты помогают направить процесс глобализации в нужное русло.

Национальные интересы Казахстана в области духовной жизни, культуры и науки заключаются в духовном обновлении общества, сохранении его нравственных ценностей, утверждении в обществе идеалов высокой нравственности, патриотизма и гуманизма, развитии многовековых духовных традиций.

В Послании Президента Республики Казахстан «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее» 17.01.14 г. в числе приоритетных задач определен вопрос разработки и принятия Патриотического акта «Мәңгілік ел» – это национальная идея нашего общеказахстанского дома, мечта наших предков. За 22 года суверенного развития созданы главные ценности, которые объединяют всех казахстанцев и составляют фундамент будущего нашей страны» [1].

В этом контексте предмет «Самопознание» может рассматриваться как система, целенаправленно развивающая устойчивые духовно-нравственные ценности как основы смысла жизни. Благодаря предмету «Самопознание» ученик обретает духовную и душевную целостность, спокойствие духа, происходит совершенствование характера и развивается целостная гармоничная личность.

Стало очевидным, что задача гармоничного развития человека в образовательном процессе может быть решена только через ценностное освоение им лучших образцов мировой и национальной культуры, ведь образование качественно в той мере, в какой обеспечивает выработку мировоззренческих и поведенческих ориентиров личности.

Можно с уверенностью сказать, что будущее общества зависит от системы образования, поскольку сегодняшние дети через некоторое время станут творить судьбы страны и нового времени [2].

Мониторинг реального состояния массового внедрения предмета «Самопознание» выявил значительные проблемы в его кадровом обеспечении. По результатам исследований, инициированных и проведенных Национальным научно-практическим, образовательным и оздоровительным Центром «Бәбек», только 50% педагогов из общего числа опрошенных респондентов, считают себя готовыми к преподаванию предмета «Самопознание». Члены выездных мониторинговых групп отметили, что отдельные учителя не понимают важности и глубинной духовной сути предмета «Самопознание». Уроки отдельных учителей самопознания демонстрируют приоритет внешних атрибутов в ущерб внутренней сути, превращая занятие в своеобразное шоу. На вопрос: «Как вы считаете, должен ли учитель предмета «Самопознание» следовать в своей жизни тому, чему он учит на уроках?» 2,9% учителей ответили «Не должен», что свидетельствует о непонимании ими роли учителя самопознания. Посещение уроков самопознания также показало, что учителя недостаточно часто реализуют творческий подход. Зачастую применяемые ими творческие задания представляют собой психологические тренинги, не имеющие духовно-нравственного ценностного содержания [2].

Наиболее эффективным путем решения обозначенных проблем является совершенствование системы переподготовки и повышения квалификации педагогов самопознания, создание единого нравственно-духовного пространства в казахстанском обществе, обеспечивающего воспитание личности, ориентированной на общечеловеческие ценности посредством личностного и профессионального развития педагогических и управленческих кадров системы образования.

Сегодня важно в процессе повышения квалификации учителей «Самопознания» не столько накопление определенного содержания учебного материала из различных областей знания, а создание условий для преобразования их сознания, мировоззрения, овладения ими новыми способами деятельности, выстраивание иной системы ценностных ориентаций на основе вечных общечеловеческих ценностей.

Преображение личности учителя важнее всех методик и программ. Выдающийся казахский педагог Ы. Алтынсарин отмечал: «Учитель – самый важный человек в образовании. Самые лучшие педагогические пособия, указы правительства, самый строгий инспекторский контроль не смогут сравниться по степени важности с учителем. Поэтому для меня хороший учитель дороже всех драгоценностей мира» [4].

Учителю самопознания важно создать благоприятные условия для самостоятельного и осмысленного нравственно-духовного развития учащихся, предоставить разнообразные

возможности для позитивного настроения, контроля над умом и эмоциями, общения, творческой деятельности, пения, осуществления социального служения [3].

Гуманистические ориентиры профессионального образа мира и положительная Я-концепция педагога определяют направленность деятельности педагога на Человека, конкретизируются, с позиции Р. Бернса, в действиях педагога:

- стремление к максимальной гибкости;
- способность к эмпатии, сензитивность к потребностям учащихся;
- умение придать личностную окраску преподаванию;
- установка на создание позитивных подкреплений для самовосприятия учащихся;
- владение стилем легкого, неформального, теплого общения с учащимися, предпочтение устных контактов на уроке письменным;
- эмоциональная уравновешенность, уверенность в себе, жизнерадостность [5].

В связи с этим не теряет своей актуальности проблема определения личностных и профессиональных качеств, которыми призван обладать учитель «Самопознания», где ему суждено открывать перед своими учениками мир ценностей, знаний, культуры, глубинный смысл и предназначение человеческого бытия, сопровождать их по пути личностного становления и развития, иными словами осуществлять педагогическую миссию.

Школа существенным образом оказывает влияние на воспитание мировоззрения подрастающего человека, его нравственных принципов, ценностей, поэтому столь значимой представляется аксиологическая составляющая педагогической деятельности. Ценностно-ориентационное единство позволяет учителю позитивно влиять на своих учеников, эффективнее осуществляется процесс ценностного обмена. То, какие чувства и ценности ассоциируются с учителем, имеет первостепенное значение в построении плодотворных отношений с учащимися.

Духовно-нравственное воспитание связано, прежде всего, с внутренним миром личности, с усвоением ею духовных ценностей [6].

Поэтому одним из главных «факторов» результативности процесса духовно-нравственного воспитания подрастающего поколения является педагог как носитель духовных ценностей.

С целью координации действий органов управления и организаций образования по вопросам нравственно-духовного образования, выработки единых требований к организации и ведению образовательной программы «Самопознание» при Министерстве образования и науки РК недавно создан Республиканский совет по нравственно-духовному образованию «Самопознание». Его цель – повышение роли и значимости нравственно-духовных основ национальной системы образования. На первом заседании совета принята целевая программа «Модернизация системы переподготовки и повышения квалификации педагогических кадров по программе нравственно-духовного образования «Самопознание» на 2013–2015 годы». Она направлена на повышение роли и значимости нравственно-духовных основ национальной системы образования.

Данная программа реализуется во всех 17 филиалах АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»: обеспечение непрерывного профессионального роста учителя как творческой индивидуальности – основная задача деятельности филиалов.

В 2013 году в Карагандинском филиале прошли курсы повышения квалификации по обновленной программе – 202 педагога, в 2014 г. – 489 педагога и в 2015 г. – 503. Всего по обновленной программе прошли обучение 1194 педагогов предмета «Самопознание».

Позитивные изменения в повышении квалификации учителей предмета «Самопознание» связаны с реализацией Программы курсов повышения квалификации третьего (базового) уровня нравственно-духовного образования «Самопознание», которая была разработана сотрудниками Национального научно-практического, образовательного и оздоровительного

центра «Бөбек» Мукажановой Р.А., Омаровой Г.А.

С 19 ноября 2015 г. данные курсы стартовали в филиале АО «НЦПК «Орлеу» ИПК ПР по Карагандинской области. В соответствии с требованиями по отбору слушателей на третий (базовый) уровень были приглашены педагоги прошедшие 72-часовые курсы повышения квалификации по теме: «Научно-методические основы преподавания предмета «Самопознание» не ранее 1 апреля 2013 г. и защитившие итоговые презентации на «Отлично». Всего на курсы приглашено 54 педагога.

В основу курса заложены прогрессивные гуманистические идеи педагогической науки, взгляд на воспитание с позиции общечеловеческих ценностей, основные принципы и понятия современной аксиологии, философско-антропологической проблематики, представления о содержании жизни духовно-нравственного человека как стремлении к высшим общечеловеческим ценностям. Золотой фонд отечественной педагогики, положения личностно-ориентированного, ценностного и культурологического подходов в образовании, идеи о целостности педагогического процесса, а также идеи интеграции содержания и методов предмета «Самопознание» и других школьных предметов, позволяющие выявить нравственно-духовные качества ученика через раскрытие ценностного потенциала урока.

Ожидаемыми результатами Программы базового уровня являются:

- духовно-нравственное преобразование учителей
- развитие позитивного и различающего мышления
- следование общечеловеческим ценностям в повседневной жизни
- овладение методологией и методикой преподавания предмета «Самопознание».

Это будет способствовать развитию умения учителя создать такие условия для учебной деятельности, чтобы каждый ученик смог раскрыть свой внутренний духовно-нравственный потенциал.

Успешной практической реализации концептуальных основ программы способствует ее структурирование на три четко выраженных этапа, позволяющих создать непрерывный режим личностного, духовно-нравственного роста и профессионального обучения и сотрудничества: этапы «От сердца к сердцу», «Практика ценностей» и вновь «От сердца к сердцу».

Тематическое содержание первого этапа реализации Программы построено в соответствии с решением главной задачи курсовой подготовки – помочь каждому слушателю по-новому осмыслить свое предназначение как учителя и человека. В программе первого этапа реализуются три модуля:

- Методологические и психолого-педагогические основы программы нравственно-духовного образования «Самопознание».
- Аксиологические основы программы нравственно-духовного образования «Самопознание».
- Методика реализации программы нравственно-духовного образования «Самопознание» [2].

Одной из особенностей программы повышения квалификации является его направленность на формирование у учителя творческого отношения к профессиональной педагогической деятельности. Творческая деятельность педагога имеет своей целью инициирование новых позитивных изменений в воспитаннике, отвечающих представлениям об идеале воспитания. На пути достижения данной цели педагог самопознания ставит и разрешает проблемы, анализирует педагогические ситуации, выбирает наиболее продуктивные в данных условиях способы деятельности, модифицируя, комбинируя уже известные формы, методы, средства, разрабатывая и применяя при необходимости новые, отказываясь от бесперспективных, неэффективных действий. Творчество учителя – это созидание нового в ученике, помощь в выработке у него знаний, мировоззренческих представлений, практических умений на основе достижений человеческой культуры.

Атмосферу, которая царила на занятиях, можно определить как атмосфера вдохновения.

Иначе и не назовешь творческий настрой, который был присущ каждому слушателю курсов. Лекции превратились в диалог, практические занятия – в творческие мастерские, где горячо обсуждались новые подходы к нравственно-духовному образованию. Как показать ученикам истинный смысл таких понятий, как Родина, бескорыстное служение и любовь, долг, созидательный труд, призвание? Конечно же, не предлагая готового знания, побудить к собственному поиску, новым открытиям.

На этапе «Практика ценностей» учитель проводит серию последовательных уроков на уровне класса, организует внеучебную деятельность и проводит родительское собрание в свете идей Программы базового уровня. Также учитель пишет реферат об общечеловеческих ценностях, в котором отражается его понимание и практика общечеловеческих ценностей в жизни.

Одним из новых подходов, включенных в содержание Программы, является то, что учитель в первую очередь сам должен осознать свою духовную природу, стать для детей примером следования общечеловеческим ценностям в повседневной жизни. Только в этом случае он сможет донести необходимое знание до каждого ученика.

Итоговый этап «От сердца к сердцу» будет ориентирован на само- и взаиморефлексию о реализуемых учителем изменениях в своей жизни, в преподавании и обучении, на само- и взаимооценивание результатов этих изменений с целью установления степени их влияния на развитие учеников. Тренеры будут давать рекомендации, и оценивать индивидуальную работу слушателя по этапу «Практика ценностей». Также во время итогового этапа учителя будут проводить уроки самопознания и внеучебную работу с интеграцией общечеловеческих ценностей на базе общеобразовательных школ. В заключение курса будет проведен квалификационный экзамен и проведено итоговое оценивание [2].

Развитие личностной и профессиональной готовности учителя к плодотворному взаимодействию, сотрудничеству со своими учениками, оказанию им разносторонней помощи и поддержки составляет важнейшую задачу его педагогического образования.

Несомненно, что система педагогического образования призвана, с одной стороны, отвечать задачам личностно-профессионального становления учителя, способного воспитывать подрастающее поколение в контексте непреходящих ценностей и смыслов бытия, с другой – соответствовать вызовам современного этапа развития науки и общества, учитывать ведущие тенденции в динамике профессиональной подготовки педагога, быть нацеленной на перспективы ее дальнейшего совершенствования.

Реальная и потенциальная готовность педагогов предмета «Самопознание» к реализации программы является залогом создания единого нравственно-духовного пространства в казахстанском обществе, модернизации образования в масштабах всего государства.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

- 1.Послание Президента Республики Казахстан «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее» // Әділет. Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан [Электронный ресурс]. Код доступа <http://adilet.zan.kz/rus/docs/K1400002014>
- 2.Мукажанова Р.А.,Омарова Г.А., Программа нравственно-духовного образования «Самопознание», третий (базовый) уровень. Алматы, ННПООЦ «Бобек», 2014 г. – 164 с.
- 3.Мукажанова Р.А.,Омарова Г.А., Методика преподавания дисциплины «Самопознание» в школе: учебно-методическое пособие для учителей. –Алматы:ННПООЦ «Бобек», 2013. – 176 с.
- 4.Алтынсарин Ы. Таңдамалы шығармалары – Алматы: Ғылым, 1994. – 289 с.
- 5.Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. – М.: Прогресс, 1996. – 422 с.
- 6.Петракова Т.И. Духовные основы нравственного воспитания. М., 1997 – 122 с.

БОЯУЛАРДЫҢ ӨЗГЕШЕ РЕҢКІ

2015 ж. 4 қарашасында «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Қарағанды қаласының № 1 өнер мектебімен бірлесе отырып, қосымша және жалпы білім беру ұйымдарының бейнелеу өнері мұғалімдеріне арналған Облыстық семинар ұйымдастырды.

Семинарда жасампаз техникаларды пайдалана отырып, небір көркем бейнелерді ұсыну жолдары көпшілік назарына ұсынылды.

Әсіресе, Саран қаласының № 3 балалар өнер мектебінің мұғалімі Г.Ш. Сүлейменованың жұмыс тәжірибесімен танысу семинарға қатысушыларды ерекше әсерге бөледі. Ол қазақ халқының қолөнер туындыларының түпнұсқасын сақтай отырып, өрнектелген ши тоқыманың түрі – шым шиді дайындау түрлерін өскелең ұрпаққа жеткізу тәжірибесімен бөлісті.

Бейнелеу өнері арқылы ұлттық дәстүрді сақтау тақырыбын Қарағанды қаласының № 1 ӨМ-нің мұғалімдері Ж.К. Нұртаева және О.А. Калкина жалғастырды.

Қосымша білім берудің басым бағыттарының бірі – құмыра жасау өнерімен танысу барысында да қанық, жылы түстер көзге оттай басылды. Сәндік қолданбалы өнердің бұл бағытына өзгеше өң беріп, оны сақтап қалуға деген ұмтылыс Қарағанды қаласының № 1 өнер мектебінің мұғалімі Т.Н. Ивашенцеваның балалармен жұмыс тәжірибесінде көрініс тауып, қыш шеңбері баламасын пайдалануына мүмкіндік берген.

Жезқазған қаласының БӨМ мұғалімі Р.К. Жұмабаева қатысушыларға пастельмен боялған «Батик» шеберлік сағатын өткізді.

Сондай-ақ, Қарағанды қаласының № 1 ӨМ мұғалімі В.В. Магдееваның көркемдік талғамды дамыту құралы ретінде балалар арасында кең тараған аквагримді пайдалану идеясы семинарды айшықтай түсті.

Сәтпаев қаласының ЮНЕСКО клубы-БӨМ мұғалімі Э.А. Кимнің «Кофе реңктеріндегі сурет» жұмысында ақшыл сары түстің сан алуан реңктері көрініс тапты.

Ұсынылған шығармашылық идеялар палитрасын талдай отырып, семинарға қатысушылар өздерінің кәсіби және тұлғалық тәжірибелерінде жаңа түстерден алған әсерлері үшін ұйымдастырушыларға алғыстарын білдірді.

НОВОЕ ЗВУЧАНИЕ КРАСОК

4 ноября 2015 г. филиал АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области совместно с ШИ №1 г. Караганды организовал областной семинар для преподавателей изобразительного искусства организаций дополнительного и общего образования.

Широкой палитрой на семинаре были представлены идеи использования креативных техник в передаче художественных образов.

Яркими разноцветными красками было наполнено знакомство с опытом работы преподавателя ДШИ №3 г. Сарани Сулейменовой Г.Ш. по сохранению и передаче подрастающему поколению такого вида казахского народного прикладного искусства, как изготовление узорных циновок – шым ши.

Тему по сохранению национальных традиций средствами изобразительного искусства продолжили преподаватели ШИ №1 г. Караганды Нуртаева Ж.К. и Калкина О.А.

Теплые тона преобладали в представлении одного из приоритетных направлений дополнительного образования – гончарного искусства. Стремление сохранить и придать «новое звучание» этому направлению декоративно-прикладного искусства позволило преподавателю ШИ №1 г. Караганды Ивашенцевой Т.Н. использовать в своей работе с детьми альтернативу гончарному кругу.

Пастелью был окрашен мастер-класс «Батик» преподавателя ДШИ г. Жезказгана Джумабаевой Р.К.

Дополнительный блеск семинару придала идея преподавателя ШИ №1 г. Караганды Магдеевой В.В. использовать популярный среди детей аквагримм как одно из средств развития их художественного вкуса.

Все разнообразие бежевых оттенков было представлено в «Кофейной живописи» преподавателя ДШИ – клуб ЮНЕСКО г. Сатпаева Ким Э.А.

Анализируя представленную палитру творческих идей, участники семинара поблагодарили организаторов за новые цветовые впечатления в профессиональном и личностном опыте.

А.А.ИСМАГАНБЕТОВА

*Каспийский государственный университет
технологий и инжиниринга имени Ш.Е.Есенова
anaïs-vega@mail.ru*

АКТУАЛЬНОСТЬ ИЗУЧЕНИЯ АНДРАГОГИЧЕСКИХ ОСНОВ САМОРАЗВИТИЯ ВЗРОСЛЫХ ОБУЧАЮЩИХСЯ

Мақалада «адамның өмір бойы білім алуы» тұжырымдама аясындағы ересек білім алушылардың өзін-өзі дамытудың андрагогикалық негіздерін зерттеу өзектілігі айқындалып отыр. Аталмыш тұжырымдаманың пайда болу тарихы, үздіксіз білім алудың негізгі мәселелері қарастырылуымен қатар, С.И.Змеевпен анықталған білім берудегі педагогикалық және андрагогикалық нысандарының айырмашылықтары көрсетілген. Мақаланың тақырыбына сай автор ересек обілім алушыларда өз кәсіби деңгейлерінің жетілдіруіне және құзыреттіліктерін дамытуларына деген ынталылықтарының азаю себептерін қарастырып, олардың шешу жолдарын ұсынған. Соның ішінде ересектердің функционалды сауаттылықтарын арттыруы аталып отыр. Сонымен бірге мақала авторы ересектердің білім алуындағы әдістемелерді жасақтау кезінде қолданылатын тәсілдеме жиынтығын келтірген болатын.

В статье обосновывается актуальность изучения андрагогических основ саморазвития взрослых обучающихся в рамках концепции «обучения человека на протяжении всей жизни». Приводится предыстория возникновения данной концепции, обозначены основные положения проблематики непрерывного образования, а также описаны различия педагогической и андрагогической моделей обучения, определенных С.И.Змеевым. В соответствии с темой статьи автором рассматриваются причины понижения стимула у взрослых обучающихся к повышению профессионального уровня и развитию компетентности и предлагаются различные способы их решения, одним из которых выступает необходимость развития функциональной грамотности взрослых. Наряду с этим автор представляет системный перечень подходов, которые нужно учитывать при создании методик в образовании взрослых.

Relevance of studying the andragogical of bases of self-development of the adults who are trained within the concept "training of the person throughout all life" locates in this article. The background of emergence of this concept is given, basic provisions of a perspective of continuous education are designated, and also distinctions of the pedagogical and andragogical models of training determined by S. I. Zmeyov are described. According to article subject the reasons of decrease of incentive at the adults who are trained to increase of professional level and development of competence are considered by the author and various ways their solutions as one of which need of development of functional literacy of adults acts are proposed. Along with it the author submits the system list of approaches which need to be considered at creation of techniques in education of adults.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: андрагогика, андрагогическая модель обучения, компетентность, концепция непрерывного образования, функциональная грамотность, саморазвитие взрослых, профессиональное обучение, повышение квалификации

Идея непрерывности образования появилась в истории культуры еще в эпоху Платона и Аристотеля. В содержательном плане она была впервые теоретически обоснована и представлена великим чешским мыслителем и педагогом Я. А. Коменским, выстроившим в своих трудах систему, направленную на обучение «всех всему», начиная от материнской школы

и заканчивая академией. Однако в полной мере общество смогло приступить к осмыслению и воплощению данной идеи на практике лишь в последней трети XX в.

Для определения категории непрерывного образования международное профессионально-педагогическое сообщество использует ряд терминов. В современной литературе можно встретить такие устойчивые сочетания, как «образование взрослых» (adult education, Feducation des adultes, Erwachsenenbildung); «продолжающееся образование» (continuing education, continuous education); «дальнейшее образование» (further education, Weiterbildung); «возобновляющееся (рекуррентное) образование» (recurrent education) как получение образования «по частям» в течение всей жизни путем чередования обучения с другими видами деятельности, главным образом, с работой; «перманентное образование» (permanent education); «пожизненное образование» (lifelong education); «пожизненное учение» (lifelong learning, Feducation permanente).

В каждом из этих терминов сделан акцент на определенной стороне рассматриваемого нами явления, но общей в смысловом отношении оказывается идея пожизненной незавершенности и незавершимости образования для взрослого человека, а значит, объективно существующая для него необходимость постоянно оставаться в позиции ученичества.

Проблематику непрерывного образования можно условно разделить на две основные сферы. Первая связана с построением системы непрерывного образования как части социальной практики — социально-образовательный аспект непрерывного образования, вторая — с процессом освоения самим человеком нового жизненного, социального, профессионального опыта — психолого-андрагогический аспект непрерывного образования. Именно поэтому во второй половине 90-х годов XX столетия в сфере образования взрослых было провозглашено сочетание принципа непрерывности образования с принципом учения в течение жизни и созданием обучающегося общества. Тем самым сделана попытка закрепить в общественном сознании понимание взаимной ответственности общества, государства и личности за развитие образовательных процессов.

Среди функций непрерывного образования выделяют: развивающую (удовлетворение духовных запросов личности, потребностей творческого роста); компенсирующую (восполнение пробелов в базовом образовании); адаптивную (оперативная подготовка и переподготовка в условиях меняющейся производственной и социальной ситуации); интегрирующую в незнакомый культурный контекст; ресоциализации (повторной социализации).

В содержании непрерывного образования принято выделять три основные смысловые области, связанные с обучением взрослого населения: обучение грамотности — в широком смысле, включая компьютерную, функциональную, социальную и др.; профессиональное обучение, включающее профессиональную подготовку, переподготовку, повышение квалификации (Job qualification); общекультурное — дополнительное образование, не связанное с трудовой деятельностью (life qualification) [1; 32].

Человеку необходимо развитие в течение всей жизни, потому что отсутствие этого приводит к деградации личности, как к духовной, так и к физической. В силу специфики своего обучения я решила рассмотреть аспект профессионального развития.

В данной статье предпринята попытка обоснования актуальности изучения андрагогических основ саморазвития взрослых обучающихся в сфере профессионального обучения.

Одной из основных предпосылок исследования данной проблемы является динамичность и технологичность жизнедеятельности современного человека. Каждый день ознаменован рождением какой-либо инновационной идеи, технологии, требующей от нас мобильности и осведомленности. Взрослые люди проигрывают подрастающему поколению в этом, поскольку дети отличаются высоким уровнем адаптированности к нововведениям, их мышление более расположено к процессу творчества. Для того чтобы добиться максимального успеха в развитии вышеперечисленных качеств, следует рассмотреть андрагогические основы саморазвития взрослых.

Система повышения квалификации касается всех, без исключения, видов профессий, поскольку процесс развития присущ всем областям жизни человека. Очень часто люди теряют

стимул к повышению своего профессионального уровня, к развитию компетентности по причине неверного восприятия либо недостаточно доступного для понимания материала, предлагаемого учреждениями, нацеленными на повышение компетентностного уровня. Для разрешения данной проблемы требуется внедрение методик, которые способствовали бы удовлетворению скрытых и явных потребностей взрослого человека. Одной из них можно считать методику дизайн-мышления, ключевым принципом которой является эмпатия – умение взглянуть на мир глазами других людей, понять их потребности, желания, стоящие перед ними задачи. С методологической точки зрения подходы дизайн-мышления относятся к эвристическим приемам решения проблем в условиях неопределенности – так называемых нестандартных задач, которым обычно противопоставляются задачи, не связанные с творческим поиском.

Применение вышеупомянутых методик, в свою очередь, будет результативным при условии наличия у взрослых обучающихся навыков функциональной грамотности.

Функциональная грамотность выступает как способ социальной ориентации личности, интегрирующий связь образования (в первую очередь общего) с многоплановой человеческой деятельностью. Эта особенность функциональной грамотности четко просматривается в ее определении как умения решать жизненные задачи в различных сферах деятельности на основе прикладных знаний, необходимых всем в быстроменяющемся обществе. Она становится фактором, содействующим участию людей в социальной, культурной, политической и экономической деятельности, а также обучению на протяжении всей жизни [2; 37– 51].

Сейчас в нашей стране большое внимание уделяется развитию функциональной грамотности детей, чего не наблюдалось в течение предыдущих 15–20 лет. Несмотря на то, что впервые упоминание об этом виде грамотности появилось еще в конце 60-х годов прошлого века в документах ЮНЕСКО [2; 25], в странах СНГ проблема развития функциональной грамотности учащихся стала рассматриваться с 2010 года. Социально-экономические перемены в казахстанском обществе задали новые параметры обучения и воспитания подрастающего поколения, потребовали кардинального пересмотра целей, результатов образования, традиционных методов преподавания, систем оценки достигнутых результатов [3; 2]. В связи с этим был разработан Национальный план действий по развитию функциональной грамотности школьников НА2012–2016 годы.

Что касается уровня развития функциональной грамотности взрослых обучающихся, можно сказать, что нынешнее поколение 30–40-летних людей обладает массой знаний, но не владеет навыками их практического применения. По этой причине и возникает иногда отсутствие должного восприятия содержания программ повышения квалификации. Поэтому требуется увеличение материала, пригодного для практического применения, использование методов, способствующих развитию гибкости мышления. Следует отходить от излишней академичности.

Изменяющиеся условия требуют изменения методики обучения. Но, тем не менее, существуют общие методические подходы, используемые в любом индивидуальном опыте. Это те, которые предписывают образовательные технологии, и те, которые продиктованы понятием взрослости.

Изучение, анализ и обобщение огромного количества методик в образовании взрослых зарубежных, российских и казахстанских преподавателей позволяет сформулировать общие подходы, которые необходимо учитывать при создании методик. Представим их системно, взяв за системообразующую жизнедеятельность с ее компонентами и соответствующими императивами:

- естественное начало — «расти!»;
- образовательное начало — «образовывать себя — приобщаться к культуре — осознавать!»;
- деятельностное начало — «действовать!»;

Как только один из этих компонентов затмевает другие, возникает напряжение, переходящее в усталость, раздражение. И потому и в теории, и в практике образования следует стремиться к обеспечению их равной значимости.

Требования к методикам в образовании взрослых представим системно в соответствии с компонентами жизнедеятельности.

Первая группа — обеспечение естественности:

- учитывать исходное состояние сознания каждого обучающегося;
- обеспечивать позитивную динамику: потребностного состояния — поддержания интереса, активного участия; обмена информацией, используя знания слушателей, подчеркивая их значимость для всех; способностей к производству и оформлению собственных мыслей, пониманию, осознанию себя в образовательном процессе;
- поддерживать и обеспечивать положительное эмоциональное состояние, удовлетворение от общения и собственной деятельности.

Вторая группа — обеспечение приобщения к культурным нормам осознания себя в окружающем мире:

- понимание собственных целей в любой конкретной ситуации, умение прогнозировать результат (для чего?);
- фиксированное усвоение новой информации (что усвоил? какая внешняя информация стала внутренним знанием, своим?);
- овладение новым методом и умение его использовать как способ деятельности (какие способности развил? как могу действовать по-новому?);
- осознание источника: из какой субкультуры новая норма, возможность ее адаптации к собственной субкультуре.

Третья группа — организация деятельности по культурным нормам мыслетехники, коммуникации, рефлексии:

- овладение правилами самоопределения в конкретных ситуациях, умение принимать правильное решение и брать на себя ответственность за его выполнение;
- выполнение действий по правилам, принятым в данном социуме;
- организация действий как тренингов, развивающих определенные способности;
- осознание собственного результата в образовании как позитивного изменения круга интересов, информированности, способностей к деятельности.

Любая методика в образовании взрослых должна реализовываться на пути «иду от них», а не на традиционном подходе «иду на них, а они не такие» [4; 220-221]. Поэтому немаловажным в обучении взрослых является индивидуально-личностный подход, который в данное время активно внедряется также в систему среднего образования.

Планируя процесс обучения взрослых, нужно не забывать о существенных различиях педагогической и андрагогической моделей обучения.

1. Согласно теории С.И.Змеева, в педагогической модели обучения доминирующее положение занимает обучающий. Именно он определяет все параметры процесса обучения: цели, содержание, формы и методы, средства и источники обучения. В силу объективных факторов (несформированности личности, зависимого экономического и социального положения, малого жизненного опыта, отсутствия серьезных проблем, для решения которых необходимо учиться) обучающийся занимает подчиненное, зависимое положение и не имеет возможности серьезно влиять на диагностику, создание условий, планирование, оценивание и коррекцию процесса обучения [5].

В андрагогической модели обучения ведущая роль в организации процесса обучения на всех его этапах принадлежит самому обучающемуся. Взрослый обучающийся – активный элемент, один из равноправных субъектов процесса обучения.

Андрагогическая модель обучения основывается на семи основных посылах:

2. обучающемуся принадлежит ведущая роль в процессе своего обучения;
3. взрослый обучающийся стремится к самореализации, к самостоятельности, к самоуправлению и осознает себя таким;
4. взрослый обучающийся обладает жизненным (бытовым, социальным, профессиональным) опытом, который может быть использован в качестве важного источника обучения как его самого, так и его коллег;
5. взрослый человек обучается для решения важной жизненной проблемы и достижения

конкретной цели;

6. взрослый обучающийся рассчитывает на безотлагательное применение полученных в ходе обучения умений, навыков, знаний и качеств;

7. учебная деятельность взрослого обучающегося в значительной степени детерминирована временными, пространственными, бытовыми, профессиональными, социальными факторами, которые либо ограничивают, либо способствуют процессу обучения;

8. процесс обучения взрослого обучающегося организован в виде совместной деятельности обучающегося и обучающего на всех его этапах: планирования, реализации, оценивания и в определенной мере коррекции [5; 21-24].

Одним из решений вопроса стимулирования повышения взрослыми своего профессионального уровня может явиться, на наш взгляд, предварительное анкетирование предполагаемого контингента взрослых обучающихся с целью выявления характера их потребностей в отношении содержания обучения (пополнение теоретических знаний, методические рекомендации либо развитие практических навыков).

В условиях напряженного экономического состояния государства в настоящее время актуальность представления «образовательного интеллекта» населения (людского капитала) в качестве важнейшего стратегического ресурса возрастает, следовательно, возрастает и необходимость изучения андрагогических основ саморазвития взрослых обучающихся.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Основы андрагогики: Учебное пособие/Под ред. И.А.Колесниковой – М., «ACADEMIA», 2007. – 119 с.
2. International and Regional Documents on Adult Education. Anthology of Texts with Comments. Bonn, 2003. P. 25. Glossary of Adult Learning in Europe. Hamburg, 1999. P. 90; Зарубежный опыт реформ в образовании: Аналитический обзор (материалы к заседанию Государственного Совета Российской Федерации). – М., 2001. Гаврилюк В. В. Преодоление функциональной неграмотности и формирование социальной компетентности // Социол. исслед. – 2006. – N 12.
3. Национальный план действий по развитию функциональной грамотности школьников на 2012-2016 годы // Әділет. Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан [Электронный ресурс]. Код доступа <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1200000832>
4. Андрагогика: теория и практика образования взрослых: Учеб. пособие для системы доп. проф. образования: Учеб. пособие для студентов вузов / М.Т. Громкова. — М.: ЮНИТИ-ДАНА. – 495 с.
5. Змеев С.И. Технология обучения взрослых: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 44с.

САЙЫС ЖЕҢІМПАЗДАРЫН ҚҰТТЫҚТАЙМЫЗ!

2015 ж. 5 қазаннан бастап 27 қазанға дейін «Сертификатталған мұғалімдердің рефлексиялық есептері панорамасы «Менің тәжірибемдегі өзекті сұрақтар: өзгеріс динамикасы» тақырыбындағы аймақтық сайыстың өткізілуін, оның ұйымдастырылуын қамтамасыз етуді, сайысқа қатысу жағдайын және оның жеңімпаздарын анықтайды.

Сайыстың ұйымдастырушысы «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалының Қарағанды облысы бойынша педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтының деңгейлік бағдарламалар орталығы болып табылады.

Сайыс-панораманың мақсаты: үшінші (базалық) деңгей педагогының кәсіби деңгейін арттыру, кәсіби педагогикалық шығармашылықты ынталандыру және инновациялық идеялар мен жетістіктерді насихаттау.

Сайысқа барлығы 69 сертификатталған мұғалім қатысты.

Оның 53-і қала (76,8%), 16-сы (23,2)% ауыл мектебінің мұғалімдері.

Сайыс жеңімпаздары

I орын

Жүнісов Куаныш Мейрамович – қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі, Теміртау қаласының «№21 жалпы білім беретін орта мектебі»

Мыкышева Мейрамкуль Ермаковна – қазақ тілінде оқытатын сыныптардың орыс тілі мен орыс әдебиеті пәні мұғалімі Қарағанды қаласының «№91 негізгі орта мектебі»

II орын

Асауова Гүлжан Рысқалиқызы – қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі, Абай қаласының «№10 мектеп-гимназиясы»

Брахметова Тоты Мукановна – орыс тілі мен орыс әдебиеті пәні мұғалімі, Жезқазған қаласындағы «№13 жалпы орта білім беретін мектебі»

Плешивец Анастасия Викторовна – ағылшын тілі пәні мұғалімі, Шахтинск қаласының «№2 жалпы орта білім беретін мектебі»

III орын

Ақбаев Ербол Кайырбекович – тарих пәні мұғалімі, Бұқар жырау ауданы, Шешенқара ауылының «Жалпы орта білім беретін мектебі»

Балгабаева Айман -химия пәні мұғалімі, Бұқар жырау ауданы «Елтай орта мектебі»

Ефиторова Евгения Вольдемаровна – бастауыш сынып мұғалімі, Абай қаласының «№10 мектеп-гимназиясы»

Кошакаева Асемгуль Куанышевна – қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі, Шет ауданы, Ақжал кенті «Ш.Батталова атындағы жалпы орта білім беру мектебі»

Мағауиянова Гульдана Саятовна – қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімі, Қарағанды қаласының «№34 негізгі орта мектебі»

Мекебаева Айнур Аманжоловна – химия және биология пәні мұғалімі, Теміртау қаласының «№22 жалпы білім беретін мектебі»

«Ізденіс. Идея. Даму» номинациясы тағайындалды

1.Абдраимова Ольга Николаевна – бастауыш сынып мұғалімі, Саран қаласының «№6 жалпы орта білім беретін мектебі»

2.Агафонова Елена Викторовна – физика пәні мұғалімі, Қарағанды қаласының «№60 жалпы орта білім беретін мектебі»

3.Баженова Елена Ивановна – физика пәні мұғалімі, Абай қаласының «№10 мектеп-гимназиясы»

4.Бекмолдина Роза Кайполдақызы – қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі, Ақтоғай ауданының «Айыртас негізгі орта мектебі»

5.Каймольдинова Дана Сайлаукеновна – қазақ тілі мұғалімі, Абай қаласының «№10 мектеп-гимназиясы»

6.Карпушкина Елена Викторовна – бастауыш сынып мұғалімі, Абай қаласының «№10 мектеп-гимназиясы»

7.Мамина Алма Ибратаевна – информатика пәні мұғалімі, Жаңаарқа ауданы, Ералиев ауылының «О.Әлібаев атындағы жалпы орта білім беретін мектебі»

8.Муканова Айгуль Асериятовна – биология пәні мұғалімі, Қарқаралы ауданы, Бүркітті ауылының «№20 орта мектебі»

9.Мухаметхалий Тойбасар – математика пәні мұғалімі, Бұқар жырау ауданы «Көкпекті жалпы білім беретін орта мектебі»

10.Ретунская Елена Николаевна – бастауыш сынып мұғалімі, Қарағанды қаласының «№25 жалпы орта білім беретін мектебі»

11.Телегина Татьяна Николаевна – мұғалім-дефектолог, Теміртау қаласының «№10 жалпы орта білім беретін мектебі»

С.Ж.ОМАРОВА¹, Ж.К.ЖАМАНТАЕВА

Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников
по Акмолинской области, г.Кокшетау
saule_aseem@mail.ru¹

СОЗДАНИЕ КОЛЛАБОРАТИВНОЙ СРЕДЫ ПРИ КООПЕРАТИВНОМ ПРЕПОДАВАНИИ КАК УСЛОВИЕ УСПЕШНОГО ОБУЧЕНИЯ УЧИТЕЛЕЙ НА УРОВНЕВЫХ КУРСАХ

Мақалада педагогтердің практикалық жұмыстарын педагогика саласындағы ғылыми зерттеулердің нақты нәтижелерімен қиыстыру жөнінде айтылған. Мұғалімдерді бірге жұмыс істеуге машықтандыру, белсенді түрде ортақтасып ақпарат іздеу арқылы жаңа білім алуға, берілген материалдың мәнін талқылауға және түсінуге үйрету туралы баяндалған. Ұйымдастырудың бұндай түрі әр қатысушы қосқан үлестен тұратын оқу қызметінің кооперативтік нәтижесіне қол жеткізумен сипатталады.

В статье актуализируется вопрос о согласовании практической деятельности педагогов с достоверными результатами научных исследований в области педагогики, что позволит научить учителей работать вместе, научить получать знания через активный совместный поиск информации, обсуждение и понимание смыслов заданного материала. Ведущей характеристикой такой организации обучения является достижение кооперативного результата учебной деятельности, включающего в себя вклад каждого участника.

In this article is said about the coordination of teachers' practices with proven results of scientific research in the field of pedagogy. Teach teachers to work together, to learn to acquire knowledge through active joint search for information, discussion and understanding the meanings of the given material. The leading characteristic of such organization is to achieve cooperative learning outcomes, including the contribution of each participant.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: андрагогика, андрагогическая модель обучения, компетентность, концепция непрерывного образования, функциональная грамотность, саморазвитие взрослых, профессиональное обучение, повышение квалификации

Современный этап развития системы образования Республики Казахстан характеризуется широкомасштабным реформированием, затрагивающим её базисные основы, методологию. Внедрение в образование обновленных государственных общеобязательных стандартов образования требует четкого выполнения организациями образования всех их требований в качестве нормативного документа. Педагогические работники обязаны добиваться получения учащимися знаний не ниже общеобязательного стандарта. Однако исследования ученых и практический опыт ведущих педагогов показывают, что традиционная система образования не гарантирует такого результата обучения.

В настоящее время не подлежит оспариванию утверждение о том, что именно личность учителя играет решающую роль в реализации этих реформ. Результаты мировых исследований в области образования подтверждают тот факт, что учителя, обладающие соответствующими профессиональными качествами, необходимыми компетенциями и глубоким пониманием процессов преподавания и обучения, способны качественно изменить образование молодежи [1; 45].

Сегодня наша школа напоминает фабрику, которая готовит некоего усредненного ученика, и школу-фабрику начинает лихорадить, Почему? «Школа пытается не заметить новую для себя центральную задачу: научить детей жить в динамичном, быстро меняющемся мире. Можно закрыть глаза и уши и отдаться во власть того, кто этой властью жаждет воспользоваться. А можно научиться и научить жить в этом пространстве. Понимать новые реалии, быстро ориентироваться, обучаться, принимать самостоятельные решения»- утверждает А.Гин [2; 72]. Действительно, нужно признать, что обучение, построенное на усвоении конкретных фактов, изжило себя в принципе, ибо факты устаревают, а их объем стремится к бесконечности. Идея обучать, прежде всего, не конкретным знаниям, а способам быстрого и эффективного усвоения знаний – умению учиться, строить свое понимание, исходя из личных исследований и социального взаимодействия, заложена в Программе повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан третьего (базового) уровня. Её практическая реализация будет содействовать готовности казахстанских учителей к непрерывному профессиональному развитию в условиях динамично меняющегося мира.

Во время обучения ежедневно на занятиях проводилось согласование практической деятельности педагогов с достоверными результатами научных исследований в области педагогики. Педагоги во время групповой, парной, индивидуальной работы делали выводы, анализ собственной практики, происходило обучение на основе опыта и собственной практики. Кооперативный опыт преподавания позволяет говорить о том, что недостаточно сформировать группы и дать им соответствующее задание. Необходимо было научить учителей работать вместе, научить получать знания через активный совместный поиск информации, обсуждение и понимание смыслов заданного материала. Ведущей характеристикой такой организации является достижение кооперативного результата учебной деятельности, включающего в себя вклад каждого участника. При социальном взаимодействии и обучении определяющими являются сами способы взаимодействия, при которых у педагогов при развитии межличностных отношений, сопровождаемых эмоциональным переживанием, и возникает чувство «мы». Создание психологически комфортных условий в процессе обучения обеспечивает большую легкость генерирования творческих идей, снятие напряжения, зачастую возникающего в процессе взаимодействия «тренер-учитель».

В развитии речи педагогов посредством значительной интенсификации коммуникации внимание учителей акцентировалось на том, что процесс обучения в группах осуществлялся посредством общения, через диалог. До прохождения данного курса учителя не понимали важность диалога в обучении, и только в процессе обучения на уровневых курсах к учителям пришло понимание того, что в процессе диалога обучающий и обучаемый становятся равноправными партнерами. При организации групповой работы они совместно приобретали знания, сотрудничали друг с другом, учитывали и выдвигали на первый план умения и вклад отдельных членов группы. Члены группы разделяли и принимали ответственность за действия группы. Особенно продуктивным такой вид работы был для педагогов с заниженной самооценкой. Ведь основополагающим принципом коллаборативного обучения является консенсус, формируемый посредством сотрудничества членов группы.

Для того, чтобы получить максимальные преимущества от групповой работы, мы развивали межличностные навыки при общении, умение самовыражаться и уметь поддерживать других. Конечно, с первого занятия мы разработали правила работы в группах, но только к началу первой недели научились слушать и слышать мнение других, научились взаимодействовать друг с другом. Организация обучения в сотрудничестве очень трудоемкий процесс и без тщательной подготовки не дает ожидаемого результата. При этом должно выглядеть все очень естественно, без видимого контроля, чтобы у педагогов, работающих в группе, возникло полное ощущение самостоятельности работы. Кстати, трудности контроля часто и отпугивают все стороны от применения обучения в сотрудничестве. Использование деловой игры, тренингов и дискуссий чаще всего определяют в профессиональном образовании как активные, или

интерактивные методы обучения. Вместе с тем, наличие концептуальных основ, системного описания процедур по достижению прогнозируемого результата позволили нам при работе в аутентичной аудитории рассматривать их как своеобразные психотехнологии, используемые в подготовке и совершенствовании профессионального мастерства педагогов. Многие отметили, что снизился уровень тревожности, ведь данные, полученные при помощи методики Айзенка, показали, что уровень невротических реакций зависит от стажа и преподаваемого предмета. Слушатели отметили, что позитивный настрой, использование нами разнообразных, интересных технологий, их активность и свобода способствовали их психическому здоровью. Педагоги заметили, что при применении новых подходов в преподавании и обучении на практике, учащиеся больше участвовали в управлении учебной деятельностью на уроке, выполняя функции консультанта. Появился интерес к себе, поменялись ценности обучения.

Обратим внимание на технологии группового и коллективного взаимодействия по типу организации совместной деятельности, основанной на определенных принципах, которые помогают при создании коллаборативной среды обучения в аутентичной аудитории. Использование принципа «индивидуальных вкладов» позволило при коллективном взаимодействии повысить эффективность обучения посредством решения учебных задач, осуществляемым на основе взаимодополнения, взаимообогащения, суммирования, кооперации результатов работы каждого педагога. На основе данного принципа мы применяли такие технологии и методы, как технология коллективного взаимообучения, деловые игры, метод «творческая группа», работа в группах сменного состава и т.д. Использование «позиционного принципа» организации совместной деятельности, было направлено на выявление и столкновение различных точек зрения, позиций учителя, взглядов на проблему, объект групповой работы. Эффективность обеспечивалась посредством рассмотрения различных точек зрения и выбора наиболее верной или удовлетворяющей большинство. Психологическим механизмом данного типа взаимодействия становится «конструктивный конфликт», в процессе разрешения которого не только вырабатывается оптимальный способ решения образовательной задачи, но и формируется умение понимать другого человека, уважительно относиться к другим точкам зрения, искать пути согласования своих позиций.

Принцип «развивающейся кооперации» применялся при организационно-деятельностной игре, при коллективной мыследеятельности. Особенностью данного типа совместной деятельности заключается в направленности групповой работы на исследование, совместный поиск решения вновь и вновь возникающих и усложняющихся задач, порождаемых самим процессом совместной деятельности. Побудителем «развивающейся кооперации» становились противоречия между потребностью решить возникающие проблемы социальной и профессиональной практики и недостаточностью теоретических знаний, а также способов социального взаимодействия, обеспечивающих их решение. В процессе совместного осознания и постановки проблем, целеполагания, планирования, реализации и рефлексии каждого этапа решения задачи и перехода к новым способам кооперации, педагоги перестраивали структуру своих отношений и деятельности с одного качественного уровня на другой. Построенная таким образом совместная деятельность не только развивает творческое, системное мышление, но и формирует развитие педагогической рефлексии.

Во время занятий проводилась работа по осмыслению факторов, влияющих на обучение учащихся, факторов вовлечения в учебный процесс. Не все педагоги учитывают их, порой и не задумываются о том, как несоответствующая одежда, плохие жилищные условия мешают ребенку учиться, чувствовать себя полноценным участником учебного процесса. Учителя открывали для себя новые понятия и термины, осмысливали их значение. Знакомились с современными достижениями в области знаний, делали выводы по изменениям в результате обучения.

Осмысление изменений происходило на втором этапе аудиторного обучения «Лицом к лицу». После подготовки презентаций, написания рефлексивных отчетов педагоги заново

переосмысливали результаты своего труда. Приходили к пониманию того, что обучение представляет собой не обособленное явление или навык, а целостный комплекс педагогических механизмов, повышающих способность учащихся к обучению [3; 132]. Делали акцент на то, что они (педагоги) должны сосредоточить свое внимание не на собственном преподавании, а на развитии у учащихся умения обучаться. Большое переосмысление своего опыта работы происходило после практики. Педагоги имели возможность сравнивать и сопоставлять, принимать решения, шла глубокая рефлексия собственного процесса преподавания. А это тоже одна из главных задач данной Программы. Если учителя восприимчивы к знаниям, навыкам, подходам и убеждениям, исходящим от учеников, образовательный процесс будет более успешным.

При изучении модуля «Обучение тому, как обучаться» были рассмотрены сущность категории «метапознание». Уникальность данной Программы в том, что она предусматривает неразрывную и поэтапную связь науки и практики. Сегодня перед учителями стоит непростая задача – обучение молодых людей критическому мышлению, позволяющему им использовать свои знания в жизненных ситуациях, развивать навыки и адекватное понимание, которые предоставят им возможность быть уверенными и успешными в стремительно меняющемся мире [4; 142]. Обучение критическому мышлению – это нелёгкая задача. Авторы Международной программы «Развитие критического мышления через чтение и письмо» подчеркивают: «Каждый получает ровно столько, сколько вкладывает сам» [5]. При изучении модуля «Обучение критическому мышлению» педагоги единодушно определили, что ценность данной технологии и в том, что она учит детей слушать и слышать, развивает речь, даёт возможность общения, активизирует мыслительную деятельность, познавательный интерес, побуждает детей к действию. Повышается ответственность ученика за свой ответ, учитель и учащиеся вместе участвуют в добывании знаний.

Таким образом, учащиеся, мыслящие критически, вовлеченные в активный процесс систематической работы, думающие о своих знаниях, способны утвердить себя и правильно осознать себя в окружающем их мире. На практике при применении данной технологии учителя отметили проблемы, которые возникают при овладении этой технологией.

Одна из них – это дефицит времени. Очень много усилий требует разработка и составление карточек для работы в группах, не всегда учащиеся обеспечены необходимыми текстами, приходится делать много ксерокопий. Но, кроме технических трудностей, выступает еще одна – не все учащиеся пока еще достаточно активны, у них сохраняется желание остаться в стороне, наблюдать за происходящим со стороны. Часть учащихся ждёт, чтобы был дан «правильный ответ», нет ещё понимания ответственности за своё обучение. Поэтому важно вовлекать каждого в процесс познания и самопознания. Однако, как отметили педагоги, эти трудности окупаются полученными результатами. При изучении модуля «Оценивание для обучения и оценивание обучения» нам нужно было показать значимость оценивания для обучения. Ведь оценивание приобретает не только педагогическое и психологическое значение, но и социальное, и юридическое [6; 146]. Учителя в профессиональной деятельности не акцентируют внимание на то, как сильно влияет оценка на самооценку учащихся. Существующая система контроля и оценки находится в противоречии с задачами современного образования. За любой используемой формой оценивания значатся не только объективные или недостаточно объективные нормы и стандарты, но и понятия о развитии, обучении и мотивации ребенка, а также ценности, касающиеся таких категорий, как самооценка, способности и усилия. Одна из центральных идей оценивания для обучения заключается в том, что у учеников и учителей должно быть общее понимание целей обучения. Идеи, предложенные Группой Реформы Оценивания – это процесс поиска и интерпретации данных, используемый учениками и их учителями для определения этапа, на котором они находятся в процессе своего обучения. само понятие «оценивание для обучения» заставило многих переосмыслить собственную практику.

Много размышлений у педагогов вызвал модуль «Обучение талантливых и одаренных детей». Учителя отметили, что еще не совсем умеют выявлять и одаренных и талантливых детей и вся работа с ними сводится лишь к усложненным заданиям, да и то не всегда. Не хватает времени, учитель еще выполняет функции классного руководителя, различные общественные поручения. Существует огромный неиспользованный потенциал для педагогического совершенствования, который может проявиться, когда учителя обеспечены поддержкой, способствующей их профессиональному росту. Концептуальное понимание педагогами теоретических основ Программы обеспечит успешную практическую реализацию концептуальных основ Программы в условиях казахстанского образования. Новые подходы в обучении необходимы сейчас в формировании активной позиции обучающихся, в становлении их субъектности, рассматривающие социальное взаимодействие обучающихся в обучении как новую педагогическую практику, обеспечивающую одновременное эффективное решение обучающихся, развивающих и воспитательных задач.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Барбер и Муршерд, Как добиться стабильного высокого качества обучения в школе. Перевод публикуется в редакции «МакКензи», 2008. – 62 стр.
2. Гин А. Принципы педагогической техники, 2007.
3. Руководство для тренера. 2-е изд., перераб. и доп. – Астана, 2012.
4. Руководство для учителя, 2-е изд., перераб. и доп. – Астана, 2012.
5. Мирсеитова С. Обучение как поиск и поиск как обучение. Формы и методы развития критического мышления обучающихся / Серия «Школа профессионального развития». – Караганды: ИП «Жолдак Е.В.», 2011. – 206 с.
6. Ильин Е., Курдюкова Н. Оценка деятельности учащихся – СПб., 1999.

ПОЗДРАВЛЯЕМ ПОБЕДИТЕЛЕЙ КОНКУРСА!

С 5 октября по 27 октября 2015 г. Центром уровневых программ филиалом АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области в период проведен Конкурс - панорама рефлексивных отчетов сертифицированных учителей «Актуальный вопрос моей практики: динамика изменений»

Цель конкурса-панорамы: повышение профессионального уровня педагогов, стимулирование профессионального педагогического творчества и пропаганда инновационных идей и достижений.

В конкурсе-панораме приняли участие 69 сертифицированных учителей Карагандинской области, из них 53 (76,8 %) представители городских школ, 16 (23,2 %) – сельских.

Победители конкурса

I место

Жүнісов Куаныш Мейрамович – учитель казахского языка и литературы СШ № 21 г. Темиртау

Мыкышева Мейрамкуль Ермаковна – учитель русского языка и литературы ОШ № 91 г. Караганды

II место

Асауова Гүлжан Рысқалиқызы – учитель казахского языка и литературы ШГ № 10 г. Абай

Брахметова Тоты Муқановна – учитель русского языка и литературы в школах с казахским языком обучения СШ № 13 г. Жезказган

Плешивцева Анастасия Викторовна – учитель английского языка СШ № 2 г. Шахтинск

III место

Ақбаев Ербол Кайырбекович – учитель истории СШ с. Шешенкара Бухаржырауского района

Балгабаева Айман – учитель химии Ельтайской СШ Бухаржырауского района

Ефиторова Евгения Вольдемаровна – учитель начальных классов ШГ № 10 г. Абая

Кошакаева Асемгуль Куанышевна – учитель казахского языка и литературы СШ им. Ш. Батталова с. Акжал Шетского района

Магауиянова Гульдана Саятовна – учитель казахского языка и литературы ОШ № 34 г. Караганды

Мекебаева Айнур Аманжоловна – учитель химии и биологии СШ № 22 г. Темиртау

Отмечены в номинации «Ізденіс. Идея. Даму»

1. Абдраимова Ольга Николаевна – учитель начальных классов СШ № 6 г. Сарани

2. Агафонова Елена Викторовна – учитель физики СШ № 60 г. Караганды

3. Баженова Елена Ивановна – учитель физики ШГ № 10 г. Абай

4. Бекмолдина Роза Кайполдакызы – учитель казахского языка и литературы ОШ с. Айыртас Актогайского района

5. Каймольдинова Дана Сайлаукеновна – учитель казахского языка ШГ № 10 г. Абай

6. Карпушкина Елена Викторовна – учитель начальных классов ШГ № 10 г. Абай

7. Мамина Алма Ибратаевна – учитель информатики СШ им. О.Алибаева Жанаркинського района

8. Муканова Айгуль Асериятовна – учитель биологии СШ № 20 с. Бүркіт Каркаралинського района

9. Мухаметхалий Тойбасар – учитель математики СШ с. Кокпекты Бухаржырауского района

10. Ретунская Елена Николаевна – учитель начальных классов СШ № 25 г. Караганды

11. Телегина Татьяна Николаевна – учитель-дефектолог СШ № 10 г. Темиртау

«ӨРЛЕУ» – СЕРТИФИКАТТАЛҒАН МҰҒАЛІМГЕ. ҚАРҚАРАЛЫ АУДАНЫ

2015 жылдың 14 қазанында филиалдың деңгейлік бағдарламалар орталығының тренерлері Қарқаралы ауданы мектептерінде әдістемелік десант өткізді. Филиал аясында тренерлер 3 (базалық) деңгейдің сертификатталған мұғалімдерін курстан кейінгі кезеңінде қолдау көрсету үшін ауданның 7 мектебіндегі сертификатталған мұғалімдер сабағына қатысты: атап айтқанда, Қарқаралы қаласындағы О.Жәутіков атындағы №1 ОМ, М.Бәпиұлы атындағы №44 ОМ, Көктас ауылындағы №4 ОМ, Нұркен ауылындағы №10 ОМ, Қарағайлы кентіндегі №16, №17 ОМ, Талды ауылындағы №19 ОМ.

Сабақты бақылау қорытындысы бойынша мұғалімдер тренерлерімен бірге іс-тәжірибелерінің мықты жақтары мен қиындық тудыратын аймақтарына талдау жасады.

Тренингте 3 деңгей Стандартымен сәйкес мұғалімдердің кәсіби дамуындағы басымдықтары мен жеке мақсаттары анықталды.

Дөңгелекүстелаясында білім беру ұйымдарының басшылары және сертификатталған мұғалімдер курстан кейінгі кезеңде тренерлердің әдістемелік қолдауын, үшінші (базалық) деңгей мұғалімдерінің тәжірибесін дамытудағы өзекті мәселелер бойынша өткізген семинарларын, он-лайн қажеттілігіне қарай кеңес берудің өзектілігін атап айтты.

З.К.РАЗБЕКОВА

«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты, Қарағанды қ.
razbekova_z@mail.ru

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЖАРАТЫЛЫСТАНУ-ҒЫЛЫМИ САУАТТЫЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА СЫНДАРЛЫ ТӘСІЛДІҢ ОРНЫ

Мақалада мұғалімдердің ғылыми-жаратылыстану сауаттылығының кәсіби құзіреттілігін дамытуда және оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруда сындарлы оқу идеяларын пайдалану маңыздылығы қарастырылған. Оқушылардың жаратылыстану құзіреттілігіне халықаралық деңгейде қойылатын талаптар мен оқушылардың дайындық деңгейін бағалаудағы әрекеттегі білім беру стандарт аспектілерінің ықпалдасуы мен сабақтастығы көрсетілген.

В статье рассмотрены важность использования идей конструктивистского обучения для развития профессиональной компетентности учителей по формированию естественнонаучной и функциональной грамотности учащихся. Показаны воздействие и преемственность между международными требованиями к уровню естественной компетентности и аспектами действующего стандарта образования к оцениванию уровня подготовки обучающихся.

The article indicates importance of usage of constructive education for development of professional competence of teachers for formation of natural-science functional literacy of students. Also, the article indicates impact and continuity between international requirements to the level of natural competence and aspects of current standard of education and its evaluation of students' preparation.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: ғылыми-жаратылыстану сауаттылық, сындарлы тәсіл, метатану, сын тұрғысынан ойлауға үйрету, педагогтың біліктілігін арттыру

Функционалдық сауаттылықты дамытудың жалпы бағдары Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында анық көрсетілген. Ондағы басты мақсат жалпы білім беретін мектептерде Қазақстан Республикасының зияткерлік, дене және рухани тұрғысынан дамыған азаматын қалыптастыру, оның физикалық құбылмалы әлемде әлеуметтік бейімделуін қамтамасыз ететін білім алудағы қажеттіліктерін қанағаттандыру болып табылады [1]. Осы Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары (бұдан әрі – Ұлттық жоспар) мектеп оқушыларының функциялық сауаттылығын дамыту процесін мазмұндық, оқу-әдістемелік, материалдық-техникалық қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар кешенін қамтиды. Ұлттық жоспар Қазақстан Республикасындағы білім сапасын жетілдірудің негізгі бағдары ретінде мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту іс-қимылдарының мақсаттылығын, біртұтастығы мен жүйелілігін қамтамасыз етуге арналған.

Ұлттық жоспарды іске асырудың күтілетін нәтижелері: Ұлттық жоспарды орындаудың нәтижесінде 2017 жылға қарай қазақстандық мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту үшін ғылыми-зерттеу жағынан, білім беру мазмұнын жаңарту, оқу-

әдістемелікпен қамтамасыз ету, мектеп оқушыларының білім сапасын бағалау және оған мониторинг жүргізу жүйесі енгізу, материалдық-техникалық базасы жаңарту бойынша жағдайлар жасалатын болады. Жалпы алғанда, Ұлттық жоспарды жүйелі және одан әрі іске асыру Қазақстанның ұлттық білім беру жүйесінің бәсекеге қабілеттілігін және функционалдық сауаттылығын дамуына мүмкіндік береді [2].

Мұғалімдердің ғылыми-жаратылыстану сауаттылығының кәсіби құзіреттілігін дамытуды PISA бағдарламасы тапсырмаларын орындауда оқытудың белсенді стратегиялары орындауға оқушыларды дайындау және жолдарын үйрету мақсатында PISA халықаралық зерттеуін жүргізу аясында оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту әдістері бойынша Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстары ұйымдастырылды. Нәтижесінде мұғалімдер мектеп оқушыларының ғылыми жаратылыстану сауаттылығын дамыту үшін белсенді оқыту стратегиясын қолдануды, элементтердің құрылымын және PISA бағдарламасының стратегиясын, қорытындылау мен элементтердің шешімін табуды және PISA бағдарламасының элементтері типтерімен бірдей болатын, оқушыларға арналған элементтердің үлгілерін жасауға үйренді.

Сонымен қатар, мектеп тәжірибесінде мұғалімдер PISA бағдарламасы бойынша ғылыми жаратылыстану сауаттылығының элементтерін қорытындылау мен стратегиялар және дағдыларын анықтауды жүзеге асыра алады. Оқушының ғылыми дүниетанымын қалыптастырып, ғылыми білім жүйесіне негізделіп, танымның логикалық –саналы тәсілдеріне арқа сүйей отырып, оқушыға берілетін теориялық біліммен сипатталып, ғылыми категориялар мен дәлелдерді кеңінен пайдалануға машықтандырады. Ғылыми жаратылыстану білімдерін қолдана білу, қоршаған әлемді түсінуге және сәйкесінше шешімдер қабылдауға қажетті мәселелерді анықтау, қорытындылар жасау арқылы оқушыларда жаратылыстану ғылыми сауаттылық құзіреттілігі қалыптасады. Дегенмен, оқушылардың жаратылыстану-ғылыми сауаттылығын қалыптастыруда еліміздің білім жүйесі атқарып отырған ісі әзірге жеткіліксіз.

Халықаралық PISA зерттеуіне қазақстандық оқушылардың қатысу нәтижесі осы айтылғанды растайды. Қазақстандық оқушылардың ғылыми жаратылыстану сауаттылығының нәтижесі 2009 жылмен салыстырғанда 2012 жақсарғанмен, оқушылардың жаратылыстану пәндерін зерделеуінен алынған жеткілікті білімін қолдану біліктілігін дамыту әлі де сын көтермейді. Білім беру жүйесінде оқу нәтижесінің сапасы білім беру жетістіктерін бағалау бойынша TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) Халықаралық математикадан және жаратылыстану ғылымдарының білім сапасын мониторингтік зерттеу, сонымен қатар оқушылардың білім жетістіктерін бағалау бойынша PISA Халықаралық бағдарламасы (Programme for International Student Assessment) нәтижесі әлемдік орташа көрсеткіштен төмен тұр.

TIMSS пен PISA зерттеулер нәтижесінде алынған мәліметтер Қазақстандағы жалпы орта білім беру жүйесі теориялық білімді кеңейту және оқушылар арасында есте сақтау, ақпаратты табу мен айырып тану дағдыларын дамыту мәнмәтінде жеткілікті дәрежеде тиімді екенін көрсетеді. Әйткенмен, оқушылар арасында жоғары деңгейдегі ойлау дағдыларын дамыту мен практикалық қолдану бөлігінде мәлім жүйе салыстырмалы түрде әлсіз. PISA зерттеуіндегі басты бағыт 15 жастағы оқушылардың оқу, математика және жаратылыстану саласындағы сауаттылықтары, яғни адамның әртүрлі іс-әрекетіндегі, қарым-қатынасы мен әлеуметтік байланыстарындағы өмірлік міндеттердің кең ауқымын шешу үшін алған білімдерін қолдана білу қабілеттерін анықтау болып табылады. Зерттеуде оқушыларға ақиқат өмірге жуық, тек қана негізгі оқу пәндерін білуді ғана емес, сонымен бірге жалпы оқу мен интеллектуалдық ептіліктерінің түзілуін шешуді талап ететін мәселелік жағдайлар ұсынылды. Қазақстандық оқушылардың 65 зерттеуге қатысушы елдердегі өз құрдастарының арасындағы рейтингі көрсеткіші ғылыми жаратылыстану сауаттылық бойынша – 53-58 орын [3]. Жүргізілген ғылыми жаратылыстану зерттеулерінің нәтижелерін талдау немесе салыстыруда, ғылыми айғақты пайдаланып өзінің көзқарасын дәлелдеуді, алынған қорытындыны растауды немесе жоққа шығаруды талап ететін тапсырмалардан оқушылар төмен нәтиже көрсетті.

Мектепте алған білімдерін пайдаланып, өзінің көзқарасын дәлелдей отырып, ақпаратты сыни тұрғыдан бағалау және екі қарама-қарсы қорытындының пайдасына айғақтар табу немесе ұсынылған қорытындыларды жоққа шығару оқушыларда өте нашар қалыптасқан. Салыстырмалы халықаралық зерттеулер отандық және халықаралық мәнмәтінде білім беру жүйесінің жағдайын бағалап, қазақстандық білім берудің жетістігі мен осал тұстарын анықтауға және алға қойған мақсаттардың ең тиімді жолдарын белгілеуге жағдай жасайды. Ғылыми жаратылыстану сауаттылығын анықтауға бағытталған халықаралық зерттеу тапсырмаларын сабақта пайдалану оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға негіз болады.

Жаратылыстану - ғылыми сауаттылығы – нақты жағдайларда ғылыми әдіс көмегімен шешілетін және зерттелінетін проблемаларды анықтау үшін, тәжірибе мен бақылау негізінде қорытындыға қол жеткізу үшін жаратылыстану білімін қолдану қабілеті. Бұл қорытындылар қоршаған ортаны және оған адам ісімен енгізілетін өзгерістерді түсіну үшін, сонымен қоса тиісті шешімдерді қабылдау үшін қажет.

Дайын білім беруге негізделген «дәстүрлі» стиль арқылы алынған білім оқушылардың жинақтаған өзге білімдерімен тиімді сіңісе алмайды, сондықтан механикалық есте сақтау, үстірт білім алу жағдайлары орын алады. Теория мен практиканың байланыста болуы ұстанымының мәні – оқушыларға теориялық білім беріп қана қоймай, сол білім, білік, дағдыларын күнделікті жаңарып, өзгеріп жатқан өмірде, кез келген жағдаятта емін - еркін қолдана білуін қамтамасыз ету. Оқушылардың игерген білімдерін практикалық жағдайларда тиімді және әлеуметтік бейімделу үдерісінде сәтті пайдалануға мүмкіндік беретін негізгі құзыреттіліктер жүйесін меңгеруі олардың функционалдық сауаттылығы дамуының нәтижесін береді [4].

Алынған нәтижелерді күнделікті өмірде шынайы жағдайларда пайдалану үшін ғылыми жаратылыстанудың негізгі ұғымдарына назар аудару, алған ақпаратты сыни бағалау, болжамдар жасау, өзіндік көзқарастарын негіздей білу - жаратылыстану ғылыми сауаттылықты. қалыптастыруда сындарлы оқытудың маңызды орын алады.

Сындарлы оқытудың мақсаты – оқушының пәнді терең түсіну қабілетін дамыту, алған білімдерін сыныптан тыс жерде, кезкелген жағдайда тиімді пайдалана білуін қамтамасыз ету. Оқыту туралы сындарлы түсінік оқушыға нақты білім беруді мақсат тұтқан мұғалімнің өз сабақтарын оқушының идеясы мен білімбіліктілігін дамытуға ықпал ететін міндеттерге сай ұйымдастыруын талап етеді. Бұндай міндеттер оқушылардың оқыған тақырып бойынша білімдерін өз деңгейінде көрсетіп, кейбір болжамдар бойынша күмәнді ойларын білдіре алатындай пікірқозқарастарын нақтылап, жаңаұғым түсініктерін өрістетуге орайластырылып құрылады. Сындарлы оқытуға негізделген сабақтар оқушыларға өз білімдері мен ұстанымдары жайында ойланып, сұрақтар қойып, білімін толықтырып, белгілі бір тақырыпты оқыпбілу кезеңінде өз түсінігін өзгертуге мүмкіндік береді. Бұл үдеріс оқушының өз болжамдарына күмәнмен, сыни тұрғыдан қарай отырып, сол арқылы әлем, тіршілік, жаратылыс туралы өзінің түсінігін тереңдетіп, кеңейтуге ұмтылу мүмкіндігін ұлғайтады [5].

Қазақстан Республикасының педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының үшінші (негізгі) деңгей бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) сындарлы оқудың идеясын қарастырады. Аталған Бағдарламадан күтілетін нәтижелер оқушылардың қалай оқу керектігін үйреніп, соның нәтижесінде еркін, өзіндік дәлелуәждерін нанымды жеткізе білетін, ынталы, сенімді, сыни пікірқозқарастары жүйелі дамыған, сандық технологияларда құзырлылық танытатын оқушы ретінде қалыптасуын қамтиды. Бағдарламаның негізгі мазмұнын ашатын жеті модульдің бірі «Қалай оқу керектігін үйрену» модулі «өзінөзі реттеу» үдерісіне жатады. Бұл үдерісте оқушылар метатану үдерісі арқылы түсіну, бақылау және оқу тәжірибесіне қадағалау жүргізу қабілеттерін дамытады. «Оқуды үйретудің» қозғаушы күші «метатану» болып табылады. «Метатану» деп индивид қалай ойлайтынын, оқитынын қадағалау, бағалау, бақылау, кейінгі оқу үдерісінде мұндай ойлаудың нәтижелерін саналы қолдану үдерісі ретінде сипаттауға болады.

Бұл үдерісте мұғалім оқушыға:

– білім міндеті қоятын талаптарды түсінуге;

- жеке ойлау үдерістерін және олардың жұмыс қағидаттарын зерттеуге;
- міндеттерді орындау стратегияларын әзірлеуге және ойластыруға;
- нақты міндет үшін сәйкес келетін стратегияларды таңдауға көмектеседі.

Жеті модульдердің барлығында қарастырылатын идеяларды оқыту мен оқудың жаңа тәсілдері ретінде «Диалог арқылы оқыту» бойынша сыныптағы диалогтік зерттеушілік әңгіме барысында ортақ проблема болады, бұл мәселе бойынша оқушылар бірлескен түсінік қалыптастырады; идеялармен пікір алмасып, бірбірінің идеяларын талқылайды, баға береді; ұжымдық білім мен түсінікті қалыптастырады, бірге ойланады. Мұғалім оқушылардың метатанымдық қабілеттерін, яғни ойлау мен танымдық қабілеттерін ескере отырып, оқушыларды қалай оқу керектігіне үйретеді.

Сонымен қатар, сабақ барысында сұрақ қою маңызды дағдылардың бірі болып табылады, себебі сұрақ дұрыс қойылған жағдайда сабақ берудің тиімді құралына айналады және де оқушылардың оқуына қолдау көрсетіп, оны жақсарту және кеңейте алады. Оқытуды диалогтік тәсілмен дамытудағы сұрақтардың маңызын қарастыратын болсақ, сұрақ қою арқылы мұғалім:

- оқушыларды тақырып бойынша және сындарлы сөйлеуге ынталандырады;
- оқушылардың шынайы қызығушылығы мен сезімдерін анықтайды;
- білімге құштарлықты дамытады және зерттеуге ынталандырады;
- оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауына ықпал етеді;
- оқытудағы қиындықтар мен түсінбестіктерді анықтайды [5].

Оқушылар оқу үдерісінің барлық аспектілеріне белсенді қатысқан жағдайда олар өзінің болжамдары мен сұрақтарын тұжырымдайды, бір-біріне кеңес береді, өз алдына мақсат қояды, алынған нәтижелерді қадағалайды, идеялармен эксперимент жасайды және қателер – оқудың ажырамас бөлігі екенін түсіне отырып, тәуекелге барады.. Осының нәтижесінде оқушылардың алған білімдерін өмірлік жағдайларда қолдана білу машықтары, оқу пәнімен байланысты емес мәселелерді шеше білу құзіреттіліктері дамиды. Сын тұрғысынан ойлау бақылау, тәжірибе, толғану және пайымдау нәтижесінде алынған ақпаратты ұғыну, бағалау, талдау және синтездеуде қолданылатын әдіс болып табылады, сонымен қатар ол әрекет жасауға негіз, түрткі болуы да мүмкін. Сын тұрғысынан ойлау көбінесе бір нәрсені елестетуге, баламалы шешімдерді қабылдауға, ойлау және іс-әрекеттің жаңа немесе түрлендірілген тәсілдерін енгізуге дайын болуды көздейді, ол ұйымдастырылған қоғамдық әрекеттерге бейілділік пен басқаларды сын тұрғысынан ойлауға баулуды білдіреді [5].

Оқушылардың сын тұрғысынан ойлауының негізгі ерекшеліктері:

– Ұтымдылық: ең жақсы түсініктемені табуға ұмтылу; үзілді-кесілді жауаптарды іздеудің орнына сұрақ қою; дәлелдерді талап етіп, кез келген дәлелді есепке алып отыру; эмоцияға емес, себепке негізделу (бірақ төменде айтылатын өзіндік сана-сезімге қатысты эмоция да болуы ықтимал).

– Сыңаржақтылықтың болмауы: барлық қорытындыларды бағалау; болжамды көзқарастар мен мүмкіндіктердің барлығын қарастыру; баламалы интерпретацияларға ашық болуға ұмтылу.

– Пайым: дәлелдердің деңгейі мен маңызын мойындау; балама жорамалдар мен мүмкіндіктердің орынды екендігін немесе артықшылығын мойындау.

– Тәртіп: тиянақты, нақты және жан-жақты болу (барлық дәлелдерді есепке алып, барлық көзқарастарға көңіл бөлу).

– Өзіндік сана-сезім: өзіміздің эмоциямыз бен көзқарасымыздың, сеніміміз бен болжамдарымыздың субъективті екенін сезіну [5].

Мұғалімдер білім беру бағдарламасы мен оқыту үдерісін түсіну үшін қажетті теориялық базаны, қорытынды мен тұжырымдарды қалыптастырудың тиісті әдістері мен технологияларын қолдану арқылы балалардың сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін дамытуға жағдай туғызады.

Халықаралық TIMSS зерттеуінде жаратылыстану құзыреттілігінің ойлау деңгейі бойынша нысандардың арасындағы тәуелділікке анализ жасау; қорытындылау, әр түрлі шешу жолдарын синтездеу; дұрыс/бұрыс айтылғандарды дәлелдеу; стандартты емес тапсырмаларды орындау

қабілеттері бағаланады [4]. Осыған орай, мұғалім оқу мен оқытудың белсенді әдіс-тәсілдерін сыныптағы «білім ортасын» онтайлы ұйымдастыруда қолдана отырып, проблемалық жағдаятты шешуде қажетті оқушылардың қабілеттерін дамытуға бағытталған тапсырмаларды дайындау машықтарын үнемі жетілдіріп отыру қажет.

Жалпы білім беретін мектептің 5-11 сыныптарына арналған «Жаратылыстану» білім саласы пәндерінің оқу бағдарламаларында ғылыми-жаратылыстану сауаттылық бойынша оқушылардың дайындық деңгейін бағалау үш аспектіні: пәндік нәтижелерді, тұлғалық нәтижелерді, жүйелі-әрекеттік нәтижелерді есепке ала отырып жүргізіледі [6]. Сол аспектілердің бірі тұлғалық нәтижелер бойынша оқушылар:

- өзіндік қалыптасуында танымдық қызығушылық, шығармашылық қабілеті, сын тұрғысына ойлау, табиғатты тану мүмкіндіктеріне сенімділік, адамзат қоғамын келешекте дамыту үшін ғылым мен техника жетістігін қажеттілігіне қарай орынды қолданады;

- адамдардың қолданбалы сипаттағы практикалық міндеттерді шешеді;

- талдау синтез жасау, бақылау, салыстыру, себеп-салдарлық байланысты анықтайды;

- тәжірибе жүргізу, сипаттау сияқты танымның негізгі әдістерін ғылыми меңгеру және оларды қолдана алады.

Оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдер: сабақтың мақсатын анықтау, оқыту технологиясын құрылымдау мен мазмұнын таңдауда, сонымен қатар МЖМББС-2012 бойынша оқушылардың дайындық деңгейінің талаптарына сәйкес кері байланысты жүзеге асыруда білім, біліктілікті меңгеруде мұғалімдер жүйелі әрекет етуге ұмтылады.

Оқушылардың жаратылыстану құзыреттілігін дамыту үшін білім беру мазмұнын жаңғырту жағдайында мұғалім ғылыми-жаратылыстану сауаттылық бойынша жұмысты үйлестіре отырып, білім берудің тұлғаға бағдарлануын қамтамасыз етеді. Жаратылыстану курсының оқытудың мақсаты оқушылардың бойында ғылыми-жаратылыстану білімдерін, түсініктерін және саналы қоғамдастығы бар бірегей ғаламшар ретіндегі Жер туралы біртұтас көзқарастарын, табиғат пен қоғамның өзара жүйелі байланысын, жүйелі-кешенді ойлау мен функционалдық сауаттылықтарын дамытуды қалыптастыру болып табылады. Осы мақсатқа қол жеткізу үшін оқушылардың дайындық деңгейін бағалау аспектілерінде оқушының функционалдық сауаттылығына негіздеп құру тиімді болады. Сонымен қатар, мұғалім өз тәжірибесінде сындарлы оқудың тәсілдердің тиімді қолдана отырып, оқушыларды қалай оқу керектігіне үйреткен жағдайда оқушылардың жаратылыстану құзыреттілігінің деңгейлері арта түспек.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011–2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы // Әділет. Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі [Электрондық ресурс]. Қолжетімді коды <http://adilet.zan.kz>.

2. Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары // Әділет. Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі [Электрондық ресурс]. Қолжетімді коды <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1200000832>

3. PISA, TIMSS зерттеулерінің тапсырмалары негізінде оқушылардың ғылыми жаратылыстану сауаттылықтарын дамыту. Оқу-әдістемелік құрал. – Астана: Ы.Алтынсарин атындағы ҰБА, 2014. – 40 б.

4. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырудағы мектеп және отбасының өзара іс-әрекетінің мазмұны мен түрлері. Әдістемелік құрал. – Астана: Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2013. – 38 б.

5. Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасы // Мұғалімге арналған нұсқаулық. – Астана, 2012. 306 с.

6. Жалпы білім беретін мектептің қоғамдық-гуманитарлық және жаратылыстану-математикалық бағыттағы 5-9 сыныптарға арналған «Жаратылыстану» білім саласы пәндерінің оқу бағдарламалары. – Астана, 2013. – 62 б. (ҚР Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірде №115 бұйрығымен бекітілген).

ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ КЕЗДЕСУЛЕР

Ағымдағы жылдың қазан айында «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ біздің өңірдің музыка пәні мұғалімдеріне семинар топтамасын ұйымдастырды. Аталмыш семинардың ортақ мақсаты – ең үздік кәсіби тәжірибені тарату және жинақтау.

Мамандандырылған №7 мектеп-интернаты базасында ұйымдастырылған семинар танымал тұлғалармен кездесу түрінде өтті. Музыка пәнінің мұғалімі Ж.К. Кулжанов жас жеткіншек тыңдармандар мен әріптестерге айтыс мәдениетінің ерекшеліктерін ашты. Кездесуге шақырылған орындаушылар халық ауыз әдебиетінің осы жанрындағы әуенді шығармашылықпен орындап, өздерінің сахнадағы суырып салма шеберліктерін көрсетті.

Вокалды жанрмен танысу жалпы білім беретін №77 мектеп-балабақша кешенінде жалғастырылды. ҚР мәдениет қызметкері, «Жыл композиторы» атағының иегері К.Ж. Мерсалимовтың, яғни композитордың вокалды шығармашылығы және жеке орындаушылардың орындауындағы шығармалар тыңдармандардың жүрегінен селт еткізді.

Топар кентіндегі Балалар өнер мектебіндегі семинар финалдық аккорд болды. Музыка пәні мұғалімдері аталған ұйымның шығармашылық жұмысымен танысып қана қоймай, негізгі білім мен қосымша білімнің кіріктірілген мүмкіндіктерін тани алды.

Кәсіби еңбектің музыкалық өнерді дамыту мен таратудағы мүмкіндіктеріне әсер етіп, түсіністік танытқаны үшін семинар қатысушылары Қарағанды БАИ-ның педагогикалық қызметкерлеріне шынайы алғыстарын білдірді.

ТВОРЧЕСКИЕ ВСТРЕЧИ

В октябре текущего года филиал АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области организовал серию семинаров для учителей музыки нашего региона. Объединяющая цель данных семинаров – распространение и обобщение лучшего профессионального опыта.

Семинар, организованный на базе специализированной школы-интерната №7, был проведен в форме встречи с интересными людьми. Учитель музыки Ж.К. Кулжанов раскрыл перед юными слушателями и коллегами особенности культуры айтыса. Приглашенные на встречу исполнители этого народного жанра песенного творчества с успехом продемонстрировали со сцены свое импровизационное мастерство.

Знакомство с вокальным жанром было продолжено на семинаре в стенах Общеобразовательного комплекса школа-детский сад №77. Вокальные произведения композитора, работника культуры РК, обладателя звания «Композитор года» К.Ж. Мерсалимова в исполнении солистов и самого автора тронули сердца слушателей.

Финальным аккордом стал семинар на базе Детской школы искусств п.Топар. Учителя музыки не только познакомились с творческой деятельностью данной организации, но и смогли осознать возможности интеграции дополнительного и основного образования.

Участники семинаров были искренне благодарны Карагандинскому ИПК за понимание и возможность взаимодействия с педагогическими работниками, чей профессиональный труд связан с развитием и распространением музыкального искусства.

Б.К.ДИГЕНОВА¹, А.О.ЖУМАНБАЕВА²*Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников
по Акмолинской области, г.Кокшетау**¹digenova@bk.ru, ²Zhumanbaeva68@mail.ru*

ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ РАБОТЫ С ОДАРЕННЫМИ И ТАЛАНТЛИВЫМИ ДЕТЬМИ

Для работы с одаренными и талантливыми детьми учитель должен владеть методами и формами учебной работы с ними. В статье изучаются причины возникновения проблем при обучении детей данной категории. Предлагаются результаты диагностических процедур, которые направлены на изучение природы одаренности и помогают распознать одаренных детей. Рассматривается одна из методик обучения учителей умению в работе создания условий, способствующих реализации потенциальных возможностей одаренности и таланта.

Талантты және дарынды балалармен теориялық білімі жақсы, шығармашылық көзқарасы қалыптасқан, дарынды балалармен тәрбие жұмысының әдістері мен түрлерін меңгерген мұғалім жұмыс жасай алады. Мақалада осы санаттағы балаларда кездесетін кедергілердің себептерін ашу әрекетінің бірі болып табылады. Ұсынылған диагностикалық рәсімдердің нәтижелері оқырмандарға дарындылық табиғатының идеясын тереңдету және дарынды балаларды анықтауға көмектесуі мүмкін.

Teachers can work with talented children, if they have good theoretical knowledge, know methods and types of works with talented children. This article consists of some conclusions and sayings of science leaders. It is one of the attempt to solve the problem of children such category. Here is offered the results of diagnostic process, which help to present the readers about nature, and to recognize the talented children. One of the methods is offered in this work to create the conditions which help to realize the potential possibilities of talented children.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: одаренность, талант, инклюзивный подход, тип интеллекта, законы развития способностей

Для развития Казахстана очень важно обнаружить таланты и способности учащихся и развить их в процессе обучения. Одаренные и талантливые ученики требуют и талантливого учителя. Готовность учителя к работе с одаренными детьми можно считать одним из важнейших условий развития и актуализации потенциала одаренного ученика. В разработанной совместно Центром педагогического мастерства АОО «Назарбаев интеллектуальные школы» и Университетом Кембридж Программе обучения учителей новым методикам и технологиям обучения утверждается идея обучения талантливых и одаренных учеников на основе инклюзивного подхода. Эта идея предполагает установление потребностей учеников, необходимость совершенствования учебных программ, содействующих обогащенному обучению всех учеников и выбор дифференцированной стратегии преподавания и обучения, способствующей удовлетворению потребностей всех учащихся. Задача тренера – способствовать осознанию учителем данной идеи и обучить их новым методикам и технологиям.

Кто же они – одаренные и талантливые дети нашей современности?

По поводу соотношения между понятиями «одаренность» и «талант» существуют разные точки зрения:

Одарённость — наличие потенциально высоких способностей у какого-либо человека.

Талант – определённые способности, которые раскрываются с приобретением навыка и опыта [1].

Сухомлинский В.А. писал: «...Я никогда не оставляю на дополнительные занятия тех детей, которые не хотят учиться. Мне не так важно, чтобы они выучили мне важно, чтобы они развивались» [2]. Способности развиваются только у тех детей, которые любят то, что они делают. Та деятельность, которая детям не нравится, к сожалению способности, не развивает. Дает только знания. Т.е. можно не любя математику выучить все формулы, но при таком подходе математические способности как способы умственной деятельности развиваться не будут. Почему такой закон действует? Возможно, это связано с тем, что некая мозговая система способностей как функциональная система, образуется на фоне высокого положительного отношения к деятельности. Это действует примерно также как, для того чтобы человек насытился нет необходимости, чтобы он много съел, а чтобы поступили сигналы от пищеварительной системы. Чтобы способности развивались, необходимо чтобы поступали сигналы, что эта деятельность нравится. Если вы видите, что ребенок на 99,9 % любит определённое дело, то это и есть его способности. Иначе говоря, все положительные эмоции при выполнении деятельности способствуют тому, что здесь и необходимо искать тип способности. Но на сегодняшний день это является одним из сложных аспектов, вызывающих затруднение у учителей общеобразовательных школ, – вопрос выявления и обучения талантливых и одаренных учеников. Поэтому качественное, глубокое осмысление этого вопроса очень важно для понимания и реализации на практике идей и подходов уровневых Программ.

При обучении учителей по данному модулю Программы повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан третьего (базового) уровня положены ресурсы портала сrm.kz, Руководство для учителя [3; 198], а также специализированная программа «Развития одарённости детей», разработанная в рамках совместного проекта АО НИШ и Центра Талантливой молодёжи Университета Джона Хопкинса (США) [4; 26-28].

Теперь мы хотим ознакомить с нашим видением занятия с учителями по данному вопросу. Занятие начинается с обсуждения вопроса о природе одарённости и взаимосвязи и соотношении категорий «интеллект» и «одарённость». Учителя высказывают своё отношение к этому вопросу. Их мнения, как правило, сводятся к следующим выводам, которые отображаются на постерах:

1. Категории «одарённость» и «талант» многоаспектны, им сложно дать однозначное определение

2. При выяснении того, можно ли назвать ребёнка одарённым или талантливым, прежде всего, нужно обращать внимание на особенности его интеллекта.

3. Категория «интеллект» относится к тем аспектам, которые имеют непосредственное отношение к проявлению одарённости.

Современные учёные выделяют определенные типы таланта, которыми обладают люди, в той или иной степени. В начале 1980-х годов Говард Гарднер определил несколько типов таланта, интеллекта [5]. Слушателям курсов предлагается работа с карточками, созданными на основе классификации типа интеллектов по Гарднеру. Учитывая проявления типов одарённости у детей учителям предоставляется задание.

Задания:

1) Составьте интеллект-карту учеников своего класса, располагая карточки на постере таким образом, чтобы увидеть, как проявляются у учеников типы интеллекта.

В результате выполнения этого задания, как правило, выясняется, что в классе нет учеников, у которых интеллект не проявлен. У некоторых проявляется несколько типов интеллекта. Такой результат вызывает удивление учителей. Так как, по их мнению, талантливых и одаренных детей не так и много. На рисунке 1 приведены результаты сравнительного анализа структуры интеллекта учителя и одного из его учеников (реальный пример, учитель русского языка и литературы).

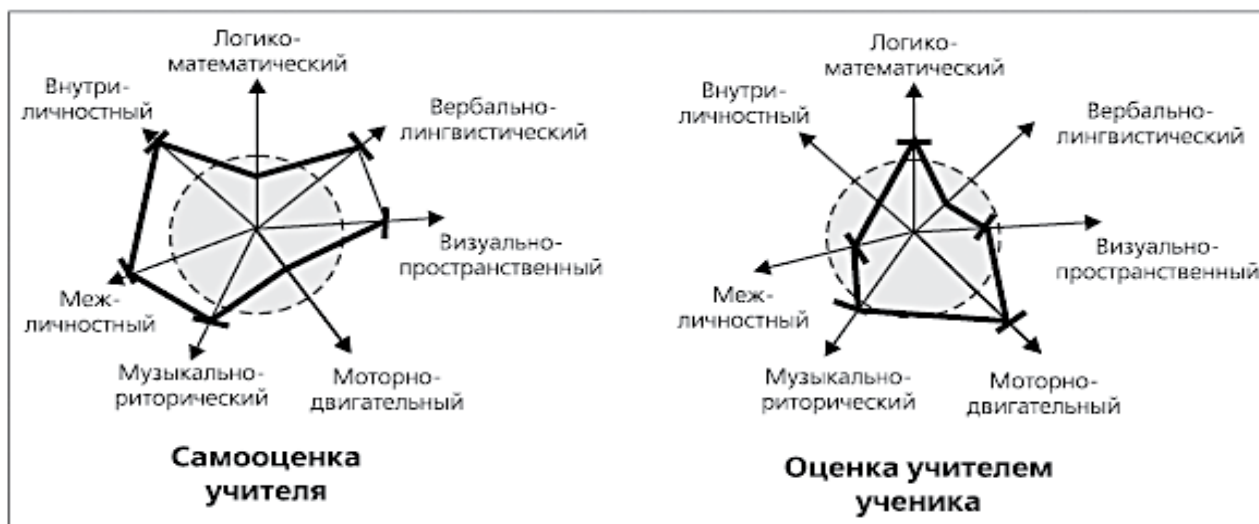

Рисунок 1. Структуры интеллекта учителя и одного его ученика

2) Работа в группах по 4 человека, созданных по принципу предметной специализации. Задание – разработать рекомендации по стратегии обучения детей, имеющих конкретный тип интеллекта. Выполненное задание оформляется в виде рекомендаций для учителей.

На последующих занятиях полученные рекомендации можно использовать для других вариантов вида работы: провести экспертизу эффективности предлагаемых рекомендаций; сделать дополнение к предложенным рекомендациям.

3) Вариантом работы с карточками более лёгкого типа может быть работа, при которой предлагается в группах найти в интернете биографические описания гениальных людей в детские годы их жизни и составить их характеристику как учащихся с определением типа интеллекта. Затем – сделать выводы, при помощи каких педагогических факторов способности этих людей могли быть так ярко раскрыты.

Такого рода работа даёт широкие возможности для вариаций, в любой форме её реализации позволяет глубоко рассмотреть вопрос природы интеллекта с проекцией на проявление одарённости.

После данной работы учителям необходимо понять, как же работать с талантливыми и одарёнными детьми после выявления их способностей с определением рекомендаций к ним. Предлагаем слушателям рассмотреть основные законы развития способностей (одарённости)

Закон 1. – необходимость биохимического коррелята (выраженных положительных эмоций) для развития любых способностей

Закон 2. – необходимость повышения уровня оптимальной сложности деятельности

Закон 3. – высокий ранг ценности развития (саморазвития) в общей системе ценностей личности [6].

Мы обращаем внимание учителей на организацию работы в классе для одарённых и талантливых учеников. Например, один из вопросов звучит так: «Что необходимо для того чтобы дети могли показать себя учителю?». Учителя говорят чаще всего о дифференцированном подходе, так как он остается важным принципом в процессе планирования. И в этой связи рассматриваем по группам планирование одного урока для наиболее способных учеников в контексте всей группы со смешанными способностями, и естественно он выполняется по-разному. Так как подход зависит от возраста учеников, предмета и учителя. Выделяем модели подхода, используемые различными учителями:

1) ДОЛЖЕН – СЛЕДУЕТ – МОЖЕТ

– Должен (то, что необходимо)

– Следует (желательно для всего класса)

– Может (открытые вопросы)

2) ОСНОВА ПЛЮС СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ

При любом подходе надо помнить, что детям необходимо преодолевать сложность. Детям нравится, когда у них получается что-то сделать. Если деятельность становится легко выполнимой, ученик со временем теряет к ней интерес и не развивается. Потому что нет роста уровня сложности, но вредна и преобладающая сложность. У ребенка теряется вера в себя, когда он не может справиться с той или иной деятельностью. Необходимо, чтобы

интеллектуальная деятельность оптимально повышалась к трудности, которая не выбивала бы из инициативной деятельности, из его желания добиться успеха. Ребенок должен делать усилия, чтобы эту деятельность выполнить. Поэтому интуитивно талантливые учителя всегда видят эту трудность. Ребенка необходимо мотивировать. Необходимо двигаться к зоне ближайшего развития. Многие движутся близко к зоне ближайшего развития, но зачастую она мало развивающая. Есть другой край зоны ближайшего развития, где очень трудно, но преодолимо вместе с взрослым педагогом. Работать, где нет недоступности, но есть высокий труд.

Далее учителям предлагается познакомиться с методом SWOT-анализа. В современных гуманитарных науках, а особенно в педагогике, SWOT-анализ используется как технология, позволяющая дифференцировать факторы и последствия по принципу 4 категорий:

- S — Strengths (сильные стороны, плюсы, преимущества)
- W — Weaknesses (слабые стороны, негативные признаки)
- O — Opportunities (возможности, потенциальные направления)
- T — Threats (угрозы, негативные последствия)

Данная система позволяет оценить любое событие, явление или мероприятие объективно и непредвзято, выявить преимущества и недостатки, обосновать перспективы развития, сформулировать логически верное высказывание, принимая во внимания различные точки зрения. Его можно применять на практике при планировании интеллектуальной задачи: выбор одной характеристики одаренных и талантливых учащихся и разработка задания, которое затем могло бы быть в дальнейшем изменено для удовлетворения потребностей подобной категории учащихся (рис.2).

Рисунок 2. SWOT-матрица

Немного выше мы писали об основных законах развития способностей, а именно одаренности. Так вот для развития детей начального и среднего звена достаточно двух первых законов. Т.е. необходимость биохимического коррелята и (выраженных положительных эмоций) для развития любых способностей и повышения уровня оптимальной сложности деятельности. А когда ребенок достигает уже старшего звена, то включается третий закон – саморазвитие. На данном этапе человек осознает ценность той деятельности, которую выполняет. Он понимает, что с этой деятельностью связана его личность. «Я связываю с этой деятельностью свое будущее», «Я связываю с этой деятельностью свою будущую принадлежность к творческим людям», «Для меня эта деятельность важна, я могу себя показать, могу реализовать». Вот эта особая ценность должна сформироваться к старшим классам.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. [ru.wikipedia.org/wiki/ %D2%E0 %EB%E0%ED%F2](http://ru.wikipedia.org/wiki/%D2%E0%EB%E0%ED%F2)
2. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям. – Киев: Радянська школа, 1974. – 288 с.
3. Руководство для тренера. Третий (базовый) уровень. – Астана: АОО «НИШ», 2014. – 126 с.
4. Развитие одарённости детей. Специализированная программа /Разраб. в рамках совместного проекта АОО «НИШ» и Центра талантливой молодёжи Университета Джона Хопкинса (США), 2012. – 28 с.
5. Гарднер Г. Структура ума: теория множественного интеллекта: Пер. с англ. – М.: ООО «И.Д.Вильямс», 2007. – 512 с.
6. Инновационные стратегии работы с одаренными детьми и подростками. Часть 2 / Юркевич В. С. [Электронный ресурс]. Режим доступа <http://www.youtube.com/watch?v=AZwWpyWei3s>

Ү.А. МАЙБАСОВА¹, М.Е. КИСАБЕКОВА²

«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты, Қарағанды қ.
¹maibasova.u@orleu-edu.kz, ²baurjan45@mail.ru

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЗЕРТТЕУ DAҒДЫЛАРЫН ДАМУ КОНТЕКСТІНДЕ «ЖАРАТЫЛЫСТАНУ» ПӘНІН ОҚЫТУ

Мақалада жаңартылған Мемлекеттік жалпыға міндетті бастауыш білім берудің стандартына сәйкес, төменгі сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын дамыту аясында «Жаратылыстану» пәнінің мазмұны қарастырылған. Бастауыш мектепте «Жаратылыстану» пәнінен оқу бағдарламасындағы зерттеу, коммуникативтік дағдылары мен біліктіліктерін қалыптастыру бағыттары келтірілген. Бастауыш сынып оқушыларының дағдыларын дамытуға ықпал ететін тапсырма үлгілері көрсетілген.

В статье рассматривается содержание нового предмета «Естествознание» в контексте развития исследовательских навыков младших школьников, согласно обновленного Государственного общеобязательного стандарта начального образования и основные направления формирования исследовательских, коммуникативных навыков. Представлены образцы заданий, направленных на развитие указанных навыков. Отражено содержание предмета, представленное в обновленной учебной программе «Естествознание».

In this article the maintenance of the new subject «Natural sciences» in the context of development of research skills of younger school students, according to the updated State obligatory standard of primary education is considered. The directions of formation of bases of the research, communicative skills and knowledge considered in an educational program of the subject "Natural sciences" are presented. The types of tasks promoting development of skills of pupils of initial classes are considered. The maintenance of the subject "Natural sciences" presented in the updated training program is reflected.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: жаңартылған оқу бағдарламасы, «Жаратылыстану» пәнінің мазмұны, зерттеу, коммуникативтік дағдылар, кең ауқымды дағдылар

Бастауыш білім беру мазмұны ұзақ уақыт баланы тыңдау, қайталау, еліктеу арқылы оқытуға бағытталған десек артық емес. Талдау мен синтездеу, эксперименттерге негізделген түрлі көзқарастарды өздігінен іздеу арқылы ақиқатты тану баланың бойындағы шығармашылық не дарындылық деп танылды. Алайда, жаңа заман жаңа міндеттер белгілейді. Яғни, бүгінгі білім саясатының өзекті мәселелері – біліммен қамтамасыз етудің ғылыми әдістемелік жүйесін түбегейлі жаңарту, оқытудың формалары мен әдістерінің түрлерін өзгерту, білімдегі жаңашылдықты саралау, білімді жетілдіру үдерісіндегі үздіксіздікті қамтамасыз етуде оның рөлін арттыру және қазіргі заман техникасы мен технологиясын жоғары деңгейде қолдана білу. Ал ол қоғамдағы білім беру талаптарын түбегейлі өзгертуге алып келді. Білім беру саласындағы табыстың басты өлшем – тиісті білім мен білік алған еліміздің кез келген азаматы әлемнің кез келген елінде қажетке жарайтын маман болатындай деңгейге көтерілу болып табылады. Осы орайда, жаңартылған білім беру мазмұнының басты мақсаты – еліміздің әлеуметтік, экономикалық және саяси өміріне белсенді қатысуға дайын, бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны ерте буыннан дайындау. Ғылымның жедел түрде дамуы, техникалық прогресс,

қазіргі заман талабы төменгі сынып оқушыларының жан-жақты терең ойлау қабілеттіктерін арттырып отыр. Бұл бағыттағы ықпалды қадамдардың бірі білім беру жүйесінде зерттеу әдістерін белсенді қолданып, бәсекеге қабілетті тұлға қалыптастыру үшін зерттеу-ізденушілік жұмыстарды бастауыш сыныптан жүзеге асыру.

Зерттеу ұғымын А.И.Савенков «Методика исследовательского обучения младших школьников» атты кітабында келесі анықтамада ұсынды: «зерттеу – бұл танымдық іс-ірекеттің бір түрі, жаңа білімді, белгісізді іздеу бағытындағы шығармашылық үрдіс» [1]. Психологтардың пайымдауынша, бала – табиғатынан зерттеуші, оның зертеу, іздену белсенділігі, ғылымға деген қызығушылығы жаратылысында бар. Қоршаған әлем туралы түсінігі ерте бастан, олардың ғылымды оқыған-оқымағанына қарамастан қалыптаса береді. Олардың ашқан жаңалықтарына ғылыми тәсіл араласпаса және енгізілмесе, оларда қалыптасатын түсініктердің көбі ғылыми болмауы мүмкін, бұл олардың әрі қарайғы оқуында оларға кедергі келтіруі мүмкін. Бұған қоса, зерттеулер ғылымға деген қызығушылық пен көзқарастың ерте жастан – басқа мектеп пәндеріне қарағанда ертерек – 14 жасқа біршама жетпей жатып, ал көпшілік балаларда – 11 жасқа дейін қалыптасатынын көрсетеді. Осылайша, балаларға ғылыми қызмет тәжірибесі, яғни зерттеу дағдыларын дамыту сол қызығушылықтары қалыптасып жатқан уақытта қажет. Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының (ЭЫДҰ) мәлімдеуінше, «ғылымға, технологияға және математикаға деген қызығушылық шын мәнісінде білім берудің бірінші және екінші деңгейлерінде дамиды..., ерте жаста қалдырылып кеткен олқылықтардың орнын толтыру өте қиын» [2].

Халықаралық тәжірибе көрсеткендей, көптеген елдерде (Сингапур, АҚШ, Германия, Финляндия, Англия және басқалары) бастауыш мектепте «Ғылым» деген жеке пән оқытылады. 1983 жылы ЮНЕСКО ұйымы бүкіл әлем бойынша, бастауыш мектептегі ғылыми білім беруді жақсартуға қатысты жұмысын бастады. Келесі дәлелдер бастауыш мектепте ғылымды оқып-үйренудің дәйектемесі болды: ғылым негіздерін білу балалардың күнделікті оқиғалар жайлы логикалық жағынан ойлануға, осылайша қарапайым проблемаларды шешуге көмектесе алады. Балалар, ғылым деген адамдардың өмір сүру сапасын жақсартатын әлеуметтік пайдалы қызмет екенін білуі тиіс. Әлем дамыған сайын ғылыми және технологиялық жағынан бағдарлы бола түскен сайын, оқушылардың оған дайын болғаны және өздерін табысты көрсете білгені маңызды. Ирландия үкіметіне ұсыныстар беруші Ғылым, Технология және Инновациялар жөніндегі Ирландия кеңесі орта мерзімдік және ұзақ мерзімдік ғылым, технология және инновация мәселелеріне қатысты «Бастауыш мектептегі ғылым» деген өзінің есебінде (1998) былай деп жазады: «Ғылым мен технология саласындағы үлкен сенімділік қоғамдағы технологиялық инновациялар үшін маңызды шарт болып табылады. Ғылыми білімі бар адамдар санының көп болуы 21-ші ғасырда өз азаматтарын асырауға қабілетті экономиканың дамуына қажетті шарт болып табылады». Аталған Кеңестің баяндамасына сәйкес, бастауыш мектептегі білім беру бағдарламасын қайта қарау елдің білім беру жүйесі үшін ғана емес, жалпы қоғам үшін де аса жоғары маңызға ие. Бастауыш мектеп қандай да бір мәдениет үшін маңызды білімдер мен құндылықтарды сіңіреді. Осы деңгейдегі оқудың мазмұны, әдістері және практикасы адамдардың әрі қарайғы өмірі бойында дамуы үшін шешуші мәнге ие болуы мүмкін. Білім мен ақпарат, экономика мен қоғамда барған сайын маңызды рөл ойнай бастағандықтан, бүкіл ғұмыр бойы оқу ортақ қажеттілікке айналып отыр, бастауыш мектептің рөлі одан сайын маңызды бола түсуде [3].

Әлемдегі бұл тәжірибені қолдануға бағыт алып, қазақстандық білім беру жүйесі жаңа мазмұнға бет алды. Елімізде білім беру жүйесін жаңарту бағытында көптеген іс-шаралар жүргізілуде. Бұл бізге не береді? Мысалы, қолданыстағы білім мазмұны «мектепте нені үйретеді?» деген сұрақ аясында болып, оқушының теориялық біліміне, яғни бала біледі және түсінеді дегенге бағытталған болса, ал жаңартылған білім мазмұны «мектепте не үшін оқу керек?» деген сұраққа жауап беретін болады. Бұл білім мазмұны күтілетін нәтижеге және оқушының бойындағы түрлі дағдыларды қалыптастыруға бағытталған. Бастауыш білім берудің мемлекеттің жалпыға міндетті жаңа стандартында «Дүниетану» пәнінің мазмұны жаңартылып, «Жаратылыстану» дербес пәні енгізілді. ол негізгі және жоғары мектептерде ғылыми-жаратылыстық цикл пәндерін: физиканы, химияны және биологияны, ал «Дүниетану» пәні «Тарих» және «География» сияқты пәндерді оқып-үйрену үшін негіз болып табылады.

Қолданыстағы мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты бойынша «Дүниетану» пәні гуманитарлық және жаратылыстық ғылымдардың негіздерін қамтиды, ал 5-ші сыныпта «Жаратылыстану» пәні оқылады. Алайда, бір жылдың ішінде материалдың осыншалықты үлкен көлемін меңгеріп шығу өте қиын және дағдыларды дамыту мүмкін емес. «Жаратылыстану» пәнінің бағдарламасы білімдер мен дағдыларды 6 жыл бойы біртіндеп және үйлесімді түрде қалыптастыруды көздейді. Бағдарлама оқушылардың психологиялық және жас ерекшеліктерін ескере отырып, халықаралық білім беру стандарттарына сәйкес әзірленді.

Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті жаңа стандартында «Жаратылыстану» пәнінің мазмұны «Адам – Табиғат» жүйесі шеңберіндегі ғылыми білімнің қарапайым деңгейін қамтамасыз етуге бағытталған. Бұл оқу пәні білім алушылардың табиғатты тануға деген қызығушылығын, зерттеу дағдыларын дамытуға, қоршаған ортаны ғылыми тұрғыдан түсініп, көре білуді қалыптастыруға бағытталған. «Жаратылыстану» оқу пәні – білім берудің кейінгі деңгейлерінде дербес пән ретінде оқылатын ғылыми-жаратылыстану пәндерін оқып-меңгеруге жол бастайтын, сондай-ақ, білімнің барлық салаларында маңызды орын алатын зерттеу дағдыларының іргетасын қалайды [4].

«Жаратылыстану» пәні зерттеу, ойлау, коммуникативтік дағдылар мен біліктіліктер негіздерінің қалыптасуына бағытталған:

- гипотеза құру және оларды тексерудің жолдарын ұсыну, эксперименталды берілулер негізінде қорытынды жасау;
- мәселені анықтау, сұрақтарды дұрыс алу, зерттеу жұмысының жоспарын құру, бақылау, эксперимент жүргізу, зерттеу жұмысының нәтижесін бағалау және сипаттау, пайымдау, қорытынды шығару;
- ғаламтор ресурстарындағы, ғылыми-көпшілік әдебиеттердегі жаратылыстану бағытындағы ақпараттармен жұмыс: іздеу әдістерін игеру, ақпараттың мағыналық негізін айрықшалау және ақпараттың растығын бағалау;
- өлі және тірі табиғаттағы үрдістердің сипатын, экожүйе компоненттерінің өзара байланысын, адам әрекетінің қоршаған ортаға қалай ықпал ететінін ашуға көмектесетін қарапайым эксперименттер мен бақылаулар жүргізу;
- өзіндік қарапайым зерттеулер қорытындыларын түрлі формада ұсыну;
- жаратылыстану ғылымы бағытындағы маңызды жетістіктердің қолданбалы мәнін түсіндіру [2].

Пәнді оқытудағы ерекшелігі, мазмұны оқу бөлімдері бойынша спиральді ұйымдастырылған. Оқу бөлімдері әрі қарай жинақталған білім, түсінік және дағдыларды қалыптастыру мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады (кесте 1). Әр бөлімше ішінде дәйектілікпен ұйымдастырылған оқу мақсаттары мұғалімдерге өз жұмысын жоспарлауға және оқушылар жетістігін бағалауға, сондай-ақ, оларды оқудың келесі кезеңдері жөнінде ақпараттандыруға мүмкіндік береді.

Кесте 1 – «Жаратылыстану» пәнінің мазмұны

Бөлімдер	Бөлімшелер
Мен – зерттеушімін	1.1 Ғылым мен зерттеушілердің рөлі
	1.2 Табиғатты тану әдістері
Тірі табиғат	2.1 Өсімдіктер
	2.2 Жануарлар
	2.3 Адам
Заттар және олардың қасиеттері	3.1 Заттардың типтері
	3.2 Ауа
	3.3 Су
	3.4 Табиғат ресурстары
Жер және Ғарыш	4.1 Жер
	4.2 Ғарыш
	4.3 Кеңістік және уақыт

Табиғат физикасы	5.1 Күштер және қозғалыс
	5.2 Жарық
	5.3 Дыбыс
	5.4 Жылу
	5.5 Электрлік
	5.6 Магниттілік

Пән бағдарламасы бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын дамыту барысында келесі мақсаттарға қол жеткізуді көздейді:

– әлемнің қазіргі заманғы жаратылыстану ғылымы тұрғысынан қалыптасқан бейнесі мен жаратылыстану ғылымдарының әдістері туралы білім негіздерін қалыптастыру; жаратылыстанудың техника мен технология дамуына елеулі ықпал еткен маңызды идеяларымен, жетістіктерімен таныстыру;

– қоршаған әлемнің құбылыстарын түсіндіру, БАҚ, интернет ресурстары, арнайы және ғылыми-көпшілік әдебиеттерден алынған жаратылыстану ғылымы тұрғысынан және өмірлік маңызды мазмұны бар ақпаратты қабылдау біліктіліктеріне ие болу;

– зияткерлік, шығармашылық қабілеттерді, сын тұрғысынан ойлау қабілетін қарапайым зерттеулер, құбылыстарды талдау, жаратылыстану ғылымдық ақпаратты қабылдау және түсіндіру барысында дамыту;

– табиғат заңдарын тану және жаратылыстану ғылымдарының жетістіктерін өркениеттің дамуы мен өмір сапасын жақсарту үшін пайдалану мүмкіндігіне сенімділікті тәрбиелеу;

– күнделікті өмірде тіршілік қауіпсіздігін қамтамасыз ету, заманауи технологияларды сауатты пайдалану, денсаулық пен қоршаған ортаны қорғау үшін жаратылыстану ғылымдары бойынша білімдерін қолдану [5].

«Жаратылыстану» пәнін оқытудағы келесі мақсаттарының бірі – түрлі көпшілікте тиімді қарым-қатынас жасауға қабілетті әлеуметтенген тұлғаны, яғни азаматты тәрбиелеу. Яғни, оқушылардың зерттеу дағдаларын дамыту үшін қарым-қатынас түрлі формада бағаланып, ынталандыратын және оқушылар өз пікірін сенімді түрде білдіре алатын ортаны құра отырып, қарым-қатынас дағдыларын дамытуы қажет. Оқыту үрдісінде оқушылардың түрлі ақпарат құралдарын, «Жаратылыстану» пәнінің ғылыми лексикасын сауатты қолдана отырып, өз сыныптастарымен, мұғалімдермен және одан да кең көпшілікпен танытқан қарым-қатынасын көтермелеп ынталандыру қажет. Жаңартылған оқу бағдарламасында «Жаратылыстану» пәнін оқыту үдерісінде оқушылардың дағдыларын дамытуға ықпал ететін тапсырма үлгілері келтірілген (кесте 2).

Кесте 2 – Оқушылардың дағдыларын дамытуға ықпал ететін тапсырмалар үлгілері

Дағдылар	Тапсырма үлгілері
Тыңдалым және айтылым	– белгілі бір бағытта алдын ала құрастырылған сұрақтарды қолданып мамандармен сұхбат жүргізу, мысалы, тіс гигиенасы туралы стоматолог дәрігермен әңгіме және оның жауабын ауызша әңгімелеу; – экскурсия бойынша әңгімелесу (мысалы, саябаққа барып келгеннен кейін оқушылардың бақылаулары туралы пікір алмасу); – тапсырмаларды бөлу және өзара оқу (мысалы, өсімдікке маусымдық өзгерістердің ықпалы туралы тақырыпты зерттеу барысында, топтар арасында өсімдікке әрбір жыл мезгілінің ықпалдарын сипаттау тапсырмасын бөліп беру); – белгілі тақырып бойынша туындаған сұрақтарды талқылау, бір-бірінің пікірін тыңдау және ойын айту.
Оқылым	– жазбаша ақпарат көздерімен жұмыс: анықтамалар, энциклопедиялар, көрнекі және терминологиялық сөздіктер, ғылыми-танымдық журналдар, мерзімді әдебиеттер; – галамтор ресурстарымен жұмыс, мысалы, зерттелініп отырған тақырыпты қайта қарастыруда – ғылыми көзқарасты кеңейту, белгілі тақырып бойынша презентация әзірлеу және таныстыру.

Жазылым	-зерттеу (бақылау, көрсету және тәжірибелер) барысында жазба жүргізу; -ақпаратты сурет, схема, кесте, түрінде ұсыну; -зерттеу жұмысы бойынша есеп әзірлеу.
---------	---

«Жаратылыстану» пәнін оқыту үдерісін ұйымдастыруға қойылатын талаптарда бастауыш сыныптары кабинеттеріндегі жиһаздардың орналасуы еркін қозғалуға, ойын, эксперименттер өткізуге, оқушылар жұмыстарының көрмесі мен ресурстарға жеткілікті кеңістік, орын болуын қамтамасыз етуге тиісті. Алайда, пәнді оқыту үшін мамандандырылған зертхананың болуы міндетті емес, мүмкіндік болған жағдайда биология, физика және химия кабинеттері ресурстарын қолдану ұсынылады. Бұл өз алдына бастауыш сынып оқушыларының өздігінен ізденіп, зерттеушілік іс-әрекетке бағыттайды. Бағдарлама мазмұнының ерекшелігі, төменгі сынып пәнді оқытуда оқушылардың зерттеу дағдыларын дамыту барысында мұғалімге әдістемелік қолдау ретінде педагогикалық тәсілдер ұсынылған:

- сенімді қатынас пен әріптестік үшін жағдай жасау;
- ғылыми проблемалардың шешімін табу үшін басқалармен бірге және өздігінен іздеу әдістерін қолдану және жоспарлау;
- оқушылардың жеке мүмкіндіктерін есепке алып, дифференциалық тапсырмалар құру;
- ғылыми сұрақтарды зерттеу үшін жеке және топтық жұмыс ұйымдастыру;
- топ жетістікке жетуі үшін әр оқушы түрлі рөлде жұмыс атқаруына мүмкіндік беретін топтық жұмысқа жағдай туғызу;
- өз ойын жеткізе білу және дәйек келтіру, мәселелерді анықтау үшін өз пікірлерін жеткізу, болжам құру және зерттеулерді әрі қарай жоспарлау қабілетін дамыту үшін ынталандыратын проблемалық жағдаяттар құру;
- белгілі бір тақырыпта мәселені шешу үшін миға шабуыл жасау. Әр оқушы өз идеясын ұсынады, дұрыс шешім қабылдау үшін сынып болып талдау;
- оқушылардың сабақта зерттеу жұмыстарын жүргізуі, тәжірибелер жасауы, түрлі дереккөздерді пайдалану мен іс-әрекет түрлерін қолдануын талап ететін проблемалық жағдаяттар құру;
- оқушылардың зерттеу тақырыбын өз бетінше таңдауы, жоспарлауы, зерттеу нәтижелерін ұсынуы арқылы қызығушылығын ояту.

Жаңартылған білім беру бағдарламасындағы жаңа пәннің негізгі бағыттары білім беру жүйесінің мазмұнын жаңарту ғана емес, педагогикалық кадрлар да үнемі зерттеушілік іс-әрекетте болып, төменгі сынып оқушыларының жаратылыстану сауаттылығын арттыруда кең ауқымды дағдылар негіздерін меңгертуді қамтиды. Бұл пән, алынған ғылыми білімдерін өз өмірінде және қоғам өмірінде қолдануға жарамдылығын ұғынатын саналы азаматтарды тәрбиелейді. Сондай-ақ, «Жаратылыстану» пәні оқушылардың дұрыс ақпаратты таңдай алуы, жалған идеяларды теріске шығару үшін өз пікірін ғылыми көзқарас тұрғысынан айта білуі, оларды білімдермен, түсінікпен және дағдылармен қаруландыруға бағытталған. Қазір оқушыларды заманауи әдіс-тәсілдермен оқытып, ой-өрісі кең, саналы, еркін азамат етіп тәрбиелеу қажеттілігі көптеген дәлелді себептерден туындап отыр. Себебі, ХХІ ғасыр – қатаң бәсеке дәуірі, яғни, бүгінгі күні барлық елдер жоғары сапалы білім жүйесімен жұмыс істеуде. Өйткені қазіргі заманда елдің бәсекеге қабілеттілігі оның азаматтарының парасаттылығымен анықталады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Савенков А. И. Учебные исследования в начальной школе. // Начальная школа. – №12. – 2000. – С. 101-108.
2. Орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында бастауыш мектепке (1-4 сыныптар) арналған оқу бағдарламасы (30 пилоттық мектептерде сынақтан өткізу үшін байқау нұсқасы). – Астана, 2015. – 33 б.
3. Ибекова Н.Т. Қазақстандық оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру (TIMSS және PISA нәтижелері негізінде) // Білімді ел – образованная страна – №20 (33) 27 октября 2015 г. – 6 б.
4. Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті бастауыш білім берудің стандарты. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 15 сәуіріндегі № 370 қаулысымен бекітілген. <http://edu.gov.kz/kk/experience/bilim-berudin-mazmuny>.
5. Әбілдина Ж. Бастауыш білім берудің стандартын жаңарту аясындағы жаңа пән // Білімді ел – образованная страна – №14 (27) 28 июля 2015 г. – 3 б.

«ӨРЛЕУ» – СЕРТИФИКАТТАЛҒАН МҰҒАЛІММЕН БІРГЕ. АҚТОҒАЙ АУДАНЫ

17 қараша 2015 жылы филиалдың деңгейлік бағдарламалар орталығының тренерлері Ақтоғай ауданы мектептерінде әдістемелік десант өткізді. Филиал аясында тренерлер 3 (базалық) деңгейдің сертификатталған мұғалімдерін курстан кейінгі кезеңінде қолдау көрсету үшін Ақтоғай ауданының 8 мектебіндегі сертификатталған мұғалімдердің сабақтарына қатысты: атап айтқанда, Ә.Бөкейхан атындағы ЖББОМ, К.Байсейітова атындағы ЖББОМ, Ә.Ермеков атындағы ЖББОМ, Ә.Болғанбайұлы атындағы НМ, Қ.Нұржанов атындағы ЖББОМ, Н.Әбдіров атындағы ЖББОМ, Ж.Ақбай атындағы ЖББОМ, Ж.Кеңесбаев ЖББОМ. Аталған мектептерде өткізілген сабақтар мен тренингтерге қатысуға, әдістемелік көмек алуға аудан төңірегіндегі орналасқан Қызыларай ЖББОМ, Т.Ақышұлы атындағы НМ, С.Ибраев атындағы НМ, Ақши ЖББОМ-нің сертификатталған мұғалімдері де қамтылды.

Сабақты бақылау қорытындысы бойынша мұғалімдер тренерлерімен бірге іс-тәжірибелеріндегі мықты жақтары мен қиындық тудыратын аймақтарына талдау жасады. Тренингте 3 деңгей Стандартымен сәйкес мұғалімдердің кәсіби дамуындағы басымдықтары мен жеке мақсаттары анықталды.

Дөңгелек үстел аясында білім беру мекемесінің басшылары және сертификатталған мұғалімдер курстан кейінгі кезеңдегі тренерлердің әдістемелік қолдауын, үшінші (базалық) деңгей мұғалімдерінің тәжірибесін дамытудағы келелі мәселер бойынша өткізген семинар-тренингтерін дәл уақытында келген көмек ретінде қабылдады. Сондай-ақ он-лайн қажеттілігіне орай кеңес берудің де өзектілігін атап айтты.

«ӨРЛЕУ» – СЕРТИФИЦИРОВАННОМУ УЧИТЕЛЮ. АКТОГАЙСКИЙ РАЙОН

17 ноября 2015 года тренерами Центра уровневых программ филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области проведен методический десант в школы Актогайского района. В рамках посткурсового сопровождения сертифицированных учителей третьего (базового) уровня тренеры филиала посетили уроки сертифицированных учителей в 8 школах района: СШ им. А.Бөкейхана, СШ им. К.Байсейитовой, СШ им. А.Ермекова, ОШ им.А.Болғанбайұлы, СШ им. Қ.Нұржанова, СШ им.Н.Абдирова, СШ им. Ж.Ақбай, СШ им. Ж.Кеңесбаева.

Отличительной особенностью методического десанта в Актогайском районе стало участие в наблюдении уроков и в семинаре-тренинге сертифицированных учителей из близлежащих школ: СШ Кызыларай, ОШ им.Т.Ақышулы, ОШ им.С.Ибраева, СШ Ақши.

По результатам наблюдения уроков учителя совместно с тренерами провели анализ сильных сторон практики и зон профессиональных затруднений.

На тренинге определили приоритеты и личные цели профессионального развития в соответствии со Стандартом учителя уровня 3.

В рамках круглого стола руководители организаций образования, сертифицированные учителя отметили актуальность тренерской поддержки, потребность в он-лайн консультировании, проведении семинар-тренингов по актуальным проблемам развития практики учителей третьего (базового) уровня.

Методический десант обозначил новые векторы развития практики сертифицированных учителей района.

М.А.ЖЕТПИСБАЕВА

Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников по
Карагандинской области, г.Караганды
zhetpisbajeva_m@mail.ru

РЕАЛИЗАЦИЯ ПРЕДМЕТНО-ЯЗЫКОВОГО ИНТЕГРИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЕ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ

Мақалада орта мектепте көптілді білім беруде нәтижеге жету мәселесі көтерілді. Оқушылардың когнитивтік және дискурсивтік дағдыларын дамытуда пәндік-тілдік кіріктіре оқыту мүмкіндіктері қарастырылды. Н.Нұрмақов атындағы Қарағанды облыстық мамандандырылған мектеп-интернатта көптілді білім беруді жүзеге асыру тәжірибесінің алғашқы нәтижелері ұсынылды. Орта білім беру жүйесінде CLIL тәсілін жүзеге асыруға SWOT талдау жасалды.

В статье актуализируется проблема достижения результативности полиязычного обучения в средней школе. Рассматриваются возможности предметно-языкового интегрированного обучения в развитии когнитивных и дискурсивных умений обучающихся. Представлены первоначальные результаты исследования практики реализации полиязычного образования в Карагандинской областной специализированной школе-интернате им.Н.Нурмакова. Сделан SWOT-анализ реализации CLIL подхода в образовательную систему средней школы.

In the article the problem of achievement of effectiveness of the multilingual educating at school an accent is done. Possibilities of the in-language integrated educating are examined in development of cognitive and discursive abilities of student. The primary results of research of practice of realization of полиязычного education are presented in Karaganda regional specialized school-boarding-school by N.Nurmakov. SWOT-is done analysis of realization of CLIL of approach in the educational system of school.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: полиязычное образование, интегрированное обучение предмету и языку, когнитивные умения, уровень владения языком обучения

В Государственную программу развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы включены основные тенденции развития трехязычного образования [1]. Для достижения широкомасштабного внедрения трехязычного обучения на всех уровнях образования в Республике Казахстан разработана «Дорожная карта развития трехязычного образования на 2015-2020 годы» (далее – Дорожная карта). Цель реализации Дорожной карты – обеспечение поэтапного внедрения трехязычного обучения на всех уровнях образования в Республике Казахстан для повышения его конкурентоспособности и развития человеческого капитала [2].

Дорожная карта предусматривает определенные меры, необходимые для успешного внедрения трехязычного образования в средней школе, в том числе – обновление содержания учебных программ, обучающих ресурсов и системы оценивания в соответствии с требованиями к владению языками. Реализация этих мер невозможна без изменения дидактических подходов к обучению языкам.

Существующие пути изучения, преподавания языков являются недостаточными,

требуются новые подходы, основанные на полиязычном изучении неязыковых предметов [3].

На данном этапе внедрения полиязычного образования в средней школе введено изучение английского языка с 1-го класса (с 2013-2014 учебного года), в 2016-2017 учебном году эти учащиеся окончат начальную школу. Функционируют 33 школы для одаренных детей с обучением на трех языках. В 18 Назарбаев Интеллектуальных школах обучение в старшей школе ведется на английском языке со сдачей международных внешних экзаменов, в 30 казахско-турецких лицеях отдельные предметы естественно-математического цикла ведутся на английском языке. В 110 школах (63 тыс. учащихся – 2,3%) внедряется трехязычное обучение.

1202 учителя (2,4%) преподают неязыковой предмет на английском языке. Потребность в учителях по предметам естественно-математического цикла, ведущих занятия на английском языке, составляет 22,5 тыс. [4].

Как известно, эффективным способом овладения языком является изучение содержания какого-либо предмета на этом языке. В средних школах Казахстана с 2000 года учебный предмет «Казахская литература» в школах неказахским языком обучения ведется на казахском языке, учебный предмет «Русская литература» в школах с нерусским языком обучения ведется на русском языке, но как показывает практика, существенного влияния на повышение уровня владения вторым языком не произошло. Это обусловлено традиционным содержанием учебных программ и учебников по языку и литературе, отсутствием методической подготовки учителей к обучению предмету на неродном языке.

Для реализации полиязычного изучения предметов на неродном языке необходимо решить следующие задачи:

- определить методологические основы полиязычных подходов;
- определить содержание предметно-языкового образования в условиях общеобразовательной школы;
- обеспечить научно-методическое сопровождение и учебно-методическую базу.

Для достижения результативности полиязычного обучения в общеобразовательной школе потребуются особая организация учебного процесса на уроке, изменение подходов к его планированию и определению целей, отбору учебного материала, позволяющего при изучении совмещать содержание предмета и процесс освоения языка, оцениванию.

Одним из наиболее распространенных подходов к полиязычному обучению предметов является интегрированное преподавание предмета и языка.

Интегрированное обучение предмету и языку в средней школе представляет собой развивающуюся область теоретических и прикладных исследований, и единой концепции того, как школа должна реализовывать такое обучение, не существует. Авторами данного подхода являются Дэвид Марш (Финляндия) и Анне Мальерс (Голландия). Дэвид Марш дал ему следующее определение: «Предметно-языковое интегрированное обучение (CLIL) относится к любому сфокусированному на двух предметах образовательному контексту, в котором дополнительный язык, т.е. не основной язык, используется как средство при обучении неязыковому предмету» [5]. Таким образом, CLIL – дидактическая методика, которая позволяет сформировать у обучающихся лингвистические и коммуникативные компетенции на неродном языке в том же учебном контексте, в котором у них происходит формирование и развитие общеучебных знаний и умений. Название подхода интегрированного обучения предмету и языку на английском языке расшифровывается как Content and Language Integrated Learning (далее – CLIL). CLIL успешно внедрен в зарубежном образовании – Болгарии, Венгрии, Канаде, Финляндии, Эстонии и др. На основе CLIL подхода в этих странах реализуются программы языкового погружения для овладения вторым или третьим языком.

По мнению исследователей, предметно-языковой интегрированный подход можно использовать на любом образовательном уровне: дошкольном, среднем, среднем специальном, высшем [6].

Идея использования предметно-языкового интегрированного обучения возникла в результате возросших требований к уровню владения неродном языком при ограниченном времени, отведенном на его изучение. С этой проблемой сталкиваются учителя практически

во всех странах.

На основе CLIL процесс изучения языка становится более целенаправленным, поскольку приобретает актуальное содержание, и язык становится необходимым средством для решения конкретных коммуникативных задач на уроке. Кроме того, обучающиеся имеют возможность лучше узнать и понять культуру изучаемого языка, что ведет к формированию их социокультурной компетенции. При CLIL осваивается достаточно большой объем языкового материала, что представляет собой полноценное погружение в естественную языковую среду. Необходимо отметить и то, что работа над различными темами предмета позволяет выучить специфические термины, определенные языковые конструкции, что способствует пополнению словарного запаса обучающегося предметной терминологией и подготавливает его к дальнейшему изучению и применению полученных знаний и умений. Изучение неродного языка и неязыкового предмета одновременно является дополнительным средством для достижения образовательных целей.

К частным принципам интегрированного обучения предмету и языку относятся: тройной фокус (обучение предмету, развитие речевой деятельности на неродном языке, развитие умений учиться); безопасная и обогащающая учебная среда; аутентичность используемых материалов; активное обучение; сотрудничество [7].

В рамках CLIL подхода реализуется когнитивная функция неродного языка, поскольку улучшается восприятие и понимание содержания изучаемого предмета: учитель использует различные стратегии подачи материала: дискурсивные маркеры, повторение, частое использование примеров, синонимов, расширенное объяснение, перефразирование, четкая артикуляция, различные интонационные структуры и т.д. Кроме того, у обучающихся вырастает ответственность за текст, воспроизведенный на втором (третьем) языке, поскольку основной акцент делается, прежде всего, на содержании, а потом на форму подачи материала. Развитие когнитивных умений является приоритетом при CLIL: нахождение взаимосвязей, сопоставление, сравнение, систематизация, классификация, обоснование и т.д. Более того, при обучении на неродном языке развиваются и дискурсивные умения, что способствует их совершенствованию и в родном языке [7].

Реализация CLIL в Казахстане носит эпизодический характер и, если осуществляется, то частично, в рамках отдельных организаций образования, к примеру в НИШ. В начальных классах НИШ городов Кокшетау и Талдыкорган в 2012 начат эксперимент по языковому погружению в казахский язык русскоязычных детей. Данная программа языкового погружения направлена на усиление казахоязычной среды и развитие казахского языка в качестве государственного. Казахский язык становится когнитивным инструментом познания окружающей среды и усвоения содержания учебных предметов [8].

Для изучения практики полиязычного обучения неязыковому предмету и оценки потенциала внедрения CLIL нами начаты исследования на основе глубинного интервью среди учителей Карагандинской областной специализированной школы-интерната им. Н. Нурмакова. Язык обучения в школе – казахский, полиязычное изучение неязыковых предметов реализуется с 2007 года. Поскольку выпускники начальной школы имеют разный уровень владения английским языком, в 5-6-х классах осуществляется углубленное изучение английского языка, причем в 6-ом классе – усиленная лексическая работа с предметными терминами и понятиями. Полиязычное обучение географии, биологии, физике, математике начинается с 7-го класса.

В интервьюировании участвовало 15 учителей, в том числе 8 – учителя, преподающие неязыковой предмет (география, биология, физика, математика) на английском языке, 5 – учителя английского языка, 2 – учителя русского языка и литературы.

На основе эстонского опыта изучения практики и особенностей интегрированного обучения предмету и языку для проведения интервью был разработан вопросник для опроса учителей [9]. Вопросник охватил 7 тем, направленных на рефлексии учителями своей педагогической деятельности в процессе обучения предмету на неродном для учеников языке.

Результаты интервью показали, что учителя, по их мнению, знают уровень владения обучающимися языком обучения и о степени подготовленности класса к восприятию

содержания предмета. Основная трудность при полиязычном обучении, которую называли учителя, связана с уровнем владения детьми языком обучения, особенно в начальный период изучения предмета на английском языке. Некоторые из обучающихся вынуждены вести себя на уроке пассивно из-за недостаточного уровня владения языком обучения или обращаться к первому языку. Для преодоления языковых затруднений в школе введен офисный час – внеурочные консультации в соответствии с индивидуально-дифференцированными заданиями. Кроме того, некоторые учителя (20%) отметили трудоемкость работы со словарем при изучении текстов, сложных для понимания.

Учителя исправляют речевые ошибки, не снижая при этом оценки за знание предметного содержания. На начальном этапе полиязычного обучения ученикам разрешается на уроке использовать первый язык, но сами учителя не переходят на него, что направляет класс работать на неродном языке. При подборе учебных материалов не всегда соблюдается принцип аутентичности; чтобы лучше понять содержание текстов на уроках ученики обращаются к словарям для перевода значений незнакомых слов.

Все учителя считают, что ими оказывается необходимая языковая поддержка ученикам при изучении предмета на неродном языке. Так, большинство учителей обращаются к использованию синонимов, перефразированию, переводу вопросов на родной язык учеников, опираются на наглядности, разрабатывают адаптированные для учеников учебные пособия.

В ходе интервью было установлено, что учителя, преподающие предмет на неродном для обучающихся языке, активно сотрудничают между собой: обмениваются методическими находками, совместно разрабатывают учебные материалы и т.д. Учителя осознают недостаточность знаний и умений по обучению предмету на неродном языке; к пониманию особенностей такого преподавания они пришли эмпирическим путем, так как в вузовской программе подготовки педагогов такое направление отсутствовало. Ни один из опрошенных учителей ничего не знает о методике предметно-языкового интегрированного обучения (CLIL).

Таким образом, на основе анализа результатов интервьюирования можно заключить, что учителя, по их мнению, строят образовательный процесс, основываясь на предварительном анализе языковой подготовленности обучающихся к восприятию предметного содержания на неродном языке. В зависимости от уровня владения языком обучения учителя используют на уроках парные и групповые формы работы, методы активного обучения.

Данное исследование будет продолжено в плане прямых наблюдений за учебным процессом, анкетирования обучающихся и анализа сложившейся практики обучения предмету на неродном языке в Карагандинской областной специализированной школе-интернате им.Н.Нурмакова.

Для оценки потенциала внедрения CLIL проведен SWOT-анализ реализации данного подхода в образовательную систему средней школы (таблица).

Таблица – SWOT-анализ реализации CLIL подхода в образовательную систему школы

Позитивные факторы	
Сильные стороны	Возможности
–погружение в языковую среду –содержательная направленность языкового обучения –значимый контекст общения на неродном языке; –развитие когнитивных навыков –развитие дискурсивных умений как на родном, так и на неродном языках –приобретение знаний о культуре других народов –усиление мотивации благодаря использованию языковых компетенций в значимом контексте –повышение конкурентоспособности выпускников –развитие толерантности	–свободное владение неродным языком как в повседневном общении, так и в общении на уровне предметного содержания –востребованность на рынке труда –неограниченный доступ к информационным ресурсам –возможность продолжения образования за рубежом

Негативные факторы	
Слабые стороны	Риски
–изначально низкий уровень владения неродным языком –недостаточность кадрового потенциала: отсутствие необходимых профессиональных знаний –недостаточность необходимого уровня владения неродным языком учителями-предметниками –отсутствие необходимых УМК по неязыковым предметам –отсутствие курсов повышения квалификации для учителей, обучающие учебному предмету на неродном языке –низкий уровень взаимодействия учителей-предметников и учителей не родного языка	–сложности при организации учебного процесса –увеличение нагрузки как на обучающихся, так и на учителей –на ранней стадии внедрения CLIL преподавание предметов на неродном языке может отрицательно сказаться на процессе усвоения самого предмета

В целях формирования профессиональной компетентности учителей-предметников в сфере обучения предмету на неродном языке в Карагандинском филиале АО «НЦПК «Өрлеу» в содержание краткосрочных курсов повышения включены темы по изучению методики предметно-языкового интегрированного обучения в объеме 4 часов.

Несомненно, использование CLIL подхода позволяет решать значительный круг образовательных задач. Изучение неродного языка и неязыкового предмета одновременно является эффективным средством достижения ожидаемых целей обучения и формирования навыков широкого спектра.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 гг. // Әділет. Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан [Электронный ресурс]. Код доступа <http://adilet.zan.kz/rus/docs/U1000001118>
2. Отчет о реализации стратегического плана Министерства образования и науки Республики Казахстан на 2014-2018 годы, утвержденного постановлением Правительства Республики Казахстан от 26 марта 2014 года №258 [Электронный ресурс]. Код доступа http://sc.edu.gov.kz/fileadmin/2015/prilozhenie_1_2_3_4.pdf
3. Методические рекомендации по полиязычному изучению предмета «География» в школах с национальным языком обучения. – Астана: Национальная академия образования им.И.Алтынсарина, 2013. – 22 с.
4. Отчет о реализации стратегического плана Министерства образования и науки Республики Казахстан на 2014-2018 годы, утвержденного постановлением Правительства Республики Казахстан от 26 марта 2014 года №258 [Электронный ресурс]. Код доступа http://sc.edu.gov.kz/fileadmin/2015/prilozhenie_1_2_3_4.pdf
5. Предметно-языковое интегрированное обучение [Электронный ресурс]. Код доступа <http://kke.innove.ee/ru/language-immersion/integririvanoe-obuchenie>
6. Гавлик-Кобылинска М., Льюинска М. Предметно-языковое интегрированное обучение в польском высшем военном образовании. [Электронный ресурс]. Код доступа connections-qj.org/ru/system/files/13.3.06_gawlik-kobyliska_lewiska_rus.pdf
7. Материалы семинара-тренинга «Методика интегрированного обучения предмету и языку: особенности, преимущества, методы и приемы реализации». – Алматы, 2015.
8. Джадрина М.Ж. Языковое погружение в Интеллектуальных школах: приобретенный опыт // NIS [Электронный ресурс]. Код доступа <http://conference.nis.edu.kz/october2015ru/index.php/contactus-2/contactus-4>
9. Бурдакова О., Джалалова А., Рауд А. Методика интегрированного обучения предмету и языку в учебном процессе Нарвского колледжа. [Электронный ресурс]. http://www.narva.ut.ee/sites/default/files/narva_files/NK%20LAK%20uuringu%20raport%20vene%20k%202011%20_2_.pdf

ҰСТАЗ, ӘЛЕМДІ КӨРКЕЙТЕ ТҮС!

2015 жылдың 15 қазанында Балқаш өңірі педагогтарын кәсіби дамыту Орталығының әдістемелік іс-шаралар жоспарына сәйкес Балқаш қаласының №15 мектеп-лицейі базасында «Өрлеу» БАҰО» АҚФ Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ ұйымдастыруымен «Қазақстан Республикасында тұлғаны рухани-адамгершілік дамыту стратегиялары» атты әдістемелік семинар өткізілді.

Семинардың мақсаты – «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім берудің жаңартылған бағдарламасын жүзеге асырудың ерекшеліктерін айқындау және пәнді жүргізу бойынша өзара іс-тәжірибемен бөлісу. Семинарға Балқаш қаласы мен Ақтоғай ауданының «Өзін-өзі тану» пәнінің мұғалімдері қатысты.

Инновациялық дамуды әдістемелік қамтамасыз ету бөлімінің бастығы Кузнецова Светлана Викторовна қатысушыларды құттықтай отырып, семинарда қарастырылған тақырыптың өзектілігі мен маңыздылығы туралы атап өтті. «Өзін-өзі тану» пәнінің мазмұнына және сабақ берудің ұйымдастырушылық-педагогикалық шарттарына қойылатын негізгі талаптар туралы мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білім беру кафедрасының аға оқытушылары Ж.Е. Кантарбаева мен Д.Б. Какенова таныстырып өтті. Семинар қатысушылары «Өзін-өзі танудың» жаңартылған бағдарламасын жүзеге асырудың жаңа тәсілдеріне аса үлкен қызығушылық танытты. Қатысушылар сабақ жоспары мен сараптамасы, «Өзін-өзі тану» кабинетінің кешенді жабдықталуы бойынша өздерін толғандырған сұрақтарын қойды.

Семинардың практикалық бөлігінде бағдарламаны жүзеге асыру бойынша озық іс-тәжірибесімен бөліскен Балқаш қаласының №15 мектеп-лицейінің мұғалімі Жүніс Несіпқайша Ғалымжанқызы шеберлік сағатын өткізді.

В ходе рефлексии участники отметили удовлетворенность совместной работой и определили проблемные зоны, требующие методической поддержки со стороны сотрудников и преподавателей Филиала.

Рефлексия барысында қатысушылар ынтымақтасқан жұмыстың оң нәтижесін атап өтіп, Филиал оқытушылары мен қызметкерлері тарапынан әдістемелік қолдауды қажет ететін мәселелік жағдайларды анықтады.

УЧИТЕЛЬ, СДЕЛАЙ МИР ЛУЧШЕ!

15 октября 2015 года по плану методических мероприятий Центра профессионального развития педагогов Балхашского региона на базе школы-лицея №15 города Балхаш филиалом АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области организован и проведен семинар «Стратегии развития нравственно-духовного воспитания личности в Республике Казахстан».

Цель семинара – определение особенностей реализации обновленной программы нравственно-духовного образования «Самопознание» и обобщение передового опыта преподавания данного предмета педагогами Балхашского региона.

В семинаре приняли участие учителя предмета "Самопознание" города Балхаш и Ақтоғайского района.

С приветственным словом к участникам семинара выступила начальник отдела методического обеспечения инновационного развития С.В. Кузнецова, которая подчеркнула актуальность и своевременность рассматриваемой темы. Основные требования к содержанию и организационно-педагогическим условиям преподавания предмета самопознания раскрыли старшие преподавательские кафедры дошкольного воспитания и начального обучения Ж.Е. Кантарбаева и Д.Б. Какенова. Участники проявили особый интерес к новым подходам реализации обновленной программы «Самопознание». Было задано много вопросов по оформлению планов и анализа урока, по требованиям к комплексному оснащению учебного кабинета «Самопознание».

В практической части семинара проведен мастер-класс, демонстрирующий передовой педагогический опыт по реализации программы, учителем школы-лицея №15 города Балхаш Н.Г. Жунус.

В ходе рефлексии участники отметили удовлетворенность совместной работой и определили проблемные зоны, требующие методической поддержки со стороны сотрудников и преподавателей Филиала.

С.В.КУЗНЕЦОВА¹, М.С. БАЙТУРГАНОВА²«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты, Қарағанды қ.¹kuznecova_s_v_ipk@mail.ru, ²baiturganova_m@mail.ru

БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ЖАҢАРТУ ЖАҒДАЙЫНДА ПЕДАГОГТЕРДІ ДАРЫНДЫ БАЛАЛАРМЕН ЖҰМЫС ІСТЕУГЕ ДАЙЫНДАУ

Мақалада білім беру мазмұнының жаңаруы жағдайында педагогтерді білім алу қажеттіліктері ерекше балалармен жұмыс істеуге дайындау мәселесі көтерілген. Айрықша назар дарынды балалармен жұмыс істеу ерекшеліктеріне аударылған. «Өрлеу» БАҰО» АҚ Қарағанды облысы филиалының іс-тәжірибесі көрсетілген.

В статье поднимается проблема подготовки педагогов к работе с детьми с особыми образовательными потребностями в условиях обновленного содержания образования. Особое внимание обращено особенностям работы с одаренными школьниками. Представлен опыт работы Карагандинского Филиала АО «НЦПК «Өрлеу» в данном направлении.

In the article raises the problem preparation of teachers' in work with children with special educational needs in conditions under the updated content of education. Particular attention is paid to features work with gifted students. Also is submitted the experience of Karaganda Branch JSC "NTSPK "Orleu" in this direction.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: ерекше талабы бар тұлға, инклюзивті білім беру, дарынды балалармен жұмыс істейтін мұғалімнің кәсіби құзіреттіліктері

Заманауи білім берудің басым үрдістерінің бірі барлық азаматтардың сапалы білім алу қызметіне тең және толыққанды қолжетімділігін қамтамасыз ету болып табылады. Осыған орай әлемнің көптеген мемлекеттерінде білімдік қажеттіліктері әр алуан білім алушыларға толыққанды білім мен тәрбие беру үшін жағдайлар жасалған.

Талаптары мен қажеттіліктері ерекше тұлғаларға білім беру саласының саясаты, қағидалары мен практикалық іс-әрекеттері туралы жазылған Саламанк декларациясына сәйкес (Саламанка, Испания, 1994 жылдың 7-10 маусымы):

1) әр баланың білім алуға негізгі құқығы бар және лайықты білім деңгейін меңгеруге мүмкіндігі болу керек.

2) әр баланың бірегей ерекшелігі, қызығушылығы, қабілеттілігі және оқу қажеттілігі бар.

3) білім беру жүйесін осы ерекшеліктер мен қажеттіліктердің әралуандығын ескере отырып құру керек және соған сай білім беру бағдарламасын жүзеге асыру керек.

4) білім беру саласында ерекше талабы бар тұлғалардың қарапайым мектепте білім алуына қолжетімділігі болуы керек. Қарапайым мектептер осы қажеттіліктерді қанағаттандыру мақсатында, ең алдымен, балаға бағытталған педагогикалық әдістер негізінде жағдай жасауы тиіс.

5) осындай инклюзивті бейімділігі бар қарапайым мектептер дискриминациялық көзқараспен күресудің және қауымдастықтарда жағымды ахуал орнатудың, инклюзивті қоғамды құрудың және жаппай білім берудің тиімді құралы болып табылады; сонымен қатар

олар көптеген балаларға арналған шынайы білімді қамтамасыз етеді және білім беру жүйесінің тиімділігі мен рентабельдігін арттырады [1].

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында сапалы білім алуға бар адамның теңқұқылы екеніне және әр адамның психофизиологиялық және жеке ерекшеліктерін ескере отырып, барша халыққа білімнің барлық деңгейінің қол жетімді болуына кепілдеме берілген [2].

Инклюзивті мектеп – бүгінгі таңда Қазақстандағы өзекті мәселелердің бірі. Әр білім беру ұйымындағы білім алушылардың арасында мүмкіндігі шектеулі оқушылардың, жетімдер мен ата-аналары жұмыссыз, ата-аналық құқықтан айрылған балалардың, босқындардың, оралмандардың, қоныс аударуға мәжбүр болған, созылмалы соматикалық сырқатты, дарынды және т.б. балалардың білім алатынын практика сөзсіз көрсетіп отыр.

Сонымен қатар, біздің зерттеулеріміз көрсеткендей, бұл категориядағы балалармен жұмыс істеуде мұғалімдердің бірталай қиындықтарға тап болатындығы да анық. Әр педагог өз практикасында инклюзивті білім беру идеяларының жүзеге асырылу қажеттілігін жақсы түсінсе де, бірнеше себептерге орай оларды жүзеге асыруға мүмкіндіктері болмайды:

- балалардың ерекше қажеттіліктерінің пайда болу себептері мен олардың мәні туралы білімнің жеткіліксіз болуы;

- білім алушылардың қабілеттіліктерін диагностикалауға және дамытуға арналған құралдарды игермегендіктері;

- педагогтердің, психологтердің, дефектологтер мен ата-аналардың іс-әрекеттері бытыраңқы болып өзара бірікпеуінде және т.б. [3].

Алдыңғы екі себеп педагогикалық мамандықта білім алушы студенттердің кәсіби дайындық үдерісінде коррекциялық педагогика саласындағы біліммен толық қамтамасыз етілмегендігінен туындайды.

Үшінші себептің негізінде мектепте ерекше қажеттілікті талап ететін балаларға психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу көрсету бойынша жүйелі жұмыстың болмауы жатыр. Бұл білім беруші қызметкерлердің осы үдерістегі өзінің ролі мен маңызын жете түйсінбейтіндігін, педагогикалық үдерістегі субъектілердің өзара әрекеттесу циклограммасының және білім беру ұйымының даму бағдарламасының жоқтығын көрсетеді.

Практик-педагогтердің кәсіби іс-әрекеттерінде туындаған бұл қиындықтарды жою үшін көмекке Біліктілік арттыру институттары тартылады. Соған орай «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ (әрі қарай - Филиал) 2015 жылдың 01.09.-26.09. аралығында ҚР БҒМ құрастырылған бағдарламалар бойынша біліктілік арттыру курстарын өткізді:

- жалпы білім беретін мектеп мұғалімдеріне арналған «Инклюзивті білім беру жағдайындағы білім беру ортасының мазмұны»;

- ДМШ бар балаларға арналған арнайы білім беру ұйымдарының педагогтеріне арналған «Мүмкіндігі шектеулі балалармен түзету-тәрбиелік жұмыстарын ұйымдастырудың жаңа тәсілдері».

Проблемалық семинарлар ұйымдастырылды: «Жалпы білім беретін мектептерде инклюзивті білім беруді ұйымдастыру», «Білім беру ұйымдарындағы кедергісіз білім кеңістігі», «Инклюзивті білім беру жағдайында оқушылардың (тәрбиеленушілердің) дамуын психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу», «Мүмкіндігі шектеулі оқушылардың сын тұрғысынан ойлауын дамыту», «Жалпы білім беретін мектептерде инклюзивті мәдениетті дамыту», «Кіші жастағы оқушылардың дарындылығын дамыту», «Дарынды оқушылармен жұмысты ұйымдастыру».

Курсаралық әдістемелік іс-шаралар өткізілді:

- шеберлік сынып «Мейірімділік пен адамгершілік сабақтары»;

- әдістемелік семинар «Жалпы білім беретін мектептерде инклюзивті білім беруді жүзеге асыру әрекеттерін басқару»;

- дөңгелек үстел «Инклюзивті білім беру жағдайында мүмкіндігі шектеулі балаларды оқыту: мәселелер мен шешу жолдары»;

- семинар «Мүмкіндігі шектеулі баланы тәрбиелеп отырған жанұямен жұмыс»;
- тренинг «Жетістікке жетудің уәжі»;

– Қарағанды облысының педагогтерін педагогикалық шеберліктің фестиваліне қатысуға дайындау: «Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында тұлғалық зияткерлікті дамытудың педагогикалық ізденісі» (30.09 -01.10.2015 ж. «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Маңғыстау облысы бойынша ПҚ БАИ).

Жүргізілген жұмыстардың барысында педагогтердің басты назары білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында заманауи мектептердің инновациялық үдерстерден тыс дамуы мүмкін емес деген фактіге аударылды. Білім беру мазмұнының жаңару жағдайындағы түбегейлі өзгерудің стратегиялық нысаны мүмкіндігі шектеулі балаларға психологиялық-педагогикалық демеу көрсету ғана емес, оны ерте анықтауға бағытталу және дарынды балалардың білім алуы мен дамуына жағдай жасау болып табылады.

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының шешімі бойынша дарынды балалар жасөспірім құқықбұзушылар мен маскүнемдердің балалары қатарындағы «қауіптілер тобына» енгізілген. Оларға да арнайы жеке бағдарламалар мен арнайы дайындығы бар мұғалімдер қажет [4;10].

Осыған орай ресейлік педагог А.Н.Острогорскийдің «Бұл рөл кез келген педагогтің қолынан келе бермейді. Талантқа жетекшілік ету үшін өзінде де айрықша дарын болу керек» деген сөзінің маңызын айта кеткен жөн [5, 285-304-б.].

Дарынды оқушылармен тиімді жұмыс істеу үшін педагогтің бойында қандай қасиеттер болу керек?

А.М. Матюшкина, Л.В. Попова, В.С. Юркевичтің зерттеулерінде дарынды балалармен жұмыс істеуде педагогтің арнайы білімі, біліктілігі және дағдылары болу керектігі айтылған, сонымен қатар оның психологиялық әзірлігі үлкен маңыз атқаратыны көрсетілген. Оқушылардың дарындылық белгілерін айқындау және дамыту оқушының шығармашылық әлеуетін ынталандыруға жол ашатын немесе кедергі жасайтын педагогтің тұлғалық қабілеттеріне байланысты. Бұл факт А.М. Матюшкина мен Е.Л. Яковлеваның зерттеулерімен тәжірибе жүзінде дәлелденген. Ғалымдардың зерттеуімен мұғалім тұлғасының өзін-өзі өзектеу сипаттарының жоғары деңгейі дарынды балаларға едәуір тиімдірек көмек көрсетуге мүмкіндік беретіні анықталды. Мұндай жағдайда педагогтің құндылықты бағдары, танымдық қажеттілігі, өзіндік ұстаздық креативтілігі, дербестігі, тапқырлығы мен мінез оралымдығы аса маңызды болып табылады. Мұндай педагогтер бірегей ерекшеліктері бар оқушылармен қарым-қатынас жасаудан рақат алатынына да ерекше көңіл бөлген дұрыс. Олар үшін талантты оқушылармен жұмыс істеу – баламен біріге отырып күрделі жағдайдың шешімін табу және сол шешімді іздеудегі шығармашылықтан қуаныш алу. [6; 91].

Ғалымдардың зерттеулері (Гильбух Ю.З., Задорина Е.Н., Мельникова Л.Н., Щепланова Е.И. и др.) дарынды балалармен тек тәжірибелі, жоғары квалификациялы мамандар ғана емес, арнайы кәсіби дайындықтан өткен педагогтер жұмыс істеу керек деген біздің ой-пікірімізді дәлелдеп отыр. Арнайы білім мен біліктіліктің болмауы дарындылықты диагностикалаудағы жаңсақтыққа әкелетіні сөзсіз. Дайындығы жоқ мұғалімдер мұны тек жақсы оқитын оқушылардың оқу жетістіктерімен теңестіреді (алайда көптеген дарынды оқушылар оқу жетістігі төмен балалардың арасында); едәуір қабілетті оқушыларға ынта аудармай немқұрайлық танытады, кейде тіпті жағымсыз қатынаста болады; дарындыларды оқытуда үдету стратегиясын толық қолданбайды. Мұндай педагогтер дарынды оқушылардың психологиялық ерекшеліктері мен танымдық сұраныстарын алдын ала анықтайтын оқыту мен тәрбие берудің арнаулы әдістерін, оқу бағдарламаларының даралығын әрдайым түсіне бермейді. [7; 8; 9; 10].

Соған орай Филиал оқытушыларының алдында дарынды балаларды оқытатын мұғалімдердің моделін айқындау міндеті туындады.

Филиалдың деңгейлік бағдарламалар орталығының тренерлері Бенджамин Блумның мұғалімдер типологиясын қолданады:

- баланы оқытылатын пәннің аясына енгізетін және эмоционалдық ынталану ахуалын

орнатататын, пәнге деген қызығушылықты еліктіретін мұғалім;

- шеберлік негіздерін қалап, баламен бірге орындау техникасын жетілдіретін мұғалім;
- жоғары кәсіби деңгейге шығаратын мұғалім [11].

Көрсетілген мұғалімдердің типтері балалардың қабілетін дамытуға және оларға білім алу үдерісінде тиімді демеу көрсетуге мүмкіндік беретіні практика жүзінде дәлелденіп отыр.

Бұл мұғалімдер типологиясы Н.В.Кузьмина қалыптастырған дарынды балалармен жұмыс істейтін мұғалімнің кәсіби құзіреттіліктерімен сәйкес келеді. Бұл құзіреттіліктердің арасында жаһанды тұлғалық сипаттарға ие – өзі туралы, өзге адамдар туралы, сонымен қатар өз жұмысының мақсаты мен міндеттері туралы түсініктер маңызды орын алатын көзқарастар мен пікірлер жүйесі төмендегідей:

- жүргізілетін пән саласындағы арнаулы құзіреттілік;
- оқушылардың бойында білім, білік және дағдыларды қалыптастыру жолдарындағы әдістемелік құзіреттілік;
- оқытудағы психологиялық-педагогикалық құзіреттілік;
- білім алушылардың қабілетіндегі, уәжіндегі, бағытындағы дифференциалдық-психологиялық құзіреттілік;
- аутопсихологиялық құзіреттілік педагогикалық іс-әрекеттің рефлексивті негізі ретінде [12].

Осы құзіреттіліктерді біз дарынды оқушылармен жұмыс істейтін мінсіз мұғалімді дайындауда модель ретінде қолданамыз.

Тыңдаушылармен жұмыс істеу барысында біз әр балаға адамгершілікпен қарау қағидаларына және жеке тұлғаға бағытталған тәсілдердерді қолдану қажеттілігіне ерекше көңіл бөлеміз. Соған сәйкес дарынды балалардың мұғаліміне қойылатын талаптарды талқылау барысында біз американдық «Astor» бағдарламасының өлшемдерін өткіземіз. Бұл өлшемдерге сәйкес мұғалім:

- мейірімді және елгезек болуы керек;
- дарынды балалардың психологиялық ерекшелігін түйсінуі, олардың қажеттіліктері мен қызығушылықтарын сезуі керек;
- зияткерлік дамудың жоғары деңгейінде болуы қажет;
- біліктілігі мен қызығушылығы мол болуы керек;
- педагогикалық білімнен басқа тағы бір білімі болуы тиіс.
- дарынды балаларды оқытуға байланысты әр алуан міндеттерді орындауға дайын болуы керек;
- белсенді және ашық мінезді болуы тиіс;
- әзіл көтере білуі керек (сарказммен алшақ болғаны жөн);
- өз көзқарасын қайта өзгертуге және өзін-өзі жетілдіруге әзір болуы керек;
- өзіндік шығармашылық көзқарасы, мүмкін дәстүрлі емес көзқарасы болуы керек ;
- мықты денсаулығы және өмірлік ұстанымы болуы тиіс;
- жоғары оқу орынынан кейін дарынды балалармен жұмыс істеу бойынша арнаулы дайындығы болуы қажет және әрі қарай арнаулы білім алуға дайын болуы тиіс [13].

Дарынды балалармен жұмыс істейтін тиімді мұғалімдердің анықталған сипаттарын ескере отырып, осы бағыт бойынша ұйымдастырылатын курсаралық іс-шаралар мен проблемалық курстардың мазмұны анықталады. Бағдарламалық құжаттардың негізіне Л. А. Дементьевамен белгіленген модульдер енгізілген:

- инновациялық іс-әрекетке уәждік жалпы дайындық;
- педагогтің кәсіби «Мен-тұжырымдамасы»;
- тұлғаның коммуникативтік және бейіндік сипаттары (жанжалтану құзіреттілігі);
- тұлғаның реттеушілік сипаттамалары.

Жүргізілген жұмыстар педагогтерді дарынды балалармен жұмыс істеуге дайындау бойынша Қарағанды облысы филиалының практикасы аймақ бойынша үлкен сұраныста

екенін дәлелдей түсті және жаңарған мектеп жағдайында дарынды балалармен арнаулы дайындықтан өткен «дарынды» мұғалімдер жұмыс жасайды деген сеніміміз мол.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Ерекше қажеттіліктері бар тұлғаларға білім беру бойынша Дүниежүзілік конференция материалдары (07.06-10.06.1994 Саламанка, Испания) // <http://rud.exdat.com/docs/index-827449.htm>
2. ҚР «Білім туралы» Заңы, ҚР БҒМ 29.11.2007 жылы № 583 бұйрығымен бекітілген «Оқу-әдістемелік жұмысты ұйымдастыру және жүзеге асыру Ережелері» // <http://adilet.zan.kz>
3. «Өрлеу»БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ курстық және курсаралық жұмысының тиімділігі мониторингісінің 2015 жылдың 9 айының нәтижелері туралы сараптамалық ақпараты. – Қарағанды: «Өрлеу»БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ, 2015.
4. League of Nations.Health Organisation.InformationSection. –Geneva, 1977.
5. Острогорский А.Н. Мұғалім және дарынды оқушылар / А.Н. Острогорский // Педагогикалық жинақ. – 1989. – № 1. – 1-28-б. – № 3. – 197-219-б. – № 4. – 285-304-б.
6. Матюшкин, А.М., Яковлева, Е.Л. Дарындыларға арналған мұғалімі. – М.: «Правда бапасөзі», 1991. – 87-91-б.
7. Гильбух Ю.З. Көңіл аударыңыздар: дарынды балалар.– М.,1991.– 80-б.
- 8.Задорина Е.Н. Дарынды оқушылардың шығармашылық және зияткерлік дамуының ерекшеліктері (музыкалық және математикалық мектептерде):Дисс. псих.ғыл. канд.– М,1994. – 169-б.
9. Мельникова Е.Л. Дарынды оқушылармен жұмыс істеуге мұғалімді дайындаудың психологиялық моделі: Псих.ғыл. канд ... дисс.– М.,1998. –186-б.
10. Щербанова Е.И. Дарындылық психологиялық жүйе ретінде: мектеп жасындағы динамика мен құрылым. – М., 2006. – 357-б.
11. Қазақстан Республикасы педагогикалық кадрларының біліктілік арттыру курстарының Бағдарламасы. Үшінші (базалық) деңгей. 1-аптаның таратпа материалдары // <http://cpm.kz/ru/portal/programs/>
12. Кузьмина Н.В. Мұғалімнің қабілеті, дарыны, таланты. – Л.: Білім, 1985. –32-б.
- 13.Feidhusen J.F., Hansen J. Teachers of the Gifted: Preparation and Supervision // Gifted Education Internatio. – №. 2. – 1988. – P. 84-89-б.
14. Деменьтева Л.А. Дарынды баламен жұмыс істеуге педагогтің дайындығын қалыптастыру // Интернет-журнал «Эйдос» [Электрондық ресурс]. Қолжетімділік коды <http://www.eidos.ru/journal/2015/> htm/.

«ӨРЛЕУ» – СЕРТИФИЦИРОВАННОМУ УЧИТЕЛЮ. КАРКАРАЛИНСКИЙ РАЙОН

14 октября 2015 года тренерами центра уровневых программ филиала проведен методический десант в школы Каркаралинского района. В рамках посткурсового сопровождения сертифицированных учителей третьего (базового) уровня тренеры филиала посетили уроки сертифицированных учителей в 7 школах района: СШ №1 им.О.Жаутикова, СШ №2, СШ №44 им.М.Бапиулы г.Каркаралинска, СШ №4 п.Коктас, СШ №10 с.Нуркен, СШ №16 п.Карагайлы, СШ №19 с.Талды.

По результатам наблюдения уроков учителя совместно с тренерами провели анализ сильных сторон практики и зон профессиональных затруднений.

На тренинге определили приоритеты и личные цели профессионального развития в соответствии со Стандартом учителя уровня 3.

В рамках круглого стола руководители организаций образования, сертифицированные учителя отметили актуальность тренерской поддержки в посткурсовый период, потребность в он-лайн консультировании, проведении семинаров по актуальным проблемам развития практики учителей третьего (базового) уровня.

НАЗАРБАЕВ ЗИЯТКЕРЛІК МЕКТЕБІНЕ ҚОШ КЕЛДІҢІЗДЕР!

2015 жылдың 1 қазанында Қарағанды қаласы Химия-биологиялық бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебі «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚБАИ тыңдаушылары, дене тәрбиесі пән мұғалімдеріне өз есігін айқара ашты.

Семинарда мектептің Кіріктірілген білім беру бағдарламасын енгізу тәжірибесі талқыланды.

Мектептің дене тәрбиесі кафедрасының басшысы Г.К. Альбазаров және дене тәрбиесі пән мұғалімі Д.И. Булатов Кіріктірілген білім беру бағдарламасының тұсаукесерін ұсынды. «НЗМ білім алушыларын критериалды бағалау» тақырыбы ерекше қызығушылық тудырды.

Семинардың келесі кезеңінде ашық сабақ пен футболдың спорттық секциясы көрсетілді. Сабақты және секциялық сабақта Б.Б. Смагулов, Б.А. Конакбаев оқушылардың әр түрлі топтарына арналған сараланған сабақтар, баскетболда, футболда техникалық сызбаның және техникалық іс-әрекеттің электронды нұсқаларын қолдану жөнінде тәжірибе алмасты. Семинарларға қатысушылар ашық сабақты талдау барысында АКТ қолдану білім алушылардың қойылған міндеттерді тез түсінуіне және оқу материалдарын жылдам игеруіне септігін тигізгендерін атап өтті.

Семинарды қорытындылай келе, қатысушылар бұл кездесудің маңыздылығын, оның ашық, жүйелі өзара іс-әрекетке, тәжірибе алмасуға және білім беру қоғамдастығына өз кәсіби мүмкіндіктерін ұсынуға үлкен мүмкіндік туғызатындығын айтып өтті.

ДОБРО ПОЖАЛОВАТЬ В НИШ!

1 октября 2015 года Назарбаев Интеллектуальная школа химико-биологического направления г. Караганды распахнула свои двери для учителей физической культуры, слушателей курсов повышения квалификации ФАО «НЦПК Өрлеу» ИПК по Карагандинской области.

На семинарском занятии обсуждался опыт внедрения Интегрированной образовательной программы школы.

Презентовали Интегрированную образовательную программу руководитель школьной кафедры физического воспитания Г.К. Альбазаров и учитель физической культуры Д.И. Булатов. Особый интерес и обсуждение вызвала тема: «Критериальное оценивание учащихся НИШ».

Следующим этапом семинара был просмотр открытого урока и занятия в спортивной секции футбола. На уроке и секционном занятии учителя Смагулов Б.Б., Конакбаев Б.А. продемонстрировали дифференцированные задания для различных групп учащихся, применение электронных вариантов тактических схем и технических действий игры в баскетбол, футбол. Анализируя открытый урок, участники семинара отметили, что использование ИКТ способствовало пониманию учащимися поставленных задач и быстрому усвоению учебного материала.

Подводя итоги семинара, участники отметили, что такие встречи очень полезны, поскольку побуждают к открытому конструктивному взаимодействию, дают возможность обменяться опытом и продемонстрировать свои профессиональные возможности образовательному сообществу.

М. Б. АЙТКЕНОВА¹, Н. З. АКУЛЬБЕКОВА²

«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты, Қарағанды қ.
¹aytkenova_m@mail.ru, ²akulbekova_nz@mail.ru

ОҚУ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУДА КҮРДЕЛІ МӘТІНДЕРМЕН ЖҰМЫС

Оқушылардың ойлау қабілетін ынталандыру, тексеру және дамытуда күрделі мәтіндермен жұмысқа бағытталған мәселелер қозғалады. Мәтін күрделілігіне ықпал ететін факторлар, мәтін күрделілігін құрайтын элементтер талданып, оқушылармен жүргізілетін жұмыс ерекшеліктеріне назар аударылады. Соның ішінде оқу сауаттылығын дамытуда тиімді деп есептелетін сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясын қолдану мәселелері талданады.

В данной статье анализируются проблемы, возникающие при работе со сложными текстами: развитие мотивации, мышления учащихся, а также сложность оценивания ответов. Определяются факторы, влияющие на сложность текста, перечисляются элементы сложности текста, уделяется внимание видам работ, развивающим внимательность чтения учащихся. Авторы предлагают использовать технологию критического мышления на уроках с целью развития функциональной грамотности учащихся.

This article raises the problems that arise when working with complex texts: the development of motivation, students' thinking, as well as the complexity of the evaluation of responses. In addition, analysis of factors affecting the complexity of the text lists the elements of complexity of the text, attention is paid to work, developing a careful reading of the students. The authors propose to use the technology of critical thinking in the classroom in order to develop functional literacy of students.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: *флешбэктер, лексика, модельдеу, оқырмандық дағды, сыни ойлау, оқу сауаттылығы*

Қазақстандағы білім беру реформаларының жалпы мақсаты – білім беру жүйесін жаңа әлеуметтік-экономикалық ортаға бейімдеу болып табылады. Бүгінгі таңда білім беру ісі жоғары білімді, ізденісті, жаңа технологияларды білуді, қолдануды қажет етеді. Оқытудың тиімді әдістері мен формалары білім арқылы табысқа жетуді, алған білімдерін оқуда, өмірде қолдана білуді қамтамасыз ететін қисынды, сыни тұрғыдан ойлау үшін енгізіледі. Жалпы оқыту әдістері мен формаларын жаңарту мұғалім мен оқушының арасында серіктестік, достық, сенімділік қарым-қатынасын туғызады. Сондай технологияның бірі – ойлау және жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясы болып табылады. Бұл технологияның авторлары төмендегідей анықтама береді: «Сыни ойлау деген зерттеу әдісін пайдалану және білімге құмарлықты көрсету дегенді білдіреді. Сыни тұрғыда ойлауда фактілерге қанағаттанбай, оның себебі мен салдарын ашып, көп деңгейде жұмыс жасалады. Сыни ойлау сипаты шұбалану мен жалпы қабылданған шындыққа күдікпен қарау, белгілі бір сұраққа өз көзқарасыңды қалыптастыру және сол көзқарасты логикалық дәлелмен қорғау қабілеті. Сыни ойлау оппоненттің дәлеліне және оның логикалық мәнін ұғынуға көңіл аударады. Сыни ойлау жеке дағды мен іскерлік емес, көптеген іскерліктің үйлестірілуі» [1;19].

«Оқу және жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту» технологиясын іс-тәжірибемізде 2000 жылдардан бастап пайдаланып, көптеген нәтижелерге қол жеткізіп келеміз. Сын тұрғысынан ойлауды дамыту бағдарламасы оқушылардың алған білімін, оқып-білгенін

өмірде пайдалануына әсері мол, берер нәтижесі ерекше. Оның дәстүрлі оқыту әдістерінен ерекшеліктері бар, атап айтқанда:

- 1) оқушы танымының дамуына оң әсері;
- 2) оқушы мен мұғалім арасындағы жауапкершілік;
- 3) оқушы белсенділігі;
- 4) оқушының өздігінен ойлануы;
- 5) оқушы ізденісінің артуы.

Бұл еліміз үшін маңызды болып табылатын оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жағдайында маңызды болмақ. Тұлғаның ең басты сапалары белсенділік, шығармашыл тұрғыда ойлауға және шешім қабылдай алуға, кәсіби жолын таңдай алуға қабілеттілік, өмір бойы білім алуға дайын тұруы функционалды сауаттылықтың көрсеткіштері болып табылады.

Бұл функционалдық дағдылар мектеп қабырғасында қалыптасады. Функционалдық сауаттылықты дамытудың жалпы бағдары Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында анық көрсетілген. Ондағы басты мақсат жалпы білім беретін мектептерде Қазақстан Республикасының зияткерлік, дене және рухани тұрғысынан дамыған азаматын қалыптастыру, оның физикалық құбылмалы әлемде әлеуметтік бейімделуін қамтамасыз ететін білім алудағы қажеттіліктерін қанағаттандыру болып табылады [2].

PISA бағдарламасы бағалаудың басқа жүйелерінен ерекшеленетін белгілі бір мақсаттарға ие. Осы мақсаттарды түсінуде мұғалім оқыту мен сабақ әдістері мен тәсілдеріне өзгерістер енгізуі, білімдерін дамытуы қажет. Осы қызметте PISA мәтіндерін түсіну үшін, жұмыс жасай білу үшін өз сабақтарында оқушыларды дайындай алатын түрлі технологияларды пайдалануы шарт. Сондай технологиялардың бірі – оқу және жазу арқылы оқушылардың сын тұрғысынан ойлауын дамыту технологиясы. Сауатты оқудың жалпы ережелері сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясының негізгі ұстанымдары: топтық жұмысқа, еркін ойлауға, жазбаша, ауызша ой алмасуға, мәтін мәнін ашуға, автор іріктеген сөздер мен сөз тіркестерінде жатқан ұғымдарды түсінуге, әрекеттестікке негізделеді. Оқу сауаттылығы түсініп оқудан басталып, сөздер мағынасына, грамматика және тілдік, мәтіндік құрылымдарға талдау жасауды қамтиды. «Сауаттылық» терминін жазба немесе баспа ақпаратын алу үшін, хабарлау үшін пайдаланылатын құрал мағынасында түсіну қажет. Яғни әр түрлі жағдайларға, әр түрлі мақсаттарға сәйкес оқудың белсенді, мақсатты және қызметтік қолданысы айқындалады. PISA бағдарламасы оқушы ойының кең спектрін бағалайды, ол оқудың білім беру мақсаттарына тәуелсіздігін, қоғамдағы экономикалық және жеке өмірге қатысу үшін маңызды болатынын көрсетеді. Оқу сауаттылығы бойынша бұл бағдарламаның негізгі мақсаттарының бірі – оқушылар мектеп аясында және мектептен тыс уақытта нені оқитынын, қандай мақсатпен оқитынын кең ауқымда қамтуды қарастыратындықтан, мұғалімдер осы мәселелерді зерттегені, оны қолданыстағы оқу бағдарламаларымен байланыстырып, салыстыру жасаулары маңызды болмақ. Оқумен байланысты дағдылар, көзқарастар, қызығушылықтар оқушылардың оқу дағдыларының деңгейімен тығыз байланысты болады. «Сауаттылық» ұғымы балалық шақта, мектептегі оқудың бастауыш кезеңдерінде пайда болған қабілеттілік ретінде қарастырылмауы керек. Ол осы бастапқы білімдердің негізінде өмір бойы өзара әрекеттестік негізінде құрылатын, ұдайы кеңейіп отыратын білімдер, дағдылар жиынтығы ретінде қаралады [3; 7].

Қазақ тілі мен орыс тілі сабақтарында сын тұрғысынан ойлауды дамыта отырып, оқытуда оқушылардың өз бетінше оқып, ізденіп, негізгі мәселелерді анықтап, тұжырымдап, мәселелерді шеше білуіне, пікірталас жүргізуіне, өз көзқарасын топтың алдында жеткізуіне үйрету қажет. Ол үшін оқушылардың мұқият оқу дағдыларын дамыту қажеттігі көрінеді. Мұқият оқу – оқу сауаттылығының басты ұстанымы. Ол нақты деректерді бағалаумен, белгілі мақсат қойып оқумен, қайталап оқумен, мәтін және дереккөздің құрылымын ескерумен, жазушының көркемдеу құралдарын таңдау ерекшеліктерін ескерумен, автор мақсатын анықтаумен, сюжеттің даму кезеңдерін анықтаумен, композициялық құрылымды анықтаумен бағаланады. Бұл оқу дағдылары күнделікті сабақтарға енгізіліп, әр кез қолдануға тиіс дағдылар ретінде айқындалуы керек. Яғни олар жекелеп емес, мерзімдік тапсырмаларды орындау шеңберінде үйретіледі. Сонда ғана оқушылар зерттеу жұмыстарын жазуға, конференцияларға қатысуға

мүмкіндік алады. Ұжыммен, топпен, жеке жұмыс жасауға үйренеді. Оқушылар мен мұғалім арасында тығыз байланыс, бірлескен жұмыс жүреді. Оқушылардың пәнге деген қызығушылығы, ынта-ықыласы оянады. Олай болса, мұқият оқуды оқушыларға мәтінді сыни тұрғыдан ойлауға мүмкіндік беретін тапсырмалар ауқымы деп тұжырымдауға болады. Бұл мәселе оқушыларды PISA емтиханына дайындауда көмек болады. Оқушылар емтихан кезінде күрделі мәтіндермен жұмыс істей отырып, осы дағдыларды қолдана алады. Оқушылар өздерінің түсініктерін тереңдеткісі келген жағдайда қайталап оқуды үйренеді. Олар мәтіннен алынған фактілер негізіндегі сұрақтарға ынтамен жауап бере алады.

Оқушыларды мәтіндерді мұқият оқуға ынталандыратын сұрақтар мен тапсырмаларды дұрыс құрау қажет, күрделі мәтіндерді меңгеруге көмектесу қажет. Мәтін негізіндегі сұрақтарға назар аударып көрелік:

- Мәтін негізіндегі сұрақтардың мақсаты – оқушылардың ойларын мәтіндегі маңызды нәрсеге аудару (ақпарат, стиль, құрылым, басқа мәтіндермен байланысы);
- Мәтін негізіндегі сұрақтар оқушылардан мәтіннің кейбір бөліктерін қайталап оқуды және мәтіннің үзінділерін пайдалануды талап етеді.
- Мәтін негізіндегі сұрақтар оқушыларды мәтінді терең талдауға ынталандыруы тиіс. Мұғалім оқушылардан өз қорытындыларын жасауды немесе мәтінде жоқ ақпаратты, идеяларды шығаруды талап етеді. Оқушылар мұғалім сұрағына жауап беретін тірек ойды мәтіннен анықтай алады.

Бұл іс-шараларға әрбір оқушы өз еркімен, қызығушылығымен қатысады. Оқушылар жан-жақты ақпараттарды іздеп, зерделейді, өз көзқарастары тұрғысынан оған талдау жасап, бағалай біледі.

Мұғалімдер мәтін күрделілігіне назар аударуы қажет. Күрделі мәтінді игеруде сұрақ-тапсырмаларды дұрыс құра білу маңызды болмақ. Мәтін күрделілігіне ықпал ететін факторларды талдап көрелік:

- Идеялардың күрделілігі: кейбір жағдайларда лексика, сөйлемдер құрылымы, мәтін композициясы, күрделілікпен байланысты басқа да факторлар оқушылардың мәтінді игеруіне қиындықтар туғызады. Даму, жеке тәжірибе, когнитивтік факторлар оқушылардың мәтіндегі ойларды түсіну қабілетіне әсер етеді. Оқушыларға көмектесу үшін мәтінге қатысты негізгі сұрақтарға мұғалім жауап іздеуі керек. Мәселен, «Оқырман Х туралы не біледі? Осы сипаттауға қарағанда Х нені білдіруі мүмкін?», т.с.с.

- Мәтін композициясы: ойлар түрлі әдіспен берілуі мүмкін. Кейбір мәтіндегі ойлар түсінуді қиындатады. Баяндау мәтіндерінде флешбэктерді пайдалану арқылы мәтінді күрделендіре түсу жүзеге асырылады. Ал ақпараттық мәтінде себеп-салдар, шешімдерді салыстыру, шешу сияқты конструкциялар болуы мүмкін. Бұл жағдайда төмендегі сұрақтарға жауап іздеу мұғалімге көмек болады: «Автор қандай тәсілдерді пайдаланады? Алғашқы сөйлемдерде Х ақпаратты қалай нығайтады?», т.с.с.

- Лексика: автор қолданысындағы лексика мәтінді түсінуді қиындатып, оны түсінуді күрделі етеді. Баяндау мәтіндерінде авторлар әсерлеу, сипаттау мақсатында лексиканы пайдаланады. Мысалы: «Бүгінде көз алдымда: арық ашаң кемпір, тарамысты мықты саусақтар, еріні мен иегін күйік шалып тыртықтанған әдемі ажар, кимешегінен дудырап шығыңқырап жүретін ақ шалмаған қара бұйра шаш қана... менің көз алдымда: қандаурынын қайрап, басының қаны тасыған еркек-ұрғашының кеудесіне мініп, арам қанын ағызып тұрған; немесе тері илеп, көн тігіп отырған; жүн түтіп, арқан ескен, жіп иіріп, алаша тоқып, оюлап сырмақ тігіп отырған Апам; ертеректе қазақ әйелі не істеу керек болса, түгел қолынан келетін Апам; қазақ әйелінің ғана емес, ер-азамат атқарар істі қара нардай қасқая көтерер Апам» [4; 266]. Курсивпен берілген сөздер мәтіннің күрделілігін арттырады. Оқулықтағы шығарма мәтіндерінде оқырманға кездесетін осындай таныс емес лексикамен жұмыс істеуде мұғалім мәтінге сүйеніп, жетелеуші сұрақтарды пайдалануы қажет, сөздер арасындағы өзара байланысты іздеуге тапсырма беруі қажет: «Автор Х деп жазғанда нені тұспалдайды? Бұл сөйлемдер оқырманға Х сөзінің мәнін анықтауға қалай көмектеседі?»

- Сөйлем конструкциясы: күрделі ақпараттар беру арқылы мәтіндерді күрделендіруге болады. Баяндау мәтіндерінде авторлар айтылған ойды күрделендіру үшін стилистикалық

төсіл пайдаланады. Бұл жағдайда қойылатын сұрақтар: «Автор ... көрсету үшін Х сөзін қалай көрсетеді? «... сөйлем сіздің осы мағынаны түсінуіңізге қалайша әсер етті?»

- Интонация: кез келген мәтіннің интонациясы айқын көрінбейді. Оқушылар интонацияны жазушының сөз таңдауы, шығармашылық элементтері арқылы анықтауы тиіс. Ол үшін мына сұрақтарға назар аудару қажет: «Оқырманға қандай сөздер немесе сөйлемдер автордың көзқарасын анықтауға көмектеседі? Автор Х сөзін мәнмәтінде қалай өзгертеді?»

Күрделі мәтіндерді оқу кезінде қиындықтарды ескеру маңызды болмақ. Атап айтқанда:

- Күрделі мәтіндермен жұмыс істеу оңай міндет емес.
- Мұғалім оқушыларға жауап беру қиындық тудыратын сұрақтар қоюы мүмкін. Мұғалімнің өз жұмысын модельдеуде бұл жақсы мүмкіндік болады.
- Оқушылардың қате тұжырымдарын түзетуде мәтінді пайдаланып, дұрыс жауаптарға жетелеу маңызды болмақ.

- Күрделі мәтінмен жұмыс істеу – заманауи технологияларға әдеттенген оқушыларға қиындық тудыратын тапсырма. Олар іздеу жүйесіне сұрақтар қойып, өздерінің мобильді көмекшілерінен жауап сұрап, жылдам жауап алуға үйренген. Ал күрделі мәтін болса, қайталап оқуды, шыдамдылықты қажет ететін тапсырма түрі болып табылады [5; 70] .

- Заманауи технологиялар ақпаратты жылдам әрі қысқа береді. Оқушылар әдетте 140 белгіден аспайтын шағын блоктарға сыйып тұратын хабарламаларды оқуға әдеттенген. Ал бір мәтінді ұзақ уақыт бойы оқу жоғарыдағы айтылған ойға қайшы келеді, сондықтан оқушыларға ынтаны дамыту үшін күш-қайрат керек.

- Оқушылардың оқырмандық дағдыларын дамыту мақсатында мәтіндердің барлық түрімен жұмыс жасауға мүмкіндік беру қажет.

Мәтін күрделілігінің барлық факторларын ескере келе 3 санатқа бөлуге болады:

- Сандық көрсеткіштер: қазіргі уақытта, әдетте, компьютерлік қосымшалармен бағаланатын сөздердің көлемі, қайталану жиілігі, сөйлемдегі сөздер саны, мәтіннің тұтастығы сияқты мәтін күрделілігінің аспектілері;

- Сапалық көрсеткіштер: зерек оқырманмен өлшенетін мәтін күрделілігінің аспектілері;

- Оқырман мен тапсырманы ескеру: жеке оқырмандарға (ынталандыру, білім, тәжірибе) және жеке тапсырмаларға (міндет, мақсат, күрделілік) жататын көрсеткіштер [5; 71].

Егер оқушылар сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясымен жұмыс жасаған болса, олар тапсырма, мәтін күрделілігіне байланысты тапсырмалармен жұмыс жасай алады.

Оқушылар сабақта да, сабақтан тыс уақытта да ізденген тақырыпта мақалалар, кітаптар, Ғаламтор материалдарын тауып әкеліп, жекелей, жұптасып, топтасып талдап, жүйелеп, ортақ ой-пікірге келе біледі, слайдтар әзірлейді. Ғаламтордан ақпараттар жинақтау үлкен көлемді материалдармен танысуды, зерттеуді, бағалауды жүзеге асыруды талап етеді. Бұл сын тұрғысынан ойлай алудың маңызын көрсетеді, балалардың оқу дағдыларын дамытуда аса маңызды болады. Оқушылардың білім сапасының көрсеткіші және сабақтан тыс іс-шараларға қатысулары сын тұрғысынан ойлауды дамытудың рөлін айқындай түседі. Бұл тек пәнге қатысты бағытта ғана шектеліп қалмай, балалардың өмірінде де айқын, еркін бағыт-бағдар таңдауына септігін тигізер деген ой келеді.

Қорыта айтқанда, сын тұрғысынан ойлау технологиясы – оқушыны мұғаліммен, сыныптастарымен еркін сөйлесуге, бір-бірінің пікірін тыңдауға, өзекті мәселені шешу жолдарын іздей отырып қиындықты жеңуге баулитын технология. Мұндай сабақтар оқушының материалды толық меңгеруіне, өз бетінше жұмыс жасауына мүмкіндік береді. Олай болса, бұл технологияны оқыту құралы ретінде пайдалану жеке тұлғаны дамытуға, ақпараттық қоғам жағдайына бейімдеуге, соның ішінде ойлау қабілетін дамыту, эстетикалық тәрбие, коммуникативтік қабілеттерін шыңдау, қолайлы шешім қабылдай алу, ақпараттық мәдениетін қалыптастыруға негіз болады.

Бәсекеге қабілетті, әлемнің жоғары дамыған елдерінің қатарына қосылу үшін білім беруде инновациялық технологияларды пайдалану оқыту жүйесін халықаралық стандарттарға жеткізеді. Қазіргі заман талабында кез-келген мәселені шеше білетін, сыни ойлай білетін, мәдениетті, білімді маманның орны ерекше. Сапалы білім берудің алғышарттарының бірі – педагогикадағы жаңа өзгерістерді қабылдап, оны оқу үдерісіне енгізу. Осы жаңашылдықты

жетілдіру, педагогтың ізденістері, педагогикалық технология, әдістер мен тәсілдер шығармашылық жұмысқа ықпал етеді. Болашақтың бүгінгіден жарқын болуы үшін құдіретті күштің білімде, ғылымда екенін әр ұстаз ескеруі қажет.

Кезінде Ахмет Байтұрсынұлы: «Тіл білімін ереже жаттау түрінде үйретпей, сөздің тұлға, мағына, қисын жағын тануға үйрету керек. Сөздің тұлға, мағына, қисын жағын тануға керегі жоқ нәрселер тіл білімінің сабағына кірмеске тиіс», – деген екен [6; 38]. Олай болса, оқушылардың оқу сауаттылығын арттыруда қоғам мен мәдениеттің дамуына сай оқу дағдыларын дамыту аса маңызды болмақ.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Мерсеитова С.С. Оқулық ГПО ұсынуымен. Оқыту ізденіс ретінде және ізденіс оқу ретінде. – Қарағанды; 2013. – 69 б.
2. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы [Электрондық ресурс]. – Қолжетімділік коды: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1000001118>.
3. Клустер Д. Что такое критическое мышление? // Перемена: международный журнал о развитии мышления через чтение и письмо. – 2001. – № 4.
4. Тар шеңберлі мамандық сауаттылығы бойынша кәсіби даярлық бағдарламасы. Pearson Education, Inc. – 2015. – 128 б.
5. PISA халықаралық зерттеуін жүргізу аясында оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту әдістері бойынша Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру бағдарламасы. Оқу сауаттылығы. Авторлық құқық. 2014.
6. Қазақ әдебиеті: Хрестоматия. Оқыту қазақ тілінде жүргізілетін жалпы білім беретін мектептің 7-сыныбына арналған оқу құралы/С.Ч.Тұрсынғалиева, А.Дәлелбекқызы. – Астана: Арман-ПВ, 2012. – 89 б.

КЕРІ БАЙЛАНЫС: АҚПАРАТТЫ ҚАЛАЙ БАСҚАРУ КЕРЕК

Мен қарапайым затқа қатты сенемін: ең сенімді тәсіл өз компаниясын бәсекелестер арасында айқындау – ақпаратпен жұмысты ұйымдастыру. Сіз қалай жинасаңыз, қалай ұйымдастырсаңыз, ақпаратты пайдалансаңыз, сол сіздің жеңісіңізді немесе жеңілісіңізді анықтайды.

Билл Гейтс

2015 жылдың 12 қарашасында «Ашық аудитория» отырысында «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ-ның қызметкерлері мониторинг және талдау бөлімінің басшысы М.А.Жетписбаева «Білім мен ғылым сапасына қанағаттанушылық мониторингі» атты дөңгелек үстеліне қатысқаны туралы ақпаратты ұсынды.

ҚР БЖҒМ жұмыс сапасына, мектепке дейінгіден ЖОО деңгейіне дейінгі білім беру мен ғылым (жаһандық бәсекеге қабілеттілік индексі) саласындағы реформаларға, тұрғындардың қанағаттануын анықтау мақсатында екінші жыл тәуелсіз әлеуметтік қызметтер мониторингтік зерттеулер өткізеді.

2015 жылдың 5 қарашасында Астанада «Ақпараттық-аналитикалық орталық» АҚ дөңгелек үстел өтті, онда әлеуметтік зерттеулердің нәтижесі талқыланды. «Өрлеу» БАҰО» АҚ-ның өкілі М.А.Жетписбаева болып табылды.

«Ашық аудитория» семинарына қатысушылар келесі сұрақтарға жауап алды:

- Дөңгелек үстел жұмысына қандай ұйымдар қатысты?
- Әлеуметтік зерттеулерді кім өткізеді?
- Қандай негізгі бағыттар бойынша сұрау жүргізілді?
- Зерттеу географиясы қандай?

- Сұрауда респонденттер кімдер болды (жастық, әлеуметтік, ұлттық топ)?
- Әлеуметтік зерттеулердің қандай әдістері пайдаланылды?
- Бұл зерттеулердің мақсат, міндеттері қандай?
- Білім беру қызметтерін көрсету аясын жақсартуда тәуелсіз әлеуметтік қызметтің негізгі тұжырымдары мен ұсыныстары қандай?

Білім беру саласындағы реформаларға тұрғындардың қанағаттануын зерттеу нәтижесі сапалы көрсеткіштерге жетуде басымдылықтарды, себеп-салдарлық байланысты анықтауға көмектеседі.

Әлеуметтік зерттеулердің нәтижелері туралы есеп ҚР БЖҒМ-не ұсынылады, ресми қабылдаудан кейін көпшілікке ұсынылады.

ОБРАТНАЯ СВЯЗЬ: КАК УПРАВЛЯТЬ ИНФОРМАЦИЕЙ

Я твердо верю в одну простую вещь: самый надежный способ выделить свою компанию среди конкурентов – это хорошо организовать работу с информацией. Именно то, как вы собираете, организуете и используете информацию, определяет, победите вы или проиграете.

Билл Гейтс

12 ноября 2015 года на заседании «Открытой аудитории» сотрудники филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области ознакомились с информацией Жетписбаевой М.А., начальника отдела мониторинга и анализа, об участии в работе круглого стола «Мониторинг удовлетворенности качеством образования и науки».

В целях определения степени удовлетворенности населения качеством работы МОН РК, реформами в сфере образования от дошкольного до вузовского уровней и анализа ситуации в системе образования и науки в фокусе показателей ГИК (глобальный индекс конкурентоспособности) второй год независимыми социологическими службами проводятся мониторинговые исследования.

5 ноября 2015 года в Астане АО «Информационно-аналитический центр» проведен круглый стол, на котором были представлены результаты социологических исследований. АО «НЦПК «Өрлеу» на круглом столе представляла Жетписбаева М.А. Участники семинара «Открытая аудитория» получили ответы на следующие вопросы:

- Какие организации участвовали в работе круглого стола?
- Кто проводил социологические исследования?
- По каким основным направлениям проводился опрос?
- Какова география исследований?
- Кто были респондентами при опросе (возрастные, социальные, национальные группы)?
- Какие методы социологических исследований были использованы?
- Каковы цели и задачи этих исследований?
- Каковы основные выводы и рекомендации независимых социологических служб по улучшению сферы предоставления образовательных услуг?

Результаты социологического опроса способствуют выявлению приоритетов по достижению качественных показателей в сфере образования и определению проблем в их достижении.

Отчеты о результатах исследований будут представлены в МОН РК и после завершения процедуры официального утверждения станут доступны для широкого использования.

G.ZH.ZHOMARTOVA¹, K.A.TULESHOVA²

*Regional specialized school-boarding-school by N.Nurmakov,
Karaganda city*

¹gulnaz.zhomartova@mail.ru, ²kura-ulitau@mail.ru

POSSIBILITIES OF USING INTERACTIVE TECHNOLOGY IN TEACHING GEOGRAPHY

Географияны оқытуда интерактивті технологияларды қолдану мұғалімге де, оқушыға да оқыту үдерісінің белсенділігін арттырады. Мақалада онлайн интерактивті электронды Kahoot, Studystack, Learningapps, ActivInSpire, Master Test сияқты т.б. сервистердің қолдану мүмкіндіктері қарастырылған. Интерактивті технологияларды пайдалану оқушының шығармашылық ойлауын және кез-келген мәселені шешуі үшін өз дәлелдерін келтіре алуына мүмкіндік береді.

Использование интерактивных технологий позволяет сделать процесс обучения географии активным и для учителя, и для ученика. В статье рассматриваются образовательные возможности таких онлайн интерактивных электронных сервисов, как Kahoot, Studystack, Learningapps, ActivInSpire, Master Test и т.д. Использование интерактивных технологий позволяет решить задачи развития творческого мышления обучающихся, их умения аргументировать свои доводы, необходимые для решения проблем.

Using interactive technology in teaching geography increases activity of learning process for both teacher and student. This article considers the methods of methodological possibilities of such online interactive services as Kahoot, Studystack, Learningapps, ActivInSpire, Master Test etc. Using interactive technology allows solving tasks for development of creative thinking and ability to prove arguments required to solve any problems.

KEY WORDS: *interactive technology, geography, task, tool, education, quiz, student, Internet*

Lesson with the use of interactive technology is an occupation, during which two new components of the educational process: computer and software are involved in transfer and assimilation of educational information. Appropriate and correct use of modern interactive technology's opportunities achieves educational purposes, which has a positive effect on the quality of education in general.

When planning lessons, teachers try to use interactive technology in each stage of the lesson. As you know, the beginning of the lesson is one of its most important moments. The role of this stage performs the organizational point for creating students' motivation for their engagement in learning process.

To involve students in organizational point of the lesson, in addition to just informing the lesson topic and objectives, following activities are often used:

Demonstrating a particular topic: In geography lessons there is an opportunity to show in form of announcement via video / photo or presentation of supposed objects of the upcoming theme. It can be digital maps such as Yandex, Google, satellite images from Google Earth, information videos, such as Youtube, Kaztube, etc.

Creating a problem situation. Presentations with tasks and questions, videos, pictures and other resources that demonstrate a problem and its solution will bring students to study a particular topic and lesson objectives.

And of course, setting goals is carried out by illustrations, animations, presentations or

cartographic maps [1, 2].

Tasks performed by pupils at home, aimed at developing independent learning skills in students and consolidate the knowledge learned. Although checking their homework by the teacher takes a lot of time in the classroom, it is a necessary process, without which it is impossible to determine the level of students by the subject and move on to a new topic. Interactive technology can solve some of the difficulties if their resources properly used in the classroom.

Let's look at some of the types of checking different tasks. If home task consisted of reading and familiarization of the material, text, practicing some specific geographical objects, etc., you can use tests to check students' performance in short time. Interactive technology offers a variety of options for creating and carrying out such activities. One of the powerful tools is an online service Kahoot! (getkahoot.com). It allows you to create tests and surveys, which can be done through computers, tablets, mobile phones and other devices. Immediately after the assignments, the service provides a report on each member of the test, which can be used to identify gaps of knowledge of pupils and in planning of further work on them.

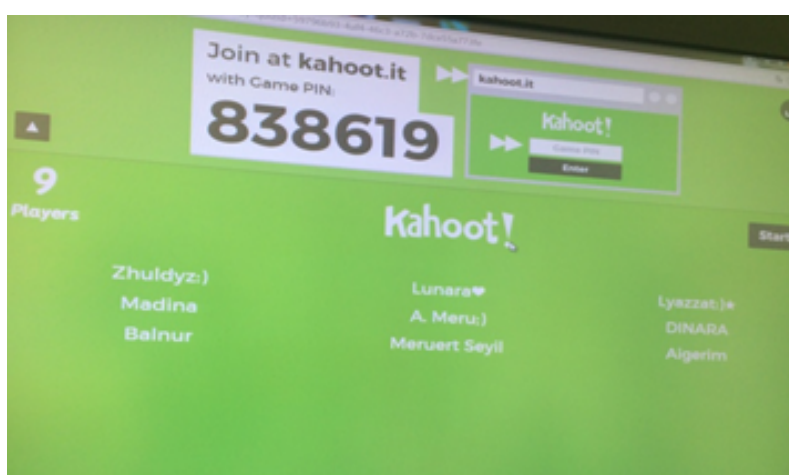

Figure 1. Students joining the game

At one of the sessions to test covered section there was a checking students' knowledge by using this service. As we can see (Fig. 1), all 9 students were involved and authorized under their own names. Questions and tasks were not only in the form of texts, but also contained graphic illustrations for more information and pictures of the requested object (Fig. 2). On the screen there was a timer and number of student responses. At the end of time, or the completion of the test the service shows the correct answer and a table with the results, which supported the spirit of competition among students (Fig. 3).

Figure 2. Students answering questions on their devices

STUDENT	CORRECT ANSWERS	INCORRECT ANSWERS	SCORE	True age of the Earth	What geologic era do you live in?	section of Earth's history was ...	of geologic time from the longest to	mechanism by which mountains
Iyazzat)	13	5	9352	4.5	Cenozoic	Paleozoic Era	eons, eras, periods	Orogeny
Dinara ☐	12	5	9426	4.6	Precambrian	Precambrian time	eons, epochs, eras	Geological time sca
A.Meruert	9	10	6890	4.6	Cenozoic	Paleozoic Era	eons, eras, periods	Radiometric dating
Zhuldyz	9	10	6327	4.6	Precambrian	Precambrian time	eons, eras, periods	Radiometric dating
Lunara♥	8	11	6499	4.6	Paleozoic	Precambrian time	eons, epochs, eras	Radiometric dating
Meruert Seyil	8	9	6203	4.6	Precambrian	Precambrian time	eons, epochs, eras	Radiometric dating
Aigerim	8	9	6025	4.3	Cenozoic	Precambrian time	eons, epochs, eras	Radiometric dating
Balnur	7	8	5218		Precambrian	Cenozoic Era		Orogeny
Madina	6	11	4226	4.3	Precambrian	Paleozoic Era	eons, eras, periods	Radiometric dating
OVERALL PERFORMANCE								
% TOTAL CORRECT ANSWERS	51%							
% TOTAL INCORRECT ANSWERS	49%							
AVG SCORE	6685							
SWITCH TABS BELOW TO VIEW YOUR END OF GAME RATINGS & INDIVIDUAL QUESTION BREAKDOWN								

Figure 3. Monitoring each student's progress

During the assignments through the Kahoot! platform it was evident that the students responded very carefully and quickly as the points took into account the time of the assignment as well.

At the end of the quiz, the service provides a detailed report for each participant in a spreadsheet that lists the number of correct and incorrect answers, the final score, and the students' responses to each question. Using these data the teacher will be able to plan the work on correction of the students' mistakes easily.

We must pay tribute to the vast possibilities of the Google tools. When checking homeworks, different forms of that can be created, which include not only text, but also almost all kinds of media - image, animation, audio, video from YouTube. Google forms provide an opportunity to conduct interviews and tests, as they can be used to carry out intelligence quizzes and games. The service offers a variety of themes and color schemes, the number and diversity of which are increasing day by day. There is also the opportunity to create one's own style, downloading images and using the appropriate color palette. One of the unique capabilities of creating forms on this service is so-called "fine-tune" with which the form can be set so that the participants would go to different pages depending on what kind of answer they choose. For testing purposes there should be a link to the tasks (tests, questions, surveys, quizzes, etc.) via email messages, social networking or posting on your own website. Results can be obtained in form of a spreadsheet, which would not only contain numerical statistics, but graphs. For automation, you can use the plugin Flubaroo (<http://www.flubaroo.com/>), which quickly checks the students' responses and gives points by the given criteria.

Internet offers many services such as Studystack (<http://studystack.com>), Master Test (<http://master-test.net/>), Let'sTest (<http://letstest.ru>), Online Test Pad (<http://onlinetestpad.com>), Quizlet (<http://quizlet.com>) to help us create checking work on the topics quickly and to diversify our activities (Fig. 4).

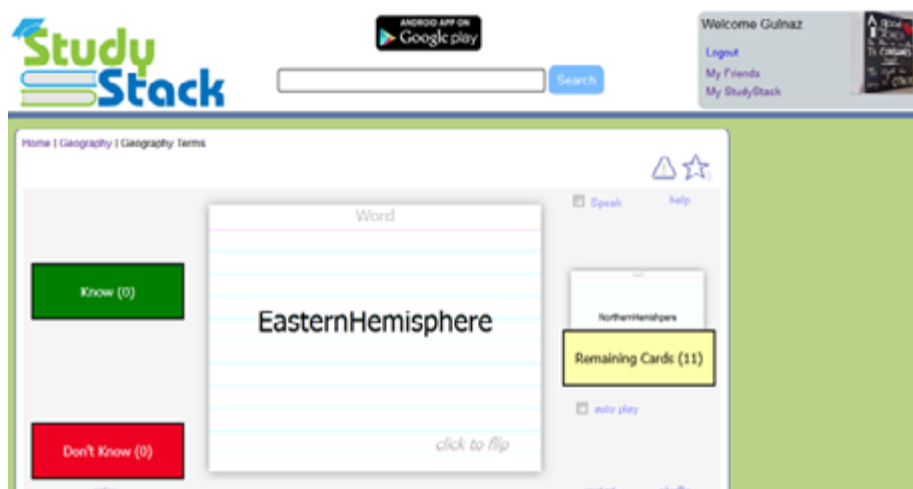

Figure 4. Online service studystack

Online service Studystack offers many options of designing interactive tasks. Flashcards instrument was used at one of the lessons for reinforcement of a new theme, where students had assignments on the screen and checked them, comparing the answer with the board. Those tasks with cards students answered correctly went to a group Correct, and wrong ones did to a group Incorrect, giving the teacher an idea of the level of students' knowledge on a specific topic.

An online service Learningapps.org is a good helper when checking the students' knowledge and reinforcement. In studying Age of Discovery students got a task with the chronological scale of the service, where students had to arrange explorers and their travels in chronological order (Fig. 5).

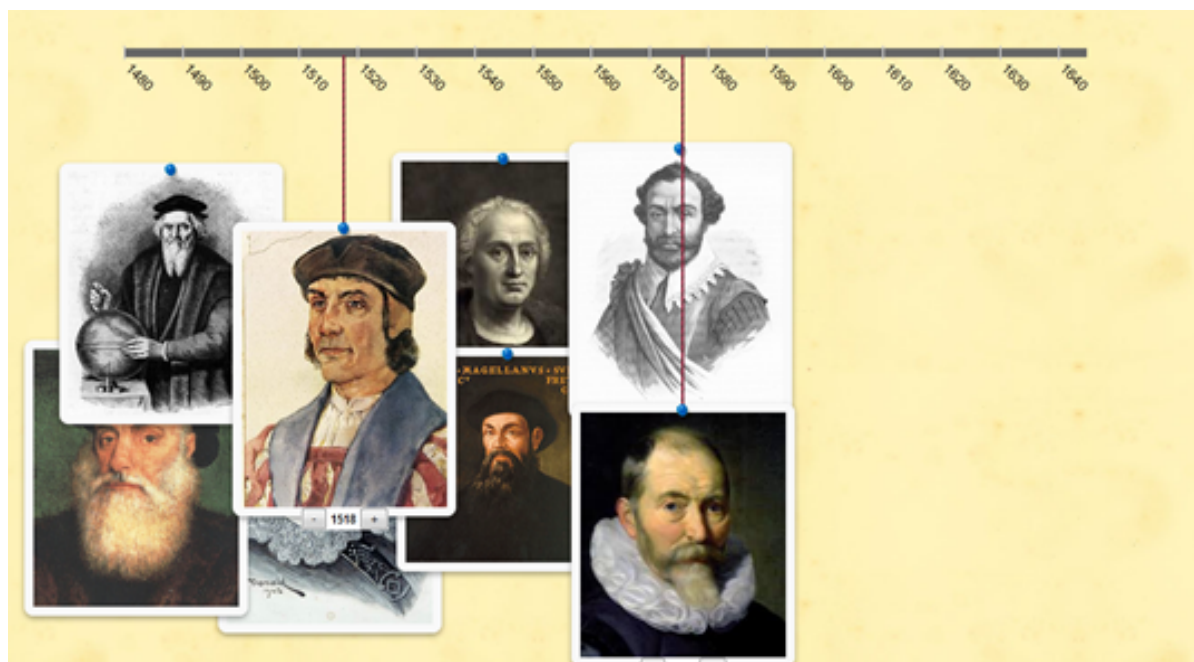

Figure 5. Using “Chronological range” type of exercise on Learningapps.org

Some of the above mentioned services provide an opportunity not only to create online tests, but also the opportunity to carry out them in offline mode (without Internet access). To do this, download the test file to your computer and pass it to your students.

To check the tasks with writing detailed answers to the questions, explanation of the process, the essay, students are often offered in advance to provide their solutions and answers in an electronic form. They email the tasks done to the teacher. To check these kinds of tasks one can use cloud storage such as OneDrive, Google Drive, Mail Cloud, Yandex Drive and others. One of the main advantages of such services is real-time joint work on files. That is, when students work together with students or with the teacher, there is a possibility of working on the same file.

A stage of explaining new topic is an important part of the lesson. Since its objective is to deliver the program material to children's consciousness, explanation of a new topic involves providing information for students, which implies demonstration [3]. In most cases, the possibility of such programs as PowerPoint, ActivInspire, creating presentations in Prezi program and others are used at the lessons. It is important to note that the shape and location of use of the presentation (even individual slide) in the class depend on the content of the lesson, the goal set by the teacher [4].

In addition to the above programs, to demonstrate the material you can apply a new tool - the program Sway (<https://sway.com>). Sway is a new way to create web-based interactive presentations on a smartphone or a web browser. The program's uniqueness is that it allows you to create presentations quickly and easily on almost any device. The result is a web-based presentation, which can be arranged at almost any screen, and you can share it with help of a simple link.

In conclusion, we would like to note that the use of interactive technology in classroom is:

- a development of creative abilities and research skills in students;
- actively involving them in learning;
- a formation of information technology skills, developing communication skills in students;

- a development of students' intellectual curiosity;
- training elements of information culture;
- filling the lesson with new content;
- an expansion of sets, educational problems used;
- supporting independence in technological know-how;
- imparting skills for efficient work with computer programs;
- an ability to evaluate their own academic achievement, which is increasing students' interest in self-improvement, etc.

A modern teacher should use modern means of teaching at least to ensure that one of the main rights of the student - the right to a quality education. Nowadays, there is an opportunity to enter the exciting world of knowledge together with students, using resources of information and communication technologies, as they are gradually moving from additional learning tools into the ranks of main ones.

REFERENCES

1. Information and Communication Technologies in Education: Monograph / Edited by: Badarch Dendev – M.: UNESCO IITE, 2013. – 320 p.
2. Panova O.M. Role of lesson stages (organizational moment and final stage) to enhance learning. [Electronic resource]. Access code: <http://pedportal.net/nachalnye-klassy/materialy-mo/vystuplenie-na-pedagogicheskom-sovete-812313>
3. Zolotov S.I. Methodological approaches to the use of information and telecommunication technologies in the course of "Geography for secondary schools" // Geography at School – 2005. – № 3.
4. Gusev A.I., Smolnikova I.A., Filippov S.A., Chirkov M.A. Application of ICT in the learning process // Gray Academy of Jewish education [Электронный ресурс]. Код доступа <http://www.grayacademy.ca/page.cfm?p=533>

НОВОЕ ЗВУЧАНИЕ КРАСОК

4 ноября 2015 г. филиал АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области совместно с ШИ №1 г. Караганды организовал областной семинар для преподавателей изобразительного искусства организаций дополнительного и общего образования.

Широкой палитрой на семинаре были представлены идеи использования креативных техник в передаче художественных образов.

Яркими разноцветными красками было наполнено знакомство с опытом работы преподавателя ДШИ №3 г. Сарани Сулейменовой Г.Ш. по сохранению и передаче подрастающему поколению такого вида казахского народного прикладного искусства, как изготовление узорных циновок – шым ши.

Тему по сохранению национальных традиций средствами изобразительного искусства продолжили преподаватели ШИ №1 г. Караганды Нуртаева Ж.К. и Калкина О.А.

Теплые тона преобладали в представлении одного из приоритетных направлений дополнительного образования – гончарного искусства. Стремление сохранить и придать «новое звучание» этому направлению декоративно-прикладного искусства позволило преподавателю ШИ №1 г. Караганды Ивашенцевой Т.Н. использовать в своей работе с детьми альтернативу гончарному кругу.

Пастелью был окрашен мастер-класс «Батик» преподавателя ДШИ г. Жезказгана Джумабаевой Р.К.

Дополнительный блеск семинару придала идея преподавателя ШИ №1 г. Караганды Магдеевой В.В. использовать популярный среди детей аквагримм как одно из средств развития их художественного вкуса.

Все разнообразие бежевых оттенков было представлено в «Кофейной живописи» преподавателя ДШИ – клуб ЮНЕСКО г. Сатпаева Ким Э.А.

Анализируя представленную палитру творческих идей, участники семинара поблагодарили организаторов за новые цветовые впечатления в профессиональном и личностном опыте.

МЕКТЕП КІТАПХАНАСЫ ЖҰМЫСЫНЫҢ ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕРІ

2015 жылдың 7 қазанында Қарағанды қаласының химия-биология бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебінде «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚБАИ-ның кітапханашыларға арналған курстарының тыңдаушыларына «Мектеп кітапханасы жұмысының заманауи әдістері» тақырыбында семинар өткізілді.

Семинарда мектептің кітапхана жұмысын ұйымдастырудың заманауи әдістері талқыланды. Мектептің кітапхана меңгерушісі С.Г. Ахметжанова және кітапханашы А.Б. Алиакбарова оқуды алға қарай ілгерілету бойынша практикалық оқытудың «Ең ұзын кітаптың атын табу», «Кітап әлемді бағындырады», «Book Bingo», «Қызықты викторина» практикалық жұмыстарын ұсынды.

Семинардың келесі кезеңінде мектеп кітапханашылары кітапхананың Web 2.0 қызметін пайдалану және LearningApps интерактивті модульдің практикада қолданысына тоқталды. Семинарға қатысушылар сонымен бірге, Web-кеңістікте әлеуметтік беттерді құру технологиясымен танысты.

Сонымен қатар, «FaveBook» оқу клубы, «Active Readers» волонтер клубы, «Movie club» фильмдер клубы, «Караоке сағаты» клубының тұсаукесеріне тыңдаушылар қызығушылық танытты. Интернат тәрбиешілерімен ынтымақтастықтағы қызметтің бір бағыты - «Библиосумерки» жобасы.

Семинарды жұмысын қорытындылай келе, қатысушылар осындай тәжірибе алмасу арқылы кітапхананың ақпараттық-білімділік ортасын құруда және білім беру қоғамдастығына өз кәсіби мүмкіндіктерін ұсытудағы маңыздылығын айқындады.

СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ РАБОТЫ ШКОЛЬНЫХ БИБЛИОТЕК

7 октября 2015 года в Назарбаев Интеллектуальной школе химико-биологического направления г.Караганды был проведен семинар для слушателей курсов Карагандинского ИПК ПР на тему «Современные методы работы школьных библиотек».

На семинаре обсуждали эффективные методы организации библиотечной работы. Заведующая библиотекой С.Г. Ахметжанова и библиотекарь А.Б. Алиакбарова провели практические занятия по продвижению чтения: «Найди книгу с самым длинным названием», «Угадай книгу», «Книга покоряет мир», «Book Bing».

На следующем этапе семинара библиотекари школы остановились на практическом применении в работе школьной библиотеки интерактивного модуля LearningApps и приложения Web2.0. Участники семинара ознакомились также с технологией создания социальной страницы в Web-пространстве.

Неподдельный интерес слушателей вызвала презентация клубной работы: клуба чтения «FaveBook», клуба волонтеров «Active Readers», клуба любителей кино «Movie club», клуба «Час караоке». Одно из направлений совместной работы библиотеки с воспитателями интерната – проект «Библиосумерки».

Подводя итоги проведенного семинара, библиотекари области подчеркнули важность создания информационно-образовательной среды библиотеки и реализации своих профессиональных возможностей в образовательной среде.

Н.А.КЛИМЕНКО

Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников по
г. Астана
klim.nata@bk.ru

КЕЙС-СТАДИ КАК ОДИН ИЗ МЕТОДОВ ФОРМИРОВАНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ

Мәдени, әлеуметтік, саяси және экономикалық іс-шараларға халықтың табысты қатысуына ықпал ететін факторлар, шығармашылық ойлауға және шығармашылық шешім табу қабілетін дамыту, функционалдық сауаттылық болып табылады. Мақалада оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру үшін әдістерінің бірі ретінде тақырыптық зерттеулерді сипаттайды. Математика сабақтарында тақырыптық зерттеулерді дамыту және пайдалану мысалдары қарастырылған.

Фактором, содействующим успешному участию людей в культурной, социальной, политической и экономической деятельности, развитию способности творчески мыслить и находить нестандартные решения, является функциональная грамотность. В статье дается характеристика кейс-стади как одного из методов формирования функциональной грамотности школьников. Приводятся примеры разработки и использования кейс-стади на уроках математики.

Functional literacy factors is a contributing to the successful participation of people in cultural, social, political and economic activities, the development of the ability to think creatively and to find creative solutions. The article describes a case study as one of the methods for the formation of functional literacy of students. Examples of the development and use of case studies in mathematics lessons.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: функциональная грамотность, кейс-стади, «мозговой штурм», проблемное обучение

Развитие функциональной грамотности школьников актуализуется в процессе вхождения Казахстана в число 30 конкурентоспособных стран мира. Опыт стран-лидеров Глобального индекса конкурентоспособности 2014-2015 гг., в том, числе Швейцарии, Сингапура, Германии, Финляндии, Южной Кореи и других, свидетельствует, что их успех основан на конкурентоспособной системе образования, в которой целью деятельности школы рассматривается подготовка выпускников к успешной социализации в XXI веке [1].

Одним из рассматриваемых оснований изменений методологии организации отечественного школьного образования в Национальной плане действий по развитию функциональной грамотности школьников на 2012-2016 годы рассматривается Международная программа оценки учебных достижений 15-летних учащихся PISA (Programme for International Student Assessment) [2].

Функциональная грамотность становится фактором, содействующим участию людей в культурной, социальной, политической и экономической деятельности, способности творчески мыслить и находить нестандартные решения, умению выбирать профессиональный путь, уметь использовать информационно-коммуникационные технологии в различных сферах жизнедеятельности, а также обучению на протяжении всей жизни.

Функциональная грамотность является индикатором общественного благополучия.

Высокий уровень указывает на определенные социокультурные достижения общества; низкий – является предостережением возможного социального кризиса. Поэтому для Казахстана особую актуальность приобретает исследование уровня функциональной грамотности учащихся, т.к. все эти функциональные навыки формируются именно в школе. Ее результативность невозможна без обширного использования в учебном процессе активных и интерактивных методов обучения. Среди интерактивных методов обучения в настоящее время все более популярным становится метод кейс-стади (от английского «case study» – изучение ситуации) – качественный метод изучения явлений на основе конкретных ситуаций.

Родиной современного метода являются Соединенные Штаты Америки, а более точно – Школа бизнеса Гарвардского университета. В период с 1909 по 1919 гг. обучение происходило по схеме, когда учеников-практиков просили изложить конкретную ситуацию (проблему), а затем дать анализ проблемы и соответствующие рекомендации.

Первый сборник кейсов был издан в 1921 г. Культурологической основой появления и развития кейс метода явился принцип «прецедента» или «случая».

Умение воспользоваться теорией, обращение к фактическому материалу, ситуационный анализ – вот важнейшие характеристики кейс-метода. Однако главное его предназначение – развитие способности прорабатывать различные проблемы и находить их решение, другими словами научиться работать с информацией.

Кейс-технология – это общее название технологий обучения, представляющих собой методы анализа. К ним относятся:

- метод ситуационного анализа (метод анализа конкретных ситуаций, ситуационные задачи и упражнения; кейс-стади);

- метод инцидента;
- метод ситуационно-ролевых игр;
- метод разбора деловой корреспонденции;
- игровое проектирование;
- метод дискуссии.

Сущность кейс-стади – изучение общих закономерностей на примере анализа конкретных случаев.

Кейс – это жизненная история, включающая в себя необходимую информацию для следующих действий:

- принятия решения;
- разрешения конфликта или проблемы, которая может быть предложена для обсуждения в группе;
- выявления позиций по существу вопроса.

Метод имеет свои сильные стороны, к которым можно отнести:

- возможность работы группы на едином проблемном поле;
- использование структурированной информации, снижающей степень неопределенности в условиях лимита времени;
- использование принципов проблемного обучения;
- возможность получения не только знания, но и глубокого понимания теоретических концепций;
- возможность создания новых продуктивных моделей деятельности;
- выработки навыков простейших обобщений.

Кейс-метод выступает и специфическим практическим методом организации учебного процесса, методом дискуссий с точки зрения стимулирования и мотивации учебного процесса, а также методом лабораторно-практического контроля и самоконтроля [3]. В нем наглядно характеризуется практическая проблема и демонстрируется поиск способов её решения. А также по критерию практичности он представляет собой чаще всего практически-проблемный метод.

Цель метода – научить учащихся, как индивидуально, так и в составе группы: анализировать информацию, сортировать ее для решения заданной задачи, выявлять ключевые проблемы, находить альтернативные пути решения и оценивать их, выбирать

оптимальное решение и формировать программы действий и т.п.

Будучи интерактивным методом обучения, метод кейс-стади завоевывает позитивное отношение со стороны учащихся, которые видят в нем возможность проявить инициативу, почувствовать самостоятельность в освоении теоретических положений и овладении практическими навыками. Не менее важно и то, что анализ ситуаций довольно сильно воздействует на учащихся, способствует их взрослению, формирует интерес и позитивную мотивацию к учебе.

Наиболее успешно кейс-технологии можно использовать на уроках для получения знаний, когда нет однозначного ответа на поставленный вопрос, а есть несколько ответов, которые могут соперничать по степени истинности.

Как разработать «кейс»?

Предлагаем следующий алгоритм разработки кейса.

1. Знакомство с ситуацией, ее особенностями.
2. Выделение основной проблемы (проблем), выделение факторов и персоналий, которые могут реально воздействовать.
3. Предложение концепции или тем для «мозгового штурма».
4. Анализ последствий принятия того или иного решения.
5. Решение кейсов – предложение одного или нескольких вариантов, указание на возможное возникновение проблем, механизмы их предотвращения и решения.

Структура кейса

1. Предисловие – вводная часть, дает общую информацию о кейсе. Может содержать вызов – небольшое вступление, интригующее учащегося. Существуют следующие представления предисловия: резюме, краткое изложение кейса, исходные данные исследования, глоссарий терминов, ключевые моменты, формулировка вопросов для исследования, содержание.

2. Основная часть – контекст, случай, факты и решения.

3. Послесловие – завершающая часть кейса, имеет вариативный характер, представляет дополнительную информацию, которая позволит автору лучше разобраться в кейсе. Возможно размещение информации: база данных, приложения, ссылки, библиография, список контактов.

1. Каждая фаза работы по кейс-стади предполагает распределение функций учителя и учащихся (таблица 1) [4].

Таблица 1 – Распределения функций между учащимися и учителем

Фаза работы	Действия учителя	Действия учащегося
До занятия	1.Подбирает кейс 2.Определяет основные и вспомогательные материалы для подготовки учащихся 3.Разрабатывает сценарий занятия.	1.Получает кейс и список рекомендованной литературы 2.Индивидуально готовится к занятию.
Во время занятия	1.Организует предварительное обсуждение кейса 2.Делит группу на подгруппы 3.Руководит обсуждением кейса в подгруппах, обеспечивает учащихся дополнительными сведениями	1.Задаёт вопросы, углубляющие понимание кейса и проблемы. 2.Разрабатывает варианты решений, принимает во внимание мнения других. 3.Принимает или участвует в принятии решений.
После занятия	1.Оценивает работу учащихся 2.Оценивает принятые решения и поставленные вопросы.	Составляет письменный отчет о занятии по заданной форме.

Обычно кейсы готовятся в комплексе, включающем в себя:

2. Вводный кейс (сведения о наличии проблемы, ситуации, явления; описание границ рассматриваемого явления)

3. Информационный кейс (объем знаний по какой-либо теме (проблеме), изложенный с той или иной степенью детальности)

4. Стратегический кейс (развитие умения анализировать среду в условиях неопределенности и решать комплексные проблемы со скрытыми детерминантами)

5. Исследовательский кейс (аналогичен групповым или индивидуальным проектам – результаты анализа некоторой ситуации представляются в форме изложения)

6. Тренинговый кейс (направлен на упрочение и более полное освоение уже использованных ранее инструментов и навыков - логических и т.п.) [5]

Метод кейсов способствует развитию умения анализировать ситуации, оценивать альтернативы, выбирать оптимальный вариант и планировать его осуществление. И если в течение учебного цикла такой подход применяется многократно, то у учащихся вырабатывается устойчивый навык решения практических задач.

Анализ научно-методической литературы, посвященной кейс-методу, позволяет сделать вывод о том, что разработка кейс-заданий по математике вызывает определенные трудности. В качестве примера приведем пример практической разработки кейса по математике для 6 класса.

В детский сад привезли большой деревянный куб, все грани которого окрашены. Папа Айдары распилил его на 64 маленьких кубика одинакового размера, а мама предложила покрасить все неокрашенные грани маленьких кубиков, чтобы они выглядели привлекательно. Директор садика задумалась, сколько всего потребуется краски, чтобы покрасить все неокрашенные грани маленьких кубиков, если на окраску одной грани большого куба было потрачено 100 граммов краски. Хватит ли у нее денег, если 1 кг краски стоит 800 тенге, а в наличии у нее всего 1506 тенге?

Кейс-метод позволяет решать такие задачи, как: развитие интереса к объектам, усиление мотивации учащихся к изучению предметов, формирование информационных, коммуникативных и технологических навыков организации, представления информации и ее передачи.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Ковалева Г. С. Первые результаты международной программы PISA-2009 // Сайт отдела оценки качества общего образования ИСМО РАО [Электронный ресурс]. Код доступа <http://www.centeroko.ru/>
2. Национальный план действий по развитию функциональной грамотности школьников на 2012-2016 годы // Әділет Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан [Электронный ресурс]. Код доступа <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1200000832>
3. Мухина С.А., Соловьева А.А. Современные инновационные технологии обучения. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2008. – 360 с.
4. Методические аспекты использования метода «case study». <http://cyberleninka.ru>.
5. Панфилова А.П., Громова Л.А., Богачек И.А., Абчук В.А. Основы менеджмента. Полное руководство по кейс - технологиям / Под ред. проф. Соломина В.П. – СПб.: Питер, 2004. – 240 с.

ӨЗІҢЕ ДЕГЕН СЕҢІМ – КӘСІБІ ТАБЫС КЕПІЛІ

2015 ж. 22 қазанында «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ «Тұлғалық өсу психологиясы» тренингтік сыныптың кезекті сабағы болып өтті.

Тренинг түріндегі сабақты арнайы шақыртылған теренр – «Позитивті даму» ЖҰ директоры, тәжірибелі психолог Панасиди Оксаной Юрьевна өткізді.

Тренинг мақсаты – әр адамның кәсіби және тұлғалық тиімділігін арттыру үшін оқытушылар мен қызметкерлердің сенімді мінез-құлық дағдыларын дамыту.

Сабақ барысында мінез-құлықтың түрлі модельдері талқыланып, сенімді мінез-құлық дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік беретін анағұрлым тиімді дағдылар анықталды.

Семинарға қатысушыларды ойландыруға бағыттайтын үш бірлікті Тұжырымдама ұсынылды. Оның астарында адамның өзіне деген сенімділігін дамыту адамның ішкі «Меніне» үлкен жауапкершілік жүктейді деген ой жатыр. Адам өзінің тәні мен жанын түсініп, оны ақылмен игеруі керек. Осы үшеуінің бірлігі сенімді мінез-құлықты дамытады.

Қатысушыларға күйзеліс жағдаяттарында эмоция мен мінез-құлықты басқару туралы кеңестер айтылды.

Э.Р. ПЕТРОСОВА¹, С.В. БАРАБОШКИНА²

КГУ «Общеобразовательная школа №1 акимата города Сарани»

¹eleonora-1311@mail.ru, ²svetlana-tajti@mail.ru

ИЗМЕНЕНИЯ В ПРАКТИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Мақалада жалпы білім беретін мектептерде ағылшын тілін оқыту үдерісіне инновацияларды енгізу қажеттілігі мәселесі көңіл аударылады. Оқу процесінің барлық субъектілерінің өзара әрекеттесуін ұйымдастыру арқылы жаңа әдіс-тәсілдер мен стратегияларды қолдану жолдары қарастырылады. Сонымен қатар мұғалімнің сабақ кезінде оқушылардың ойлау және сөйлеу әрекеттерін дамыту бойынша бақылау нәтижелері жөнinde баяндалады.

В статье актуализируется вопрос о необходимости внедрения инноваций в процесс обучения английскому языку в общеобразовательной школе. Рассматриваются качественно новые подходы и стратегии организации учебного процесса через взаимодействие всех его субъектов. Представлены наблюдения учителя за учащимися в ходе работы по развитию речемыслительной деятельности учащихся.

In the article the author actualizes the issue of the need of introducing innovations in the learning process of the English language at school. The new approaches and strategies organization of the learning process through the interaction of all its subjects are discussed. The observations of the teachers upon the students' work on the development of students oral speech activities are presented.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: стратегия обучения, мотивация, взаимодействие, оценивание, самооценка

Современная социально-экономическая ситуация характеризуется тем, что многие области человеческой деятельности, в том числе и образование, стремительно развиваются за счет внедрения различных инноваций. Человеку в этой ситуации предстоит быть не только исполнителем в их осуществлении, но и непосредственным творцом инновационных процессов. Сегодня от учителя требуется готовность достойно встречать каждую профессиональную ситуацию, быть готовым к переподготовке в быстро меняющихся условиях. Активность учителя в этих условиях, может быть направлена на лучшее и все более полное приспособление к среде за счет своих собственных резервов и внутренних ресурсов, где ключевым фактором динамического развития будет выступать самообразование.

Программа повышения квалификации учителей, разработанная АОО «НИШ» совместно с Факультетом образования Кембриджского университета (далее – Уровневая программа), предполагает подготовку педагогов к творчеству на базе инновационных процессов и приобретение ими новых профессионально-педагогических качеств.

В связи с вопросом о педагогических убеждениях смеем утверждать, что после завершения обучения на курсах по Уровневой программе изменяются установки учителей. Они определяют для себя приоритеты: развитие ребенка, повышение его заинтересованности в предмете, возможности его самореализации. Ребенку очень важно видеть конечный результат обучения на уроке, возможность проявить себя, поскольку непонимание цели делает весь процесс обучения бессмысленным. В этом случае важно, чтобы внешняя мотивация с течением времени трансформировалась во внутреннюю, которая бы, в свою очередь, является сильным внутренним стимулятором для достижения цели.

При внедрении в практику преподавания английского языка идеи уровневой программы изменяются и применяемые на уроках стратегии. Прежде всего, учителя акцентируют внимание на вовлечении учащихся в активный учебный процесс. Необходимость создания коллаборативной среды возрастает не только как метод работы на уроке, а как убеждение в установлении сотрудничества друг с другом, при котором выдвигаются на первый план и учитываются умения и вклад отдельных учащихся[1]. Этому на уроках английского способствуют задания занимательного характера, именно:

– адаптивные тематические песни, обеспечивающие также активное движение учащихся под музыку и физическую разминку;

– стратегия «Открытки» – помогает учащимся в быстром темпе собрать пазл и сформировать подгруппы;

– стратегия «Драма» на уроках английского языка направлена на вовлечение учащихся в разные роли, где каждый «создаёт свою визитную карточку».

Практика показывает, что дети умеют перевоплощаться, но все равно скованы языковым барьером, помочь преодолеть который способствует совместная работа в группе. Основываясь на изложенных в Программе курсов повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан теориях Выготского, Вууда, Мерсера, Александера о социальном взаимодействии, необходимость оказывать помощь учащимся в понимании своей важности и значимости в процессе групповой работы возрастает[2]. Каждый учащийся вовлечен в работу по мере своих способностей, где взаимодействие осуществляется в группах разного состава, сменного состава, в «скользящих группах», что влияет на атмосферу в классе.

Использование стратегии «Посмотри, запомни, запиши» вовлекает учащихся в самостоятельный поиск информации, позднее – обеспечивает дух здорового соперничества на уроке и, главное, данная стратегия направлена на развитие памяти, что является немаловажным при изучении языков.

Значимость применения стратегии «Карусель» состоит в повышении заинтересованности учащихся в результатах своего обучения, когда они организуют взаимопроверку, способствующую их диалогу. Исследования Жан Пиаже 60-е гг.[2] в области когнитивной психологии помогают разобраться в психологических процессах и их особенностях, которые влияют на то, как ученик обучается. Так, исследования Мерсера нашли свое отражение на практике в заданиях, где ученикам для успешного выполнения учебной работы необходимо взаимодействовать различными способами. Стратегия «Две звезды и желание» помогает учащимся высказывать свои пожелания и по достоинству оценивать ответы и работу групп-оппонентов, подходя к оцениванию критически.

Такое задание, как «Найди ассоциацию» позволяет установить закономерности при соотнесении слов друг с другом. Здесь учащиеся не только воспроизводят в памяти объем лексического материала, но и анализируют характерные признаки объединения слов. Данный подход обеспечивает активизацию знаний по заданной теме. Учащиеся с низким уровнем обученности, как правило, не остаются в стороне и не боятся высказывать свое мнение при выполнении задания, ведь учитель должен услышать «голос каждого» ученика.

Важным для определения уровня осознания учащимся содержания изученного рока используя постановку качественных вопросов, направленных на анализ, синтез и оценку. Поиск ответов на такие вопросы помогает учащимся выйти на более высокий уровень понимания. Этому способствуют задания, которые предполагают самостоятельную работу с чтением текста. Для анализа содержания текста сначала ставятся «тонкие» вопросы, с которыми учащиеся справляются без затруднения. Постановка «толстых» вопросов, вызывает у учащихся ряд сложностей, так как требует рассуждений самих детей и подтверждения их мнений предложениями из текста, что способствует синтезу информации. В данном случае, большое значение имеет диалогическое обучение, ведь именно диалогическое обучение способствует развитию критического мышления учащихся.

Знание модуля «Обучение талантливых и одаренных учеников» помогает определить уровень заданий для детей разных умственных способностей для взаимодействия в группе при выполнении творческих заданий.

Для успешного выполнения учащимися по разработке прикладного проекта «Постер» необходимо дать подробную инструкцию. В задачу учащихся входит расположить имеющиеся иллюстрации на постере согласно их режиму дня и после выполнения задания представить работу без опоры на словарь. Форма постера произвольная, и поэтому учащиеся с повышенными способностями с уверенностью справляются с заданием и берут на себя роль лидера и инициатора идей, так как чаще именно они предлагают дизайн постера. Таким образом определившись с технической стороной выполнения проекта, учащиеся А начинают планировать языковое оформление, а учащиеся С сначала остаются в стороне, став наблюдателем реализации идей остальных участников групп. Но в ходе совместной работы, как правило, начинают комментировать и уточнять сами иллюстрации, а после даже подсказывать правильные слова, относящиеся к картинкам, тем самым корректировать учащихся А. В процессе взаимодействия учащиеся с повышенными способностями способны контролировать свое внимание и не отвлекаются. Происходит обмен мнениями. На этапе презентации не возникает барьеров, так как именно учащийся А последовательно и уверенно презентуют флипчарт.

Анализ процесса совместного обучения в группах талантливых и одаренных учеников позволяет сделать вывод о том, что учащиеся с разными способностями способны взаимодействовать друг с другом. Каждый учащийся чувствует себя комфортно и понимает, что его вклад оценен по достоинству. Ученики А имеют возможность проявить себя в роли спикера, выполняя «усложненное задание», а учащиеся С повышают свою мотивацию к изучению английского языка и свою самооценку. Идея Мерсера о важности взаимодействия находит свое подтверждение в практике еще раз, так как в основе лежит такое обучение, когда все ученики активно конструируют знания посредством взаимодействия, а дифференциация обучения направлена на удовлетворение потребностей каждого ученика[2].

Ежедневная работа учителя связана с выставлением оценок. Большой вклад в изменение понимания оценивания в работе учителя внес Александер, который определил оценивание не только как технический прием[2]. Для учителя всегда сложно оценить работу каждого учащегося, так как на уроках всегда запланировано большое количество разнообразных форм работы. И в конце урока возникает трудность оценивания каждого вида работы и определения итоговой оценки. Именно поэтому модуль «Оценивание для обучения и оценивание обучения» явился одним из основных вопросов на практике: преодоление языкового барьера и развитие речевых навыков посредством активного взаимодействия учащихся на уроке. Идея оценивания учебных достижений учащихся может являться средством для мотивации к применению навыков на уроке в практической деятельности.

В традиционной практике учителя часто оценка ставится ученику даже без пояснений, что способно существенно снизить мотивацию учащегося, стать барьером в его обучении, развить комплексы и снизить самооценку. Учителю необходимо осуществлять оценочную деятельность, которая помогает не только получить суммативный результат работы учащегося, но и стать толчком для принятия решений о дальнейшем обучении.

Целью формативного оценивания является использование оценивания как части преподавания для содействия обучению учеников для определения дальнейшего развития, слабых и сильных сторон. Эти идеи дают возможность понять, как именно использовать оценивание на уроках.

Для оценивания понимания учащимися изучаемой темы, а так же качества выполнения заданий на уроках предусмотрены ключевые вопросы и задания, которые требуют от учащихся умения отвечать на вопросы высокого уровня с целью развития когнитивных навыков. Каждый этап работы оценивается на основе самооценивания и взаимооценивания по образцу. Такие стратегии, как «Большой палец», «Взаимооценивание групп по критериям», «От кулака до пяти пальцев», оценивание по таблице стали уже привычны для учащихся. Часто учащиеся с повышенными учебными способностями оценивают правильность выполнения работы в группах, аргументируя свою точку зрения. С этой целью на уроках английского языка регулярно отрабатываются речевые структуры, необходимые для высказывания своей точки зрения.

Эти идеи соответствуют конструктивистской теории обучения, которая позиционирует учеников в качестве активных участников процесса преподавания и обучения[3]. Оценивание и пояснение выбранной позиции учащимися заставляет их мыслить доказательно на более высоком уровне. Этому способствует и работа по стратегии «Карусель», предполагающая

оценивание работы каждой группы по критериям, с помощью которых можно провести объективное оценивание работы учащихся в группах. Оценивание в таком случае осуществляется открыто, мотивируя ребят на дальнейшее улучшение результатов своей деятельности, способствует вовлечению учащихся в процесс оценивания в течение всего урока, влияет на развитие навыков устной речи. Но умозрительное знание учителем методических основ оценивания не могут быть эффективными без создания благоприятной атмосферы на уроке, без создания коллаборативной среды. Поэтому основной задачей для учителя в рамках реализации идей данного модуля является информирование учащихся об улучшении результатов в сравнении с результатами предыдущей работы, обсуждение ошибок с предложением того, как их возможно исправить, использование элементов самооценки и взаимооценки. Учитель помогает воспринимать оценку не как наказание или оценку человека, а как оценку результатов и достижений каждого ученика.

Сегодня, пересмотрев практику преподавания английского языка, учителя способны и готовы к осуществлению инновационной деятельности в школе. Применяя на практике все идеи Уровневой программы, так же каждый учитель осознает себя как профессионал, имеющий установку на творческое восприятие имеющегося инновационного опыта и его необходимое преобразование. Учителям необходимо мотивировать свой профессиональный рост не на уровне интуиции, а на уровне личностно-профессионального осознания специфики своей деятельности. Мотив будет определять не только содержание учительской деятельности, но и ее характер. Мотив включения в самообразовательную деятельность по подготовке к творчеству на базе инновационных процессов как компонент ориентации учителя на непрерывное образование во многом предопределяет ход всей дальнейшей профессиональной карьеры как педагога, а также личностный рост и самореализацию. Уже не так важно научить известному количеству знания, как воспитать умение приобретать эти знания и пользоваться ими, то есть «обучать обучаться». А это достигается только в процессе совместной работы.

В настоящее время необходима такая организация образовательного процесса, при которой учащиеся стали бы действительными его субъектами, то есть сами принимали бы активное участие в своём обучении и развитии.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Руководство по работе в группе [Электронный ресурс]. Код доступа <http://www.cpm.kz/ru/portal/programs/additional/173527/>
2. Программа повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан. Третий (базовый уровень). – Астана: Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев интеллектуальные школы», 2012. – 120 с.
3. Руководство для учителя. Третий (базовый уровень). – Астана: Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев интеллектуальные школы», 2012. – 306 с.

УВЕРЕННОСТЬ В СЕБЕ – СЕКРЕТ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО УСПЕХА

22 октября 2015 г. в филиале АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области состоялось очередное занятие тренингового класса «Психология личностного роста».

Занятие в форме тренинга проведено приглашенным тренером -практикующим психологом, директором ЧУ «Позитивное развитие» Панасиди Оксаною Юрьевной.

Целью тренинга являлось развитие навыков уверенного поведения преподавателей и сотрудников филиала для повышения профессиональной и личной эффективности каждого.

В ходе занятия были обсуждены различные модели поведения, определены наиболее эффективные, способствующие выработке навыков уверенного поведения.

Для размышления участникам семинара была предложена Концепция 3-х единств. В ее основе мысль о том, что развитие уверенности требует ответственности за собственное «Я»: необходимо понимать свое тело, чувствовать душу и управлять разумом. Единство этих составляющих позволит развивать навыки уверенного поведения.

Участникам были даны рекомендации по управлению своими эмоциями, поведению в стрессовых ситуациях.

Р.М.САТТИБАЕВА

«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты, Қарағанды қ.
Sattibaeva.r @orleu-edu.kz

БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ЖАҢАРТУ ЖАҒДАЙЫНДА ЖАРАТЫЛЫСТАНУ- ҒЫЛЫМИ САУАТТЫЛЫҚТЫ ДАМУ

Мақалада білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында жалпы білім беретін мектептерде география пәні мұғалімінің кәсіби-құзыреттілігін жаратылыстану- ғылыми бағытта дамытудың тиімді әдістері көрсетілген. Сондай-ақ география сабағында жаратылыстану-ғылыми сауаттылыққа бағытталған картографиялық білім беру мен сын тұрғысынан ойлау технологиясы тапсырмаларының тұлға құзыреттілігін дамытудағы маңызы айқындалған. Жаратылыстану ғылыми дүниетанымды қалыптастырудағы география пәнінің өзіндік ерекшеліктері қамтылған.

В данной статье рассмотрены эффективные методы развития профессиональной компетенции учителя географии в рамках обновления содержания среднего образования. В частности, с целью развития функциональной естественнонаучной грамотности учащихся, а именно картографической грамотности, автор предлагает использовать стратегии критического мышления на уроках географии. Актуализируется роль уроков географии в формировании естественнонаучного мировоззрения учащихся.

In this article the effective methods of development of professional competence of teacher of geography are considered within the framework of updating of maintenance of secondary education. In particular, with the purpose of development of functional natural-science literacy of students, namely to cartographic literacy, an author suggests to use strategies of the critical thinking on the lessons of geography. An author underlines the important role of lessons of geography at forming of natural-science world view of students.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: жаратылыстану-ғылыми сауаттылық, мұғалімінің кәсіби құзыреттілігі, картографиялық білім беру, сын тұрғысынан ойлау, ғылыми дүниетаным

Бүгінгі күн-білім беру мазмұнына, оқушы мен педагог тұлғасына және қызметіне деген көзқарастардың түбегейлі өзгеріске бет бұрып отырған кезеңі. Қазақстанның әлемдік үрдістерге кіруі, дамыған елдердің стандарттарына деген ұмтылысы білім беру жүйесінің жаңа сапалық деңгейге өту қажеттілігін арттыруда. Осыған орай, қазіргі кезде білім беру жүйесінде жасалып жатқан реформалар барлық деңгейлердегі білім мазмұнын жаңартуға және өсуден тұрақты даму кезеңіне өтуге бағытталған. Елбасымыз «Қазақстан-2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты атты Жолдауында «Бәсекеге қабілетті дамыған мемлекет болу үшін біз сауаттылығы жоғары елге айналуымыз керек. Қазіргі әлемде жай ғана жаппай сауаттылық жеткіліксіз болып қалғалы қашан. Балаларымыздың, жалпы барлық жеткіншек ұрпақтың функционалдық сауаттылығына да зор көңіл бөлу қажет. Балаларымыз қазіргі заманға бейімделген болуы үшін бұл аса маңызды»- деп атап көрсетті [1].

Еліміздің болашағы, көркейіп өркениетті елдер қатарына қосылуы бүгінгі ұрпақ бейнесінен көрінеді. Қазіргі білім беру саласындағы проблема-әлеуметтік педагогикалық және ұйымдастыру тұрғысынан, білім мазмұнына жаңалық енгізудің тиімді, жаңа әдістерін іздестіру, оларды жүзеге асыра алатын мұғалімдерді даярлау. Олай болатыны, қоғамның әлеуметтік-экономикалық міндеттері заманына сай өзгерістерге ұшырап, өскелең ұрпақты соған лайықтап

өмірге бейімдеудің жаңа талаптары туындап отырады. Бұл жерде ұстанымдар кәсіби педагог кадрларын даярлау жүйесіндегі көзқарастардан айқындалары даусыз.

Қазіргі мектеп жағдайындағы білім берудің ұлттық моделіне өту, оқыту мен тәрбиелеудің соңғы әдіс-тәсілдерін, инновациялық педагогикалық технологияны игерген, психологиялық-педагогикалық диагностиканы қабылдай алатын, педагогикалық жұмысы қалыптасқан, шығармашыл педагог-зерттеуші, ойшыл мұғалім болуын қажет етеді. Заман көшіне ілесе отырып, жаңашыл бағытта жұмыс жүргізу – барша ұстаз алдында тұрған негізгі міндеттердің бірі. Қазіргі әлемдік білім кеңістігіндегі халықаралық стандарт талаптарына сай оқыту үдерісінің орталық тұлғасы білім алушы субъект, ал ол субъектінің алған білімінің түпкі нәтижесі тұлғаның түйінді құзыреттіліктері болып отыр. Сондықтан білім беру жүйесінде жаратылыстану-ғылыми сауаттылықты дамыту мәселесінің өзектілігі артып отыр. Барлық білім беру жүйесіндегі сияқты география пәнін оқытудың мақсаты мен міндеттері заман талабына қарай өзгеріп отырғаны белгілі. Мектептің білім беру жүйесінде жас ұрпақты жан-жақты дамыту мен тәрбиелеуде, олардың жалпы мәдениетін қалыптастыруда, тұлғаны шығармашылыққа тәрбиелеуде, өзінің табиғат пен қоғам алдындағы жауапкершілігін сезінуге географиялық білім беру мәселесін заман талабына сай үйлестіре алу міндеті туындап, жаңа талаптар қойылуда. Сондықтан география пәні мұғалімдерінің алдында тұрған міндеттердің бірі табысты және әрекетке дайын, қабілетті, әлеуметтік рөлін сезінетін құзырлы тұлғаны қалыптастыру болып отыр.

Білім беру жүйесінде географиялық білімнің алатын орны, оқыту жүйесінің өзіндік ерекшеліктері білім берудің мазмұндық негізін анықтауда баланы оқу материалдарын дайын күйінде алуға емес, өз бетімен ізденуге, өзіне қажетті білімді іздестіруге үйрету болып отыр. География сабағында тұлға құзіреттілігін дамыту-ұстаздың құзіретті тәсілдерді меңгертуі, білім беру мазмұнын жетілдіруі, сапасын арттыруы нәтижелі білім беруге бағыттайды.

Географияны оқытуда жаратылыстану ғылыми сауаттылық-тұлғаның негізгі жаратылыстану ғылыми таным әдістерін қолдана алу қабілетімен және алған білімдерін өмірде қолдануы мен жетілдіруі, жаратылыстану ғылыми құбылыстарды түсіндіруі мен ғылыми дәлелдерге негізделген қорытынды жасай алуымен түсіндіріледі. Жаратылыстану ғылыми-сауаттылықтың компоненттері негізінде құбылысты ғылыми тұрғыға негіздеп түсіндіріп, ғылыми зерттеуді талдау және жобалау, берген көрсеткіштерді ғылыми жорамалдауы. Осыған сәйкес оқушылар бойындағы бейімділік пен талантты, танымдық құзыреттілігін, ізденушілік қабілеттерін дамыта отырып, заман талабына сай шығармашыл тұлға қалыптастыру.

Географияны оқытуда жаратылыстану ғылыми сауаттылықтың ерекшеліктері:

- жаратылыстану құбылыстарының негізгі ерекшеліктерін адами таным мен зерттеу формасы ретінде түсіну қабілеттілігі;

- мектепте алған білімді түрлі өмірлік жағдайларда қолдана алу қабілеттігі, қойылған мәселелерді ғылыми әдістермен шешу, ақпарат көздерімен жұмыс жасауы, оны сыни тұрғыдан бағалай алуы;

- жаратылыстану құбылыстарына тәжірибелер жасау, болжамдар келтіру және айтылған көзқарасты оқушының дәлелдей білуі [2].

Географияны оқытуда ғылыми жаратылыстану сауаттылығын төрт аймаққа бөлуге болады:

- қоршаған орта мен табиғат құбылыстары туралы ғылыми білімдерді түсінуі;

- жаратылыстану-ғылыми сұрақтарды айыра білу, тану, жаратылыстану құбылыстарын түсіндіру, айқын нақтылықтар мен дәлелдемелердің негізінде қорытындылар жасау үшін ғылыми білімді қолданудан тұратын құзыреттіліктерді меңгеру;

- ғылыми жаратылыстану біліміне деген қызығушылық;

- ғылым мен технология жаңалықтарына сүйенетін өмірлік жағдайларды танып білу.

Жаратылыстану-ғылыми сауаттылық ғылыми жаратылыстану пәндері аясында қалыптасатын «жалпы пәндік» біліктер, ғылыми жаратылыстану ұғымдары мен ғылыми жаратылыстану білімдерін қолдану негізінде жүзеге асады. Осы топтастыруға сәйкес жаратылыстану бағытындағы тапсырмаларды үшке біріктіруге болады:

– Бірінші топқа енетін тапсырмалар ғылыми тану әдістерін, ғылыми білімдерді меңгеруге байланысты тапсырмалар, яғни фактілерді анықтау, табу, физикалық өлшемді анықтау, гипотезаларды тексеру, ұсынылған мәселенің зерттеу жоспарын белгілеу.

– Екінші топ тапсырмалары үдеріс барысы немесе өзгерістерді болжауға, құбылыстарды түсіндіру және сипаттау біліктерін қалыптастыруға бағытталады;

– Үшінші топқа тиісті тапсырмалары бар мәліметтер негізінде қорытынды жасай білуді қалыптастыруды қарастыруға болады.

Осы тұрғыдағы іс-әрекеттерді қарастыра отырып, география сабағында оқушының жаратылыстану-ғылыми білімін қалыптастыруға бағытталған құзыреттілік түрлері айқындалады:

– Ақпараттық құзыреттілік: өз бетінше ақпаратты табуға, талдауға, іріктеу жасауға, түсіндіруге және ақпаратты тасымалдауды, оның ішінде қазіргі заманғы ақпараттық коммуникациялық технологиялардың көмегімен жүзеге асыруға мүмкіндіктің болуы.

– Коммуникативтік құзыреттілік: нақты өмірлік жағдайларда өзінің міндеттерін шешу үшін ауызша және жазбаша коммуникациялардың түрлі құралдарын қолдануы;

– Проблемалардың шешімін табу құзыреттілігі: түрлі проблемаларды анықтауға, жауапты шешім қабылдауға, өз шешімінің нәтижесін бағалауға мүмкіндік туғызу.

География сабағында оқушылардың жаратылыстану-ғылыми сауаттылығын қалыптастыру құралдарының бірі картографиялық жұмыстарды дұрыс ұйымдастыра білу әдістерін меңгеру. Өйткені, оқушының пәнге деген қызығушылығын арттыруда, географиялық ұғымдарды терең меңгеруіне жол ашу үшін пәннің бастапқы курсына географиялық картамен жұмыс жасау тәсілдеріне баса назар аударуды қажет. Картографиялық жұмыстарды дұрыс ұйымдастыру оқушыны тек білім көзімен ғана қаруландыру емес, сонымен бірге картографиялық білімді практика жүзінде қолдана білу әдістерін меңгерту яғни, жаратылыстану-ғылыми сауаттылықты жан-жақты дамыту жұмыстарын тиімді ұйымдастыру болып табылады. Осы бағытта география сабағында картографиялық сауаттылықтың бірінші деңгейінде оқушылар топографиялық, жалпы географиялық, түрлі физикалық және экономикалық карталардың түрлерімен танысады. Ал екінші деңгейде оқушылар тақырыптық карта және оқушыларға арналған атластағы әр түрлі шартты белгілермен және олардың картада бейнелену тәсілдерімен, изосызықтармен танысып оқушылардың картографиялық білімдері кеңейе түседі [2].

Картографиялық сауаттылықты дамыту үшін география пәнінің әрбір сабағында физикалық және экономикалық карталарды пайдалана отырып карта бойынша географиялық координаталарды анықтау, биіктік пен тереңдік шкалаларымен жұмыс, масштаб арқылы нүктелердің ара қашықтықтарын анықтау, температура ауытқуларын, атмосфералық қысым мен уақыт белдеулері айырмашылықтарын, табиғи ресурстардың түрлері, халықтық орналасуы мен тығыздығы, т.б. тапсырмаларды орындай отырып жаратылыстану-ғылыми сауаттылықты дамытамыз. Мысалы тапсырмаларды кескін картаға түсіру, масштабпен жұмыс, диаграмма құру, объектілерді салыстыру, азимутты анықтау, табиғат құбылыстарын бақылау, географиялық есептер шығару, ұғымды түсіну, қорытындылау, тұжырым жасау сияқты тапсырмаларды жүйелі түрде орындаудың жаратылыстану сауаттылықты қалыптастыруда маңызы аса зор.

География пәнінің оқу экскурсияларын ұйымдастыра отырып алынған мәліметтер негізінде картографиялық жұмыстардың түрлерін кеңейте отырып ұйымдастыру: рельеф формаларын кескін карталарға түсіру, өзеннің су шығынын есептеу, құлау еңістігін анықтау, азимутпен жол жүріп, масштабпен есептеп планшетке түсіру, шартты белгілерді қолдану, жергілікті жердің жоспарын жасау сияқты тапсырмаларды орындату арқылы тұлғаның түйінді құзыреттілігін дамытуға жағдай жасалады. Сол сияқты географиялық құбылыстар туралы мағлұматтар бере отырып, адам әрекеті табиғатпен бірлікте, байланыста екендігін, жер, табиғат, еліміздің табиғат жағдайлары, қоршаған орта, әлем елдері, табиғат ресурстары туралы білім, білік, дағдыларды әрбір сабақта тұлға құзыреттілігін дамытуда география пәні мұғалімі шеберлікпен пайдалануға болады. Географияны оқытуда педагогикалық технологияларды тиімді пайдалану пәнді интеллектуалдық және шығармашылық тұрғыда түсініп, меңгеруде оқушының оқуға деген қызығушылығын арттыра отырып, өз бетінше ойлауға, ізденуге, нәтижеге

жетуге дағдыландырады. Сондықтан әр сабақты жоспарлауда мұғалім бағыттаушы, ал оқушы білімді өз бетінше іздеуші рөлін атқарса, білім теорияға негізделмей практикалық бағытта жүрсе, оқушылардың жаратылыстану-ғылыми құзыреттіліктерінің кеңейуіне зор ықпал ететіні белгілі.

Әрбір география пәнінің мұғалімі оқушыны қоршаған ортаға, ақпарат әлеміне, өзінің іс – әрекетіне сын тұрғысынан қарауға үйретуі қажет.

Бұл технологияны география сабағында пайдаланудың тиімді тұстары:

1. Оқушының пәнге деген жеке қызығушылығын оятады.
2. Танымдық қабілеттілігін қалыптастырады.
3. Әлеуметтік мәдени тәрбиені дамытады.
4. Оқушыны шығармашылық жұмысқа баулиды.
5. Оқытушының уақытын үнемдейді.
6. Қосымша мәліметтер береді.
7. Оқушыларда өзіне деген сенімділік қалыптасады.
8. Талантты, қабілетті балалар және жалпы сынып оқушылары өздерінің қабілеті мен икемділігін одан әрі дамыта түседі.

География пәні мұғаліміне тиімділігі:

1. Сыныптағы барлық баланың білімді меңгеруге тартылуы
2. Оқу тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруға көмектесу
3. Білім берудің формасын оңайландыру міндеттерін атқару
4. Оқушының жеке қабілетін айқындау, өзіндік ізденуге үйрету
5. Оқушының тапсырманы үнемі орындауға дағдылануы.
6. Оқушыда жылдам ойлап, шешім қабылдау әрекетін қалыптастырады.
7. Сұрақтарға қысқа, нақты жауап беруге машықтанады.
8. Сынып оқушыларының білім сапасын неғұрлым тез айқындауға мүмкіндік береді [3].

Егер бұрын оқушы сабақ үрдісінде тыңдаушы болса, енді ізденуші, ойлаушы, өз ойын дәлелдеуші шығармашыл тұлға. География сабағында оқушылар сын тұрғысынан ойлай отырып, өз алдына сұрақтарға жауап іздеп, жан - жақты пікір алмасып, талдау жасап отыру, яғни оқушы санасын сол тақырыпқа байланысты ояту, ой шақыру, ойын жеткізу, қасындағы оқушының пікірін тыңдау, сол пікірлерді салыстыру, зерделеу, қорытындылау арқылы өз құзыреттіліктерін жетілдіреді. Жаратылыстану – ғылыми сауаттылықты дамытуда сабақ үрдісінде міндетті кезеңдік бақылау, қайталау, тірек- сызбаларды пайдалану, ынтымақтастықтың үнемі болуы, оқушының жетістіктерінің жариялығы, барлық балаларды шығармашылыққа жетелеу, табысқа жетуге жағдай жасау, оқытумен тәрбиенің бірлігі үлкен рөл атқарады. География сабағында сыни ойлау ақпарат алудан басталып, қаралатын мәселеге байланысты шешім қабылдаудан аяқталғандықтан, оқушыға сыни ойлау ортасын жасауда әр оқушының ойы шындалып, өз даму деңгейіне сай жетістіктерге жете отырып, нақты мақсат қоюға, сараптауға, бағалауға дағдыланады. Соның нәтижесінде пәнге деген қызығушылығы артып, білім нәтижеге бағытталады.

Білім беру мазмұнын жаңарту, оқыту әдістерін жетілдіру оқушылар мен мұғалімдердің өзара қарым - қатынасын жоғары деңгейде ұйымдастыру секілді міндеттердің қай - қайсысы да оқушы құзыреттілігін дамытуға бағытталатыны белгілі. Оқу-адамның саналы өміріндегі басты әрекет десек, ол мұғалімнің басшылығы арқылы оқушының білім, білік, дағдыларын дамытуға бағытталады. “Әрбір бала - болашақ данышпан» деген ойлы қағидаға мән берсек, яғни табиғи таланттарды ашу, жас талапкерлердің жарқырап көрінуі үшін мұғалімге жүктелер міндет аз емес. Ол міндет - оқушылардың шығармашылық қабілетін, танымдық белсенділігін, ой - өрісін дамыту үшін шығармашылықпен еңбек ету, оқушының жеке тұлғалық қасиеттерін дамыту.

Кез-келген жаратылыстану бағытындағы пәндер сияқты географияны оқытуда оқушының жаратылыстану ғылыми дүниетанымын қалыптастыру ғылыми білім беру жүйесіне негізделіп, оқушының жаратылыстану туралы дүниетанымы әлемге және қоршаған ортаға деген көзқарастар жүйесі, жеке тұлғаның өмірлік бағдары, сенімі және құндылықтары мен мүдделерін

қалыптасады.

Мұғалімнің құзіреттілігі – оның шығармашылық жұмысынан көрінеді. Оқушының білім алудағы жоғары белсенділігін қалыптастыру үшін оқытудың әдістері мен тәсілдерін дұрыс қолдану-оқушылардың жаратылыстану-ғылыми сауаттылығын дамытудың ең басты құралы болып табылады. География пәні мұғалімінің шеберлігі, яғни шығармашылық пен жауапкершілікті ұштастырып сабақ өтуі, бұл заман талабынан туындап отырған мәселе. Жоғары деңгейде сабақ беретін оқытушының алдынан шыққан оқушы-өмір айдынындағы өз жолын адаспай табатын азамат болып қалыптасады. Бұл ұстаз үшін абыройдың үлкені, егер әрбір мұғалім осыған ұмтылса ұрпақ алдындағы қарыздың өтелгені. Болашақтың бәсекесіне қабілетті ХХІ ғасыр шәкіртін тәрбиелеу білім беру саласының еш назарынан тыс қалған емес. Соған сай ұстаз-ізденімпаз ғалым, нәзік психолог, тынымсыз еңбеккер, ортаның ұйтқысы, жан-жақты, шебер, гуманист, өз елінің белсенді патриоты болғанда ғана жоғарғы мәдениетті, жан-жақты дамыған, шығармашылығы жоғары жеке тұлғаны қалыптастырып, тәрбиелейтініміз айқын болмақ [4].

Заман көшіне ілесе отырып, жаңашыл бағытта жұмыс жүргізу – барша ұстаз алдында тұрған негізгі міндеттердің бірі. Білім сапасын арттыру және нәтижеге бағытталған білім беру үлгісіне жетуде кәсіби шеберліктерді жоғары деңгейде меңгерген зерттеу біліктері мен дағдылары қалыптасқан, проблеманың шешімін таба алатын, ақпараттық – коммуникативті мәдениеті жоғары, тұлғалық – дамытушылық функцияны атқаратын мұғалім болуы керек. Осы шығармашылық әрекеттер арқылы оқушының тұлғалық-құзыреттілік қабілеттері қалыптасады. Ал көшбасшылық қабілеттер шығармашылық ойлау арқылы жүзеге асады. Оқушыны шығармашылық ойлауға, жылдамдыққа, икемділікке, тапқырлыққа үйрету ол мұғалімнің әр сабағында қалыптасып отыратыны анық.

Еліміздің жарқын болашағы, әрбір мектептегі оқушылардың болашағы біздің ұстаздардың ізденісіне, балаларға деген сүйіспеншілігіне, кәсіптік деңгейіне байланысты екенін түсіне отырып, білім мен тәрбие беруде қоғам сұранысына сай тұлғаны қалыптастыру міндеттері тұр. Сондықтан осы міндеттерді шешуде жаңашыл педагогтер оқушының жеке тұлғалық құзыреттіліктерін, оның шығармашылық қабілеттері мен бейімділіктерін, өздігімен ойлау қабілетін дамыту арқылы білім беруде нәтижеге жетуге ұмтылуы қажет.

Педагог бойындағы көп қырлы құзыреттіліктерді оқушының да бойына дарыту үшін педагогтың бойындағы функционалды сауаттылық құзыреттілігінің жоғары деңгейде болуы керек. Егер білім беру жүйесінің негізгі тамыры педагог өз бойындағы кәсіби-құзыреттіліктің бірі жаратылыстану-ғылыми сауаттылықты оқушының бойына дұрыс қалыптастырса болашақ өскелең ұрпақ бойынан, сан қырлы қоғамдық жағдайларға қиналмай бейімделе алатын, саналы қадам жасайтын тұлғалық қасиеттерді көре аламыз.

Функционалдық сауаттылық – адамның сыртқы ортамен қарым-қатынасқа түсе алу қабілеті және сол ортаға барынша тез бейімделе алуы мен қарым-қатынас жасай алу деңгейінің көрсеткіші. Олай болса, жаратылыстану-ғылыми сауаттылық тұлғаның белгілі бір мәдени ортада өмір сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым-қатынас жасауын қамтамасыз ететін білім, білік, дағдылардың жиынтығынан құралады. Ал кең мағынасында ол тек білік пен білімділік әлеміне барудың жолы ғана емес, ол – ұлттың, елдің немесе жеке адамдар тобының мәдени және әлеуметтік дамуының өлшемі. Осындай сапалық сипаты тұрғысынан қарағанда функционалдық сауаттылық жеке адамды дамытудың тетігі ретінде қолданылады.

Қоршаған әлемде және табиғатта болып жатқан құбылыстарды түсіну, салыстыру, талдау, жіктеу, жүйелеу, жалпылау білік, дағдыларын меңгерту мақсаттары көзделгенде ғана оқушылардың жаратылыстану функционалдық сауаттылығын қалыптастыру тетігі дамиды. Қорытындылай келе, жаратылыстану-ғылыми функционалдық сауаттылықты қалыптастыру кезінде мұғалім оқушының белсенді таным қызметінің ұйымдастырушысы, кәсіби кеңесшісі және көмекшісі болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. // Әділет. Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі [Электрондық ресурс]. Қолжетімділік коды <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1200002050>
2. Перминова Л.М. Минимальное поле функциональной грамотности // Педагогика. – 1999. – № 2. – С.26-29;
3. Мирсеитова С. Оқыту ізденіс ретінде және ізденіс оқу ретінде. – Қарағанды, 2011. – 10-11 бб.
4. Бунеев, Р.Н. Понятие функциональной грамотности – М.: УМЦ «Школа», 2009. – С. 28-29.

ҚОҒАМДЫҚ ПІКІР БАРОМЕТРІ

2015 жылдың 5 қарашасында Астана қаласында «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ мониторинг және талдау бөлімінің бастығы М.А.Жетписбаева қатысқан «Білім және ғылым сапасына қанағаттанушылық мониторингі» атты дөңгелек үстел өтті.

Дөңгелек үстел ҚР БЖҒМ, Ұлттық тестілеу орталығы, Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім беру академиясы, Өрлеу» БАҰО» АҚ, «Кәсіпқор» холдингі, «Оқулық» РҒПО, жоғары оқу орындары қызметкерлері үшін «Ақпараттық-талдау орталығы» акционерлік қоғамымен ұйымдастырылды. Қатысушыларға тәуелсіз әлеуметтік зерттеу қызметтерінің білім беру саласындағы зерттеу нәтижелері ұсынылды.

Әлеуметтік сауалнама келесі бағыттар бойынша республикамыздың 14 облысы мен Астана және Алматы қалаларында жүргізілді:

- Қазақстан халқы ҚР БЖҒМ және жергілікті атқарушы органдардың білім саласындағы жұмыс сапасына қаншалықты дәрежеде көңілдері толады?
- Білім беру жүйесі мен ЖБҚИ (жаһандық бәсекеге қабілеттілік индексі) ғылымы көрсеткіштері аясында білім беру саласы мен жұмыс берушілер арасында жүргізілген сауалнама нәтижелері қандай?
- Білім беру саласындағы реформаларды халық қалай қабылдайды?
- Адамдар ҚР білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру туралы не біледі? Олар бағдарламаның жүзеге асырылу барысына көңілдері толады ма?

Балабақшаларға қол жетімділік, олардың материалдық-техникалық базасы, 12 жылдық білім беруге көшу, математика мен жаратылыстану-ғылыми пәндерді оқыту сапасы, АБТ және ҰБТ, ғылыми гранттар, «Серпін» жобасы, оқулықтар сапасы, инклюзивтік білім беру, педагог мәртебесі сияқты бүгінгі таңдағы көптеген өзекті мәселелер мониторингтік зерттеулер шеңберіне кірді.

Дөңгелек үстелге қатысушылар тәуелсіз әлеуметтік қызметтердің білім және ғылым сапасына қанағаттанушылықты жоғарлату және білім беру саласында Қазақстанның жаһандық бәсекеге қабілеттілік индексін жақсарту бойынша ұсыныстарын талқылады. «АТО» АҚ Президенті С.А.Ирсалиев кері байланыс кез келген жобаның, оның ішінде білім беру саласында да, басты элементі болатынына ерекше назар аударатырып, осындай зерттеулер жүргізіп отыру қажеттілігін айтып өтті.

LearnEnglish

Cartoon crazy

According to a 2011 survey, UK children aged five to 16 watch, on average, more than 2.5 hours of television a day. But what are they watching?

Series like *Good Luck Charlie* and *Doctor Who* frequently top viewer ratings. Yet it is into the animated comedy category that many of the most popular programmes fall.

The crazy underwater antics of *SpongeBob SquarePants* captivate younger viewers but, for

Top choice for older teenagers: Family Guy

Created by Seth MacFarlane (former animator and writer of *Johnny Bravo* and *Cow and Chicken*) the dysfunctional family in this funny, if often rude, show has wormed its way into viewers' hearts, helped in no small measure by Stewie, a talking baby, and Brian, the talking dog.

the biggest animated hits for older children, the award has to go to Matt Groening, creator of *The Simpsons* and *Futurama*.

With its 500th episode being shown in February 2012, *The Simpsons* is now the longest-running scripted show in television history. A quirky, instantly recognisable family (comprising Homer, Marge, Bart, Lisa and Maggie), a clever comic script and a long list of special guest-stars has made the show a world-wide phenomenon.

Meanwhile *Futurama* stars Fry, a pizza delivery boy transported to the year 3000 after being accidentally frozen in time. Along with his one-eyed alien friend, Lola, and kleptomaniac robot, Bender, Fry's adventures are literally out of this world.

Word of the day:

Kleptomaniac

A kleptomaniac is a person who can't stop themselves from stealing things. Kleptomaniacs often steal things that have very little value. Kleptomaniac comes from Greek and the first known English use was in 1861.

Activity 1

Are these statements true or false?

- British Children like animated television shows best.
- The Simpsons* finishes in February 2012.
- People in many countries watch *The Simpsons*.
- Lola is a human character in *Futurama*.
- Family Guy* isn't very popular.

Activity 2

Vocabulary

Find a word from the text to complete these sentences.

- _____ are the people who watch a television programme.
- A television show that becomes very popular is called a _____.
- The measurement of how many people watch a television show is called viewer _____.
- A family that has a lot of problems is called _____.

Activity 3

Comprehension

- Which show do you think is most suitable for five-year old children?
- Which show should younger children not watch?
- Which two shows are about families?
- Which show is science fiction?
- How are *Good Luck Charlie* and *Dr Who* different from the other shows mentioned?

Fun Corner

Fill in the missing letters and then find these television words in the grid.

Vie _ _ e _
R _ _ ing _
Pr _ _ gr _ _ m _ _ es
Scr _ _ _ t
S _ _ _ rs
C _ _ _ _ dy
S _ _ r _ _ _ s

w v a g n s r c h b i p
s g n i t a r e m k r y
e t a s g e g o w o m q
i y a n o o y n g e z j
r p p r n n y r h u i t
e b p v s b a w i v p v
s m m h i m d h t l r y
m o c o m e d y r e e y
w m v e r c r c q a v k
z w s a b m s c i s d n
l v r r n i e d h t l r u
q d v u o a f j l b a k

Solutions
Activity 1: T, F, F, F
Activity 2: viewers, hit ratings, dysfunctional
Activity 3: a) *SpongeBob SquarePants* b) *Family Guy* c) *The Simpsons* and *Family Guy* d) *Futurama*, e) *They*
Fun Corner:
arent animated

For more fun activities to help you learn English
visit www.britishcouncil.org/learnenglish

LearnEnglish Teens

Reading skills practice: The language school

Look at the flyer and do the exercises to practise and improve your reading skills.

Preparation

Match the words.

1. read	2. student	3. listen	4. write	5. teacher	6. speak
a. тыңдау a. слушать	b. оқу b. читать	c. сөйлеу c. говорить	d. оқушы d. ученик	e. мұғалім e. учитель	f. жазу f. писать

The LANLEY SCHOOL of English

Do you need to learn English for work, study or fun?

3 courses

Speaking	Writing	Listening
- maximum 10 students - 30-hour course - Monday to Friday - native teachers	- maximum 20 students - 10-hour course - Saturday only - experienced teachers	- maximum 50 students - 50-hour course - every day of the week - experienced teachers
£125.00	£30.00	£95.00

Opening Times
Monday-Friday 9 a.m.-8 p.m.
Saturday-Sunday 10 a.m.-5 p.m.

Contact
02 0443 1566
enquires@lsafe.co.uk

Find us
122A Great Eastern Street
Lanleygate
London
WA 5CB
www.lsafe.co.uk

1. Check your understanding: multiple choice

Circle the best answer for these questions.

1. In which city is the language school?	Liverpool	London
2. How many courses are there?	three	four
3. When can you practise speaking?	weekdays	weekends
4. How much is the writing course?	£30	£95
5. How long is the listening course?	30 hours	50 hours
6. How many students are there in a speaking class?	maximum 10	maximum 20
7. What time does the school open on Wednesday?	9:00 a.m.	10:00 a.m.
8. What time does the school close on Sunday?	8:00 p.m.	5:00 p.m.

2. Check your understanding: matching sentence halves

Match the two sentence halves and write a-h next to the number 1-8.

1..... Lanley School is	a. in London.
2..... You can practise writing	b. closes early.
3..... You can practise listening	c. every day.
4..... A listening course	d. lasts 50 hours.
5..... A speaking course	e. very experienced.
6..... The teachers are	f. on Saturday.
7..... At weekends, the school	g. reading course.
8..... Lanley School doesn't have a	h. lasts 30 hours.

Discussion

Do you study English at a language school?

1. a	1. London	1. Check your understanding: multiple choice
2. f	2. three	2. Check your understanding: matching sentence halves
3. c	3. weekdays	
4. £30	4. £30	
5. 50 hours	5. 50 hours	
6. maximum 10	6. maximum 10	
7. 9:00 a.m.	7. 9:00 a.m.	
8. 5:00 p.m.	8. 5:00 p.m.	

Answers

LearnEnglish Kids

WORDSEARCH

Answers 1. farm 2. tractor 3. horse
4. sheep 5. pig 6. cow 7. chicken
8. duck 9. cat 10. dog

P	L	C	X	M	S	L	Z	V	U
E	E	V	H	L	T	H	O	B	W
T	Z	T	K	I	T	N	E	O	O
A	H	K	R	C	C	S	H	E	C
C	O	K	B	A	U	K	Z	A	P
M	R	Z	H	G	C	D	E	V	V
W	S	L	Y	F	I	T	P	N	V
R	E	R	Z	A	R	P	O	A	D
V	T	P	C	R	T	K	G	R	O
F	T	M	O	M	T	Q	O	L	G

1. Old MacDonald lives here.
2. A farm machine.
3. It says 'Neigh!'
4. It says 'Baa!'
5. It says 'Oink!'
6. It says 'Moo!'
7. It says 'Cluck, cluck!'
8. It says 'Quack!'
9. It says 'Miaow!'
10. It says 'Woof, woof!'

You can play this game and more online at:
www.britishcouncil.org/learnenglishkids

Бастапқы партия ұйымының жаршысы

Вести первичной партийной организации

АРМАНҒА АПАРАР ЖОЛ!

Қарағанды облысында «Нұр Отан» партиясының «Бақытты балалық» жобасының аясында «Болашаққа үлес қосамыз» республикалық акциясын жүзеге асыру жалғасуда.

2015 жылдың 23 қазанында Қарағанды қаласы, «Нұр Отан» партиясының Қазыбек би аудандық филиалында Қазыбек би ауданының әкімі, партия филиалының төрағасы Шатохина Татьяна Николаевна ашқан кеңейтілген саяси кеңес отырысы өтті.

Мемлекеттік білім беру жинақтау жүйесі сертификаттарын ата-анасының қамқорлығынсыз қалған 6 бала алды.

Партия мүшесі, «Өрлеу» БАҰО» АҚФ Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ директоры Муканова Сәулеш Димкешевна №88 ОМ оқушысы Аяған Құндызға демеуші ретінде сертификат табыс етті.

Өз сөзінде С.Д.Муканова: «...аталған акция – өте жақсы бастама. Біздің ашқан білім беру шотымыз өте жауапты дүние, өйткені ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың жоғары білім алуына ыпал етуге бағытталған. Оларға жақсы оқуға, здің Отанымыз, тәуелсіз Қазақстанның лайықты азаматтары болудағы армандарының орындалуына тілек білдіреміз!» – деді.

ШАГ К ИСПОЛНЕНИЮ МЕЧТЫ!

В Карагандинской области продолжается реализация республиканской акции «Вкладываем в будущее!» в рамках проекта партии «Нур Отан» «Бақытты балалық».

23 октября 2015 года в филиале партии «Нур Отан» района имени Казыбек би прошло расширенное заседание политсовета, которое открыла председатель филиала партии, аким района имени Казыбек би Шатохина Татьяна Николаевна. Сертификаты обладателей образовательных вкладов получили 6 детей, оставшихся без попечения родителей.

Член партии, директор ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области Саулеш Димкешевна Муканова вручила свой сертификат ученице СШ №88 Аяған Құндыз.

В своем выступлении С.Д.Муканова отметила, «...данная акция очень хорошее начинание. Открытие нами вкладов достаточно ответственно, потому что направлено на содействие в получении высшего образования детей, оставшихся без попечения родителей. Пожелаем им отличной учебы, исполнения их мечты стать достойными гражданами нашей Родины, независимого Казахстана!»

К.С.БАҚТЫБАЕВА

«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Жамбыл облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты, Тараз қ.
Kuli_66@mail.ru

ЖАҢАШЫЛ ПЕДАГОГТАРДЫҢ КЕЗЕКТІ БАС ҚОСУЫ

Тренерлер мен деңгейлік курстан өтіп, сертификатталған мұғалімдердің өзара әрекеттесуі дәстүрлі үрдіске, шынайы қажеттілікке айналып отыр. Осыған орай деңгейлік курстан өткен мұғалімдердің оқу-тәрбие үдерісіне Бағдарлама идеясын енгізуде өз тәжірибелеріндегі кездесіп жатқан қиыншылықтармен бөлісу, ұғыну, проблемаларды анықтау, олардан шығу жолдарының мүмкіндіктерін қарастыруда әдістемелік қолдау, көмек көрсету мақсатында ДБО тренерлері үнемі жоспарлы, жүйелі түрде курстан кейінгі іс-шаралар ұйымдастырып отырады. Осы бағытта жұмыс жасау мақсатында тренерлердің әр қайсысына облыстың аудандарын жетекшілікке берген. Әр тренер өз ауданданында сертификатталған мұғалімдермен аудандық білім бөлімімен бірлесе құрып, бекітілген жылдық жоспарға сәйкес іс-шаралар ұйымдастырады. Атап айтсам, дамыту, проблемалық семинарлар, шебер-сынып, дөңгелек үстел, түрлі деңгейдегі байқаулар мен конференциялар, вебинарлар т.б.

Курстан кейінгі жұмыстардың бірі Т.Рысқұлов ауданының деңгейлік Бағдарламалар бойынша сертификатталған мұғалімдерінің жиыны өтті. Облыстық ғылыми-тәжірибелік семинар «Оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдер: мұғалімдердің іс-әрекеті және көзқарастары» тақырыбында өтті. Семинарға Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренерлері және облыстың басқа да аудандарының білім бөлімдерінің әдіскерлері, мектеп басшылары, сертификатталған мұғалімдері қатысты.

Бұл бас қосу Бағдарлама идеяларын оқу үдерісіне енгізу іс-тәжірибесін жетілдіруде аудан мұғалімдерін қолдау, оларға курстан кейін әдістемелік көмек көрсету және мектеп тәжірибесінде оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдерді қолдану бойынша тәжірибе алмасу мақсатында өткізілді.

Семинарда қазіргі кезде барлық аймақтарда проблема болып отырған мұғалімдердің желілік қоғамдастығын құрудың жолдары, оған барлық мұғалімдерді тарту, желілік қоғамдастық жұмыстарын жетілдіру, тиімді пайдалану, жандандыру т.б. мәселесі де көтеріліп, аталған мәселенің шешу жолдары ұсынылды.

«Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ педагогикалық шеберлік орталығының Тараз қаласындағы филиалы директоры Қохаева Есенкүл Нохрабекқызы «Білім беру менеджерін даярлау-педагогикалық білім беру жүйесін жетілдірудің шарты» тақырыбында баяндама жасады. Баяндамашы өзінің сөзінде мұғалімдер көшбасшылығы Бағдарлама идеясына сәйкес өз тәжірибелерінің жекелеген тұстарын анықтау, зерттеу, бағалау және дамытудың маңыздылығы мен педагогтарды бағыттаудағы ПШО жүргізіп жатқан жұмыстарына да тоқталып кетті.

Жиынды Т.Рысқұлов ауданы әкімдігінің білім бөлімінің басшысы Утеулиева Л.Ш. жалғастырды. Ол өзінің сөзінде аудан бойынша Деңгейлік Бағдарламалар бойынша сертификатталған мұғалімдердің сандық-сапалық көрсеткіштеріне тоқталды, яғни осы кезге дейін аудан бойынша Деңгейлік бағдарлама бойынша біліктілікті арттыру нысандарынан 258 педагог біліктілікті арттыру курстарын аяқтап, сертификатталған. Оның ішінде: I (ілгері) деңгей – 47 педагог, II (орта) деңгей – 37 педагог, III (базалық) деңгей – 166 педагог біліктілікті арттыру курстарынан өткен. Сонымен қатар Республикалық педагог кадрлардың біліктілігін арттыру институтының базасында білім мекемелерінің басшыларына арналған Деңгейлік бағдарлама бойынша 9 айлық біліктілікті арттыру курстарынан 6 мектеп директоры, 1 мектеп директорының оқу ісі жөніндегі орынбасары біліктілігін арттырған. Сонымен қатар ол ауданда сертификатталған мұғалімдердің жасап жатқан жұмыстарына да қысқаша тоқталып кетті.

Семинардың екінші тәжірибелік бөлімінде «Өрлеу» Біліктілікті арттыру орталығы» облыстық филиалының тренері физика- математика ғылымдарының кандидаты, ДБО тренері Смайлова Ұ.М. аудан мектептерінің директорлары мен әдіскерлері арасында «Оқыту үшін бағалаудың тиімді техникалары» тақырыбында шебер-сынып көрсетті. Бұл шебер-сыныптың мақсаты: мұғалімдермен оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың түрлі тиімді техникаларымен бөлісу, үйрету.

Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренерлерімен қоса аудан педагогтары М.Мейманханов Б.Момышұлы орта мектебінің директоры, Г.Елғонова-№1 мектеп- лицей директорының ғылыми- әдістемелік ісі жөніндегі орынбасары, Б.Қабылбекова, С.Мырзақұлова, Э.Сариева №1 мектеп-лицейдің мұғалімдері, А.Нұрбавлыев Т.Рысқұлов орта мектебінің химия пәнінің мұғалімі, З.Маткеримова, И.Хайржанова №2 орта мектептің мұғалімдері, А. Касенова Б.Момышұлы орта мектебінің қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі, О.Әлімқұлова, Н.Бейсенова ағылшын тілі пәні мұғалімдері коучингтер мен шеберлік сыныптар көрсетіп, өз тәжірибелерімен бөлісті.

И.Нұршанова №2 орта мектептің орыс тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі, Д.Асипов Абай орта мектебінің математика пәнінің мұғалімі, Ж.Тілеуқұлова -№1 мектеп- лицейдің қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі, Г.Телбаева №2 орта мектептің химия пәні мұғалімі сабақтар көрсетті. Сонымен қатар М.Тобықов №2 орта мектептің қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі, М. Момбаева №2 орта мектептің математика пәні мұғалімі, И. Абишева Құлан орта мектебінің ағылшын тілі пәні мұғалімі, Д. Әбдіқадыров № 2 орта мектептің информатика пәні мұғалімі сабақ презентацияларын көрсетті.

Іс-шараның қорытындысы бойынша шешім қабылданып, семинар жұмысын ұйымдастыру мен өткізуге белсенді қатысқан педагогтер мен аудандық білім бөлімінің басшысы мен қызметкерлері «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Жамбыл облысы бойынша ПҚ БАИ атынан алғыс хаттармен марапатталды.

Семинар соңында жүргізілген кері байланыстарда сертификатталған мұғалімдер Бағдарлама идеяларын тәжірибеге енгізуде тренерлердің курстан кейінгі қолдау көрсету мақсатында ұйымдастырып жатқан іс-шаралардың маңызы өте зор екенін, өткізілген облыстық семинардың жоғары деңгейде өткенін атап айтқан.

РОБОТТЫ ТЕХНИКА. БОЛАШАҚҚА КӨЗҚАРАС.

2015 жылдың 13 қазанында Жамбыл атындағы облыстық №7 дарынды балаларға арналған мамандандырылған мектеп-интернатында «Өрлеу» БАҰО» АҚФ Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ тыңдаушылары – информатика пәні мұғалімдеріне арналған «Роботты техника құралдарымен мектеп оқушыларының техникалық шығармашылығын дамыту» тақырыбында семинар өткізілді.

Семинар жұмысы аясында қатысушылар оқушылардың ғылыми-техникалық шығармашылықтарын дамыту, роботты техника құралдарымен жобалық және зерттеушілік іс-әрекетті ұйымдастыру мүмкіндіктерін анықтады.

Семинардың негізгі кезеңдерінің бірі – информатика пәнінің мұғалімі Б.К.Кажыкенованың роботты техника бойынша 10 сынып оқушыларына өткізген «Қозғалтқыш арба. Кегельринг» тақырыбындағы факультатив сабағына қатысу болды. Сабақ барысында педагог LEGO MINDSTORMS NTX 9797 робоконструкторы базасында роботтарды модельдеу негіздерін көрсетті.

Семинардың практикалық бөлігінде педагогтар өздері роботтардың моделдерін құрастырды. Семинар мектеп оқушыларымен және курс тыңдаушыларымен құрастырылған роботтардың «кегельринг» бойынша сайысымен аяқталды.

Семинарға қатысушылар білім беру кеңістігінде роботты техника элементтерін кіргізу білім беру процесінің барлық қатысушылары үшін оқуды тиімді және өнімді ететінін, ал заманауи мектепті бәсекеге қабілетті ететінін атап көрсетті.

А.В. ПЛЕШИВЦЕВА¹, Л.В. ФЕФЕЛОВА²¹КГУ «Общеобразовательная школа №2 акимата г.Шахтинска»²гимназия № 1 Темиртау¹nastyapleshivceva@mail.ru, ²mila.fefelova2011@mail.ru

ФОРУМ «ЖАРҚЫН БЕЛЕС»: ПОИСК НОВЫХ ИДЕЙ

*В каждом человеке солнце. Только дайте ему светить.**Сократ*

Мы, педагоги – практики, в своей работе общаемся с учениками, имеющими различные способности. Среди них есть дети одарённые и талантливые. Или те, в ком талант еще только предстоит раскрыть. Одаренные дети являются «юной интеллектуальной элитой», это будущие великие ученые, талантливые деятели, которые станут гордостью нашей страны, и будут с достоинством представлять ее интересы на мировом уровне.

Одной из основных задач современной школы является создание системы раннего выявления и развития талантливых и одаренных учеников. Данная актуальная проблема стала тематикой III республиканского педагогического форума сертифицированных учителей «Жарқын белес», который прошел 22 октября 2015 года в г.Костанай. Организаторы данного мероприятия посвятили работу форума модулю «Обучение талантливых и одаренных детей» Программы уровневых курсов, поставив перед участниками задачи по реализации научно-методических и дидактических подходов, определению перспективных направлений работы, демонстрации и рефлексии складывающегося инновационного педагогического опыта в системе работы с одаренными детьми.

В рамках данного форума Назарбаев интеллектуальная школа г.Костаная гостеприимно распахнула свои двери для трехсот семидесяти участников, в состав которых вошли ведущие ученые Казахстана, России, Киргизии, ЮАР, педагоги НИШ г.Костаная, а также тренеры и сертифицированные учителя из Алматинской, Павлодарской, Карагандинской, Костанайской областей.

Программа форума предусматривала обширную, насыщенную и увлекательную работу. Богатый опыт работы с талантливыми детьми, а также успехи и достижения самих детей были продемонстрированы в рамках интерактивной выставки «Аллея мастеров». На ней гости форума смогли насладиться прекрасными звуками домбры и скрипки в исполнении учеников музыкальной школы, понаблюдать за созданием пейзажа на холсте, поработать с чудесами робототехники и занимательными опытами с огнем воспитанников НИШ. Каждый педагог мог пройти online тестирование на определение уровня готовности работы с одаренными детьми. Завершили «Аллею мастеров» стендовые доклады педагогов г.Костаная и Костанайской области, демонстрирующие передовой опыт работы в данном направлении.

На пленарном заседании, которое проходило в формате «Инпут», участники форума совместно с Дядечко В.Ю., руководителем ЦУП уровневых программ ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК по Костанайской области, смогли рассмотреть теоретические аспекты проблемы. Луи Хейнц, международный учитель биологии (ЮАР), Шумакова Н.Б., д.п.н., профессор Российской Академии образования и Маковецкая Ю.Г., к.и.н., заведующая лабораторией обучения одаренных детей Челябинского ИПиПК работников образования, рассказали учителям о передовом международном опыте в области работы с одаренными и талантливыми детьми. Пристальное внимание слушателей вызвал доклад Шакирова Р.Х., директора группы «Управление качеством образования» общественного фонда «Билимкана» г. Бишкек, который в своем выступлении поделился опытом организации работы школ Киргизии по предоставлению качественного образования, позволяющего выпускникам быть успешными в профессиональном образовании. Смышляева Е.В., к.п.н., руководитель Костанайского областного педагогического отряда «Ровесник», заинтересовала педагогов современным

подходом к выявлению социальной одаренности и ее развитию через детское молодежное движение.

Благодаря качественно подготовленным блиц - презентациям педагогов НИШ, участники форума познакомились с особенностями работы школы, узнали о направлениях работы с одаренными детьми, смогли задать интересующие вопросы коллегам.

Практическая часть форума представляла собой работу секционных площадок по теме «Работа с одаренными детьми: опыт, проблемы, поиск новых идей» в формате «Стратегических мастерских». Она охватывала несколько направлений: «Младший школьник: особенности развития и воспитания одаренности»; «Школьная одаренность в реализации гуманитарного и естественно-математического направления обучения»; «Школьная одаренность: теория и практика»; «Создание благоприятных условий для реализации творческого потенциала одаренных детей»; «Проблемы и особенности работы с одаренными детьми в общеобразовательных учреждениях»; «Диагностика как неотъемлемая часть развития одаренности, его исходное начало». Каждый участник форума мог выбрать наиболее интересное и значимое для себя направление для обмена опытом, выявления проблем и путей их решения. Все участники стратегических мастерских были единогласны в том, что одаренный ученик – это, прежде всего, личность. А учитель для одаренного ребенка должен быть человеком, продуктивно отвечающим на вызов, убежденным в собственной компетентности, способным воспринимать критику. Умение решать возникающие проблемы и нести ответственность за принимаемые решения – неотъемлемая часть деятельности творческого педагога.

Анализ результатов научных исследований позволил участникам форума отметить, что наибольшего эффекта в удовлетворении потребностей учеников школы достигает при наличии «общешкольной политики» на уровне начального звена и «расширенного» школьного подхода на уровне среднего звена, усложняя школьные стандарты обучения для всех учеников. При этом не надо забывать о том, что одаренные ученики нуждаются в иных заданиях, отличающихся от заданий своих сверстников: они должны быть более «стимулирующими» или повышенной сложности. «Речь идет о стратегии вмешательства, одной из характеристик которой является предложение ученикам усложненной программы обучения в классе и вне класса. Усложнение заданий может осуществляться в форме более углубленного обучения, более широких проектов или расширения интеллектуальных задач. Было подчеркнуто, что одним из важных условий развития и воспитания способных детей является профессиональный подход не только со стороны учителя, но и со стороны родителей, классного руководителя и школьного психолога. Только целенаправленная работа всего педагогического коллектива совместно с родителями позволит создать оптимальные условия для развития одаренности. В противном случае ребенок приспособится к общим требованиям, но при этом потеряет свою любознательность, творчество и его реальные возможности останутся нераскрытыми. После обсуждения работы стратегических мастерских, учителя высказали пожелание организаторам форума больше внимания уделять практической части, конкретным стратегиям и методам, диагностике и приемам работы с одаренными учащимися.

В завершение форума были подведены итоги работы в рамках открытой трибуны. Педагоги отметили, что разговор получился открытый и плодотворный, способствующий дальнейшей творческой работе в аутентичном классе.

Итогом работы форума стал проект резолюции, в котором отмечалась необходимость проведения целенаправленной систематической работы в следующих направлениях:

1. Организация целевых курсов повышения квалификации, в том числе и авторских, для учителей, работающих в классах, школах любого типа с целью овладения новыми педагогическими технологиями выявления и развития одаренности с привлечением ведущих педагогов республиканского и международного уровней.

2. Проведение психолого-педагогических проблемных семинаров для педагогов любых типов образовательных учреждений в целях повышения их компетентности в работе с одаренными детьми.

3. Целенаправленное проведение научно-практических семинаров, где рассматриваются

не только вопросы выявления одаренных детей, но и их личностные особенности, методы воспитания, развития исследовательских способностей, особенности эмоционально-волевой и познавательной сферы, разрабатываются рекомендации для родителей и педагогов по составлению программы развития одаренных детей.

4. Осуществление научного руководства экспериментальных площадок, где проводится работа по адаптации диагностического инструментария, отбору критериев для выявления общих и специальных способностей, подбору педагогических средств для реализации лично-ориентированного подхода на основе учета возрастных особенностей ребенка, проектированию траектории индивидуального развития.

Форум завершил свою работу, а мы – сертифицированные учителя Карагандинской области, ещё долго обсуждали различные точки зрения по проблеме выявления одаренности детей, делились друг с другом своими впечатлениями, осмысливали приобретенные знания. Это значит, что идеи форума оставили свой след в наших взглядах и убеждениях, и мы готовы их применять на практике в своих школах.

ОҚУЛЫҚ АВТОРЛАРЫ БОЛАМЫЗ

2015 года жылдың 12-21 қазаны аралығында «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БА институтының аға оқытушысы А.К. Шадетова Астана қаласындағы «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Білім беру ресурстық орталығы және Кембридж Университеті Баспасының стратегиялық серіктестерінің қатысуымен ұйымдастырылған, ОӘК әзірлеу жобасы аясындағы семинар жұмысына қатысты.

Семинарды Білім беру ресурстық орталығы мен Кембридж университеті баспасының мамандары Линда Вебстер, Сьюзан Рос және Джудит Джонсон өткізді. Семинар мазмұны мұғалімге арналған нұсқаулық, оқулық, жұмыс дәптерін жобалауға негізделді.

Халықаралық стандарттарды ескерумен бастауыш білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында тілдерге оқыту бойынша ОӘК әзірлеу жобасы аясында мұғалімге, оқулыққа және кіші жастағы мектеп оқушысының жұмыс дәптеріне басшылықты жобалау техникалары қарастырылды.

Семинардың қорытындысы бойынша Қарағанды филиалының аға оқытушысы А.К. Шадетова 2-сыныпқа арналған әдебиеттік оқу пәні бойынша ОӘК жобасын әзірлеуші-авторларының құрамына енді.

БУДЕМ АВТОРАМИ УЧЕБНИКОВ

С 12 по 21 октября 2015 года в г. Астана старший преподаватель филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области А.К. Шадетова участвовала в обучающем семинаре, организованном Образовательным ресурсным центром АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» и его стратегическим партнером – Издательством Кембриджского Университета.

Семинар проводили специалисты Образовательного ресурсного центра и издательства Кембриджского университета Линда Вебстер, Сьюзан Рос и Джудит Джонсон.

В рамках проекта разработки УМК по обучению языкам в условиях обновления содержания начального образования с учетом международных стандартов были рассмотрены техники проектирования руководства для учителя, учебника и рабочей тетради младшего школьника.

По итогам семинара старший преподаватель А.К. Шадетова вошла в состав авторов-разработчиков УМК по литературному чтению для 2-го класса.

ПОМОЖЕМ ДЕТЯМ ВМЕСТЕ

23 октября 2015 года при содействии Турецкого Агентства по сотрудничеству и координированию при Правительстве Республики Турции и Карагандинского Областного филиала Общества Красного Полумесяца Республики Казахстан состоялась общереспубликанская акция «Дорога в школу».

Мероприятие по вручению школьных принадлежностей детям из малообеспеченных, многодетных и нуждающихся семей проведено на базе Дворца детства и юношества г. Караганды.

Представителям районных отделов образования: Абайского (100 детей), Актогайского (100 детей), Каркаралинского (200 детей), Бухаржырауского (400 детей), Нуринского (100 детей), – были вручены сертификаты на учебные принадлежности.

100 школьников-карагандинцев получили в подарок учебные принадлежности и музыкальные поздравления.

В мероприятии принимала участие С.Д. Муканова, директор филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, коллектив которого собрал 200 тысяч тенге для приобретения учебных принадлежностей нуждающимся детям. Участие института в таких акциях стало доброй традиций.

БАРОМЕТР ОБЩЕСТВЕННОГО МНЕНИЯ

5 ноября 2015 года в г. Астана состоялся круглый стол «Мониторинг удовлетворенности качеством образования и науки», в работе которого приняла участие Жетписбаева М.А., начальник отдела мониторинга и анализа филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области.

Круглый стол организован АО «Информационно-аналитический центр» для работников МОН РК, Национального центра тестирования, Национальной академии образования им. Ы.Алтынсарина, АО «НЦПК «Өрлеу», холдинга «Кәсіпқор», РНПЦ «Учебник», вузов. Участникам были представлены результаты исследований в сфере образования независимыми социологическими службами.

Социологические опросы проводились в 14 областях республики и гг. Астана и Алматы по следующим направлениям:

- Насколько удовлетворено население Казахстана качеством работы МОН РК и местных исполнительных органов в сфере образования?
- Каковы результаты опроса в области образования и работодателей в рамках показателей системы образования и науки ГИК (глобальный индекс конкурентоспособности)?
- Как воспринимает население реформы в сфере образования?
- Что знают люди о реализации Государственной программы развития образования РК на 2011-2020 гг.? Удовлетворены ли они ее ходом?

Доступ в детские сады, их материально-техническая база, переход на 12-летнее обучение, качество преподавания математики и естественнонаучных дисциплин, КТА и ЕНТ, научные гранты, проект «Серпін», качество учебников, инклюзивное образование, статус педагога – эти и многие другие, не менее актуальные вопросы, вошли в круг мониторинговых исследований.

Участники круглого стола обсудили рекомендации независимых социологических служб по повышению удовлетворенности качеством образования и науки и улучшению показателей Казахстана в сфере образования. Президент АО «ИАЦ» Ирсалиев С.А. отметил необходимость проведения подобных исследований, подчеркнув, что обратная связь является обязательным элементом любого проекта, в том числе и в сфере образования.

Ж.Ш.АДАМОВА¹, Ж.Б.ТОЙЫМБЕКОВА²*«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты, Қарағанды қ.**¹adamova.zh@orleu-edu.kz, ²toiymbekova.zh@orleu-edu.kz*

«ӨРЛЕУ»- -СЕРТИФИКАТТАЛҒАН МҰҒАЛІМДЕРМЕН БІРГЕ

Елбасы Н.Назарбаев «100 нақты қадам» Ұлт жоспарында еліміздің білім беру мазмұнын жаңартуға бағытталған қадамдарды анықтады. Олар 12 жылдық білім беруді кезең-кезеңмен енгізу, функционалдық сауаттылықты дамытуға арналған мектептік оқытудың стандарттарын жаңарту, жоғары сыныптар мен жоғары оқу орындарында көптілді оқытудың жаңа үлгісін жасау сияқты басым бағыттарды қамтиды.

Білім мазмұнын жаңартуда негізгі рөл, әрине, мұғалімге жүктеледі. Оқытудың сапасы мұғалімнің біліктілік деңгейіне тәуелді болатыны да белгілі.

«Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, Педагогикалық шеберлік орталығы мен «Өрлеу» біліктілікті арттырудың ұлттық орталығы» АҚ филиалдары базаларында деңгейлі бағдарламалар аясында педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру бойынша ауқымды жұмыстар жүргізілуде. 2012 жылдың сәуір айынан бастау алып, күні бүгінге дейін жалғасын тауып отырған бұл курстарға облыстың 2050 мұғалімі қатысып, өз біліктілігін арттыру мүмкіндігіне ие болды. Оның 1073-і (жалпы санның 54%) – қала мектептерінің мұғалімдері болса, 901-і (46%) – ауыл мектептерінің мұғалімдері.

Үшінші (базалық) деңгей бағдарламасы еліміздің жаңартылған білім мазмұнын іске асыру; өзгермелі өмір жағдайында қазақстандық мұғалімдердің үздіксіз кәсіби дамуының дайындығына ықпал ету; әдістемелік жұмыстардың тиімділігін қамтамасыз ететін білім берудегі инновациялық үдерістерді жүзеге асыруға бағытталған. Аталған мақсаттар үш айлық оқу барысында ғана емес, курстан кейінгі кезеңде де өз жалғасын табуда. Демек, бағдарлама мазмұны оқыту аяқталғаннан кейінгі тәжірибеге өзгерістер енгізумен байланысты мұғалім іс-әрекетінің жаңа, маңызды кезеңінің басы – курстан кейінгі жұмысты да қарастырады.

Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы сертификатталған мұғалімдердің кәсіби іс-әрекетіндегі сапалы өзгерістерді, курстан кейінгі кезеңдегі қиындықтар мен жетістіктерді анықтау мақсатында жүйелі мониторинг өткізеді. Мониторинг нәтижесі оқыту мен оқудағы оң өзгерістердің жоғары деңгейін, оқытудағы инновациялық тәсілдерді қолданудың тиімділігін, сертификатталған мұғалімдерден тәлім алатын мектеп оқушыларының білімі мен үлгеріміндегі сапаның оң динамикасын көрсетуде.

Мониторингтік зерттеуге қатысушылар Бағдарлама қағидаттарын жүзеге асыру деңгейіне жоғары баға берді. Мұғалімдер сондай-ақ жеке стиліндегі сапалы және елеулі өзгерістердің, тұтастай алғанда әкімшіліктің пікірімен ұштасатынын атап өтті. Респонденттер оқыту мен оқудың неғұрлым тиімді әдіс-тәсілдері қатарына сын тұрғысынан ойлауға үйрету стратегияларын, оқытудың белсенді әдістері, ақпараттық-коммуникациялық технологияны жатқызады. Ал оқу үдерісіндегі негізгі өзгерістер қатарына оқытудың мақсаттық тұғырларының өзгерісін, топтық жұмыс формаларын, сын тұрғысынан ойлауға үйрету стратегияларын қолдану, критериалды бағалауды енгізуді қосады.

Мұғалімдердің байқауынша, оқыту мен оқудың жаңа форматы оқуға төмен уәждемелі оқушылардың сабақта елеулі өзгерістерге ұшырауын, топта жұмыс істеу дағдысы мен білігінің

дамығанын көрсетті.

Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Филиалдың аудандық білім бөлімдерімен, оның әдістемелік кабинеттерімен серіктестігі аясында «Өрлеу» – сертификатталған мұғаліммен бірге» әдістемелік десанты облыстың барлық аудандарындағы білім беру мекемелерінде жалғасын табуда.

Педагог-жазушы Ж.Аймауытов «Сабақ беру үйреншікті жай ғана нәрсе емес, ол – жаңадан жаңаны табатын өнер» деп айтқандай, мұғалімдердің шынайы сыныпта өткізген сабақтары олардың оқыту мен оқу тәжірибесінің жақсарғанын байқатты. Десанттың алғашқы күнінде орталық тренерлері талдау құралдарының көмегімен сабақ талдауды жүзеге асырды. Үшінші деңгей Бағдарламасының түйінді идеяларын өз тәжірибесіне енгізуді байқау «Назарбаев Зияткерлік мектептері» Педагогикалық шеберлік орталығы дайындаған талдау кестелері, «Тиімділік дөңгелегі», мұғалімнің үшінші деңгей Бағдарламасы стандартына сәйкестігін өзін-өзі бағалау құралдары арқылы анықталды. Талдау барысында мұғалім әрекетінің кәсіби қиындықтары мен тәжірибенің тиімді тұстары айқындалып, жүргізілген коучинг барысында мұғалім тәжірибесіндегі басымдылықтары белгіленді. Тәжірибе мен оқуды дамыту үшін жеке мақсаттар қойылып, оның мерзімін тағайындау іске асырылды. Аталған жұмыс тренердің жеке ұсынысы және кері байланысымен қорытындыланды.

Десанттың екінші кезеңіндегі «Сертификатталған мұғалімдер тәжірибесі: өзгеріс, шешім, табыс» тақырыпты семинар-кеңеске жоғарыда аталған екі ауданның барлық сертификатталған мұғалімдері қамтылды. Аудандық білім бөлімдері мен білім беру мекемелерінің басшылары қатысқан семинар-кеңесте мұғалімдер тәжірибесінің даму бағыттары талқыланды. Жаңартылған білім беруге өту жағдайындағы педагог іс-әрекетінің жаңа бағыттары ұсынылды.

Үшінші деңгей Бағдарламасының түйінді идеяларын жүзеге асыра отырып, облыстық білім басқармасының басшылығымен Қарағанды облысы сертификатталған мұғалімдерінің кәсіби желілік қоғамдастығы құрылды. Қоғамдастық аясында оларға әдістемелік қолдау көрсетіледі. Кәсіби идеялар және жетістіктермен алмасуға, проблемаларды бірлесе шешуге жағдай жасалады.

Курстан кейінгі қолдау біз үшін әрекеттің басым бағыты болып қала береді.

«Өрлеу» филиалы үшінші(базалық) деңгей Бағдарламасының мұғалімдерін олардың шығармашылық әлеуетінің, оқыту мен оқудағы кәсіби шығармашылығының дамуына қолдау танытады. Алайда, сертификатталған ауыл мұғалімдерінің курстан кейінгі әрекетінде ерекше көңіл аударатын проблемалар қатары кездеседі. Орта мерзімді және қысқа мерзімді жоспарлау, тапсырмалар мен жаттығулар құрастырып, оған сәйкес стратегиялар таңдау – мұғалімдермен жүргізілетін кеңестің маңызды бағыттары болып табылады. Тренерлердің пайымдауынша, курстан кейінгі «бетпе-бет» кездесу мұғалімнің өзін-өзі реттеуі мен өз күшіне деген сенімділігін оятады.

Филиалдың дәстүрге айналған әдістемелік десанты кезінде тренер мұғалімнің шынайы сыныптағы тәжірибесін – сабақты байқайды. Соңынан сабақтың сәтті, сәтсіз тұстарын талқылайды, мұғалім Стандартына сәйкестігін, тәжірибені әрі қарайғы дамытудың бағыттарын анықтайды.

Семинар-кеңес соңында аудан мұғалімдері өз кезегінде институт пен ауыл мұғалімдерінің арасындағы ынтымақтастықтың қажеттілігін, деркезділігін атап өтті. Кездесудің жаңа форматы оларды ашық диалогқа әкелді, әр мұғалімге өз мүмкіндігін талдау және өзінің кәсіби өсуінің келешегін анықтауды қамтамасыз етті.

Мұғалімдер курстан кейінгі кезеңде тренермен, әріптестерімен арадағы байланысты филиалдың желілік қоғамдастығы шеңберінде; өз тәжірибесінің өзгерістерін облыстық, республикалық, халықаралық конференциялар, онлайн режиміндегі вебинар, семинар, форум, фестиваль, сайыстарға қатысуы арқылы жария ету; әдістемелік-ақпараттық журналдар мен бұқаралық ақпарат құралдары беттеріне ұсынуды міндеттеді.

М.А.САРБАСОВА¹, Л.К.ШАМШИЕВА²*Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников по
Карагандинской области, г.Караганды**¹sarbasova.m.a@orleu-edu.kz, ²shamshieva.l@orleu-edu.kz*

ОБНОВЛЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ: РЕЗУЛЬТАТЫ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ОПРОСА

Согласно Технической спецификации по повышению квалификации на 2015 год филиалом АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области в ноябре 2015 года проведен социологический опрос слушателей, обучившихся на курсах повышения квалификации педагогических работников в рамках обновления содержания среднего образования.

В опросе приняли участие 50 (100%) педагогов, обучившихся на двух курсах по темам:

- «Содержание образовательной среды в условиях развития инклюзивного образования» для учителей общеобразовательных школ;
- «Новые подходы в организации коррекционно-воспитательной работы с детьми с ограниченными возможностями» для педагогов коррекционных организаций образования для детей с ОВР.

Средний возраст респондентов составил 37,6 лет, педагогический стаж работы – 15 лет, стаж в данной должности – 12,2 лет. 40% (20) слушателей являются специалистами специализированных школ интернатов для детей с ОВР, 60%/30 – педагогами общеобразовательных средних школ. 88% респондентов ранее обучались на курсах повышения квалификации, 12% (6) – молодые специалисты, впервые проходившие курсовую подготовку.

Анализ качественного состава обучившихся на курсах педагогов позволяет констатировать достаточный уровень их подготовленности к восприятию содержания программы. 84% (42) имеют высшее образование, остальные 16% (8) – среднее профессиональное. 24% (12) – учителя с высшей квалификационной категорией, 24% (12) – с первой квалификационной категорией, 30% – со второй, 22% (11) не имеют квалификационную категорию. 1 педагог имеет высшее дефектологическое образование, 1 – академическую степень магистра дефектологии.

Результаты социологического исследования свидетельствуют о достаточной степени готовности педагогов, обучившихся по программам в рамках обновления содержания среднего образования, к работе в условиях инклюзивного обучения. Так, 30% (15 человек от общего числа опрошенных) считают, что полностью готовы к работе в условиях инклюзивного образования, 70% (35) – готовы, но им еще требуются дополнительные знания по специальной педагогике. Необходимость дополнительного образования отмечают даже педагоги с большим стажем работы с детьми с ОВР, например, педагог с 22-летним стажем работы в специальном классе общеобразовательной школы или педагог с 8-летним стажем работы с детьми с ЗПР.

По мнению педагогов, обучение на курсах позволило изменить их индивидуальный стиль и методику преподавания: 44% (22) ответов свидетельствуют о существенном влиянии программы курса на изменение индивидуального стиля и методики преподавания. Незначительные изменения наблюдают 54% (27) человек и 2% (1) считает, что пока изменений в его индивидуальном стиле и методике преподавания нет. Выбор второго и третьего варианта ответа может быть связан с краткостью интервала между завершением обучения на курсах (26 сентября) и временем проведения социологического опроса (11-17 ноября). Кроме того, в этот промежуток времени вошел и период осенних каникул школьников (8 дней – с 4 по 11 ноября 2015 года включительно), это также могло повлиять на то, что педагоги не успели реализовать на практике знания и навыки, полученные на курсах повышения квалификации.

Среди трудностей, которые возникают у педагогов при организации образовательного процесса, выделяются следующие:

- недостаточность материально-технического оснащения – 40% (20)

- проблемы с дифференциацией учебных заданий – 32% (16)
- необходимость уделять больше внимания учащимся с ОВР на уроке – 24%(12)
- неэффективность нормативно-правовых основ инклюзивного образования – 22%(11).

При обучении детей с ООП в условиях инклюзивного образования педагоги выделяют такие затруднения методического характера, как:

- отсутствие методического обеспечения инклюзивного образования – 32% (16)
- определение объема и характера учебного содержания урока – 20% (10)
- затруднения при оценивании достижений учеников с ОВР – 18 (9)
- затруднения в составлении адаптированной общеобразовательной программы – 18

(9).

Результаты опроса показали, что педагоги разрабатывают индивидуальные образовательные программы для разных категорий детей с ОВР. Большая их часть предназначена для учащихся с ЗПР – 14 программ, 4 программы разработаны педагогами для детей с умственной отсталостью различной степени, по 2 – для детей с нарушением речи, ДЦП, нарушением интеллекта, по 1 – для детей с НОДА, с нарушением слуха, аутизмом.

Индивидуальные образовательные программы для детей с умственной отсталостью и нарушениями интеллекта разработаны педагогами коррекционных организаций образования.

По мнению большинства респондентов, практически владеют навыками долгосрочного планирования – 44% (22), среднесрочного – 34% (17), краткосрочного – 58% (29). Практически владеют технологией целеполагания современного урока – 60% (30). Частично владеют навыками долгосрочного планирования – 34% (17), среднесрочного – 38% (19), краткосрочного – 32% (16). Частично владеют технологией целеполагания современного урока – 28% (14).

Имеют теоретические представления о долгосрочном планировании – 22% (11), среднесрочном – 28 (14%), краткосрочном – 38% (19) и о технологии целеполагания современного урока – 28% (14).

Таким образом, учителя общеобразовательных школ и коррекционных организаций образования имеют теоретические знания и практические навыки долгосрочного, среднесрочного, краткосрочного планирования и технологии целеполагания современного урока.

После обучения на курсах повышения квалификации педагоги наблюдают у своих учеников изменения в учебе, общении, взаимодействии. К изменениям относятся:

- положительные изменения в межличностном общении – 44% (22)
- доброжелательное, терпимое отношение учащихся с нормативным развитием к детям с ОВР – 30% (15)
- доброжелательное, терпимое отношение учащихся с ОВР к остальным ученикам класса – 28% (14)
- незначительное повышение успеваемости детей с ОВ – 8% (4)
- незначительное повышение успеваемости учащихся всего класса – 6% (3).

Анализ ответов респондентов на вопрос об участии родителей учащихся с ОВР в обучении, воспитании и социализации детей позволяет говорить о недостаточной активности, заинтересованности определенной части родителей в оказании помощи и поддержке своих детей. Так, лишь 18% (9) из них участвуют в работе родительского комитета, 16% (8) – совместно со специалистами психолого-медико-педагогическая консультации участвуют в разработке и реализации индивидуального образовательного маршрута своего ребенка. 30% (15) – выполняют рекомендации педагогов школы, специалистов КППК, 32% (16) – получают консультативную помощь по проблемам обучения и воспитания своих детей от специалистов школы, кабинетов психолого-педагогической коррекции (КППК). Половина родителей получают информацию относительно успеваемости, поведения и условий учебы своих детей от педагога.

Таким образом, результаты социологического опрос показали, что для эффективной реализации инклюзивного образования педагогам необходимы специальные педагогические знания и навыки, развитие навыков краткосрочного и долгосрочного планирования, критериального оценивания. Важными организационно-педагогическими условиями успешности внедрения инклюзивного образования являются его методическое обеспечение, развитие материально-технического оснащения, повышение психолого-педагогической компетентности родительской общественности.

Вылли Кай	Таллинн қ. Innove қоры тілдік бату Орталығының кеңесшісі (Эстония)
Кушнир Марина Петровна	п.ғ.к., «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білім беру кафедрасының меңгерушісі
Шадетова Алтынгүл Кенесқызы	педагогика магистрі, «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білім беру кафедрасының аға оқытушысы
Мамерханова Жанат Мұхамедханқызы	п.ғ.к., «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығы тренері
Сурначева Ольга Георгиевна	Қарағанды қ. Педагогикалық шеберлік орталығы филиалының директоры
Ахметкәрімова Күльбаршын Сайранқызы	п.ғ.к., «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығы тренері
Шубакова Күляш Ысқаққызы	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Мукушева Салтанат Болатқызы	п.ғ.к., «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ тұлғаны тәрбиелеу және әлеуметтендіру кафедрасының меңгерушісі
Бектыбаева Гүлнар Шәймерденқызы	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының басшысы
Кәкенова Дидар Берікқызы	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білім беру кафедрасының аға оқытушысы, академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ-нің магистранты
Қантарбаева Жанар Ерденқызы	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білім беру кафедрасының аға оқытушысы, академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ-нің магистранты
Исмағанбетова Анара Ахмедқызы	Ақтау қ. химия-биологиялық бағыттағы Назарбаев зияткерлік мектебінің орыс тілі және әдебиеті пәні мұғалімі, Ш.Е.Есенов атындағы Каспий мемлекеттік технологиялар және инжиниринг университетінің магистранты
Омарова Сәуле Жанбуриновна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Ақмола облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Жамантаева Жанар Катаевна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Ақмола облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Разбекова Зәуре Қайырқызы	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Дигенова Ботагоз Каирбайқызы	психология магистрі, «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Ақмола облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Жұманбаева Айгүл Оразқызы	жаратылыстану магистрі, «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Ақмола облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Қисабекова Мақта Егінбайқызы	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білім беру кафедрасының аға оқытушысы

Майбасова Үміт Амандыққызы	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білім беру кафедрасының аға оқытушысы
Жетписбаева Мейрамгүл Асылбекқызы	филол.ғ.к., «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ мониторинг және талдау бөлімінің бастығы
Кузнецова Светлана Викторовна	п.ғ.к., «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ инновациялық дамуды әдістемелік қамтамасыз ету бөлімінің бастығы
Байтұрғанова Меруерт Серікқызы	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ инновациялық дамуды әдістемелік қамтамасыз ету бөлімінің бас маманы
Айткенова Молдір Болатқызы	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ тұлғаны тәрбиелеу және әлеуметтендіру кафедрасының аға оқытушысы
Акульбекова Нұрбақыт Заркешқызы	гуманитариялық ғ.м., «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ тұлғаны тәрбиелеу және әлеуметтендіру кафедрасының аға оқытушысы
Жомартова Гулназ Жұмакелдіқызы	жаратылыстану ғ.м., Н.Нұрмақов атындағы облыстық мамандандырылған мектеп интернатының география пәні мұғалімі
Тулешова Құралай Арыстамбайқызы	Н.Нұрмақов атындағы облыстық мамандандырылған мектеп интернатының география пәні мұғалімі, академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ-нің магистранты
Клименко Наталья Александровна	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Астана қаласы бойынша ПҚ БАИ мұғалімнің кәсіби дамуын психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу кафедрасының аға оқытушысы
Петросова Элеонора Рафаэловна	Саран қаласының №1 жалпы білім беру мектебінің ағылшын тілі мұғалімі
Барaboшкіна Светлана Викторовна	Саран қаласының №1 жалпы білім беру мектебінің ағылшын тілі мұғалімі
Сәттібаева Рая Мәжітқызы	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ тұлғаны тәрбиелеу және әлеуметтендіру кафедрасының аға оқытушысы
Бақтыбаева Кулизат Сағынғалиқызы	п.ғ.к., «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Жамбыл облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығы тренері
Фефелова Людмила Викторовна	Теміртау қаласының №1 гимназиясының жоғары білікті санатты математика мұғалімі
Плешивцева Анастасия Викторовна	Шахтинск қаласының №2 жалпы білім беру мектебінің екінші білікті санатты ағылшын тілі мұғалімі
Адамова Жұмабике Шайзарқызы	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Тойымбекова Жұмагүл Бейсембекқызы	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері
Сарбасова Меруерт Аманкелдіқызы	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ мониторинг және талдау бөлімінің жетекші маманы
Шәмшиева Ләззат Қабылқайырқызы	«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ мониторинг және талдау бөлімінің бас маманы

Вылли Кай	советник Центра языкового погружения Фонда Innove г.Таллинн (Эстония)
Кушнир Марина Петровна	к.п.н., заведующая кафедрой дошкольного воспитания и начального обучения филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Шадетова Алтынгуль Кенесовна	магистр педагогики, старший преподаватель кафедры дошкольного воспитания и начального обучения филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Мамерханова Жанат Мухамедхановна	к.п.н., тренер Центра уровневых программ филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Сурначева Ольга Георгиевна	директор филиала Центра педагогического мастерства в г.Караганда
Мукушева Салтанат Болатовна	к.п.н., заведующая кафедрой воспитания и социализации личности филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Ахметкаримова Кульбаршин Сайрановна	к.п.н., тренер Центра уровневых программ филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Шубакова Куляш Искаковна	тренер Центра уровневых программ филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Какенова Дидар Бериковна	старший преподаватель кафедры дошкольного воспитания и начального обучения филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, магистрант КарГУ им. академика Е.А.Букетова
Кузнецова Светлана Викторовна	к.п.н., начальник отдела методического обеспечения инновационного развития филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Байтурганова Меруерт Сериковна	главный специалист отдела методического обеспечения инновационного развития филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Кантарбаева Жанар Ерденовна	старший преподаватель кафедры дошкольного воспитания и начального обучения филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, магистрант КарГУ им. академика Е.А.Букетова
Исмаганбетова Анара Ахмедовна	учитель русского языка и литературы Назарбаев интеллектуальной школы химико-биологического направления г. Актау, магистрант Каспийского государственного университета технологий и инжиниринга имени Ш.Е.Есенова
Омарова Сауле Жанбуриновна	тренер Центра уровневых программ филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Акмолинской области
Бектыбаева Гульнар Шаймерденовна	руководитель Центра уровневых программ филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Разбекова Зауре Кайыровна	тренер Центра уровневых программ филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Дигенова Ботагоз Каирбаевна	магистр психологии, тренер Центра уровневых программ филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Акмолинской области
Жуманбаева Айгуль Оразовна	магистр естествознания, тренер Центра уровневых программ филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Акмолинской области

Жетписбаева Мейрамгуль Асылбековна	к.филолог.н., начальник отдела мониторинга и анализа филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Айткенова Молдир Болатовна	старший преподаватель кафедры воспитания и социализации личности филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Акульбекова Нурбакыт Заркешевна	магистр гуманитарных наук, старший преподаватель кафедры воспитания и социализации личности филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Жомартова Гулназ Жұмакелдіқызы	м.естеств.н., учитель географии Карагандинской областной специализированной школы-интерната имени Н.Нурмакова
Тулешова Құралай Арыстамбайқызы	учитель географии Карагандинской областной специализированной школы-интерната имени Н.Нурмакова, магистрант КарГУ им.академика Е.А.Букетова
Клименко Наталья Александровна	старший преподаватель кафедры психолого-педагогического сопровождения профессионального развития учителя филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по г.Астана
Кисабекова Макта Егинбаевна	старший преподаватель кафедры дошкольного воспитания и начального обучения филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Майбасова Умит Амандыковна	старший преподаватель кафедры дошкольного воспитания и начального обучения филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Петросова Элеонора Рафаэловна	учитель английского языка КГУ «Общеобразовательная школа №1 акимата города Сарани»
Барабоскина Светлана Викторовна	учитель английского языка КГУ «Общеобразовательная школа №1 акимата города Сарани»
Саттибаева Рая Мажитовна	старший преподаватель кафедры воспитания и социализации личности филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Бактыбаева Кулизат Сагынғалиевна	к.п.н., тренер Центра уровневых программ филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Жамбылской области
Фефелова Людмила Викторовна	учитель математика высшей квалификационной категории гимназии № 1 г.Темиртау
Плешивцева Анастасия Викторовна	учитель английского языка второй квалификационной категории КГУ «Общеобразовательная школа №2 акимата г.Шахтинска»
Адамова Жумабике Шайзаровна	тренер Центра уровневых программ филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Тойымбекова Жумагуль Бейсембековна	тренер Центра уровневых программ филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Сарбасова Меруерт Аманкелдыевна	ведущий специалист отдела мониторинга и анализа филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области
Шамшиева Ляззат Кабылкайыровна	главный специалист отдела мониторинга и анализа филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области

МАҚАЛАНЫ РЕСІМДЕУІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ЖАЛПЫ ТАЛАПТАР

Мақала Microsoft Word бағдарамасында рәсімделеді, көлемі – 5-10 бет, шрифт –Arial, кегль 12; жоларалық интервал – 1, жиектері – 2 см.

Мақаланың тілі	қазақ, орыс немесе ағылшын
Міндетті түрде болатын элементтер	1) автор туралы мәлімет; 2) мақаланың атауы; 3) аннотациялар (үші тілде); 4) түйінді сөздер тізімі; 5) мәтін; 6) әдебиеттер тізімі
Мақаланың атауы	жолдың ортасында бас әріптерімен, қою шрифтімен
Аннотациялар (бос жолдан кейін)	6-7 сөйлем әр-бір аннотацияда, кегль – 11, жолдың ортасында
Түйінді сөздер	кегль – 11, жолдың ортасында
Мақаланың мәтіні (бос жолдан кейін)	•кегль 12; жолдар арасындағы интервал – 1; ені бойынша теңестіру •аббревиатуралардың бірінші рет пайдаланылғанында мағынасын ашу; •қажет болса, формулар Microsoft Equation формулалар редакторы көмегімен орандалады
Әдебиеттер тізімі	•мақаладан кейін ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ тақырыпшамен орналастырылады •мәтінде сілтеме жасалған әдебиет көздерін енгізу қажет •ГОСТ РК 7.0.5-2008 сәйкес рәсімделу керек •мақалада әдебиеттерден алынған дәйексөздер тік жақшамен рәсімделеді
Суреттер мен кестелер	•мақалада суреттер мен сілтемелер болк керек. •кестенің атауы болу керек, суреттердің – астында жазылғаны сөзі

ОБЩИЕ ТРЕБОВАНИЯ К ОФОРМЛЕНИЮ СТАТЬИ

Статья оформляется в Microsoft Word, максимальный объем – 5-10 страниц, шрифт –Arial, кегль 12; междустрочный интервал – одинарный, поля – 2 см.

Язык публикации	Казахский; русский; английский
Обязательные элементы публикации	1) сведения об авторе; 2) заглавие статьи; 3) аннотации на 3 языках; 4) список ключевых слов; 5) текст статьи; 6) список литературы
Заглавие статьи	прописными буквами, шрифт – полужирный, кегль – 12, выравнивание – по центру
Аннотации (после пробела)	6-7 предложений в каждой аннотации, шрифт полужирный, кегль – 11, выравнивание – по ширине
Ключевые слова	шрифт полужирный, кегль – 12, выравнивание – по ширине
Текст статьи (после пробела)	•кегль 12; междустрочный интервал – одинарный; •выравнивание по ширине; отступ первой строки – 1 см.;
Список литературы	•содержит только те источники, на которые есть ссылки в тексте; •оформляется по ГОСТ РК 7.0.5-2008, ссылки на библиографический список в тексте оформляются квадратными скобками
Рисунки и таблицы	•к рисункам и таблицам должны быть четкие отсылки в тексте статьи. •таблицы должны быть снабжены заголовками, а рисунки – подписями